

Gemeente Assen

Programmabegroting 2013

Inhoud

Beleid

Inleiding	7
Beleid	9

Programma's

Bestuur en burger	23
Stadsontwikkeling	31
Mobiliteit	37
Stads- en wijkbeheer	41
Onderwijs	47
Kunst en cultuur	53
Zorg en welzijn	59
Werk en inkomen	64
Sport en ontspanning	69
Veiligheid	75
Duurzaamheid en milieu	79
Bouwen en wonen	85
Algemene dekking	89

Paragrafen

Lokale heffingen	99
Weerstandsvermogen	103
Instandhouding kapitaalgoederen	117
Treasury	125
Bedrijfsvoering	131
Verbonden partijen	139
Grondbeleid - Strategische Afwegingsnotitie Grondbedrijf	143
Bestuurlijk relevante investeringsprojecten	151

Financiën

Inleiding financiën	161
Financiële kaders	163
Programmabegroting 2013	167
Meerjarenprognose 2014-2016	187
Algemene dekkingsmiddelen	200
Gemeentelijke Reservepositie	208
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	216

Ondertekening

Ondertekening	221
---------------------	-----

Bijlagen

Bijlage I)	Organisatie	223
Bijlage II)	Grafieken	229
Bijlage III)	Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2013	237

Gemeente Assen

Programmabegroting

Beleid

Inleiding

Aanbieding

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting voor het jaar 2013 ter bespreking en vaststelling aan. Behandeling en vaststelling van de begroting 2013 door uw raad zijn geagendeerd voor uw vergadering van 5 en 8 november dit jaar.

Uitvoering Collegeprogramma

We zijn inmiddels al weer ruim over de helft van onze bestuursperiode. De tussenstanden die we daarover periodiek in de vorm van de Voor- en de Najaarsnota presenteren, geven aan dat we, ondanks de minder gunstige financieel economische omstandigheden, op koers liggen bij de realisatie van de ambities en beleidsvoornemens uit ons collegeprogramma. We gaan door op de weg die we aan het begin van deze bestuursperiode zijn ingeslagen en blijven, met de middelen die we daarvoor tot onze beschikking hebben, verder ‘bouwen’ aan de Asser samenleving. Daarin liggen nog voldoende kansen en uitdagingen.

Natuurlijk ondervinden ook wij hinder van de kwakkelende economie, de vastzittende woningmarkt, de dalende verkoop van bedrijfsterreinen, de toenemende werkloosheid en het aanhoudend hoge beroep op de bijstand. Ook wij hebben in de beleidsvoorbereiding last van de impasse die door de kabinetscrisis is ontstaan in het rijksbeleid. Desondanks blijft het overallbeeld positief en hebben er zich in onze visie tot nu toe geen ernstige vertragingen in de realisatie van onze plannen voorgedaan. We doen er, voor zover dat binnen onze mogelijkheden ligt, ook alles aan om dat te voorkomen.

Dat geldt zowel voor dagelijks terugkerende activiteiten als voor de investeringen en de FlorijnAs-projecten waar we aan werken. We wegen de stappen die we daarin zetten zorgvuldig af tegen de middelen die we daarvoor tot onze beschikking hebben. De bezuinigingen verlopen tot nu toe volgens plan. Daar waar bij de uitwerking blijkt dat bezuinigingen onverantwoord zwaar op ons voorzieningsniveau drukken verzachten we die of zoeken we naar alternatieve oplossingen. Dat was bijvoorbeeld bij de bibliotheek en het ICO het geval. De voor de kwetsbare groepen in onze stad beschikbare voorzieningen hebben we tot nu toe steeds vrijwel ongemoeid kunnen laten.

Dat we op koers liggen bij de uitvoering van het beleid betekent niet dat we achterover leunen. Er moet het komend jaar immers nog een flink aantal klussen worden geklaard om de opgave voor deze bestuursperiode af te ronden en om in 2014 een financieel gezonde en sluitende gemeentebegroting over te

kunnen dragen. We hebben het dan onder meer over de implementatie van de vastgestelde bezuinigingen op de terreinen van zorg en welzijn en werk en inkomen, de operationalisering van Werkpunt, de voorbereiding van de verzelfstandiging van het Plateau openbaar onderwijs, de regionalisering van de brandweer, het operationeel maken van de regionale uitvoeringsdienst, de invoering van de nieuwe werkomgeving en de interne organisatieontwikkeling. In de voorbereiding zijn inmiddels belangrijke stappen gezet; de verdere uitwerking en implementatie moeten komend jaar verder hun beslag krijgen. Om de begroting sluitend over te kunnen dragen zullen we met nieuwe bezuinigingen aan de slag moeten.

Kabinetsformatie

We ondervinden in de beleids- en begrotingsvoorbereiding voor 2013 hinder van onzekerheid over en onduidelijkheid in het rijksbeleid. Op 12 september jl. hebben de verkiezingen voor de nieuwe Tweede Kamer plaatsgevonden. Vorming van een nieuw kabinet en het opstellen van een regeerakkoord voor de komende vier jaar zijn op dit moment gaande. De uitkomsten daarvan zijn een belangrijke graadmeter voor het beleid dat we in 2013 en 2014 kunnen en/of moeten voeren. Belangrijke vraagpunten in dat verband zijn onder andere hoe het verder zal gaan met de hervorming van de sociale zekerheid en de sociale werkvoorziening, de decentralisatie van de algemene Wet bijzondere ziektekosten, de hervorming van de woningmarkt en van de zorg, met het gemeentefonds en met de bezuinigingen die het Rijk dient te treffen om de tekorten op de eigen begroting de komende jaren in toom te houden en om te kunnen voldoen aan de nieuwe Europese begrotingsregels. Gezien de ervaringen bij eerdere kabinetsformaties houden we er rekening mee dat hierover begin 2013 meer duidelijkheid zal bestaan.

Nieuwe bezuinigingen

Overigens staat voor ons, ook zonder dat we de inhoud van een nieuw regeerakkoord kennen, al wel vast dat we zelf ook opnieuw en verdergaand zullen moeten bezuinigen. Een derde bezuinigingsronde is, zoals de zaken er nu voor staan, wat ons betreft onontkoombaar om de begroting sluitend te houden. Directe aanleiding hiertoe zijn de extra bezuinigingen op de rijksbegrotingen 2012-2013 van ruim € 12 miljard, die de gelegenheidscoalitie in het kader van het zogenoemde Lenteakkoord zijn overeengekomen en die via de Voorjaarsnota 2012 van het demissionaire kabinet Rutte door de zittende Tweede Kamer zijn vastgesteld. Voor de gemeenten resulteren die bezuinigingen vanaf 2013 in een

extra korting op het gemeentefonds van € 467 miljoen. Daarnaast worden we als gevolg van dat akkoord vanaf 2013 geconfronteerd met de negatieve financiële effecten van de invoering van het zogenoemde schatkistbankieren. Verder zorgen de recent afgesloten cao-gemeenten en de verhoging van de ABP-premies voor extra druk op onze begroting.

Overbruggingsmaatregelen 2013

Met de programmabegroting 2013 gaan we het derde jaar en laatste volle jaar van onze bestuursperiode in. De begroting die we voor het komend jaar hebben opgesteld en nu ter vaststelling aan u aanbieden is, om redenen die we hiervoor hebben toegelicht, beleidsarm van opzet. Dat betekent dat de begroting naast het beleid, de middelen en de bezuinigingsmaatregelen waarover we in het Uitvoeringsprogramma 2012-2014 afspraken hebben gemaakt, geen ingrijpende beleidswijzigingen en/of nieuw beleid bevat. Dat geldt ook voor de tarieven van de gemeentelijke heffingen. Die zijn waar nodig aangepast aan de kostenontwikkeling.

Omdat we in afwachting zijn van de uitkomsten van de kabinetsformatie en de inhoud, strekking en financiële gevolgen van het beleid van een nieuw kabinet op dit moment nog niet kennen, hebben we de begroting 2013, voordat we tot meer ingrijpende maatregelen willen overgaan, voorlopig sluitend gemaakt met behulp van een pakket 'overbruggingsmaatregelen'. In combinatie daarmee houden we, als aangegeven, rekening met een extra bezuinigingsopgaaf liggend in de orde van grootte van € 6 miljoen structureel.

Ter ondersteuning van die lijn hebben we, om ook de meerjarenprognose sluitend te houden, vanaf 2014 een aanvullende bezuinigingsopgave van die omvang in de meerjarencijfers opgenomen. Uiterlijk bij de Voorjaarsnota 2013 beleggen we deze taakstelling met concrete bezuinigingsmaatregelen en stemmen we de inhoud en strekking daarvan met uw raad af. Het interne voorbereidingsproces voor deze derde bezuinigingsronde is inmiddels in volle gang.

Beleidsevaluatie

Het overgrote deel van het beleid dat we in deze bestuursperiode voeren heeft een projectmatig karakter en loopt, zoals in het collegeprogramma afgesproken, in principe aan het eind van de bestuursperiode af. Dat geldt ook voor de middelen die daarvoor op dit moment binnen de begroting beschikbaar zijn. In de meerjarenprognose gaan we er, die lijn volgend, vanuit dat deze middelen met ingang van 2015 vervallen. Vooruitkijkend naar de volgende bestuursperiode betekent dit dat we in de loop van het komende jaar met uw raad werkafspraken willen maken over de wijze waarop we het door ons op projectbasis gevoerde beleid en de daarmee behaalde resultaten willen gaan evalueren, zodat het volgende gemeentebestuur de uitkomsten daarvan bij de onderhandelingen over het beleid in de bestuursperiode 2014-2018 kan betrekken.

Samenvatting beleid per programma

Bestuur en burger

De activiteiten voor 2013 spitsen zich enerzijds toe op de interne werkprocessen (lean maken, zaakgericht werken) en anderzijds op deregulering.

Daarnaast blijft het gesprek tussen belanghebbenden en gemeente belangrijk. Daarom is het college regelmatig in de wijken te vinden en kiest de gemeente ervoor om inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties te blijven betrekken bij nieuwe ontwikkelingen.

Stadsontwikkeling

Assen heeft de ambitie om te groeien. Hoewel het verwachte groeitempo naar beneden is bijgesteld neemt de vraag om plek in de stad nog wel toe. Het is een opgave om voor alle functies in de stad met behoud van de bestaande kwaliteiten van Assen en het omringende landschap de meest geschikte plek te vinden.

De Integrale Structuurvisie Assen 2030 is de basis voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en heeft een uitwerking in het meerjaren uitvoeringsprogramma (MUP). Het MUP wordt periodiek geactualiseerd.

De projecten van de FlorijnAs worden in 2013 voortgezet. Om gebruik te kunnen maken van de Crisis- en herstelwet (Chw) en de uitvoering te versnellen is de Structuurvisie FlorijnAs opgesteld. Deze Structuurvisie FlorijnAs is het visiedocument voor de projecten van de FlorijnAs. Om gebruik te maken van de versnellingsmogelijkheden van de Chw moet de procedure van project naar vergunning optimaal verlopen.

De meeste projecten van de FlorijnAs bevinden zich in 2013 nog in de voorbereidingsfase. Alleen de realisatie van de Blauwe As is begonnen. In 2014 begint de realisatie van de andere projecten.

Met de ontwikkeling van Kloosterveen gaan we door. Kloosterveen III komt als gevolg van de afnemende groei pas na 2025 in ontwikkeling.

Bij de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de stad is veel aandacht voor samenwerking met externe partijen en lokale stakeholders. De ontwikkeling van de toeristisch recreatieve zone (TRZ) en de uitvoering van de visie aantrekkelijke binnenstad zijn hier voorbeelden van.

Samenwerken met de regio wordt een steeds belangrijker aandachtspunt. Enerzijds via de regio Groningen-Assen en anderzijds binnen het samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN). Het

SNN werkt aan de ontwikkeling van een ruimtelijk-economische visie voor 2030. Verder wordt een programma voorbereid om optimaal in te spelen op beschikbare structuurfondsen voor de periode 2014-2020. Hierbij werken wij samen met Groningen, Leeuwarden en Emmen. Deze samenwerking krijgt gestalte onder de noemer NG4.

Het economisch beleid is gericht op het inspelen op de ontwikkeling van de Asser bedrijven en het waar mogelijk het faciliteren hiervan. Daarnaast wordt ingezet op het aantrekken van nieuwe bedrijven. Voor de kansrijke sectoren zorg, vrije tijd en recreatie en sensortechnologie zijn specifieke benaderingen opgesteld. Wij werken aan de haalbaarheid van de sensorcampus.

Als Assen blijven we onze aandacht richten op Poznan en Nottinghamshire. Daarnaast trekken we samen met de stad Groningen op naar Noord-Duitsland. Dit heeft al geresulteerd in een uitnodiging voor ondernemers uit Groningen en Assen om zich gezamenlijk in Oldenburg te presenteren. Met Oldenburg zijn ook bestuurlijke contacten.

Gezamenlijke presentaties met Groningen in het buitenland kunnen ook elders plaatsvinden. Met name op economisch gebied is een regio met 450.000 inwoners een aantrekkelijke partner.

De inspanningen om ondernemers te organiseren en te faciliteren worden voortgezet. In 2013 vindt een evaluatie plaats van het ondernemersfonds.

Mobiliteit

Goede bereikbaarheid, parkeervoorzieningen en meer veiligheid voor al het verkeer blijven de speerpunten voor 2013.

Het programma FlorijnAs draagt voor een belangrijk deel bij in deze ontwikkeling. Een (groot) deel van het programma is er op gericht de bereikbaarheid van de (binnen)stad en het station te verbeteren. Nadrukkelijk wordt ook de bereikbaarheid voor het fietsverkeer en het openbaar vervoer daarin meegenomen.

Het project Sensor-City vindt ook toepassing in het verkeer en vervoer in Assen. Beter onderling afgestelde verkeerslichten geven een betrouwbaardere doorstroming voor auto's, fietsers en bussen. Met sensortechnologie kunnen weggebruikers beter en actueler worden geïnformeerd over beschikbare voorzieningen.

In 2013 wordt de inpassing van korte afstand radio in verkeerslichten afgerond. De bussen rijden daar-

door beter op tijd. Ook hulpdiensten maken hiervan gebruik.

Bussen maken in 2013 gebruik van een aantal nieuwe bushaltes langs de Europaweg.

In 2013 worden de laatste onderdelen van het bestaande Uitvoeringsprogramma Nota Fietsverkeer gerealiseerd. Er komt geen nieuw Uitvoeringsprogramma Nota Fietsverkeer omdat binnen de FlorijnAs-projecten voldoende aandacht is voor fietsers.

We blijven ons, ondanks krappere wordende middelen, inzetten voor de verbetering van de verkeersveiligheid in de stad en voor een slagvaardige afhandeling van vragen en klachten die zich op dat terrein voordoen.

De organisatie en exploitatie van inpandige fietsenstallingen is intensiever en kostbaarder dan van fietsenstallingen op straat. Het streven is om de tarieven voor fietsenstallingen gratis te houden en waar dat niet mogelijk is om de tarieven zo laag mogelijk te houden.

Verbetering van de verkeersveiligheid rust op drie pijlers: infrastructuur, educatie en handhaving. Met infrastructuur zijn de laatste jaren de grootste knelpunten aangepakt. Voorlichting en handhaving zijn bedoeld om verkeersoverlast te beperken en verkeersgedrag te beïnvloeden. Scholen worden gestimuleerd om het Drents verkeersveiligheidslabel (DVL) te halen.

Stads- en wijkbeheer

Ons beheer is gericht op Schoon, Heel en Veilig én zo lang mogelijke instandhouding van de openbare ruimte.

Groot onderhoud en vervangingsinvesteringen gebeuren slechts in zeer beperkte mate vanwege de bezuinigingen. Groot onderhoud of vervanging kan doorgang vinden wanneer de veiligheid niet meer gewaarborgd is of wanneer samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten. Ook wanneer bewoners of organisaties zelf een groot deel van de vervangingskosten realiseren door bijvoorbeeld zelfwerkzaamheid of sponsoracties.

Deelplannen van Het Groene Frame van Assen worden uitgewerkt. Kansen en speerpunten van het Groene Frame zijn onderdeel van grote projecten zoals de FlorijnAs, Kloosterveen en Diepstroeten.

Bewoners zullen wij betrekken bij het groen in hun leefomgeving, door bijvoorbeeld kleinschalige verfraaiingsacties waarbij bewoners het voortouw nemen. Wij stimuleren en faciliteren activiteiten in recreatiegebieden en de realisatie van natuurspeelplaatsen.

Wij zorgen voor een goede dienstverlening en goed beheer voor het begraven. De regels voor het be-

heer zijn vereenvoudigd en verruimd. In Assen worden nieuwe grafvelden en meerdere nieuwe vormen van asbestemming gecreëerd. In 2013 start op de Zuiderbegraafplaats de herinrichting van een grafveld voor uitgifte van graven.

Onderwijs

In 2013 zullen we de Brede School in Assen doorontwikkelen. De Veranderagenda Zorg en Welzijn zal van grote invloed zijn op de inhoud en wijze van de aanpak van de Brede School.

Wij willen 2013 gebruiken om verdere afspraken te maken over de afstemming van Passend Onderwijs en Zorg voor Jeugd. Wij doen dat in regionaal perspectief (Noord- en Midden-Drenthe). Hierover zijn met schoolbesturen al eerder afspraken gemaakt.

Vanaf 2013 zullen nieuwe maatregelen worden ingezet voor het terugdringen van Voortijdig Schoolverlaten. In 2012 zijn daartoe door de gemeente en de onderwijsinstellingen afspraken gemaakt. We willen verbanden leggen met Passend Onderwijs, Jeugdzorg, de Wet maatschappelijke ondersteuning en Werk en inkomen.

In 2013 leggen wij nog meer nadruk op een doorgaande lijn voor voor- en vroegschoolse educatie, helder ouderbetrokkenheidsbeleid en de resultaatafspraken vroegschoolse educatie.

In 2013 start de nieuwbouw voor het Dr. Nassau College en het Vincent van Gogh College.

Kunst en cultuur

In de nieuwe cultuurebeleidsagenda voor de periode 2013-2017 worden De Nieuwe Kolk, cultuureducatie en het Cultureel Hart belangrijke aandachtspunten. Het Cultureel Hart vormt het kader voor samenwerking tussen alle culturele instellingen, het bedrijfsleven en de gemeente. Stadsmarketing, evenementen, toerisme en recreatie worden nog meer op elkaar afgestemd met als gezamenlijk doel het versterken van de positie van Assen in Noord-Nederland.

2013 is het eerste jaar waarin het theater, de bibliotheek en het centrum voor beeldende kunst volledig draaien. Het aantal voorstellingen zal toenemen, nieuwe activiteiten worden ontwikkeld en ook de samenwerking tussen de culturele partners zal meer zichtbaar worden.

De reeds ingezette lijn van het ICO op cultuureducatie richting onderwijs wordt doorgezet. De nieuwe rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit wordt hier nadrukkelijk op ingezet. De vraag van het onderwijs wordt meer gedefinieerd, zodat het aanbod van de instellingen en de culturele omgeving de dienstverlening kan verbeteren.

Vanaf 2013 zal het Mercuriustheater en het terrein rondom worden herontwikkeld. Dan moet er ook

duidelijkheid zijn over de huisvesting van de huidige gebruikers.

Met de geactualiseerde subsidieregeling cultuur wordt in 2013 zo veel mogelijk ingezet op vernieuwende activiteiten en participatie bij kunstzinnige activiteiten.

Zorg en welzijn

Leidend is de uitwerking van de bestuursopdracht Zorg en Welzijn: gericht op een andere en betere invulling van deze beleidsterreinen met een bezuiniging van € 1.975.000 per 2014.

Drie sturende principes vormen daarvoor het vertrekpunt.

1. De toegang en de sluitende aanpak voor de zeer kwetsbaren is de taak van de gemeente.
2. Als het gaat om het verbeteren van de kwaliteit van de samenleving is de gemeente niet bij voorbaat aan zet, maar komt de burger zelf steeds meer aan het roer.
3. Nieuw voor oud: we nemen nieuwe maatregelen als deze (uiteindelijk) in plaats komen van bestaande.

De visie 'In Assen kun je op elkaar bouwen' vormt de eerste uitwerking waarin het fundament voor het nieuwe 'huis' van zorg en welzijn is neergezet. De beoogde veranderingen worden gerealiseerd via vijf opgaven: Assenaren voor elkaar, Oog voor jeugd, Eigen kracht voorop, Kwetsbare mensen doen mee en Gezonde leefstijl. Met de uitwerking daarvan in de Veranderagenda 2012 – 2016 zijn dertig acties afgesproken om deze veranderingen in gang te zetten en te realiseren.

Op 20 september 2012 heeft uw raad de Veranderagenda Zorg en Welzijn vastgesteld. De komende jaren gaan we opnieuw in dialoog met alle Assenaren - bewoners, vrijwilligers, mantelzorgers, professionals, ambtenaren, bestuurders en politici - om het huis met al zijn kamers verder in te richten. Dat is een opgave met grote gevolgen voor iedereen. Des te meer omdat er verschillende transities op de gemeenten afkomen die alle op zich en in relatie tot elkaar zowel risico's met zich meebrengen als kansen bieden. Of het nu gaat om de Wet werken naar vermogen, de Wet op de schuldhulpverlening, de algemene Wet bijzondere ziektekosten, de nieuwe Wet op de Jeugdzorg of Passend Onderwijs: ze leiden tot een grote taakverzwaring. Ze grijpen in elkaar en bieden daarom ook nieuwe kansen. Vandaar dat wij doorgaan met de voorbereiding ervan. De stip op de horizon is DOEN: al datgene dat ervoor zorgt dat iedereen zo volwaardig mogelijk meedoet in onze samenleving. In die zin is er een innige relatie en samenhangende aanpak met de ontwikkelingen op het gebied van Werk en Inkomen. Daarbij gaat het vooral om de realisatie van Werkpunt en om de uitwerking van een inwonersplein met als

eindbeeld 'een inwonersplein waarbij inwoners met al hun vraagstukken binnen het sociale domein terecht kunnen'. Streefdatum voor de start daarvan is 1 januari 2014.

Werk en Inkomen

2013 staat in het teken van de voorbereiding en uitvoering van wet- en regelgeving op het gebied van Werk en Inkomen, zoals de Wet werken naar vermogen en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Daarnaast starten wij dit jaar met WERKpunt! en stellen kaders op om te komen tot één klantbenadering via het inwonersplein.

Naar verwachting zal de Wet werken naar vermogen na de verkiezingen van het nieuwe kabinet in een of andere vorm worden ingevoerd. Deze wet is van invloed op de verstrekking van uitkeringen, het re-integratiebeleid en de uitvoering van de Sociale Werkvoorziening.

We treffen voorbereidingen voor de invoering van de Wet werken naar vermogen en de uitvoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Om te komen tot een samenhangende integrale aanpak, worden de effecten van zowel decentralisaties van het Rijk naar de gemeenten als de Veranderagenda Zorg en Welzijn hierin meegenomen.

Sport en ontspanning

Het Programma Levendig Assen krijgt een vervolg en wordt evenals voorgaande jaren interactief opgepakt. Hierbij gaan de samenwerking en afstemming met externe partijen een steeds grotere rol krijgen.

De uitvoering van evenementen gebeurt binnen de kaders van het nieuwe evenementenbeleid en de Uitvoeringsnota evenementen. De organisatie van het TT-Festival en de ontwikkeling van het Ambitiedocument toekomstvisie TT-Festival zijn prioriteiten binnen het evenementenbeleid.

Het doel is de belangen van het TT-Festival in relatie met de TT-races te versterken: 'Assen TT-stad'. De voorbereidingen voor de aanbesteding van de organisatie van het TT-Festival voor 2013 en de jaren daarna zijn opgestart.

Het in beweging krijgen en houden van Assenaren krijgt ook in 2013 aandacht. De sportaccommodaties in Assen zijn goed en worden in 2013 uitgebreid met onder andere sporthal Stadsbroek.

Samen met verenigingen en sportopleidingen wordt het aanbod in de wijken doorgezet, waarbij meer capaciteit en kwaliteit worden ingezet voor de meest kwetsbare doelgroepen.

Nadrukkelijker dan voorheen zal de relatie worden gelegd tussen sport en bewegen en beleidsvelden als gezondheid, werk en inkomen ('meedoen') en zorg en welzijn.

Veiligheid

Openbare orde

Tijdens de behandeling van de kadernota Integraal Veiligheidsbeleid is voorrang gegeven aan mensenhandel. In 2013 wordt gestart met het plan van aanpak om mensenhandel in Assen tegen te gaan. In 2013 willen wij ook informatie over criminaliteit ontsluiten voor burgers van Assen. De Asser aanpak van ernstige overlast wordt toegepast.

Bij de transitie van regionale naar nationale politie is gesproken over de ambtelijke ondersteuning voor de nieuwe regio Noord (Groningen, Friesland en Drenthe). Dit wordt meegenomen in het inrichtingsplan voor Noord.

Bij vergunningaanvragen en ontwikkelplannen wordt advies gegeven over de fysieke en externe veiligheid zodat de risico's voldoende worden meegewogen in de besluitvorming. Oplossingsrichtingen worden onderzocht om vanaf 2014 invulling te geven aan het toezicht op de Drink- en horecawet.

Brandweer

2013 zal voor een belangrijk deel in het teken staan van de inrichting van de nieuwe, geregionaliseerde brandweer, met besluitvorming over een nieuwe, gemeenschappelijke regeling door uw raad en besluiten over de wijze van financiering.

De brandweer betreft gezamenlijk met de hulpverleningsdienst Drenthe en de gemeentelijke gezondheidsdienst een nieuw pand aan de Groene Dijk. Er komt een tweede post aan de Dr. A.F. Phillipsweg. Hierna zal overdag de paraatheid gegarandeerd worden met dagdienstmedewerkers en vrijwilligers.

De reorganisatie van de gemeente Assen maakt dat in 2013 ook de organisatie van crisismanagement in Assen opnieuw moet worden ingericht. Er moeten onder andere nieuwe functionarissen aangewezen worden.

Duurzaamheid en milieu

In 2013 wordt een nieuw uitvoeringsprogramma gepresenteerd. Hierin ligt de focus op het verbeteren van de energieprestatie in de bestaande woningvoorraad en het opwekken van duurzame energie. Voor de bestaande woningvoorraad is het uitgangspunt de ketenbenadering voor duurzaam wonen. De gemeente beweegt alle betrokkenen in de keten om hun aanbod te koppelen zodat voor de woningeigenaar een duidelijk en transparant proces ontstaat.

Uitgangspunt voor de opwekking van duurzame energie is de Energiepotentiekaart van Assen. Samen met andere betrokkenen werken we toe naar projecten op het gebied van zonne-energie, warmte en koudeopslag, geothermie (aardwarmte) en de verwerking van biomassa.

Natuurlijk blijven we inspelen op 'de energie in onze gemeente': initiatieven van inwoners en lokale bedrijven pakken we enthousiast op en faciliteren we zoveel mogelijk. Intern proberen we ook zoveel mogelijk aan te sluiten bij andere projecten en ontwikkelingen (zoals de FlorijnAs).

Voorlichting en educatie spelen een belangrijke rol om het milieubewustzijn te versterken.

De kosten- en opbrengstramingen voor de gemeentelijke huisvuilinzameling zullen worden geactualiseerd. Dit op basis van de uitkomst van het onderzoek en de besluitvorming over de inzamelingsmethodiek van huishoudelijk afval en het landelijk beleid voor de inzameling van kunststof verpakkingsmateriaal.

Een Grondstoffenplan met de kaders en uitgangspunten voor het afvalbeleid 2013-2018 leggen wij aan uw raad voor.

Bouwen en wonen

De voortdurende economische crisis heeft verstrekende gevolgen voor het functioneren van de woningmarkt. De vraag naar koopwoningen is sterk verminderd, terwijl de druk op de huursector is toegenomen. Er wordt aanzienlijk minder verhuisd dan gebruikelijk, waardoor de instroom van nieuwe inwoners in Assen achterblijft bij eerdere verwachtingen. Desondanks wordt in de meest recente prognoses voor Assen nog steeds een aanzienlijke groei van het aantal inwoners en huishoudens voorzien. Dat betekent dat er nog steeds woningen moeten worden gebouwd. Zowel in de Regio Groningen-Assen als in de Regio Noord-Drenthe zijn in 2012 afspraken gemaakt over herijking en afstemming van woningbouwopgaven. Voor Assen is de woningbouwopgave teruggebracht van ongeveer 520 naar circa 300 woningen per jaar.

Op dit moment is onduidelijk hoe de woningmarkt zich ontwikkelt. Het is onwaarschijnlijk dat de koopmarkt zich binnen afzienbare termijn zal herstellen naar het niveau van voor 2008. Dit heeft alles te maken met het consumentenvertrouwen en de beperkte financieringsmogelijkheden. De vraag naar huurwoningen zal daardoor naar verwachting groter zijn dan tot nu toe werd verwacht. Voor de korte termijn is het daarom zaak goed te luisteren naar signalen uit de markt en flexibel en pragmatisch in te spelen op kansen die zich voordoen om de woningbouwopgave te realiseren.

De maatregelen die het Rijk met ingang van 2014 op het oog heeft voor de woningcorporaties baren ons zorgen omdat ze het vermogen van corporaties om lokaal te investeren beperken. Dit betekent dat de ontwikkeling van woningbouwplannen van alle partijen meer energie en creativiteit zal vragen.

Voor het Grondbedrijf van de gemeente Assen betekent de herijking van de woningbouwopgave een

vertraging in de uitgifte van kavels. Dit heeft vooral effect op de grondexploitatie van Kloosterveen. Met de provincie is een strategische samenwerking aangegaan waarbij afspraken zijn gemaakt over financiële compensatie.

Hoofdpijnen beleidsinvulling 2013-2016

In de inleiding van de begroting hebben we aangegeven dat we op koers liggen met de uitvoering van ons beleid en dat we verder gaan op de weg die we aan het begin van deze bestuursperiode zijn ingeslagen. Dat betekent dat we, ondanks minder gunstige omstandigheden, zo veel mogelijk zullen blijven vasthouden aan de ambities die we bij aanvang van onze bestuursperiode hebben vastgesteld. Knelpunten die zich daarbij onderweg voordoen lossen we werkende weg op. Dat geldt voor het eigen beleid zowel als voor het beleid dat de komende tijd vanuit Den Haag op ons af komt.

Ondertussen geven we, met de mogelijkheden die we daarvoor hebben, verder uitvoering aan het aanvaarde beleid en werken we verder aan de projecten en investeringen waarover we afspraken met u hebben gemaakt.

We voeren een solide financieel beleid gericht op duurzaam financieel evenwicht. Als de omstandigheden dat noodzakelijk maken zullen wij nieuwe en verdergaande bezuinigingsmaatregelen ter afweging en besluitvorming aan u voorleggen.

Uitvoering Collegeprogramma 2010-2014

Voor het beleid dat we in 2013 willen voeren betekent het concreet dat we uitvoering geven aan de beleidsintensiveringen en de bezuinigingen die zijn opgenomen in de derde jaarschijf van het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 en in het raadsbesluit betreffende de aanvullende bezuinigingen 2012-2015. Indien nodig lossen we de in de bestaande beleidsuitvoering bestaande knelpunten op. De begroting voor 2013 bevat geen nieuw beleid.

Projecten die in uitvoering zijn ronden we af en we gaan door met de voorbereiding van de projecten die in de planning staan; we nemen geen onomkeerbare beslissingen voordat we zeker weten dat er financiële ruimte voor de daadwerkelijke realisatie is.

Ook op het punt van de gemeentelijke grondexploitatie blijven we, om tegenvallers te voorkomen en het Grondbedrijf financieel gezond en financieel zelfstandig te houden, behoedzaam manoeuvreren.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen passen we zoals afgesproken aan aan de inflatie. Het voorstel daartoe wordt gelijktijdig met de begroting aan u aangeboden.

Andere ontwikkelingen van belang voor de beleidsinvulling

Los van de zorg voor de goede voortgang en het behalen van resultaten met het eigen beleid zullen

we ons in 2013 nadrukkelijk bezig moeten houden met het beleidsmatig en financieel in control brengen van externe ontwikkelingen, waarvan we weten dat ze zich als gevolg van de stagnerende economie en het door het vorige kabinet vastgestelde rijksbeleid binnen onze begroting voor zullen gaan doen.

We hebben het dan onder meer over het opvangen van de gevolgen van het voortdurende hoge beroep op onze sociale voorzieningen, de achterblijvende groei van onze inkomsten, de maatregelen uit het Lenteakkoord en de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst die medio 2012 voor het gemeentepersoneel is afgesloten.

Het gaat om ontwikkelingen die we bij de aanbidding en bespreking van de Voorjaarsnota hebben aangekondigd maar waar we, door het late tijdstip waarop ze bekend werden, in de vooruitberekeningen die we op dat moment hebben gepresenteerd, geen rekening meer mee konden houden. Dat doen we nu wel.

Vanaf 2014 extra bezuinigingen noodzakelijk

Inmiddels zijn we een aantal maanden verder en kunnen we financiële consequenties van genoemde ontwikkelingen overzien. Bij ongewijzigd beleid krijgen we vanaf 2013 te maken met niet-sluitende gemeentebegrotingen. Voor het komende jaar is het tekort al aanmerkelijk, maar nog overzienbaar en zonder ingrijpende maatregelen oplosbaar.

Vanaf 2014 lopen de tekorten verder op en zijn de oplossingen die we voor 2013 toepassen niet langer toereikend. Dat maakt extra bezuinigingen noodzakelijk. Op basis van de kennis van nu en zonder de inhoud en impact van het nieuwe regeerakkoord te kennen, zal de omvang daarvan minimaal € 6,0 miljoen structureel bedragen. Het gaat om een zware extra opgave die, zoals de cijfers hierna aangeven, helaas onvermijdelijk is.

Begrotingsresultaten 2013-2016 bij ongewijzigd beleid

Op basis van de bestaande beleidsafspraken en de ontwikkelingen die we hiervoor kort hebben geschetst, voorzien we voor de komende jaren bij ongewijzigd beleid, de volgende nadelige begrotingsresultaten.

Prognose begrotingsresultaten 2013-2016 ongewijzigd beleid (bedragen x € 1.000)			
2013	2014	2015	2016
-1.867	-5.681	-5.456	-5.289

Wij hanteren deze resultaten als vertrekpunt voor de beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen die we hierna voor de jaren 2013-2016 presenteren en voor de aanpak die daarin moet resulteren. Voor nadere toelichting verwijzen we u in dit verband kortheidshalve naar het hoofdstuk Financiën verderop in de begroting.

Kabinetformatie en de gevolgen voor het beleidsproces 2013

Wat het voor ons lastig maakt en waar we in onze plannen nog geen rekening mee kunnen houden zijn de uitkomsten van de kabinetformatie en de inhoud van het nieuwe regeerakkoord.

Zo weten wij op dit moment niet of en hoe het verder gaat met de hervorming van de sociale zekerheid, de sociale werkvoorziening, de door het vorige kabinet aangekondigde decentralisaties, de hervorming van de zorg en de hervorming van de woningmarkt.

Ook weten we niet welke rijksbezuinigingen het nieuwe kabinet gaat treffen om de rijksbegroting op orde te brengen en om aan de Europese begrotingsregels te voldoen. Wij verwachten dat hierover begin 2013 meer bekend zal zijn en dat we dan, op basis van de rijksbegroting, het beleid en de financiële puzzel voor de resterende bestuursperiode verder kunnen invullen.

Wij gebruiken de Voorjaarsnota 2013 om de verdere invulling van het beleid en de invulling van de derde tranche bezuinigingen met u te bespreken en door u te laten vaststellen.

Voor nu maken we de meerjarenprognose sluitend door daar vanaf 2014 een taakstellende bezuinigingsopgave van € 6,0 miljoen in op te nemen. De overwegingen die aan deze aanpak ten grondslag liggen en de besluiten die in verband hiermee bij de begrotingsbehandeling in november aanstaande noodzakelijk zijn lichten wij hierna toe.

Uitvoering derde tranche collegeprogramma 2010-2014

Voor de uitvoering van het collegeprogramma geldt de afspraak dat we dat zoveel mogelijk doen met beschikbare middelen en op basis van het principe 'nieuw voor oud'. Dat uitgangspunt geldt ook voor beleidsknelpunten die we onderweg tegenkomen en moeten oplossen.

Op basis van de afspraken die we aan het begin van onze bestuursperiode hebben gemaakt is in 2013 € 3,1 miljoen beschikbaar voor de derde jaarschijf van het Uitvoeringsprogramma. Deze middelen zetten we als volgt in:

Uitvoering Collegeprogramma derde tranche	
Programma's/middeleninzet * € 1.000	2013
Aantrekkelijke stad	
versterking stadstoezicht	200
van wijkgericht naar gebiedsgericht werken	800
introductie stadspas	pm
Kloppend hart/subsidies evenementen	300
verkeersveiligheid bij scholen	65
Sociale stad	
Meedoen-premies/arbeidsmarktbeleid herijken	370
voortzetting reboundgroup	60
versterking openbaar vervoer	85
uitvoering vrijwilligersbeleid	135
Dienstbare stad	
jongeren denktank	40
Groeiende stad	
cofinanciering regionaal economisch beleid	300
marketing strategisch economisch beleid	150
Ondernemersfonds	530
voortzetten extra bijdrage TIP	30
intensiveren relatiemanagement bedrijven	20
versterking regionaal economisch beleid	50
Totaal	3.135
inzet reserve Grondbedrijf	-300
inverdieneffect regionaal economisch beleid	-50
tijdelijke verhoging onroerendezaakbelasting niet-woningen	-530
cofinanciering gebiedsgericht werken	-400
Beschikbaar op projectbasis voor CP	1.855

Realisatie derde tranche bezuinigingen 2011-2015

De bezuinigingen waarmee we de product- en programmabudgetten voor 2013 hebben gekort vinden hun oorsprong in het Uitvoeringsprogramma en in het raadsbesluit 'Aanvullende bezuinigingen 2012-2015' van november 2011.

De jaarschijf 2013 van deze bezuinigingspakketten omvat in totaal € 4,6 miljoen aan structurele maatregelen die voor het eerst vanaf 2013 moeten worden gerealiseerd. Daarmee komt het totaal van de bezuinigingen in 2013 uit op ruim € 19,3 miljoen.

Belangrijke onderdelen voor 2013 zijn de verdere invulling van de taakstellingen op de terreinen Schoon, Heel en Veilig van € 1,6 miljoen, Zorg en Welzijn van € 1,0 miljoen en Werk en Inkomen van € 2,0 miljoen. Verder heeft € 6,7 miljoen van de bezuinigingen betrekking op de bedrijfsvoering. De vanaf 2013 nieuw in te vullen bezuinigingen van € 4,6 miljoen bestaan uit de volgende maatregelen:

Bezuinigingen jaarschijf 2013	
Maatregel/bezuinigingen (bedragen in * € 1.000)	2013
Afvoeren budget 'ik en mijn gemeentedag'	20
Kostendekkend maken eigendommen	25
Beëindiging bijdrage GAE	100
Derde tranche verhoging inkomsten parkeren	100
Derde tranche Schoon, Heel en Veilig	320
Kostenbesparing leerlingenvervoer	25
Verzelfstandiging Plateau	260
Derde tranche Zorg en Welzijn	750
Beheer gemeentelijke accommodaties	100
Derde tranche Werk en Inkomen	1.000
Autonome groei optrekking onroerendezaakbelasting 2011	25
Alternatieve taakstelling bibliotheek	375
Totaal bezuinigingen producten	3.100
Bedrijfsvoering	1.490
Totaal bezuinigingen	4.590

Ook voor deze bezuinigingen geldt dat ze hard zijn en geheel geëffectueerd zullen worden. Indien noodzakelijk leggen we alternatieve maatregelen ter besluitvorming aan u voor. Van die mogelijkheid hebben we voor het laatst bij de Voorjaarsnota 2012 gebruik gemaakt. Op het moment van het opstellen van de begroting 2013 was daar niet opnieuw aanleiding voor.

Verdere invulling van het beleid voor 2013-2016

Hierna treft u de voorstellen aan die noodzakelijk zijn voor het oplossen van actuele knelpunten in het beleid en voor het sluitend maken van de begroting. Daarnaast leggen we, voor die regelingen waarvoor dat noodzakelijk is, de voor 2013 in te stellen subsidieplafonds ter vaststelling aan u voor.

Ook informeren we u over de beleidsmatige en financiële gevolgen van de septembercirculaire 2012. Met het oog op de actualiteit hebben we de uitkomsten daarvan direct betrokken bij de invulling van het beleid en de begroting 2013.

Einduitkomst van onze beleidsvoorstellen en dekingsmaatregelen is een op schema liggend Uitvoeringsprogramma 2011-2014 in combinatie met een reëel sluitende begroting 2013 en een, met in begrip van een derde tranche bezuinigingen van € 6,0 miljoen, sluitend financieel perspectief voor de periode 2014-2016.

Beleidsvoorstellen 2013

Ter voorbereiding op de invulling van het beleid voor het komende jaar zijn we nagegaan of er op dit moment sprake is van knelpunten in de uitvoering van ons beleid die opgelost moeten worden met het oog op het bereiken van de doelen in ons college-

programma. We zijn daarin, gezien de financiële situatie, uiterst terughoudend geweest.

Wat rest is een viertal onderwerpen dat we hierbij ter afweging en besluitvorming aan u voorleggen. Het betreft beschikbaarstelling van middelen voor de voortzetting van Burgernet en subsidieverlening aan de stichting vluchtelingenwerk Noord Nederland. Daarnaast willen we de raming van onze bijdrage aan Alescon actualiseren en op het voor 2013 noodzakelijke niveau brengen. Dat geldt ook voor de bijdrage aan het Plateau Openbaar Onderwijs.

Continuering Burgernet

Naar aanleiding van branden begin 2012 hebben we besloten om voor een jaar Burgernet in te voeren. Op basis van de evaluatie zijn we tot de conclusie gekomen dat het gebruik ervan een succes is, dat deze bestuursperiode voortzetting verdient. Wij stellen u voor om voor dit doel met ingang van 2013 € 17.000 in de begroting op te nemen. De middelen zijn bestemd voor dekking van de deelnemersbijdrage en voor wervingsacties.

Aanvullende subsidie stichting vluchtelingenwerk Noord Nederland (SVNN)

Wij hechten waarde aan een goede maatschappelijke begeleiding van statushouders. Dat maakt het mogelijk dat statushouders die hier komen wonen, worden begeleid en wegwijs worden gemaakt in de Asser samenleving. In de huidige subsidieverlening aan de stichting vluchtelingenwerk Noord Nederland zijn voor dit doel onvoldoende middelen opgenomen. Voortzetting van deze activiteiten kan met een aanvullende subsidie van € 80.000 aan de stichting vluchtelingenwerk Noord Nederland veilig worden gesteld. Wij stellen voor hiermee in te stemmen. Dekking kan plaatsvinden vanuit de intern beschikbare voorziening Wet inburgering. De structurele oplossing hiervoor wordt betrokken bij de uitwerking van de Veranderagenda Zorg en Welzijn.

Gemeentelijke bijdrage Alescon

De ontwikkelingen rondom de herstructurering van de sociale werkvoorziening blijven onzeker. Dat heeft er in geresulteerd dat het bestuur van Alescon begin dit jaar voor 2013 een voorlopige begroting bij haar deelnemers heeft ingediend.

U hebt aangegeven met die lijn in te stemmen onder voorwaarde dat er in oktober 2012 een definitieve begroting voor 2013 beschikbaar zou zijn. Dat is het geval. De Asser bijdrage is in de definitieve begroting 2013 circa € 263.000 hoger dan waar we in de voorlopige begroting op hadden gerekend. Vanaf 2014 bedraagt de extra bijdrage € 130.000.

We stellen u voor de gemeentebegroting 2013 hiermee in overeenstemming te brengen. De herziene begroting van Alescon is/wordt separaat ter beoordeling aan u voorgelegd.

Gemeentelijke bijdrage intergemeentelijke sociale dienst

Voor wat betreft de begroting 2013 van de intergemeentelijke sociale dienst (ISD) is een vergelijkbare gedragslijn gevolgd als bij Alescon. Met het bestuur is afgesproken dat, zodra er meer duidelijkheid is over de landelijke invoering van de Wet werken naar vermogen en actuele lokale ontwikkelingen, er een herziene begroting 2013 aan de deelnemers wordt aangeboden.

De uit die herziene begroting voortvloeiende budgettaire effecten nemen we, zoals afgesproken, mee in de Voorjaarsnota 2013. Die effecten kunnen van invloed zijn op de omvang en samenstelling van het programmabudget Werk en inkomen in de eigen begroting. We hebben die effecten voorshands 'pro memorie' geraamd.

Verzelfstandiging Plateau

In juni van dit jaar hebben we u medegedeeld dat de voorgenomen verzelfstandiging van het Plateau Openbaar Onderwijs om een aantal redenen niet per 1 januari 2013 haalbaar is.

Dit heeft tot gevolg dat ook de aanvankelijk voor 2013 in de planning staande bezuiniging van € 260.000 opschuift in de tijd. Realisatie van deze bezuiniging is als bekend gekoppeld aan die verzelfstandiging. Zonder tegenmaatregelen zou deze ontwikkeling voor de begroting 2013 resulteren in een budgettair nadeel van dezelfde omvang. We zien, door verlaging van de geplande storting in de reserve voortgezet onderwijs, echter kans om dit nadeel in 2013 binnen het totaal van de middelen van het programma Onderwijs op te vangen.

Vaststelling subsidieplafonds 2013

Op grond van juridische overwegingen is het noodzakelijk dat u jaarlijks expliciet een aantal met name te noemen subsidieplafonds vaststelt. Doel is het betreffende jaarbudget juridisch af te grenzen om opneemconclusies en onbedoelde budgettaire consequenties te voorkomen.

Het ligt voor de hand om dat gelijktijdig met de vaststelling van de jaarbegroting te doen waar de subsidieregelingen en -budgetten deel van uitmaken. Wij geven ingaande de begroting 2013 uitvoering aan deze lijn. Het gaat voor het komende jaar achtereenvolgens om de volgende regelingen en bijbehorende subsidieplafonds:

Subsidieplafonds 2013		
Subsidieregeling	Bestemd voor/activiteit	In 2013 in te stellen plafond (in €)
Fysieke Leefomgeving	Fysieke Leefomgeving	34.300
Kunst en cultuur	Kunst en Cultuur	70.600
Zorg en welzijn	Welzijn	30.400
	Jongerenactiviteiten	14.600
	Jeugdleden	52.100
	Allochtone & Molukse zelforganisaties	10.000
Evenementen en sport	Evenementen	330.800
	Sportstimulering	242.900
Instellingen amateurkunst	Diverse organisaties.	75.700

De aangegeven subsidiebudgetten maken onderdeel uit van de betreffende programmabudgetten in de begroting 2013. Vaststelling van de plafonds heeft in dat opzicht dan ook geen budgettaire consequenties.

We stellen u voor met deze lijn in te stemmen en de subsidieplafonds voor 2013 vast te stellen op de bedragen die in het overzicht hiervoor zijn opgenomen.

Gevolgen septembercirculaire gemeentefonds 2013

We hebben de septembercirculaire 2012 en de daarin opgenomen maatregelen uitgewerkt en op de gevolgen voor het eigen beleid en de financiën beoordeeld.

Op grond van de maatregelen in de circulaire daalt de algemene uitkering 2013 met € 171.000 tot € 72,7 miljoen. Als we rekening houden met de budgetbijstellingen, die op basis van bestaande afspraken in de begroting moeten worden doorgevoerd, is voor de begroting 2013 als geheel sprake van een resultaatverslechtering met € 264.000.

De bijstelling is grotendeels het gevolg van actualisatie van de accessen en een extra korting in verband met de in het Lenteakkoord afgesproken btw-verhoging.

Uitwerking septembercirculaire 2013-2016				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving maatregel/jaar	2013	2014	2015	2016
Doorwerking bijstelling accres 2012	361	361	361	361
Verlaging accres 2013	-409	-409	-409	-409
Korting in verband met btw-verhoging	-270	-270	-270	-270
Uitname kinderopvang kwetsbare groepen	-171	-171	-171	-171
Bijstelling integratie uitkering WMO	200	200	200	200
Bijstelling decentralisatie uitkeringen MO & CJG	64	58	58	58
Overige mutaties	54	60	60	60
Bijstelling op basis septembercirculaire	- 171	- 171	- 171	- 171

Toelichting septembercirculaire

Ter toelichting op de maatregelen in de circulaire kort het volgende:

- De accessen 2012 en 2013 zijn geactualiseerd op basis van de rijksuitgaven. Voor 2012 betreft het een positieve bijstelling van € 98,0 miljoen; voor 2013 gaat het om een verlaging van € 108,0 miljoen. Voor de begroting leveren deze bijstellingen vanaf 2013 per saldo een structureel nadeel op van € 50.000.
- De prognoses voor de accessen 2014-2016 zijn geactualiseerd en licht naar boven bijgesteld. Ze houden echter geen rekening met komende beleidswijzigingen en zijn derhalve uiterst onzeker. Het komende regeerakkoord zal meer duidelijkheid moeten verschaffen.
- Het kabinet kort de algemene uitkering met in-gang van 2013 met € 65,0 miljoen. Het gaat om een correctie die bedoeld is om te voorkomen dat de financiële gevolgen van de btw-verhoging via koppeling aan de rijksbegroting door werken in het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen de gevolgen van de verhoging immers compenseren via het btw-compensatiefonds. De korting op het gemeentefonds betekent voor Assen een nadeel van € 270.000.
- De toeslagen voor kinderopvang voor kwetsbare groepen worden vanaf 2013 door de rijksbelastingdienst uitgekeerd. Tot nu toe gebeurde dat door het UWV en/of de gemeenten. Gemeenten ontvingen hiervoor via het gemeentefonds middelen. In verband met de andere aanpak worden deze middelen (€ 40,0 miljoen) vanaf 2013 uit het fonds genomen. Voor Assen betekent dat een verlaging van de algemene uitkering met € 171.000. Binnen het programma Werk en inkomen vervallen het uitvoerings- en het toeslagenbudget.
- Het landelijke Wmo-budget wordt vanaf 2013 conform het bestuursakkoord aangepast voor volume- en nominale ontwikkelingen. Die systeemaanpassing resulteert in een optrekking van het budget van € 55 miljoen. Voor Assen levert dit een voordeel op van € 200.000. De bestaande lijn is dat mutaties in het macrobudget door worden vertaald in het eigen Wmo-budget.
- Het kabinet zet de voorbereidingen voor de invoering van de Wet houdbare overheidsfinancien (HOF) voort. De wet is een uitvloeisel van het nieuwe Europese begrotingsstelsel en de daarin afgesproken maatregelen ter beheersing van de begrotingstekorten van de lidstaten. Het overleg met de vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) en het interprovinciaal overleg (IPO) over de rol en de consequenties voor gemeenten en provincies loopt. Uitgangspunt is een eenvoudig beheermodel, dat uitgaat van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor beheersing van het Emu-saldo.
- Ook de voorbereidingen voor de invoering van het schatkistbankieren lopen door. Het daarop betrekking hebbende wetsvoorstel ligt op dit moment voor consultatie bij de gemeenten en provincies.

Geactualiseerd financieel kader 2013-2016

De geactualiseerde financiële uitkomsten zien er, rekening houdend met de voorstellen en maatregelen hiervoor, als volgt uit:

Geactualiseerd financieel kader 2013-2016				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/jaar	2013	2014	2015	2016
Uitkomsten primaire begroting en meerjarenprognose	-1.867	-5.681	-5.456	-5.289
nog te compenseren bezuinigingen 2011/2012	-1.201	-647	-647	-647
maatregelen septembercirculaire 2012	-171	-171	-171	-171
bijstellingen in relatie tot septembercirculaire 2012	-93	-93	-93	-93
continuering Burgernet	-17	-17	-17	-17

Geactualiseerd financieel kader 2013-2016		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2013	2014	2015	2016
aanvullende subsidie stichting vluchtelingenwerk	-80	-	-	-
actualisering gemeentelijke bijdrage Alescon	-263	-130	-130	-130
actualisering gemeentelijke bijdrage ISD	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Opschorten verzelfstandiging Plateau	-260	-	-	-
gevolgen kabinetsbeleid/nieuw regeerakkoord	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Geactualiseerde resultaten 2013 - 2016	- 3.952	- 6.739	- 6.514	- 6.347

Nog te compenseren bezuinigingen uit 2011 en 2012

In de resultaatopstelling hiervoor gaan we ervan uit dat we de bezuinigingen uit de jaarschijven 2011 en 2012, die in het kader van de Voorjaarsnota 2012 geheel of gedeeltelijk door u zijn teruggenomen, vanaf 2013 volledig compenseren en van alternatieve dekking voorzien. Het ging daarbij onder andere om bezuinigingen op het bibliotheekwerk, de bezuinigingen op het ICO en om de zogenoemde 'dubbelingen'.

We compenseren het budgettair nadeel dat hier het gevolg van is door dit als extra opgaaf te betrekken bij het dekkingsplan voor de periode 2013-2016. De extra dekkingsmaatregelen die hiervoor in 2013 nodig zijn bedragen € 1,2 miljoen. Vanaf 2014 kan voor dat doel worden volstaan met € 0,6 miljoen.

Uitgangspunten dekkingsplan 2013-2016

Herstel en handhaving van een duurzaam evenwicht tussen de gemeentelijke lasten en baten is de hoofddoelstelling van het financiële beleid. In dat verband hebben we in de voorgaande jaren al een aantal belangrijke stappen gezet en maatregelen genomen.

Ontwikkelingen om ons heen maken hernieuwd financieel ingrijpen noodzakelijk om de gemeentelijke huishouding gezond en sluitend te kunnen houden. Hierna geven we aan langs welke route en met welke maatregelen we daarin voor wat betreft de begroting 2013 en de jaren die daarop volgen willen gaan voorzien.

Samengevat komen die er op neer dat we, om de nu voor de periode 2013-2016 geraamde begrotingstekorten op te lossen over moeten gaan tot het vaststellen van een extra pakket met bezuinigingen van minimaal € 6,0 miljoen structureel. Voor het sluitend maken van de begroting 2013 kunnen we volstaan met een maatregelenpakket van € 3,9 miljoen.

Bestuurlijke overwegingen en route sluitend maken 2013-2016

De opdracht die op basis van het huidig financieel perspectief voorligt is het voorbereiden van een derde tranche bezuinigingen die vanaf 2014 operationeel is. Dat is geen onmogelijke opgave, maar we voorzien, gelet op de ontwikkelingen die spelen

en de bezuinigingen die al zijn doorgevoerd, dat hier een intensieve en zorgvuldige zoektocht aan vooraf zal moeten gaan. De maatschappelijke belangen zijn groot.

Dat is een van de redenen dat we ervoor kiezen om de invulling van die derde tranche bezuinigingen niet nu, maar later bij de Voorjaarsnota 2013, ter bespreking, afweging en besluitvorming aan u voor te leggen. Andere overwegingen in dat verband zijn de onzekerheid over de uitkomst van de kabinetsformatie, de inhoud van het nieuwe regeerakkoord en aard en omvang van komende rijksbezuinigingen. In onze plannen tot nu toe hebben we daar geen rekening mee gehouden. Wij verwachten dat er begin volgend jaar meer duidelijkheid over de plannen van het nieuwe kabinet en de beleidsmatige en financiële impact ervan voor de gemeenten zal zijn.

Als de situatie niet zo onzeker was zou vaststelling van en besluitvorming over de invulling van de derde tranche van de bezuinigingen gelijktijdig met de beraadslagingen over de begroting de voor de hand liggende route zijn. Dat voorkomt tijdverlies en biedt eerder financiële zekerheid. In de huidige politieke situatie zou dat betekenen dat wij, maar ook uw raad, beleidskeuzes moeten maken zonder de uitkomst van de kabinetsformatie en de inhoud en financiële impact van het nieuwe regeerakkoord te kennen. Wij vinden dat niet wenselijk en voorzien dat die route voor de resterende duur van de bestuursperiode niet het noodzakelijke resultaat oplevert.

Alles overziend zijn we tot de conclusie gekomen dat voorbereiding, uitwerking, bespreking en vaststelling van een derde tranche bezuinigingen, die inspeelt op de actualiteit, gelijktijdig met de behandeling van de Voorjaarsnota 2013 de voorkeur verdient.

Voor de beraadslagingen over en vaststelling van de Programmabegroting 2013 in de raad van november 2012 resulteert deze aanpak er in dat u:

- de begroting 2013 sluitend maakt met een pakket overbruggingsmaatregelen van € 3,9 miljoen
- dat pakket met overbruggingsmaatregelen op 5 en 8 november 2012 bespreekt en de begroting voor het komende jaar met inbegrip die maatregelen vaststelt

- besluit om een derde tranche bezuinigingen met een minimale omvang van € 6,0 miljoen vast te stellen die direct in zijn volle omvang vanaf 2014 effectief is
- de meerjarenprognose 2014-2016 sluitend maakt door daar vanaf 2014 de derde tranche bezuinigingen van € 6,0 miljoen als structurele taakstelling in op te nemen
- ons opdracht geeft er zorg voor te dragen dat de feitelijke invulling van die taakstelling uiterlijk in mei 2013 bij behandeling van de Voorjaarsnota 2013 voor afweging en besluitvorming voor u beschikbaar is

Wij stellen u voor met deze aanpak en de daarbij behorende beslispunten in te stemmen. Het pakket met overbruggingsmaatregelen voor het sluitend maken van de begroting 2013 treft u hieronder ter bespreking en vaststelling aan.

Overbruggingsmaatregelen sluitend maken begroting 2013

Het pakket met overbruggingsmaatregelen dat nodig is om de begroting 2013 sluitend te maken bedraagt in totaal ruim € 3,9 miljoen. De maatregelen zijn grotendeels van financieel technische aard en hebben geen effect op de inhoud van het beleid.

Het pakket bevat zowel incidentele als structurele elementen. Mogelijke structurele doorwerking van een aantal dekkingsmaatregelen moet nader onderzocht worden; de uitkomsten daarvan hebben we voorschands 'pro memorie' in het dekkingsplan 2014-2016 opgenomen. In de aanloop naar de Voorjaarsnota bezien we of en zo ja in hoeverre ze ook na 2013 als dekkingsoptie inzetbaar zijn.

In hoofdlijn gaat het om het (verder) afromen van budget- en begrotingsruimte die op basis van de actuele uitvoeringsplanningen en/of op basis van gewijzigde inzichten in 2013 niet of deels niet voor lastendekking benodigd is. Ook stemmen we de in de begroting gehanteerde rente-uitgangspunten af op de actuele marktomstandigheden.

Met name de zogenoemde korte rente is als gevolg van de schuldencrisis relatief gunstig.

Verder betreft het opschuiven in de tijd van de reeds in de primaire begroting 2013 gecalculerde verlaging van het rendement op onze beleggingen als gevolg van de invoering van het verplichte schatkistbankieren. Deze laatste maatregel is formeel al wel ingegaan maar wordt, gezien het wetgevingstraject dat nog moet worden doorlopen en het instrumentarium dat daarvoor nog moet worden ontwikkeld, naar de huidige inzichten waarschijnlijk niet eerder dan met ingang van 2014 financieel effectief.

Wij hoeven voor het sluitend maken van de begroting geen gebruik te maken van extra inzet van onze reserves; die blijven in dit stadium beschikbaar voor de doelen waarvoor ze bestemd zijn.

Samenvatting beleids- en dekkingsplan 2013-2016

Ter afsluiting van dit hoofdstuk hieronder de samenvatting van de beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen die in onze visie noodzakelijk zijn voor de verdere uitvoering van ons collegeprogramma en voor het sluitend maken en houden van de begroting.

Beleids- en dekkingsplan 2013-2016 (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2013	2014	2015	2016
Dekkingsmaatregelen 2013-2016				
1. Geactualiseerde resultaten (zie hiervoor)	- 3.952	- 6.739	- 6.514	- 6.347
2. Dekkingsmaatregelen beleidsknelpunten				
- inzet voorziening wet inburgering	80	-	-	-
3. Overbruggingsmaatregelen 2013-2016				
- budgettair effect schatkistbankieren	620	-	-	-
- vrijval lasten geplande vervangingsinvesteringen	250	p.m.	p.m.	p.m.
- vrijval lasten verbouw stadhuis/nwo	750	p.m.	-	-
- verlaging rente kortgeld financiering	400	p.m.	p.m.	p.m.
- afvoeren budget macro econ. ontwikkelingen	250	500	500	500
- deels terug nemen incidentele ruimte	750	250	-	-
- vervallen stelpost taakmutaties gemeentefonds	450	p.m.	p.m.	p.m.
- nominale compensatie uitkeringen WWB	160	160	160	160
- beperking storting reserves	260	-	-25	-25
4. Derde tranche bezuinigingen 2014 -2016	-	6.000	6.000	6.000
Eindresultaat 2013-2016	18	171	121	288

Wij stellen u voor om met onze voorstellen in te stemmen en de begroting 2013 met inbegrip van deze maatregelen vast te stellen en de meerjarenprognose 2014-2016 voor kennisgeving aan te nemen.

Gemeente Assen

Programmabegroting

Programma's

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Goede dienstverlening

Goede directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.

Vereenvoudigde procedures en minder regels.

Snelle afhandeling van brieven en klachten.

Verbetering informatievoorziening aan burgers.

Betrokkenheid

Betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.

Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Collegeprogramma 2010-2014

2010

Kerndocument Klant en Kwaliteit (K2)

2004

Notitie interactief werken

2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Goede directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen

Wij hanteren drie aanbiedingsconcepten: zelfbediening, klaar terwijl u wacht en op bestelling.

De klant kan zelf zijn ingangskanaal kiezen (telefoon, brief, mail, balie, digitaal loket).

Voor steeds meer producten kunnen klanten kiezen voor zelfbediening (7 dagen à 24 uur).

Als klanten kiezen voor baliebezoek op afspraak, worden ze direct geholpen.

Klanten zijn welkom in een goed ingerichte ontvangsthal.

Wij hanteren het principe van eenmalige registratie, meervoudig gebruik.

Vereenvoudigde procedures en minder regels

De administratieve lastendruk voor klanten neemt met minstens 25% af.

Door de invoering van de omgevingsvergunning verloopt de dienstverlening integraler en zo mogelijk sneller en goedkoper.

Snelle afhandeling van brieven en klachten

Wij hanteren vastgestelde richtlijnen voor het beantwoorden van brieven, telefoongesprekken en e-mails.

Van de klachten en bezwaren handelen wij 80% binnen de wettelijke termijn af.

Verbetering informatievoorziening aan burgers

Actuele en vraaggestuurde informatievoorziening via de vernieuwde website en Berichten van de Brink.

Herkenbaarheid door een uniform toegepaste huisstijl.

Begrijpelijke standaardbrieven.

Antwoorden op meest gestelde vragen van klanten nemen wij op in onze publiekscommunicatie.

Betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt

Wij willen interactief werken gericht inzetten om betrokkenheid te vergroten.

Ontwikkelingen rondom gebieds- en wijkgericht werken zijn onderdeel van de programma's Zorg en welzijn en Stads- en wijkbeheer.

Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen

Wij investeren in rechtstreeks contact met burgers.

Nieuwe inwoners kunnen met ons kennismaken op introductiedagen.

Scholieren en andere groepen kunnen kennismaken met onze gemeente via rondleidingen.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Goede dienstverlening

Goede directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen

In de volgende fase van de ontwikkeling van het Antwoord-concept vinden alle contacten met klanten via het klantcontactcentrum (KCC) plaats. Het gaat daarbij om telefoon, post, e-mail en bezoek/op bezoek.

De kennisbank is inmiddels zo ingericht dat het klantcontactcentrum (KCC) in staat wordt gesteld al in 2012 80% van de vragen in één keer zelf te beantwoorden. Het invoeren van de producten diensten catalogus (PDC) van Dimpact in 2013 betekent dat de kennisbank opnieuw gevuld moet gaan worden.

Met het verder implementeren van het Dimpact systeem kunnen klanten sneller geholpen worden. Door invoering van dit digitale loket, het zaakstelsel en verbeterde digitale datadistributie gaat de kwaliteit van de werkprocessen omhoog. Ook dit komt ten goede aan de dienstverlening. Met de invoering van het centrale digitale loket voor Zorg en Welzijn krijgen inwoners een goed beeld van het aanbod aan voorzieningen en wordt het voor hen eenvoudiger om aanvragen voor de Wet maatschappelijke ondersteuning en de algemene Wet bijzondere ziektekosten te doen. Het digitale bedrijventloket biedt ondernemers een centraal punt voor informatie en het regelen van praktische zaken als vergunningen.

Door het centraal volgen van subsidieaanvragen via het subsidieloket is het mogelijk om de afhandelingstermijn van aanvragen beter te beheren.

Het Wet maatschappelijke ondersteuningsteam, de intergemeentelijke sociale dienst en gemeentelijke kredietbank Drenthe gaan intensiever samenwerken. Voordeel hiervan is dat klanten nog maar één keer hun gegevens hoeven te verstrekken. Bovendien kan door het uitwisselen van gegevens de dienstverlening op elkaar afgestemd worden.

De invoering van de Stadspas wordt verder voorbereid. Eind 2012 ontvangt u hiervoor een voorstel.

Gemeentelijke basisadministratie (GBA): alle gemeenten in Nederland gaan, in het kader van het programma modernisering gemeentelijke basisadministratie, over van de gemeentelijke basisadministratie op de basisregistratie personen (BRP). Assen zal op z'n vroegst medio 2014 aansluiten. Assen heeft er voor gekozen de aanbesteding van de benodigde nieuwe modules te doen in 'Dimpactverband'. In 2013 zijn uitgaven te verwachten voor de aanbesteding en wellicht modules. Deze zullen bij het projectplan worden gespecificeerd.

Geo-Informatie: op 1 januari 2013 is de Wet basisregistratie grootschalige topografie (BGT) van toepassing. Vanaf dat moment start ook formeel de transitie van de huidige bronbestanden topografie, grootschalige basiskaart Nederland (GBKN, kaartmateriaal weg,- groenbeheer, kaarten kunstwerken enzovoort) naar de basisregistratie grootschalige topografie (BGT). Dit zal resulteren in een nieuwe basisregistratie in 2016: de basisregistratie grootschalige topografie (BGT). De basisregistratie grootschalige topografie is een belangrijk onderdeel van het stelsel van Basisregistraties. De basisregistratie grootschalige topografie is een bouwsteen van het nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-Overheid (NUP) om de elektronische overheid mogelijk te maken. Een digitale overheid: betere service, meer gemak. In het op te stellen projectplan zal een begroting worden opgenomen specifiek voor Assen.

De formele oprichting van de regionale uitvoeringsdienst (RUD) is voorzien op 1 januari 2013. Het is de bedoeling dat de nieuwe dienst die vergunningen, handhaving en toezicht op het gebied van milieu voor zijn rekening neemt in de loop van 2013 operationeel is. De gemeente blijft het eerste aanspreekpunt voor inwoners en bedrijven.

Bij het verder verbeteren van de dienstverlening zal gebruik worden gemaakt van de opbrengsten van de interactieve bijeenkomst KlantForum.

Vereenvoudigde procedures en minder regels

Voor het toekennen van Wet maatschappelijke ondersteuning voorzieningen worden zo veel mogelijk gesprekken bij de klant thuis gevoerd. Via dit soort keukentafelgesprekken is het eenvoudiger om samen met klanten te bepalen wat voor hen de beste oplossing is. Het gaat daarbij ook om de vraag wat zij zelf en hun directe sociale omgeving kunnen doen. Mede via een interactief traject vindt deregulering van onderdelen van de algemene plaatselijke verordening plaats. Door het invoeren van een melding voor kleine evenementen is het mogelijk de uitgifte van vergunningen met tenminste de helft terug te brengen.

Snelle afhandeling van brieven en klachten

Wij gaan door op de ingeslagen weg, met als doel meer dan 80% van de brieven en klachten binnen de wettelijke termijn af te handelen.

Verbetering informatievoorziening aan burgers

Bij de informatievoorziening gaan wij zo veel mogelijk uit van de behoeften van inwoners en bedrijven. Door zich aan te melden voor Twitter en de digitale gemeentepagina kunnen inwoners gewenste informatie rechtstreeks ontvangen. Er vindt in 2012 een onderzoek plaats naar de mogelijkheden van het gebruik van social media.

Betrokkenheid

Betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt

Interactief werken heeft inmiddels een vaste plek gekregen in de werkwijze van de gemeente. Bij lopende en nieuwe plannen en beleidstrajecten gaat de gemeente waar mogelijk in gesprek met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om te zorgen dat plannen en beleid aansluiten bij de wensen en behoeften van betrokkenen.

Het gaat daarbij in 2013 onder andere om plannen met de FlorijnAs, Cultureel Hart, Molenbuurt en Noorderpark. Ook het project 'Mijn buurt Assen' zet in op een versterking van de participatie van inwoners. Het KlantForum blijft betrokken bij de verbetering van de dienstverlening. Ook de uitwerking van de veranderagenda Zorg en Welzijn gebeurt in nauw overleg met betrokkenen.

In 2013 worden de ervaringen met interactief werken die in deze bestuursperiode zijn opgedaan vastgelegd in een publicatie. Hierin komen ook diverse betrokkenen aan het woord. Door het maken van een publicatie vindt een goede borging plaats van de nieuwe werkwijzen die zijn toegepast. Het college ziet af van een beleidsevaluatie.

De raads werkgroep burgerparticipatie inventariseert de mogelijkheden om uw raad een rol te geven bij interactief werken. Een werkconferentie interactief beleid is hiervoor een eerste belangrijke stap.

Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen

Door de wijkbezoeken van het college aan de wijken hebben inwoners van Assen op een laagdrempelige manier de mogelijkheid om te laten weten wat er speelt in hun directe omgeving.

Via de gemeentepagina en website vindt uitleg plaats over genomen besluiten.

Door uitvoering van een intern taaltraject wil de gemeente de manier van communiceren beter laten aansluiten bij de inwoners. Via taaltrainingen krijgen medewerkers scholing in het schrijven van klantvriendelijke brieven. Tegelijkertijd worden standaardbrieven herschreven om ze klantvriendelijker en begrijpelijker te maken.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Goede dienstverlening

Goede directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen

Door het toegankelijk maken van statusinformatie over lopende aanvragen via het digitale loket hebben burgers en bedrijven altijd inzicht in de stand van zaken rond hun aanvraag.

De implementatie van één zaaksysteem maakt het mogelijk om het aantal gebruikte applicaties binnen de gemeente te verminderen. Dit leidt tot een vermindering van kosten en een versterking van de efficiëntie.

Door het lean maken van alle klantprocessen kunnen inwoners en bedrijven rekenen op een efficiëntere dienstverlening.

Het klantcontactcentrum (KCC) gaat gebruik maken van een andere kennisbank op basis van Dimpact.

In de toekomst gebeurt het beheer van de gemeentelijke basisadministratie voor een deel landelijk. Voor het werken met deze gemoderniseerde gemeentelijke basisadministratie schaft de gemeente een aantal nieuwe modules aan.

Met de vorming van een inwonersplein wil de gemeente meer samenhang aanbrengen in de dienstverlening. Deze nieuwe integrale manier van wer-

ken zorgt voor de nodige samenhang en vertering van de efficiëntie.

Verbetering informatievoorziening aan burgers

Met het toenemen van de mogelijkheden voor één op één communicatie krijgen inwoners en bedrijven in toenemende mate de mogelijkheid om hun eigen informatievoorziening op maat samen te stellen.

Betrokkenheid

Betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.

Met het uitvoeren van de veranderagenda voor Zorg en Welzijn worden inwoners verder gestimuleerd en gefaciliteerd om een actieve rol te spelen in hun directe leefomgeving.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Bestuur en burger	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
% wachttijd publieksbalie minder dan 15 minuten	pm	90%	100%	100%	pm	pm
% geen wachttijd bij gemaakte afspraak	pm	90%	100%	100%	pm	pm
% telefonisch goed (< 20 seconden) bereikbaar	64%	80%	100%	100%	pm	pm
% telefonisch direct antwoord	76%	75%	100%	100%	pm	pm
% klachten tijdig afgehandeld (< 2 weken)	36%	80%	80%	pm	pm	pm
% meldingen tijdig afgehandeld (< 1 werkdag)	72%	100%	100%	100%	pm	pm
% brieven tijdig afgehandeld (< 6 weken)	72%	80%	80%	pm	pm	pm
% omgevingsvergunning tijdig afgehandeld (< 8 weken)	79%	80%	100%	100%	pm	pm
% bezwaren binnen termijn afgehandeld	79%	80%	80%	pm	pm	pm

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct							(bedragen * € 1.000)	
Programma Bestuur en burger	realisatie	begroting		meerjarenprognose				
	2011	2012	2013	2014	2015	2016		
Bestuursorganen	2.459	1.843	1.775	1.765	1.725	1.715		
Bestuursondersteuning gemeenteraad	911	811	829	849	829	849		
Bestuursondersteuning B&W	4.051	3.549	3.667	3.667	3.667	3.667		
Publiekszaken	3.985	4.599	4.344	4.489	4.378	4.298		
Bestuurlijke samenwerking	189	212	222	227	232	237		
Informatiebeheer/basisregistraties	1.671	1.696	1.705	1.705	1.705	1.705		
Totaal lasten	13.266	12.710	12.542	12.702	12.536	12.471		
Bestuursorganen	506	0	0	0	0	0		
Bestuursondersteuning gemeenteraad	1	1	1	1	1	1		
Bestuursondersteuning B&W	4	0	0	0	0	0		
Publiekszaken	1.105	1.066	1.074	1.074	1.074	1.074		
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0	0	0		
Informatiebeheer/basisregistraties	65	50	50	50	50	50		
Totaal baten	1.681	1.117	1.125	1.125	1.125	1.125		
Programmaresultaat voor bestemming	11.585	11.593	11.417	11.577	11.411	11.346		
Storting reserves	0	0	0	0	0	0		
Beschikking reserves	53	0	0	0	0	0		
Programmaresultaat na bestemming	11.532	11.593	11.417	11.577	11.411	11.346		

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 afgenomen met € 175.000.

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

Bedrijfsvoeringskosten € 74.000 V

Eenzijds is er sprake van autonome stijging van tarieven die doorgerekend worden naar de producten. Anderzijds is er, in het kader van de bezuinigingen, sprake van minder toegerekende inzet voor het product publiekszaken.

Lasten voormalige bestuurders € 61.000 V

De vergoeding voor de lasten van voormalige bestuurders (wachtgeld en pensioenen) is op basis van de actuele raming met € 61.000 neerwaarts bijgesteld.

Kapitaallasten informatiebeheer basisregistraties € 40.000 V

Door uitstel van een aantal vervangingsinvesteringen nemen de lasten met € 40.000 af.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Bestuur en burger	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Interactieve beleidsvorming + Notitie interactief werken evalueren, visie uitbouwen en instrumenten ontwikkelen + pilots interactief werken uitvoeren: grijs/groen, interne organisatieontwikkeling	-	-	-	-	-	-
Stad met een open stijl besturen + invulling geven aan de afspraak de stad collegiaal te besturen + bestuurlijke en ambtelijke organisatie zodanig aanpassen dat een open stijl van besturen mogelijk is	-	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Bestuur en burger	-	-	-	-	-	-

Bezuinigingen programma Bestuur en burger	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Anders organiseren Ik en mijn gemeente dag		-	20	-	20	20
Kosten burgerdiensten verminderen:						
sluiten publieksbalie op vrijdagmiddag en besparing TSC o.a. door een aanpassing van de informatie op de website		55	55	55	55	55
beveiliging centrale hal door Veiligheidszorg Drenthe		25	25	25	25	25
prijsstijging reisdocumenten		13	13	13	13	13
vergunningverlening (onder andere door lean maken)		140	140	140	140	140
diverse besparingen uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning (contracturen huishoudelijke hulp, afschaffen Wet maatschappelijke ondersteuning-kooppas, zelf-indicaties en lean maken)		275	275	275	275	275
Internationale contacten		20	20	20	20	20
Geografische info (luchtfoto's et cetera)		18	18	18	18	18
Totaal bezuinigingen Bestuur en burger		546	566	546	566	566

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groeiopgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad

Behouden en versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op het Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

Realiseren van de groeiopgave voor wonen, werken, recreatie en toerisme, onderwijs en cultuur, horeca, zorg en bedrijvigheid

Clusteren van kennis, onderwijs en ondernemers met name op het gebied van sensortechnologie

Behouden en versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Beleidsregels Reserve Cofinanciering Regionaal Economisch beleid	2011
Bodemvisie gemeente Assen	2011
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Convenant regio specifiek pakket	2008
De Economische Beleidsagenda Op de boeggolf van ontwikkelingen	2008
De nota Jonge Monumenten	2008
Duurzaamheidsvisie	2009
Groenstructuurvisie	2006
Het Groene Frame	2010
Integrale Structuurvisie Assen 2030	2009
Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing (ISV) 2010-2014	2009
Masterplan FlorijnAs	2009
Nationale Nota Ruimte	2005
Ontwikkelingsvisie Detailhandel en Horeca + Ontwikkelingsvisie Binnenstad	2009
Op en top Assen, Visie hogere bouw	2005
Provinciale Omgevingsvisie	2010
Regiovisie Groningen-Assen 2030	2007
Strategische afwegingsnotitie Grondbedrijf	2011
Structuurplan Stadsrandzone	2008
Structuurvisie Binnenstad	2006
Structuurvisie FlorijnAs	2012
Woonplan 2010-2030	2010
Welstandsnota	2011

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groeiopgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad

Intensief gebruik van de bestaande bebouwde omgeving.

De (her)ontwikkeling van nieuwe en bestaande gebieden mogelijk maken door het opstellen van visies en bestemmingsplannen.

Behouden en verbeteren van bestaande natuurgebieden.

Behoud van monumentale en cultuurhistorische elementen van de stad.

Behouden en versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op het Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen

De betekenis, functie en belangen van de NG4 binnen het SNN optimaal positioneren in het verlengde van de ruimtelijk-economische visie Noord-Nederland tot 2030 als het Europese beleid voor de middellange termijn (2013-2020).

Een gedifferentieerd winkelaanbod in de stad.

Goede dienstverlening aan bedrijven.

Meer werkgelegenheid in met name de zorg, sensortechnologie en toerisme en recreatie.

Uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.

Toevoegen onderwijsfuncties op mbo- en hbo-niveau.

Clusteren van kennis, onderwijs en ondernemers met name op het gebied van sensortechnologie.

Ontwikkelen tot een (inter)nationaal centrum op het gebied van sensortechnologie.

Behouden en versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen

Uitbreiding en/of vernieuwing van bestaande en vestiging van nieuwe toeristische en recreatieve voorzieningen.

Een levendige binnenstad.

Het aantrekken en behouden van bedrijvigheid.

De stad aantrekkelijk maken voor nieuwe bewoners.

Ontwikkeling van het benodigde arbeidspotentieel.

Het aantrekken en vasthouden van meer bezoekers naar de stad.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groeiopgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad

Uitwerken en realiseren van FlorijnAs-projecten.

Uitwerken van het Groene Frame en verdere uitvoering van het Meerjarenprogramma (her)ontwikkeling groen.

In ontwikkeling brengen van Diepstroeten, tweede fase.

Ontwikkelen van binnenstedelijke locaties.

Actualiseren en uitwerken van een Meerjaren Uitvoeringsprogramma (als uitwerking van de Integrale structuurvisie Assen 2030).

Uitvoering Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing 2010-2014.

Stimulering aanpak monumenten door subsidieregeling.

Actualiseren en digitaliseren bestemmingsplannen.

Uitvoeren van het verplichte monitoringsprogramma verdachte bodemsaneringslocaties.

Realiseren van de groeiopgave voor wonen, werken, recreatie en toerisme, onderwijs en cultuur, horeca, zorg en bedrijvigheid

Uitvoering van de economische beleidsagenda 'Op de boegolf van ontwikkelingen'.

Verdere uitvoering van de strategie en de aanpak voor promotie en acquisitie.

Verdere uitvoering van de kantorenstrategie.

Opstellen en uitvoeren van de zorgagenda.

Evaluatie van het Ondernemersfonds.

Uitvoeren van het Asser aandeel in de Regiovisie Groningen-Assen.

Realiseren van de Toegangspoort in het stroomdal-landschap Drentse Aa (Toegangspoort Deurze).

Behouden en versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen

Uitvoering van de visie Aantrekkelijke Binnenstad.

Start in samenwerking met Marketing Drenthe van de pilot Proefwinkelieren.

Goede dienstverlening aan bedrijven.

Creëren van werkgelegenheid in de zorg, sensortechnologie, toerisme en recreatie.

Ondersteunen van de projectuitvoering Sensor City.

Opzetten en uitvoeren van een citymarketingstrategie in samenwerking met de stakeholders.

Opstellen en uitwerken van initiatieven om de positie van de NG4-steden (Groningen, Assen, Leeuwarden, Emmen) te versterken binnen het SNN onder andere gericht op de Europees programma's.

Behouden en versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen

Ontwikkelen van het Beleef- en Beweegpark Stadsbroek.

Uitvoeren van initiatieven en plannen van ondernemers voor de gebiedsontwikkeling TRZ.

Acquisitie voor de gebiedsontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ).

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groeiopgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad

Uitwerking en uitvoering van FlorijnAs-projecten.

Voortzetting Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing 2010-2014.

Actualiseren en digitaliseren van bestemmingsplannen.

Uitvoeren van verplichte monitoringsprogramma verdachte bodemsaneringslocaties.

Realiseren van de groeiopgave voor wonen, werken, recreatie en toerisme, onderwijs en cultuur, horeca, zorg en bedrijvigheid

Uitvoering van de kaderbrief, waarmee nadere focus binnen de economische beleidsagenda 'Op de boegolf van ontwikkelingen' is aangebracht.

Verdere uitvoering van de strategie en de aanpak voor promotie en acquisitie.

Verdere uitvoering van de kantorenstrategie.

Uitvoeren van de zorgagenda.

Behouden en versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen

Uitvoeren van het Asser aandeel in de Regiovisie Groningen-Assen.

Uitvoeren van de economische beleidsagenda 'Op de boegolf van ontwikkelingen'.

Verdere uitwerking en uitvoering van het FlorijnAs-project Stadsbedrijvenpark.

Uitvoering visie Aantrekkelijke Binnenstad.

Activiteiten en initiatieven in SNN-verband en NG4-verband.

Behouden en versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen

Uitvoeren van initiatieven en plannen van ondernemers voor de gebiedsontwikkeling TRZ.

Acquisitie voor de gebiedsontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ).

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Stadsontwikkeling	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Aantal arbeidsplaatsen (per 01-04)	35.783	pm	pm	pm	pm	pm
Aantal bedrijven (per 01-04)	3.787	pm	pm	pm	pm	pm
Uitgeefbare bedrijventerreinen (netto ha, voorraad per 31-12)	42,9	39,7	36,0	32,4	28,7	24,6
Uitgifte bedrijventerreinen (netto ha) (exclusief terugkoop)	2,9	3,2	3,7	3,6	3,7	4,1
Bevolkingsaantal (per 31-12)	67.209	67.300	67.800	68.400	68.900	69.400
Aantal toeristische overnachtingen	324.710	325.000	325.000	325.000	325.000	325.000

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct					(bedragen * € 1.000)	
Programma Stadsontwikkeling	realisatie	begroting			meerjarenprognose	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ruimtelijke ordening	4.398	3.763	3.020	3.150	2.582	2.582
Stedelijke vernieuwing	209	415	396	396	396	396
Strategische eigendommen	431	404	388	363	363	363
Monumentenzorg	101	140	148	148	148	148
Economische ontwikkeling	2.581	1.862	1.890	1.590	860	860
FlorijnAs	5.154	16.200	19.580	51.835	86.495	24.062
Totaal lasten	12.874	22.784	25.422	57.482	90.844	28.411
Ruimtelijke ordening	930	918	568	568	0	0
Stedelijke vernieuwing	12	25	25	25	25	25
Strategische eigendommen	545	357	366	366	366	366
Monumentenzorg	-33	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	610	0	0	0	0	0
FlorijnAs	-2.152	16.200	19.580	51.835	86.495	24.062
Totaal baten	-88	17.500	20.539	52.794	86.886	24.453
Programmaresultaat voor bestemming	12.962	5.284	4.883	4.688	3.958	3.958
Storting reserves	450	-	-	0	0	0
Beschikking reserves	1.247	450	300	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	12.165	4.834	4.583	4.688	3.958	3.958

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 afgenomen met € 251.000.

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

De bedrijfsvoeringskosten nemen ten opzichte van 2012 toe met totaal € 49.000 bij ruimtelijke orde-

ning, monumentenzorg en economische ontwikkeling als gevolg van een hoger uurtarief.

De onderhoudslasten van strategische eigendommen nemen af met € 16.000. Voor de sanering van de Talmastraat en voor het grondwatermonitoringsprogramma was in 2012 eenmalig € 275.000 benodigd.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Stadsontwikkeling	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Instellen gemeentelijke fonds cofinanciering regionaal economisch beleid (dekking via Grondbedrijf)	300	300	300	-	-	-
	-300	-300	-300			
Ontplooien marketingactiviteiten en strategisch economisch beleid	150	150	150	150	-	-
Versterking regionaal economische beleid (dekking via inverdieneffect)	50	50	50	50	-	-
	-50	-50	-50	-50		
Continuering extra bijdrage TIP	30	30	30	30	-	-
Intensivering relatiemanagement bedrijven (beurs TT hal)	20	20	20	20	-	-
Introduceren stadspas (in relatie met koopas Wmo)	50	-	pm	pm	pm	pm-
Meewerken aan het tot stand komen van een ondernemersfonds	-	-	-	-	-	-
Samenwerking in en met de regio zoeken	-	-	-	-	-	-
Startende ondernemers kansen bieden	-	-	-	-	-	-
Integraal werkend ondernemersloket opzetten	-	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Stadsontwikkeling	200	200	200	200	-	-

Bezuinigingen programma Stadsontwikkeling	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Versoberen inzet regio Groningen-Assen	130	130	130	-	-	-
Fasering actualisatie van bestemmingsplannen	100	100	100	100	100	100
Subsidie woonconsumentenorganisatie VAC	6	6	6	6	6	6
Kostendekkend maken strategische eigendommen	25	50	75	100	100	100
Monumentenzorg: subsidies verlagen (realistisch begroten)	30	30	30	30	30	30
Totaal bezuinigingen Stadsontwikkeling	291	316	341	236	236	236

De opbrengsten op strategische eigendommen nemen ten opzichte van 2012 toe met € 9.000.

€ 25.000 verlaagd teneinde de exploitatie kostendekkend te krijgen.

In het meerjarenperspectief worden de lasten op strategische eigendommen vanaf 2014 verder met

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Goede bereikbaarheid

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten.

Gebruik van fiets en openbaar vervoer stimuleren.

Verhoogde verkeersleefbaarheid

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

Een veilige stad voor al het verkeer.

Goede parkeervoorzieningen

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond het centrum.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Bereikbaarheidsvisie Binnenstad ter kennisneming	2009
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Convenant regio specifiek pakket	2008
Convenant stedelijke bereikbaarheid 2009 e.v. (provincie Drenthe – gemeente Assen)	2009
Masterstudie FlorijnAs 2010	2010
Nota fietsverkeer	2005
Nota Parkeerbeleid	2005
Nota toegankelijkheid openbare ruimte	2006
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan	2007
Provinciale Fietsnota	2005
Regiovisie Groningen-Assen 2030 (onder meer Kolibrie)	2007
Strategienota Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	2005
Structuurvisie Assen	2010
Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Rijk)	2011

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor het verkeer

Bevorderen van de doorstroming op de belangrijkste ontsluitingswegen in Assen. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van sensor-technieken.

Een goede bereikbaarheid voor fiets en bus van het centrum en het trein- en busstation. Vanuit de woonwijken tot het centrum of het station is de maximale reistijd van 30 minuten. De Nieuwe Kolk zal minimaal worden bediend door stadsbussen.

Gebruik van fiets en openbaar vervoer

Primaire fietsroutes zijn uitgevoerd in (rood) asfalt of beton.

Goede doorstroming voor fietsen en bussen bij verkeerslichten, maximale wachttijd twee minuten.

Groeiend aantal reizigers in het openbaar vervoer.

Loopafstand van de woning tot aan de bushalte maximaal 400 meter bij 90% van alle woningen in Assen.

Een openbare ruimte die ook voor mensen met een beperking goed bereikbaar is. Aangepaste bushaltes zodat zij ook met het openbaar vervoer kunnen reizen.

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer

Gerichte handhaving door Politie en toezichthouders.

Binnen de wettelijke kaders tegengaan van geluids-overlast bij bijvoorbeeld reconstructie van wegen, toepassen van geluidsarme verharding en plaatsen van schermen.

Een veilige stad voor alle voertuigsoorten

Door gerichte handhaving.

Minder verkeersslachtoffers in relatie tot de groei van het verkeer.

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden

Een ring van hoogwaardige parkeervoorzieningen om de binnenstad en bij winkelgebieden.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond het centrum

Op verzoek van belanghebbenden wordt er uitbreiding van het gebied betaald en vergunningparkeren in en om de binnenstad gerealiseerd.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Goede bereikbaarheid

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten

De hinder voor het verkeer vanwege grote infrastructuurle werken wordt zoveel mogelijk beperkt, door slim te werken en slim te reizen, conform de 'Minder Hinder'- aanpak.

Gebruik van fiets en openbaar vervoer

Binnen de FlorijnAs-projecten wordt een aantal fietsvoorzieningen gerealiseerd: daarbij enkele grote knelpunten opgelost. De huidige route Industrieweg-Overcingellaan-Europaweg-Zuid wordt op termijn ook voor het fietsverkeer een goede hoofdader.

Een gratis bewaakte stalling draagt bij aan een groter gebruik van de fiets. Het streven is om de bewaakte fietsstallingen De Nieuwe Kolk en Mercurius gratis te houden.

Start realisatie verdubbeling N33 in samenhang met de aansluiting A28-N33 en de start van de realisatie van de aansluiting Assen-TT (Assen Zuid-Zuid).

Optimalisatie kortafstandsradiosysteem zorgt in combinatie met sensor technologie voor een vlottere doorstroming stads- en streekbussen.

Uitwerken van elementen van de Aantrekkelijke Binnenstad in de vorm van plannen.

In stand houden van minimaal twee servicebussen.

Verhoogde verkeersleefbaarheid

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer

Adequate en efficiënte aanpak van klachten van bewoners en organisaties door het treffen van, vaak kleinschalige maatregelen.

Het gemotoriseerde verkeer wordt geconcentreerd op hoofdwegen om de overlast in de woonbuurten te beperken. Om de overlast van het gemotoriseerd verkeer te beperken, wordt volgens de Wet Geluidhinder gestreefd naar maatregelen bij de bron of in de overdracht.

Bij de uitwerking van de projecten van de FlorijnAs, wordt onderzoek in het kader van de Wet Geluidhinder uitgevoerd.

Plaatsing van het sensornetwerk ter monitoring van wegverkeerslawaaai.

In de binnenstad zullen de venstertijden consequenter worden gehandhaafd.

Een veilige stad voor al het verkeer

Het beleid ten aanzien van verkeersveiligheid rust op drie pijlers: infrastructuur, educatie en handhaving. Met infrastructuur zijn de laatste jaren de grootste knelpunten aangepakt.

Met voorlichting en handhaving wordt een beperking van de verkeersoverlast nagestreefd.

Scholen worden gestimuleerd om het Drents Verkeersveiligheids Label (DVL) te behalen.

Goede parkeervoorzieningen

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden

Op basis van het onderzoek in het kader van de FlorijnAs worden voorstellen gedaan voor de parkeer-situatie in en rond het centrum, alsook de parkeersituatie in het stationsgebied.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond het centrum

Overlast van wijkvreemde parkeerders in en rondom het centrum door maatregelen beperken (onder andere oprekken tijden voor vergunningparkeren).

Op verzoek van belanghebbenden uitbreiden van het gebied voor betaald en vergunningparkeren in en om de binnenstad.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Goede bereikbaarheid

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten.

Verdere benutting van projectonderdelen Sensor-City.

Overlast van de uitvoering van grote infrastructurele projecten (FlorijnAs) beperken door goede planning, slim werken, slim reizen en goed communiceren.

provincie Drenthe en gemeente Assen zullen een vervolg geven aan het onderzoek naar de ontsluiting van Kloosterveen in de omgeving van de Norgerbrug.

Gebruik van fiets en openbaar vervoer

Uitvoering in het kader van de FlorijnAs projecten van goede voorzieningen gerealiseerd voor het fietsverkeer.

Verhoogde verkeersleefbaarheid

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer

Een veilige stad voor al het verkeer

Voortzetting van activiteiten voor gedragsbeïnvloeding.

Goede parkeervoorzieningen

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden

Vanwege de inbreidingsplannen heeft de omvang van het straatparkeren onze aandacht.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond het centrum

De zone vergunningparkeren kan op verzoek van betrokkenen worden uitgebreid.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Mobiliteit	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Aantal parkeergarages (per 31-12)	5	7	7	7	7	7
Aantal garageparkeerplaatsen (per 31-12)	1.470	2.597	2.597	2.597	2.597	2.597
Aantal straatparkeerplaatsen (per 31-12)	1.057	927	927	927	927	927
Aantal parkeerders in garage	840.086	1.035.000	946.000	960.000	975.000	990.000
Aantal parkeerders straatparkeren	890.707	1.100.000	980.000	995.000	1.000.000	1.025.000

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct (bedragen * € 1.000)						
Programma Mobiliteit	realisatie 2011	begroting		meerjarenprognose		
		2012	2013	2014	2015	2016
Verkeer	1.795	561	485	485	420	420
Openbaar vervoer	363	282	182	182	97	97
Betaald parkeren	2.513	4.118	4.810	4.886	4.917	4.914
Totaal lasten	4.671	4.961	5.477	5.553	5.434	5.431
Verkeer	371	10	0	0	0	0

Lasten en baten per beleidsproduct (bedragen * € 1.000)						
Programma Mobiliteit	realisatie 2011	begroting		meerjarenprognose		
		2012	2013	2014	2015	2016
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
Betaald parkeren	3.281	4.050	4.013	4.573	4.662	4.729
Totaal baten	3.652	4.060	4.013	4.573	4.662	4.729
Programmaresultaat voor bestemming	1.019	901	1.464	980	772	702
Storting reserves	173	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	1246	905	1656	1.284	1.226	1.156
Programmaresultaat na bestemming	-54	-4	-192	-304	-454	-454

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 afgenomen met € 188.000

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

Verkeer € 34.000 N

De bedrijfsvoeringskosten zijn ten opzichte van 2012 gestegen met € 34.000. Als gevolg van het in uitvoering nemen van diverse (binnen)stedelijke projecten, zal naar verwachting meer inzet op verkeer benodigd zijn. De in het collegeprogramma opgenomen maatregel om de verkeersveiligheid bij scholen te verhogen loopt tot 2015 en is als zodanig opgenomen in de meerjarenprognose.

Openbaar vervoer € 100.000 V

Als gevolg van het vervallen van de bijdrage aan de luchthaven neemt het budget met bovengenoemd bedrag af. De inzet op stimulering van het openbaar vervoer loopt conform het collegeprogramma door tot 2015.

Exploitatie parkeren € 100.000 V

De exploitatie is € 100.000 voordelig ten opzichte van 2012 door de verhoogde taakstelling op de parkeerinkomsten.

De lasten stijgen voornamelijk als gevolg van de benodigde beveiliging van de Triade, de ingebruikname van de parkeergarage Citadel en de exploitatie van De Nieuwe Kolk. Het negatieve resultaat voor bestemming zal door middel van tariefstijgingen en kostenbesparingen opgevangen worden.

De reserve parkeren zal worden ingezet om de effecten van de exploitatie van de nieuwe garages op te vangen en om de bijdrage van € 450.000 aan de Algemene Dienst in stand te houden. Een bedrag van € 1.762.000 zal onttrokken worden aan de bestemmingsreserve nieuwe parkeergarages.

In bovenstaande middeleninzet voor het programma Mobiliteit is rekening gehouden met de aangepaste tarieven conform het raadsbesluit van 16 december 2010 voor betaald parkeren.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Mobiliteit	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Versterking openbaar vervoer	0	85	85	85	0	0
Verkeersveiligheid bij scholen	0	65	65	65	0	0
Optimalisatie beheer en exploitatie parkeerbedrijf	0	0	0	0	0	0
Totaal middeleninzet programma Mobiliteit	0	150	150	150	-	-

Bezuinigingen programma Mobiliteit	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Beleid gemotoriseerd verkeer	-	20	20	20	20	20
Bijdrage luchthaven	-	-	100	100	100	100
Inkomsten parkeren / exploitatie parkeerbedrijf	-	300	400	500	500	500
Totaal bezuinigingen Mobiliteit	-	320	520	620	620	620

Programma 04 Stads- en wijkbeheer

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Het behouden van de leefbaarheid van Assen (Schoon, Heel en Veilig)

ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën)

Actieve en participerende bewoners in de wijken
Goede gebruiksmogelijkheden van de openbare

Goede dienstverlening en beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Beheer van het openbare vaarwater in Assen	2008
Beheersverordeningen gemeentelijke begraafplaatsen	2012
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009
Berm- en oeverplan	2012
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006
Beleidsnota historie en toekomst Noorder- en Zuiderbegraafplaats	2010
Master-/Inrichtingsplan De Boskamp	2011
Beleidsplan gladheidsbestrijding gemeente Assen 2007-2011	2007
Collegeprogramma 2010-2014	2010
De Novelle, Het beeld van de Asser school	2005
Gemeentelijk Water en Riolerings Plan Assen 2013-2018	2012
Groenbeheervisie	2008
Groenstructuurvisie	2006
Het Groene Frame	2010
IBOR (kwaliteitscatalogus Integraal Beheer Openbare Ruimte)	2007
Nota wegbeheer	2008
Raamnota Openbare Ruimte	2006
Ronde adoptieplan	2012
Stedelijk speelbeleidskader	2009
Wijkframes (groenstructuren per wijk)	2012
Wijkspelplannen	2011
Wijkvisie Assen Oost	2010
Wijkvisie Peelo	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Het behouden van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig)

Een veilige openbare ruimte (zie ook programma Veiligheid).

Instandhouding en verzorging van de openbare ruimte op bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau (onder andere IBOR basis en hoog) tegen maatschappelijk en economisch acceptabele kosten.

Actieve en participerende bewoners in de wijken

Bewoners zijn goed geïnformeerd, zijn betrokken en nemen mede verantwoordelijkheid.

Een prettige en fraaie stad met groen en water, dat waarde heeft voor de natuur en de mens; waarde voor gezondheid, veiligheid en sociale samenhang door verfraaiing en soortenrijkdom in flora en fauna.

Samenwerking met politie, corporaties en maatschappelijk werk op wijkniveau.

Klachtenmeldingen worden zo snel mogelijk in behandeling genomen en afgewerkt.

Goede gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën)

Een uitnodigende en inspirerende openbare ruimte die voor alle leeftijds- en doelgroepen mogelijkheden biedt om te recreëren, spelen en ontmoeten.

De openbare ruimte werpt zo min mogelijk drempels op voor mensen met een beperking.

Goede dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen

Voldoende begraafcapaciteit in Assen, een goede dienstverlening en goed onderhouden begraafplaatsen.

Zorgdragen voor het in stand houden van cultuurhistorisch waardevolle graven.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Het behouden van de leefbaarheid van Assen (Assen: Schoon, Heel en Veilig)

Beheer en instandhouding

Uitvoeren van planmatig onderhoud en schouwen op basis van integraal beheer openbare ruimte (IBOR)-kwaliteitsbeelden en de beheerplannen voor diverse gebieden en beleidsterreinen (groen, grijs en water). Dit gebeurt volgens de principes van duurzaam terreinbeheer. Groot onderhoud en vervangingsinvesteringen gebeuren slechts in zeer beperkte mate vanwege de bezuinigingen op Schoon, Heel en Veilig. Het beheer is gericht op Schoon, Heel en Veilig én zo lang mogelijke instandhouding van de openbare ruimte. Groot onderhoud of vervanging kan wel doorgang vinden wanneer de veiligheid niet meer gewaarborgd is of wanneer samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten. Ook wanneer bewoners of organisaties zelf een groot deel van de vervangingskosten kunnen realiseren door bijvoorbeeld zelfwerkzaamheid of sponsoracties.

Verder uitwerken en uitvoeren van de uitvoeringsplannen binnen Stads- en Wijkbeheer.

Extra aandacht krijgt de handhaving van de illegale ingebruikname van gemeentegrond.

Aanbesteding van onderhoud en beheer van openbare verlichting (samen met provincies Groningen en Drenthe en 27 gemeenten binnen deze provincies).

Versterking en ontwikkeling

Het opstellen van plannen in het kader van Het Groene Frame van Assen. Dit betreft speerpunt 8: 'Ontwikkeling Asser ecologische hoofdstructuur' en speerpunt 9: 'Herstel en versterking stedelijke groenstructuren'.

Kansen en speerpunten van het Groene Frame zijn onderdeel van de planvorming voor grote projecten, zoals de FlorijnAs, Kloosterveen en Diepstroeten.

Realisatie van natuurontwikkeling, onder andere door de uitvoering van deelprojecten vanuit Assen aan de Aa (door gemeente Assen en/of partners) en het ontwikkelen ecologische Flora- en faunaverbindingen.

Communicatie en educatie

Realisatie van het centrum voor duurzaamheidseducatie en –communicatie op het Stadsbroek en doorontwikkeling van samenwerking met maatschappelijke partners en bedrijven in Assen en de regio. Het gaat om partners die een rol willen spelen in educatie en communicatie over duurzaamheidsthema's in de breedste zin van het woord.

Doorontwikkeling en evaluatie van het beleid voor duurzaamheidseducatie (inclusief natuur- en milieueducatie).

Uitbreiding van actieve communicatie over het ecologische groenbeheer: 'Natuur in de stad'.

Actieve en participerende bewoners in de wijken

Bewoners betrekken bij het groen in hun leefomgeving, door bijvoorbeeld het vernieuwen en verbreden van natuur- en milieu-educatieve activiteiten en kleinschalige verfraaiingsacties waarbij bewoners het voortouw/initiatief nemen (natuurspeelplaatsen, geveltuinen, adoptie boomspiegels, adoptie buurtplantsoentjes, realisatie buurtmoestuinen, vergroening van schoolpleinen).

Goede gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën)

Het realiseren van meer natuurlijke speelplaatsen in het kader van projecten.

Het stimuleren en faciliteren van activiteiten in recreatiegebieden en vooral het recreatiegebied Baggelhuizen (Baggelhuizerplas).

Goede dienstverlening en beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen

Beheer volgens de in 2012 vastgestelde Beheersverordening, het Reglement begraafplaatsen en Beheerplan voor De Boskamp. De regels zijn vereenvoudigd en verruimd. Daarnaast krijgt het naleven van de resterende regels structureel aandacht.

Het uitvoeren van de meerjarenplanning voor planontwikkeling en realisatie voor: Inrichtingsplan De Boskamp, Plan voor de Zuiderbegraafplaats.

Dit betekent realisatie van nieuwe grafvelden en meerdere nieuwe vormen van asbestemmingen op De Boskamp. Op de Zuiderbegraafplaats start in 2013 de uitvoering van de eerste fase van het ruimingsplan en de herinrichting van een grafveld voor uitgifte van graven. Verdere planvorming vindt plaats voor beeldkwaliteit van de begraafplaats en de grafmonumenten.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Het behouden van de leefbaarheid van Assen (Assen, Schoon, Heel en Veilig). Actieve en participerende bewoners in de wijken

Planvorming in het kader van het Groene Frame vanaf 2014: speerpunt 10: 'Ontwikkelen stimuleringsregeling voor Groene initiatieven' en speerpunt 11: 'Ontwikkelen duurzame stadsranden'.

In 2014 evaluatie van de deregulering (vereenvoudiging of afschaffing van regels) van de kapvergunningen.

Goede dienstverlening en beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen

Gefaseerde realisatie van het inrichtingsplan voor De Boskamp. Dit betreft de aanleg van nieuwe grafvelden, de verbetering van de entree en parkeervoorziening, de ruiming en herinrichting van het eerste grafveld (na 2014).

Noorderbegraafplaats: planvorming voor het denkpark en het herstelplan.

Zuiderbegraafplaats: herstel van de begraafplaats en heruitgifte van graven, inrichting van het baarhuisje en opknappen van het groen.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Stads- en wijkbeheer	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Gemiddelde IBOR-score	pm	pm	pm	pm	pm	pm
% klachten tijdig afgehandeld (< 2 weken)	36%	80%	80%	pm	pm	pm
% met oordeel dat eigen woonomgeving vooruit is gegaan	23%	24%	25%	25%	pm	pm
% dat vindt dat de gemeente voldoende doet om bewoners bij veranderingen in de wijk te betrekken	55%	55%	60%	60%	pm	pm
% afgelopen jaar actief geweest om uw wijk te verbeteren	14%	17%	20%	20%	pm	pm

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct		(bedragen * € 1.000)				
Programma Stads- en wijkbeheer	realisatie 2011	begroting		meerjarenprognose		
		2012	2013	2014	2015	2016
Wegbeheer	2.950	3.206	3.154	3.304	3.349	3.394
Verzorging overige infrastructuur	5.475	5.353	5.191	5.214	5.301	5.388
Groenbeheer	6.685	6.604	6.914	7.077	7.130	7.337

Lasten en baten per beleidsproduct							(bedragen * € 1.000)
Programma Stads- en wijkbeheer	realisatie 2011	begroting		meerjarenprognose			
		2012	2013	2014	2015	2016	
Wijkzaken	1.483	2.072	2.086	2.086	1.286	1.286	
Rioolbeheer en waterwegen	4.954	5.814	5.825	5.915	6.005	6.091	
Begraven	660	658	672	672	672	672	
Beheer en exploitatie buitenruimte	224	213	202	193	192	192	
Totaal lasten	22.431	23.920	24.044	24.461	23.935	24.360	
Wegbeheer	256	91	80	80	80	80	
Verzorging overige infrastructuur	546	578	580	592	604	616	
Groenbeheer	754	163	187	187	187	187	
Wijkzaken	1	400	400	400	0	0	
Rioolbeheer en waterwegen	6.019	6.182	6.187	6.276	6.364	6.449	
Begraven	655	658	672	672	672	672	
Beheer en exploitatie buitenruimte	393	333	369	369	369	369	
Totaal baten	8.624	8.405	8.475	8.576	8.276	8.373	
Programmaresultaat voor bestemming	13.807	15.515	15.569	15.885	15.659	15.987	
Storting reserves	1.389	0	0	0	0	0	
Beschikking reserves	102	167	172	172	172	172	
Programmaresultaat na bestemming	15.094	15.348	15.397	15.713	15.487	15.815	

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 toegenomen met € 50.000 N

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

In verband met de derde tranche taakstelling 2011/2014 Schoon, Heel en Veilig wordt er € 320.000 bezuinigd. De taakstelling Schoon Heel en Veilig wordt, de komende jaren, ingevuld vanuit de diverse beleidsproducten. In 2013 heeft, met betrekking tot de taakstelling, een verrekening van totaal € 108.000 plaatsgevonden met voordelen uit Verzorging Infrastructuur (€ 75.000), Groenbeheer (€ 13.000) en Beheer en exploitatie buitenruimte (€ 20.000). Deze bedragen zijn weer toegevoegd aan het budget Wegbeheer. Conform besluit Nota Wegbeheer Assen wordt met ingang van 2011 gedurende 4 jaren € 150.000 toegevoegd aan het budget ten behoeve van groot onderhoud aan wegen.

Op basis van het vastgestelde uitvoeringsplan verkeersregeling zijn de lasten € 75.000 lager. De lasten ad € 90.000 van het parkeersouterain Klooster-veste zijn overgeheveld naar het beleidsproduct Parkeren. Door geplande investeringen voor onder andere Openbare Verlichting, inrichting Museumtuin en Speeltoestellen stijgen de kapitaallasten met € 119.000.

Een uitzetting ontstaat doordat de exploitatielasten van het centrum voor duurzaamheidseducatie en -communicatie voor de helft (€ 111.000) zijn opge-

nomen in de begroting. In 2014 zullen de volledige lasten worden opgenomen. De kosten van de gebouwen stijgen met € 89.000. Dit wordt veroorzaakt door hogere onderhoudskosten (€ 49.000) en doordat in de voorziening onderhoud accommodaties een storting van € 40.000 wordt gedaan. Hogere inkomsten door de verkoop van houtsnippers en tuinonderhoud bij scholen zorgen voor stijgende baten van € 24.000.

De herijking van de vervanging van de rioleringen en watergangen heeft geleid tot een lagere kapitaallast van € 65.000. Daarnaast wordt conform het meerjarenschema ten opzichte van de begroting 2012 € 73.000 aanvullend in de voorziening riolbeheer gestort.

Op basis van de budgetontwikkeling en het besluit tot bevrozing van de heffing zullen de totale inkomsten uit riolheffing gelijk op het niveau van de begroting 2012 blijven. De op begrotingsbasis geplande onttrekking uit de reserve riolbeheer stijgt met € 5.000 door de kostenontwikkelingen binnen dit product.

De inkomsten uit reclameconcessies en precario stijgen met € 46.000 door de afsluiting van een contract voor billboards en een trendmatige verhoging van de precariotarieven. De tariefstelling precario-belasting zal voorts worden meegenomen in de evaluatie van het TT-festival.

De bedrijfsvoeringskosten zijn gestegen met € 81.000. Door hogere uurtarieven en verschuiving van uren zijn de lasten voor personeel gestegen met € 66.000. De lasten voor het materiaal stijgen met € 20.000 door hogere brandstofkosten en kapitaallasten. De overige bedrijfsvoeringskosten zijn gedaald met € 5.000. De overige kosten zijn gestegen met € 14.000.

De taakstelling ad € 1.705.000 2011 tot en met 2014 Schoon, Heel en Veilig is geheel ingevuld. Hiervan

is € 605.000 structureel ingevuld. Het resterende deel is op dit moment nog incidenteel geregeld.

In de meerjarenprognose is, in 2015, de taakstelling verder met € 1.100.000 (Wegbeheer € 129.000, Verzorging Infrastructuur € 234.000 en Groenbeheer € 737.000) ingevuld conform de voorstellen bezuinigingen Schoon Heel en Veilig.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Stads- en wijkbeheer	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wijkgericht werken ombuigen naar gebiedsgericht werken (netto)	-	400	400	400	-	-
Op basis van de structuurvisie opnieuw kijken naar de verdeling van de voorzieningen over de stad	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen in de wijken op één locatie bundelen	-	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Stads- en wijkbeheer	-	-	-	-	-	-

Bezuinigingen programma Stads- en wijkbeheer	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Assen Schoon, Heel en Veilig	-	1.285	1.605	1.605	1.605	1.605
Exploitatie centrum voor duurzaamheidseducatie en –communicatie	-	100	100	100	100	100
Kinderboerderijen/Afstoten exploitatie kinderboerderij De Hofstede	-	50	50	50	50	50
Wijkbudgetten	-	125	125	125	125	125
Korting op volumebeleid	-	100	100	100	100	100
Totaal bezuinigingen Stads- en wijkbeheer	-	1.660	1.980	1.980	1.980	1.980

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Stimuleren van onderwijskansen voor Assenaren door het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod en het versterken van de samenhang in het onderwijs

Stimuleren van ontwikkelingskansen van kinderen op wijkniveau door Brede Scholen (inclusief centra voor Jeugd en Gezin)

Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen kunnen zich zodanig ontwikkelen, dat ze een goede startpositie in het basisonderwijs hebben

Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters

Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Beleidskader Brede School 2008-2011	2008
Beleidskader Volwasseneneducatie 2008-2012	2008
Beleidsnotitie Centrum voor Jeugd en Gezin	2009
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Evaluatie Brede School	2010
Economische beleidsagenda Op de boeggolf van ontwikkelingen	2008
Huisvestingsprogramma onderwijs	jaarlijks
Jongleren; beleidskader voorschools 2011- 2015	2010
Lokaal Educatieve Agenda	2008
Meerjarenprogramma kwaliteitsimpuls huisvesting onderwijs	2004
Nota Integraal Jeugdbeleid 2009-2012	2009
Notitie Jeugd en Veiligheid	2008
Verordening Leerlingenvervoer	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Stimuleren van onderwijskansen voor Assenaren door het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod en het versterken van de samenhang in het onderwijs

Goede ontwikkelings-, ontplooiings- en opleidingsmogelijkheden voor Assenaren. Wij zorgen dat alle talenten van kinderen en jongeren worden benut. Dit leidt tot:

Schoolsucces en goede doorstroming naar het voortgezet onderwijs en of naar het beroepsonderwijs en uiteindelijk naar betaald werk.

Alle kinderen en jongeren in Assen kunnen een vloeiende overstap maken van de ene onderwijsvorm naar de andere.

Kinderen en jongeren in Assen maken kennis met nieuwe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.

Adequaat maatschappelijk functioneren, participatie en zelfredzaamheid van volwassenen uit de sociaal-economisch zwakkere groepen in Assen.

Het aantal opleidingen in Assen is afgestemd op de behoefte.

Stimuleren van ontwikkelingskansen van kinderen op wijkniveau door Brede Scholen (inclusief centra voor Jeugd en Gezin)

De Brede School draagt er toe bij dat de kinderen en jongeren in Assen een adequate ontwikkeling kunnen doormaken, waarbij alle aanwezige talenten worden benut en ontplooid. Deze ontplooiing leidt tot:

- schoolsucces en doorstroming naar diverse onderwijsvormen en uiteindelijk naar betaald werk
- deelname aan diverse activiteiten in de vrije tijd
- gebruikmaking van diverse zorg- en opvangmogelijkheden

Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat ze een goede startpositie in het basisonderwijs hebben

Verhogen van de deelname van twee- en driejarigen aan de voorschoolse educatie.

Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Onderzoekstraject bestuurlijke verzelfstandiging Plateau

Uit de begroting 2013 blijkt dat er onzekerheden zijn over het financieel meerjarenperspectief van Plateau, (bevoegd gezag voor de openbare basisscholen in Assen). Het onderwijs heeft te maken met (landelijke) bezuinigingen en daarnaast is er in Assen sprake van een (beperkte) krimp van het aantal basisschoolleerlingen. In de begroting 2013 e.v. zitten daarom zowel een aantal kansen (bezuinigingen die worden uitgesteld of niet doorgaan), als risico's (bezuinigingen die wel blijven, krimp van het aantal leerlingen, afvloeiing personeel).

Op advies van de stuurgroep onderzoekstraject bestuurlijke verzelfstandiging Plateau hebben wij besloten het onderzoek naar de bestuurlijke verzelfstandiging van Plateau tot nader order op te schorten. Dit biedt de gemeente en Plateau de gelegenheid om de komende tijd te werken aan een reëel (financieel) meerjarenperspectief, het oplossen van de verschillen tussen de balansen en het uitwerken van enkele discussiepunten. Omdat deze zaken ook los van een eventuele verzelfstandiging moeten worden opgelost is besloten dit in de 'reguliere setting' te doen, met Plateau als Bevoegd Gezag van het openbaar primair en speciaal onderwijs en de gemeente als (intern) toezichthouder.

Inherent aan ons besluit is de conclusie dat de planning ook zal worden opgeschort en dat een eventuele verzelfstandiging per 1 januari 2013 niet haalbaar is. Wanneer er een reëel (financieel) meerjarenperspectief ligt, de verschillen in de balansen zijn opgelost en enkele discussiepunten zijn uitgewerkt

bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters

Er zullen meer jongeren met een startkwalificatie het onderwijs verlaten.

Een goede aansluiting tussen de eindkwalificaties vanuit het onderwijs op de vraag vanuit de arbeidsmarkt.

Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken

Alle scholen beschikken over een goed schoolgebouw.

Aandacht voor het binnenklimaat in scholen.

Waar mogelijk worden andere maatschappelijke voorzieningen in de wijk vernieuwd of toegevoegd.

wordt het project weer opgestart en ontvangt u van ons uiteindelijk een eindrapportage met een advies over de eventuele verzelfstandiging.

Voorstel

Het opschorten van het traject heeft ook gevolgen voor de bezuinigingstaakstelling die is ingeboekt op de gemeentelijke bijdrage aan de ABB-kosten (ABB: administratie, beheer en bestuur) van Plateau. Deze bezuinigingstaakstelling is in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 expliciet verbonden aan de verzelfstandiging van Plateau. Nu de verzelfstandiging is uitgesteld dient ook de bezuinigingstaakstelling te worden uitgesteld.

Stimuleren van onderwijskansen voor Assenaren door het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod en het versterken van de samenhang in het onderwijs

Voortzetten van het overleg tussen gemeente, scholen en instellingen inzake onderwijsaanbod, samenwerking en kwaliteitsverbetering.

Bevorderen van de doorgaande leer- en zorglijnen tussen de diverse onderwijsvormen.

Bevorderen van taalactiviteiten in het basisonderwijs.

Verbeteren van de zorgafstemming in en om de school door afstemming met het centrum voor jeugd en gezin (CJG) en jeugdzorg (JZ).

Uitvoeren van de regiefunctie met betrekking tot passend onderwijs in relatie tot zorg.

De schoolbesturen zullen 2013 gebruiken om het Passend Onderwijs verder vorm te geven en bestuurlijk te kaderen. Wij willen 2013 gebruiken om verdere afspraken te maken omtrent de afstemming van Passend Onderwijs en Zorg voor Jeugd. Wij zullen dat doen in regionaal perspectief (Noord- en Midden-Drenthe), waarover met schoolbesturen al eerder afspraken zijn gemaakt. Zo zal er aansluiting gezocht worden met de gebiedsgebonden teams van het centrum voor jeugd en gezin, jeugdzorg, jonge risicokinderen in het regulier onderwijs, zorgstructuur in de buitenschoolse opvang en de aansluiting op de arbeidsmarkt voor schoolverlaters van praktijkonderwijs en voorschoolse opvang.

Hiertoe zal door de gemeente Assen voor de regio Noord- en Midden-Drenthe het voortouw worden genomen in het kader van de landelijke voorlopersaanpak Passend Onderwijs en Zorg voor Jeugd. We zetten in op gebiedsgebonden teams, het jonge risico kind, zorgstructuur buitenschoolse opvang & schoolverlaters, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.

Alfabetisering en het voorbereiden op het inburgeringsexamen.

[Stimuleren van ontwikkelingskansen van kinderen op wijkniveau door Brede Scholen \(inclusief centra voor Jeugd en Gezin\)](#)

In 2013 zullen we de doorontwikkeling van de Brede School in Assen gaan realiseren. Daartoe heeft afstemming met de Stuurgroep Brede School plaats gevonden. Tevens zal de Veranderagenda Zorg en Welzijn van grote invloed zijn op de inhoud en wijze van aanpak van de Brede School. Wij voorzien veranderingen op het gebied van de inzet en organisatie van de Naschoolse Activiteiten en de wijze waarop vanuit de gemeente diverse activiteiten worden geïnitieerd en geregisseerd.

Samenwerkende partners in de wijken (met name basisscholen) bieden Naschoolse Activiteiten aan gebaseerd op de doelgroep en wensen en behoeften vanuit de wijk.

Planning en uitvoering van opvoedingsondersteuning en ouderbetrokkenheid op wijkniveau.

Verbeteren van de zorgafstemming rond het onderwijs en de voorschoolse voorzieningen.

Organiseren van de doorgaande lijn tussen voor- en voegschoolse educatie door voorschoolse voorzieningen en basisscholen in de wijken.

[Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen kunnen zich zodanig ontwikkelen, dat ze een goede startpositie in het basisonderwijs hebben](#)

In 2012 heeft een tussentijdse evaluatie van het beleidskader plaatsgevonden. De uitkomsten van deze evaluatie dienen als input voor het Uitvoeringsplan 2013. In 2013 leggen wij nog meer nadruk op een doorgaande lijn voor voor- en voegschoolse educatie, helder ouderbetrokkenheidsbeleid en de resultaatafpraak voegschoolse educatie.

In 2012 is men begonnen met de Startgroep Peuters. Een samenwerking tussen Plateau openbaar onderwijs en stichting peuterspeelzaalwerk Assen (en de algemene stichting kinderopvang Assen op de achtergrond) in Assen-Oost waarbij peuters in een zogeheten startgroep voegschoolse educatie aangeboden krijgen door een leidster van het peuterspeelzaalwerk en een leerkracht van de basisschool. Verder is er aandacht voor deskundigheidsbevordering en ouderbetrokkenheid. Dit project wordt bekostigd uit rijksmiddelen en de gemeentelijke voor- en voegschoolse educatie (VVE)-subsidie.

[Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters](#)

In 2012 is er opnieuw een convenant afgesloten, voor de periode 2012-2015, tussen Assen als RMC contactgemeente (RMC: Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten), Ministerie van OCW (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en het onderwijs (VO-mbo: voegschoolse opvang - middelbaar beroepsonderwijs) met als doelstelling om voortijdig schoolverlaten landelijk terug te dringen naar 25.000 jongeren.

Door het sluiten van het convenant komen er middelen vrij om gezamenlijk voortijdig schoolverlaten terug te dringen. Daarnaast wordt voor de komende periode het RMC- en VSV-beleid integraal opgepakt.

Het Toekomstloket dat vanuit het RMC-beleid en de VSV-maatregelen van voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs in 2012 is opgestart, zal in 2013 verder worden uitgebouwd. Daarbij worden verbanden aangebracht met Passend Onderwijs, Transitie Jeugdzorg en ontwikkelingen in het kader van Werk en Inkomen.

[Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken](#)

Er wordt gewerkt aan de uitbreidingen en renovaties van de basisscholen De Marskramer (oplevering eind 2012 of begin 2013) en De Driespong (oplevering waarschijnlijk in 2013). De renovatie en gedeeltelijk vervangende nieuwbouw van Penta start in 2013, evenals de vervangende nieuwbouw voor Quintus, met daaraan verbonden de sporthal.

Oplevering van de nieuwbouw vindt plaats in twee fasen, namelijk in de zomervakanties van 2014 en 2015. Ook de bouw van de multifunctionele accommodatie Assen-Oost start in 2013. De oplevering is medio 2014.

Door vertragingen in de bestemmingsplanprocedure voor nieuwbouw Lariks start de bouw later, waardoor de oplevering van het gebouw opschuift naar begin 2014. De start van de bouw van het derde cluster in Kloosterveen is uitgesteld in verband met de

stagnerende woningmarkt en uitstel van woningbouw in Kloosterveen III. We voeren overleg met de schoolbesturen over de consequenties hiervan.

Met RENN-4 (Regionaal Expertisecentrum Noord-Nederland, cluster 4, RENN-4) vindt overleg plaats over een definitieve huisvesting.

Er wordt gestart met de uitvoering van het huisvestingplan voor het centrum voor jeugd en gezin: de herkenbaarheid en de bereikbaarheid van het centrum voor jeugd en gezin worden hiermee verbeterd.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Stimuleren van onderwijskansen voor Assenaren door het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod en het versterken van de samenhang in het onderwijs

Voortzetting van de activiteiten van 2013.

Stimuleren van ontwikkelingskansen van kinderen op wijkniveau door Brede Scholen (inclusief centra voor Jeugd en Gezin)

Voortzetting van de activiteiten van 2013.

Pilot (proef): aansluiting van de werkwijze van de gebiedsgebonden teams op het onderwijs. Nabije ondersteuning vanuit het centrum voor jeugd en gezin en andere jeugd- en gezinshulpverleners.

Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen kunnen zich zodanig ontwikkelen, dat ze een goede startpositie in het basisonderwijs hebben

Het beleidskader Jongleren loopt tot en met 2014. In 2014 vindt derhalve een eidevaluatie plaats en wordt met inachtneming van landelijke regelgeving en lokale ontwikkelingen gekeken naar het onderwijsachterstandenbeleid na 2014.

Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters

Uitvoering van de convenanten VSV en uitvoering van nieuw RMC-beleid.

Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken

Oplevering renovatie Penta en vervangende nieuwbouw Quintus en Lariks.

Oplevering derde cluster Kloosterveen.

Oplevering Brede school Assen-Oost.

Planontwikkeling voor de definitieve huisvesting van het Regionaal Expertisecentrum Noord-Nederland, cluster 4, RENN-4.

Binnen deze projecten hebben we expliciet aandacht voor energiebesparing, energieopwekking door bijvoorbeeld zonnepanelen en een gezond binnenklimaat. Daarbij wordt gezocht naar een manier om de investeringen te financieren uit de verlaging van de exploitatie- en beheerslasten.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Onderwijs	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Aantal voortijdig schoolverlaters	198	124	115	107	100	pm
% deelnemers aan peuterspeelzaalwerk	51%	50%	50%	50%	50%	50%
Bereik doelgroepeuters gewichtenregeling	143	140	pm	pm	pm	pm
Bereik doelgroepeuters weging JGZ-criteria	166	pm	pm	pm	pm	pm
% deelnemers aan vmbo (vierde leerjaar) (per 31-12)	54%	50%	50%	50%	50%	50%

Indicatoren						
Programma Onderwijs	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
% deelnemers aan havo (vierde leerjaar) (per 31-12)	30%	33%	33%	33%	33%	33%
% deelnemers aan vwo (vierde leerjaar) (per 31-12)	16%	17%	17%	17%	17%	17%

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct							(bedragen*€1.000)
Programma Onderwijs	realisatie	begroting			meerjarenprognose		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Huisvesting onderwijs	8.842	9.683	9.728	11.883	13.645	14.153	
Schoolbestuurlijke taken	29.971	24.641	24.168	23.615	23.738	23.782	
Lokaal onderwijsbeleid	2.343	2.377	2.139	1.872	1.878	1.941	
Uitvoering lokaal onderwijs	1.697	1.624	1.548	1.548	1.548	1.548	
Volwasseneneducatie	381	374	350	350	350	350	
Totaallasten	43.234	38.699	37.933	39.268	41.159	41.774	
Huisvesting onderwijs	236	711	671	671	671	671	
Schoolbestuurlijke taken	29.664	24328	24.111	23.558	23.682	23.725	
Lokaal onderwijsbeleid	537	382	382	382	382	382	
Uitvoering lokaalonderwijs	558	512	515	515	515	515	
Volwasseneneducatie	360	350	350	350	350	350	
Totaalbaten	31.355	26.283	26.029	25.476	25.600	25.643	
Programmaresultaat voor bestemming	11.879	12.416	11.904	13.792	15.559	16.131	
Storting reserves	22	0	901	580	0	0	
Beschikking reserves	5	0	0	145	290	670	
Programmaresultaat na bestemming	11.896	12.416	12.805	14.227	15.269	15.461	

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 toegenomen met € 388.000

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

De bedrijfsvoeringskosten op het programma Onderwijs dalen ten opzichte van de begroting 2012 met € 148.000. Dit komt met name door verminderde ureninzet op het programma. Er ontstaat een verschuiving van uren door de inzet voor de bestuursopdracht Zorg en Welzijn. Deze worden nu geraamd binnen programma Zorg en Welzijn.

De oplevering van MFA Pittelo medio 2012 levert een nadeel op van € 110.000 doordat in 2012 de kapitaallasten zijn afgeraamd. De exploitatie op schoolgebouwen laat een uitzetting zien van € 14.000. Het budget voor gebruik van sportlocaties is gebaseerd op de realisatie van 2011. Ten opzichte van de begroting 2012 ontstaat een voordeel van € 54.000.

Een voordeel ontstaat doordat de gemeentelijke bijdrage van € 260.000 in de kosten voor beheer en be-

stuur van Plateau vervalt in 2013. De begrote baten en lasten van zowel jaarschijf 2013 als de meerjarenprognose zijn gebaseerd op de door Plateau en PRO Assen aangeleverde begrotingen. Voor 2013 verwacht Plateau een negatief resultaat, uitgaande van instandhouding van de bezuiniging op de bijdrage van de gemeente. Het resultaat wordt verrekend met de voorziening Plateau openbaar onderwijs Assen. De begrotingen van Plateau en Pro Assen worden geconsolideerd in de gemeentelijke begroting. De begroting van Plateau wordt conform de verordening nog separaat aan uw raad voorgelegd.

De realisatie van het leerlingenvervoer is de voorgaande jaren steeds achtergebleven bij de begroting. Aanpassingen van het budget leveren een voordeel op van € 175.000.

Het kabinet heeft plannen om de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) aan te passen. Het Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs (VAVO), bedoeld om jongeren van 18 jaar en ouder alsnog een diploma te laten halen, zal rechtstreeks onder aan-

sturing van het Rijk komen. Dit betekent dat ongeveer de helft van het budget rechtstreeks naar de Regionaal Opleiding Centra zal gaan. De resterende middelen mogen alleen nog ingezet worden ter bestrijding van laaggeletterdheid (taal en rekenen) en voor Nederlands als Tweede Taal (NT2). De streefdatum is per 1 januari 2013. Na de val van het kabinet in mei 2012 is niet meer zeker of die datum

gehaald wordt of dat de plannen uitgesteld gaan worden. Per saldo zal de uitvoering van de plannen geen effect hebben op de gemeentebegroting. Vooralsnog is in de begroting uitgegaan van de situatie zoals deze in 2012 ook gold.

In de reserve Voortgezet Onderwijs wordt € 901.000 gestort. Dit is nodig om de kapitaalslasten met ingang van 2016 te kunnen dekken.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Onderwijs	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Voorziening Reboundgroep	-	60	60	60	-	-
Nauwere samenwerking tussen culturele instellingen, bibliotheek en onderwijs bewerkstelligen	-	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Onderwijs	-	60	60	60	-	-

Bezuinigingen programma Onderwijs	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Motorische remedial teaching	-	33	33	33	33	33
Leerlingenvervoer	-	-	25	25	25	25
Schrappen onderwijsgids	-	5	5	5	5	5
Educatieve voorzieningen Brede School	-	100	100	100	100	100
Gemeentelijke bijdrage Plateau (verzelfstandiging)	-	-	260	260	260	260
Totaal bezuinigingen programma Onderwijs	-	138	423	423	423	423

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Een levendig Assen met een gedifferentieerd aanbod voor Assen en omgeving in actieve en receptieve (ontvankelijke) cultuurbeleving.

Daarbij zetten wij in op de versterking van de culturele infrastructuur, betrokkenheid bij cultuur en verbetering van het cultureel imago van Assen.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
9+9=1 Onderzoek naar leefbaarheid en veiligheid in de Gemeente Assen	2010
Beleidskader Cultuurparticipatie	2011
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Cultureel Profiel Cultureel Kwartier Assen	2008
Cultuurpalet, cultuurbeleid 2008 – 2012	2008
Evenementenbeleid	2010
Heruitvinden Bibliotheekwerk Assen	2011
Percentageregeling Beeldende Kunst/Cultuurfonds	2011
Programma Levendig Assen	2007
Raadsbesluit Realisatie De Nieuwe kolk	2008
Voorjaarsnota 2012 met betrekking tot herziene exploitatie De Nieuwe Kolk	2012
Startnotitie onderzoek accommodatievoorziening amateurkunstsector	2007
Subsidieregeling Cultuur	2012
Visie Aantrekkelijke Binnenstad	2012

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Culturele infrastructuur

Eenvoudige toegang tot subsidie om actieve kunstbeoefening te stimuleren.

Waar mogelijk een geïntegreerd aanbod van cultuuraccommodaties

Een spraakmakende hoofdvestiging van de bibliotheek in De Nieuwe Kolk met verruimde openingstijden.

Een spraakmakend theater op een dynamische plek.

Een hoogwaardig aanbod aan bioscoopfaciliteiten.

Een Centrum Beeldende Kunst voor de gemeente Assen.

Een nieuwe uitgangspuntennotitie Cultuur voor de periode 2013-2017.

Betrokkenheid bij cultuur

Meer mensen nemen actief of passief deel aan cultuur in Assen.

Het aantal culturele evenementen is op niveau.

Cultureel imago Assen

Het Cultureel Hart is leidend voor nieuwe beleidskeuzes en invullingen in de komende periode.

De levendigheid en de aantrekkingskracht van de stad voor inwoners, bedrijven en bezoekers zijn verzekerd.

De Nieuwe Kolk, het ICO en het ErfgoedKwartier worden belangrijke dragers van het culturele beeldmerk van de stad.

Het aanbod van culturele evenementen/activiteiten vertoont waar mogelijk samenhang en heeft speciale focus op het Cultureel Hart van de stad.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Een levendig Assen met een gedifferentieerd aanbod voor Assen en omgeving in actieve en receptieve cultuurbeleving

Het jaar 2013 wordt het jaar van een nieuwe cultuurbeleidsagenda voor de periode 2013-2017.

De Nieuwe Kolk, cultuureducatie en het Cultureel Hart (cultureel programma centrum Assen) worden belangrijke aandachtspunten voor het cultuurbeleid. Het Cultureel Hart vormt tevens het kader voor samenwerking tussen alle culturele instellingen, het bedrijfsleven en de gemeente voor de komende beleidsperiode. Stadsmarketing, evenementen, toerisme en recreatie worden nog meer op elkaar afgestemd met als gezamenlijk doel het versterken van de positie van Assen in Noord-Nederland.

2013 is het eerste jaar waarin het theater, de bibliotheek en het centrum voor beeldende kunst volledig zullen moeten draaien. De tijd van verhuizen, testen en inregelen is voorbij. De organisaties bouwen verder aan een goed lopend theater, bioscoop, bibliotheek en centrum voor beeldende kunst. Het aantal voorstellingen zal toenemen, nieuwe activiteiten worden ontwikkeld en ook de samenwerking tussen de culturele partners zal meer zichtbaar worden.

De reeds ingezette lijn van het Instituut voor Culturele Ontwikkeling (ICO) op cultuureducatie richting onderwijs wordt doorgezet. De nieuwe rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit wordt hier nadrukkelijk op ingezet. De rol van het onderwijs (de vraag) wordt meer gedefinieerd, zodat het aanbod (de instellingen en culturele omgeving) de eigen dienstverlening verbeteren.

Vanaf 2013 zal het Mercuriustheater en het terrein rondom worden herontwikkeld. In 2013 wordt duidelijk of en op welke wijze de partijen uit het Mercuriustheater geherhuisvest kunnen worden. Na een periode van vooronderzoek zijn de ogen gezamenlijk gericht op het pand van het ICO aan de Zuidhaege. Partijen hebben daarbij stevig voorwaarden geformuleerd die nader onderzocht moeten worden op haalbaarheid. Afhankelijk hiervan zal herhuisvesting binnen Zuidhaege plaatsvinden, dan wel zullen partijen zelf nieuwe mogelijkheden moeten aanboren.

Ondernemerschap

De geactualiseerde subsidieregeling cultuur wordt in 2013 zoveel mogelijk ingezet op vernieuwende activiteiten en participatie bij kunstzinnige activiteiten. Waar nodig wordt de regeling aangescherpt.

Culturele infrastructuur

Een nieuwe beleidsagenda voor cultuur wordt vastgesteld en geïmplementeerd.

Volwaardig functioneren van de culturele partners in De Nieuwe Kolk, te weten het Theater en Bioscoop De Nieuwe Kolk, Bibliotheek Assen en Centrum voor Beeldende Kunst Drenthe in De Nieuwe Kolk. De Nieuwe Kolk is een levendige ontmoetingsplek voor inwoners uit Assen en de regio.

De culturele partners van De Nieuwe Kolk worden gemonitord op prestaties (kwalitatief en kwantitatief), publieksbereik en de financiële prestaties.

Samenwerking van de culturele partners in De Nieuwe Kolk wordt zichtbaar voor de Assenaren in een aantal gezamenlijke activiteiten en afstemming in de programmering.

Implementatie beleidskader heruitvinden bibliotheekwerk. Rond de Najaarsnota zullen de effecten van de reorganisatie worden geëvalueerd en zal er bekeken worden of er aanleiding is om de besluitvorming over de vestigingen in de wijk te herzien.

Implementatie van Drents Archief 3.0 (Drents Archief 3.0: het nieuwe publieksconcept van het Drents Archief) en doorontwikkeling van publieksfuncties en -diensten gericht op het vergroten van het publieksbereik.

Onderzoeken nieuwe samenwerkingsmogelijkheden met provincie en omliggende gemeenten.

Implementatie van nieuwe regeling Cultuureducatie met kwaliteit en integratie met bestaande Cultuurmenu en Cultuurtraject.

Verdere afbouw van vrijetijdsaanbod.

Verdere ontwikkeling van Cultuurcoach (Cultuurcoach: intermediair onderwijs en cultuur) en verenigingsondersteuner binnen Cultuurmenu, Brede School en cultuureducatiebeleid en amateurkunst.

De percentageregeling is omgezet naar het cultuurfonds. Het cultuurfonds wordt ingesteld en doorontwikkeld. De focus bij de besteding van de budgetten ligt in 2013 op de ontwikkeling van het Cultureel Hart. Voor de toepassing van kunst in de FlorijnAs-projecten wordt apart een masterplan opgesteld en uitgevoerd. Gelden hiervoor zijn beschikbaar in de vorm van rijks gelden uit de RSP (Regio specifiek Pakket Zuiderzeelijn).

Herdefiniëren positie kunstcommissie in het kader van de herijking cultuurbeleid.

Subsidie amateurkunstverenigingen wordt niet via regeling maar via begroting verleend.

Subsidieregeling wordt gecontinueerd en waar nodig geactualiseerd.

Gesubsidieerde instellingen/verenigingen worden meer gemonitord op prestaties (kwalitatief en kwantitatief) en met name op (publieks)bereik.

Betrokkenheid bij cultuur

Vergroten van publieksbereik van de culturele partners van De Nieuwe Kolk. Er zijn meer theatervoorstellingen geprogrammeerd. Bibliotheek ontwikkelt nieuwe formats voor activiteiten.

Bibliotheek Assen zet in op een breed programma voor het onderwijs, waarin per school maatwerk wordt aangeboden.

Er wordt meer bekendheid gegenereerd voor culturele activiteiten, gekoppeld aan stadsmarketing en nieuwe media.

Vergroting van de toegang tot culturele activiteiten door verbreding van binnen- en buitenschools culturaanbod, en de initiërende werking van de Cultuurcoach.

Vergroting van publieksbereik is belangrijke prioriteit voor alle gesubsidieerde cultuurinstellingen.

Cultureel imago Assen

Het Cultureel Hart genereert samenwerking en nieuwe initiatieven tussen cultuur, bedrijfsleven en gemeente.

Het uitvoeringsprogramma Cultureel Hart Eerste Fase wordt vastgesteld en uitgevoerd.

Samenwerking met andere gemeenten binnen verband Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) en met de provincie wordt voortgezet en waar mogelijk verbreed.

Onderzoek naar mogelijkheden voor samenwerking met de gemeente Groningen en Noord-Duitse steden.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Een levendig Assen met een gedifferentieerd aanbod voor Assen en omgeving in actieve en receptieve cultuurbeleving

Culturele infrastructuur

De culturele partners van De Nieuwe Kolk worden gemonitord op prestaties (kwalitatief en kwantitatief), publieksbereik en de financiële prestaties.

Verder sturen op samenwerking en synergie tussen de culturele partners enerzijds om de exploitatiekosten te verlagen en anderzijds om de kwaliteit van de programmering in De Nieuwe Kolk verder te verbeteren door uitvoering van gezamenlijke activiteiten en afstemming in de programmering.

Implementatie van herhuisvestingonderzoek op gebied van cultuureducatie en amateurkunst.

Betrokkenheid bij cultuur

Verder vergroten van het publieksbereik van De Nieuwe Kolk onder andere door het uitbreiden van

aantal voorstellingen in het theater, doorontwikkeling van publieks-educatieve activiteiten in de bibliotheek en in het Centrum voor Beeldende Kunst.

Vergroting publieksbereik blijft belangrijk aandachtspunt; dit vraagt om structurele systematiek van monitoring.

De Stadsartiesten worden niet gecontinueerd. Er wordt gezocht naar een nieuwe vorm van ambassadeurschap.

Cultureel imago Assen

Permanente aandacht voor Cultureel Hart gemeentebreed.

Vanuit actieve stadsmarketing en via andere beleidsterreinen blijvende aandacht voor de culturele positie van Assen in de regio, zowel binnen de landsgrenzen als daarbuiten.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Kunst en cultuur	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Aantal uitleningen bibliotheek	604.944	pm	545.000	460.000	460.000	460.000
Aantal leden bibliotheek	23.040	24.200	22.000	20.000	20.000	20.000

Indicatoren						
Programma Kunst en cultuur	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Aantal bezoekers bibliotheek	462.866	pm	375.000	313.000	313.000	313.000
Aantal bioscoopbezoekers De Nieuwe Kolk	75.018	pm	155.000	165.000	175.000	175.000
Aantal theaterbezoekers De Nieuwe Kolk	8.600	50.000	53.000	67.000	75.000	80.000
Aantal theatervoorstellingen De Nieuwe Kolk	59	150	150	185	210	210
Aantal deelnemers Cultuurtraject ICO	3.375	3.300	3300	3200	3200	3200
Aantal deelnemers Cultuurmenu ICO	5.053	5500	5500	5500	5500	5500
% (zeer) tevreden over de beschikbaarheid van culturele voorzieningen	47	45%	45	45	45	45
% (zeer) tevreden over de bereikbaarheid van de culturele voorzieningen	49	54%	55	55	55	55

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct (bedragen * € 1.000)						
Programma Kunst en cultuur	realisatie	Begroting			meerjarenprognose	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bibliotheekvoorziening	2.502	3.310	3.568	3.193	3.193	3.193
Schouwburg	1.401	5.084	7.945	7.945	7.945	7.945
Kunstbeoefening en -bevordering	289	333	312	312	312	312
Creatieve en culturele vorming	3.179	3.557	3.715	3.666	3.666	3.666
Totaal lasten	7.371	12.284	15.540	15.116	15.116	15.116
Bibliotheekvoorziening	1	0	700	700	700	700
Schouwburg	0	0	3.098	3.098	3.098	3.098
Kunstbeoefening en -bevordering	-1	0	0	0	0	0
Creatieve en culturele vorming	921	860	928	928	928	928
Totaal baten	922	860	4.726	4.726	4.726	4.726
Programmaresultaat voor bestemming	6.449	11.424	10.814	10.390	10.390	10.390
Storting reserves	177	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	65	3.103	2.367	2.367	2.367	2.367
Programmaresultaat na bestemming	6.561	8.321	8.447	8.023	8.023	8.023

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 toegenomen met € 126.000

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

De Nieuwe Kolk € 54.000

De budgetten die betrekking hebben op de exploitatie van de in De Nieuwe Kolk gevestigde instellingen zijn ingaande de begroting 2013 in overeenstemming gebracht met de besluitvorming die daarover bij de Voorjaarsnota 2012 heeft plaatsgehad. Het gaat daarbij zowel om het geheel van gemeentelijke subsidies voor en huuropbrengsten van het theater, de bibliotheek en het centrum voor beel-

dende kunst alsook om de inzet van de reserve Weiersstraat in verband daarmee. Over de gehele linie leiden de mutaties die daar het gevolg van zijn tot een bijstelling van het programmabudget met € 54.000. Bij de Bibliotheek is met ingang van het jaar 2014 rekening gehouden met de structurele bezuiniging ad € 375.000.

Kunstbeoefening en bevordering € 21.000 V

Door lagere toerekening van bedrijfsvoeringskosten daalt de middeleninzet op dit product met € 21.000 ten opzichte van 2012.

Creative en culturele vorming € 94.000 N

De middeleninzet neemt met € 94.000 toe ten opzichte van 2012. Naast de mutaties vanwege het CBK in De Nieuwe Kolk betreft dit onder andere:

De lasten voor het Instituut Creatieve Ontwikkeling nemen met € 28.000 toe vanwege hogere huisvestingslasten en indexering voor lonen en prijzen. Daartegenover staan hogere huurbaten ad € 23.000.

Met ingang van het jaar 2014 is rekening gehouden met de € 49.000 aanvullende taakstelling op de huisvesting van het ICO.

Met ingang van het jaar 2013 wordt geen bijdrage Culturele Alliantie meer ontvangen van de provincie. Zowel de lasten, als baten zijn daardoor € 57.000 lager dan in 2012.

Bij het vaststellen van de subsidieregeling Kunst en Cultuur is besloten de vrijgekomen ruimte in te zetten voor knelpunten kunst en cultuur. Dit betekent dat een budget ad € 31.000 is verplaatst naar het beleidsproduct Creatieve en culturele vorming.

In de begroting 2012 is een bate ad € 60.000 combinatiefunctionarissen ten onrechte opgenomen. Dit is met ingang van het jaar 2013 gecorrigeerd.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Kunst en cultuur	2011	2012	2013	2014	2015
Evalueren 1%-regeling	-	-	-	-	-
Het nieuwe cultuurfonds basis laten zijn voor de verdere stimulering van het culturele klimaat in de stad	-	-	-	-	-
Nauwere samenwerking tussen culturele instellingen, bibliotheek en onderwijs bewerkstelligen	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Kunst en cultuur	-	-	-	-	-

Bezuinigingen programma Kunst en cultuur	2011	2012	2013	2014	2015
Subsidies kunst en cultuur	60	60	60	60	60
Herorganisatie ICO	51	51	51	100	100
Herorganisatie bibliotheek inclusief wijkfilialen (bijgesteld)	-	-	-	375	375
Kunst en cultuur ; te compenseren taakstelling bibliotheek, ICO	121	218	643	220	220
Totaal bezuinigingen Kunst en cultuur	232	329	754	755	755

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven

Het creëren van integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd

Sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt

Professionals werken samen vanuit een gedeelde visie op zorg en welzijn

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Beleidskader Brede School; een logisch vervolg 2008-2011	2007
Beleidskader Jeugd, alcohol en drugs 2010-2015	2010
Beleidsnota Meedoen mogelijk Maken, Intergemeentelijke Sociale Dienst	2007
Beleidsnota Vrijwilligers maken het verschil 2009-2010	2009
Beleidsnota U staat niet alleen. Samenwerken aan de ondersteuning van mantelzorgers in Assen 2009-2012	2009
Beleidsplan Centrum voor Jeugd en Gezin Geen gezin tussen wal en schip 2009-2012	2009
Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning Meedoen en meetellen 2008 - 2011	2008
Collegeprogramma 2010 – 2014	2010
Heroriëntatie opvang en begeleiding van kwetsbare mensen	2009
In Assen kun je op elkaar bouwen, visie op zorg en welzijn 2012 – 2016	2011
Kadernota integraal jeugdbeleid Kansrijk opgroeien in Assen 2009-2012	2009
Nota Kleurrijk Assen	2008
Nota lokaal Gezondheidsbeleid 2009-2012 Assen gezond en wel	2009
Notitie zwerfjongeren 2010	2010
Startnotitie wijkwelzijnsbeleid (in voorbereiding)	
Stedelijk Kompas 2008-2011 Van de straat, zorg op maat!	2008
Veranderagenda zorg en welzijn 2012 – 2016	besluitvorming naar verwachting september 2012

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven

Sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt (zie ook programma's Veiligheid en Stads- en wijkbeheer)

Voldoende aandacht, ondersteuning en voorzieningen voor kwetsbare groepen.

Meer sociale contacten en minder overlast in de wijken.

Minder achterstanden bij allochtonen.

Assenaren nemen verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving.

Inzet van vrijwilligers.

Assenaren zijn meer onderling betrokken.

Blijvend ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.

De leefbaarheid in wijken en buurten is verbeterd.

Het beleid is tot stand gekomen in samenspraak met de jeugd.

Burenruzies worden opgelost.

Minder overlast door jongeren.

Het creëren van integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd

Assenaren hebben de beschikking over de op hun behoefte afgestemde voorzieningen.

Er is een sluitende samenwerking tussen voorzieningen in het jeugddomein (onderwijs, welzijn en zorg).

Gezinnen met problemen worden geholpen met een oplossingsgerichte benadering (Positief Opvoeden Drenthe).

Opvoeders weten waar ze terecht kunnen voor opvoedingsvragen.

Gezinnen met problemen worden snel geholpen.

Voortzetten activiteiten voor jongeren.

Minder alcoholgebruik onder jongeren.

Voor dakloze mensen is passende opvang beschikbaar.

Minder huisuitzettingen.

Zorgmijders worden beter bereikt.

Bewoners kunnen dichtbij gebruik maken van het gewenste aanbod op het gebied van opgroeien en opvoeden.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Veranderagenda

Met het vaststellen van de visie en de veranderagenda Zorg en Welzijn zullen de activiteiten in 2013 en volgende jaren zich richten op het realiseren van de verschillende onderdelen van die agenda inclusief de daarbij behorende taakstellingen. Prioriteit ligt daarbij op: Mijn Buurt Assen - de Vonk van Assen, de vormgeving van de 'toegang', experimenteren met gebiedsgerichte teams, omvang, gebruik, beheer en exploitatie van het maatschappelijk vastgoed, oog voor jeugd inclusief de transitie jeugdzorg, de Wet maatschappelijke ondersteuning verstrekkingen en het vrijwilligerswerk en de mantelzorg.

De overheveling van de functie extramurale begeleiding van de algemene Wet bijzondere ziektekosten naar de gemeente, is door de val van het kabinet controversieel verklaard. Aangezien de verwachting is dat het hier om uitstel gaat, zullen wij in 2013 doorgaan met de voorbereidingen. Hierbij werken wij samen met de gemeenten Aa en Hunze, Noorderveld, Tynaarlo en Midden-Drenthe.

De transitie jeugdzorg gaat ongewijzigd door. De gemeente Assen voert de voorbereiding op de decentralisatie jeugdzorg uit in samenwerking met andere Drentse gemeenten en provincie Drenthe.

De planning van de activiteiten die in 2013 centraal staan is opgenomen in het zogenoemde spoorboekje. De activiteiten worden primair op regionale schaal uitgevoerd, maar soms ook lokaal of bovenregionaal. In 2013 staan de volgende activiteiten centraal:

- het borgen van de toegangstaken bureau jeugdzorg Drenthe in de lokale netwerken van het centrum voor jeugd en gezin
- starten met werken in gebiedsgebonden teams
- het uitwerken van de risicoparagraaf tot een ri-

sicobeheersingsplan

- het opstellen van een nota inkoop en sturing
- het opstellen van een nota cliënt en kwaliteit
- per half jaar een rapportage van de Drentse monitor jeugd opleveren
- regionale samenwerkingsafspraken over inkoop en sturing

Mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven

Doorgaan met nieuwe werkwijzen binnen het onderwijs: door tijdens je schoolloopbaan goed te anticiperen op je toekomst, behaal je eerder een startkwalificatie. In samenwerking tussen school en zorg en werkgever jongeren beter voorbereiden en scholen, met name die jongeren die kwetsbaar zijn.

Sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt

Jeugdparticipatie is essentieel voor een positieve beleving van de stad en leven in een cultuur waarin je zeggenschap hebt en je je kunt ontwikkelen. Een uitrol van leerlingwijkladen over meerdere wijken. Jeugdparticipatie versterken door deze te koppelen aan bewonersparticipatie, bijvoorbeeld door de Vonk van Assen.

Het creëren van integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd

Het Centrum Jeugd en Gezin staat in samenwerking met de Brede School voor uitbreiding van het aantal informele en collectieve activiteiten op het gebied van opvoeden en opgroeien.

Meer preventieve activiteiten op maat, ook voor kwetsbare jongeren die vanuit de eigen sociale

structuur minder goed voorbereid worden op zelfstandig leven.

Professionals werken samen vanuit een gedeelde visie op zorg en welzijn

Start werken met gebiedsgebonden teams.

Binnen het jeugd domein worden eerstelijns professionals meer generalistisch ingezet en andere expertise gemakkelijker nabij gehaald in de eigen leefomgeving.

Casusregie is stevig verankerd op het moment dat er meerdere hulpverleners in een gezin betrokken zijn.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Veranderagenda

Met het vaststellen van de visie en de veranderagenda Zorg en Welzijn zullen de activiteiten in de volgende jaren zich richten op het realiseren van de verschillende onderdelen van die agenda inclusief de daarbij behorende taakstellingen.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

De uitwerking van de veranderagenda houdt ook in dat onderzocht wordt hoe de monitoring simpeler en slimmer kan worden ingevuld.

Op het moment dat deze begroting werd opgesteld, waren de indicatoren nog niet bekend. U treft derhalve op deze plaats geen tabel aan.

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct							(bedragen * € 1.000)
Programma Zorg en welzijn	realisatie 2011	begroting			meerjarenprognose		
		2012	2013	2014	2015	2013	
Gezondheidszorg	2.329	2.311	2.228	2.241	2.254	2.267	
Maatschappelijke ondersteuning beleid	412	442	845	730	730	730	
Maatschappelijke ondersteuning uitv.	9.589	10.144	10.121	10.121	10.121	10.121	
Maatschappelijke dienstverlening	759	1.148	1.071	1.071	1.071	1.071	
Asielzoekers en nieuwkomers	743	549	232	232	232	232	
Minderhedenbeleid	412	218	239	239	239	239	
Maatschappelijke Opvang, Vz, OGGz	5.018	4.488	4.392	4.392	4.392	4.392	
Ouderenbeleid	600	584	609	609	609	609	
Lokaal jeugdbeleid	2.500	2.811	2.914	2.797	2.757	2.757	
Welzijnswerk	4.337	3.744	3.964	2.414	2.414	2.414	
Vrijwilligerswerk	231	260	213	213	78	78	
Totaal lasten	26.930	26.699	26.828	25.059	24.897	24.910	
Gezondheidszorg	964	0	0	0	0	0	
Maatschappelijke ondersteuning beleid	41	0	0	0	0	0	
Maatschappelijke ondersteuning uitv.	1.324	1.036	1.044	1.044	1.044	1.044	
Maatschappelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0	
Asielzoekers en nieuwkomers	674	499	182	182	182	182	
Minderhedenbeleid	180	0	0	0	0	0	
Maatschappelijke Opvang, Vz, OGGz	1.477	458	256	256	256	256	
Ouderenbeleid	36	36	55	55	55	55	

Lasten en baten per beleidsproduct							(bedragen * € 1.000)
Programma Zorg en welzijn	realisatie 2011	begroting			meerjarenprognose		
		2012	2013	2014	2015	2013	
Lokaal jeugdbeleid	1.110	574	618	618	618	618	
Welzijnswerk	629	759	682	682	682	682	
Vrijwilligersbeleid	0	0	0	0	0	0	
Totaal baten	6.435	3.362	2.837	2.837	2.837	2.837	
Programmaresultaat voor bestemming	20.495	23.337	23.991	22.222	22.060	22.073	
Storting reserves	0	0	0	0	0	0	
Beschikking reserves	190	229	150	0	0	0	
Programmaresultaat na bestemming	20.305	23.108	23.841	22.222	22.060	22.073	

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 toegenomen met € 735.000 dit heeft in hoofdzaak de volgende oorzaken:

Bestuursopdracht/veranderagenda € 395.000 N

De toename van het programmabudget is voor een belangrijk deel het gevolg van het feit dat de bedrijfsvoeringsbudgetten die in 2013 ingezet worden in het kader van de bestuursopdracht Zorg en welzijn en de uitvoering van de Veranderagenda, vanuit de andere programma's en producten, met ingang van de begroting 2013 binnen het programma Zorg en Welzijn zijn samengebracht. Het gaat hierbij financieel gezien om een verschuiving van middelen tussen de betrokken programma's onderling en dus niet om een uitzetting van de begroting. Het doel hiervan is verbetering van inzicht, budgetverantwoordelijkheid en het leggen van een meer transparante basis voor rapportage en verantwoording.

Door deze aanpassing neemt het programma Zorg en welzijn zelf met € 395.000; gemeentebreed verloopt de systeemaanpassing budgettair neutraal.

Bezuinigingen € 200.000 N

Daarnaast zijn de productbudgetten, in afwachting van de invulling van de taakstelling Zorg en welzijn 2013, op het reguliere niveau teruggebracht. Een aantal van deze budgetten is in 2012 tijdelijk verlaagd met het oog op de invulling van de taakstelling die in dat jaar op dit programma Zorg en welzijn drukte. De in dat jaar getroffen maatregelen waren grotendeels incidenteel van karakter en vervallen vanaf 2013 dus weer. Hierdoor neemt het programmabudget tijdelijk met € 200.000 toe. De taakstelling Zorg en welzijn van ruim € 1,0 miljoen die voor 2013 in de planning staat is in afwachting van de definitieve invulling tijdelijk geraamd op het programma Algemene dekking. Zodra de invulling vaststaat wordt deze doorvertaald in de budgetten binnen Zorg en welzijn.

Gebouwen € 140.000 N

Verder is sprake van een toename van de budgetten die noodzakelijk zijn voor het beheer en onderhoud van panden. Dit is enerzijds het gevolg van het vervallen van huurinkomsten en anderzijds van overheveling naar het programma Zorg en welzijn van voor 2013 elders voor dit doel geraamde budgetten. Het gaat hierbij in totaal om € 140.000.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Zorg en welzijn	2011	2012	2013	2014	2015
Uitvoering vrijwilligersbeleid	135	135	135	135	-
Een jongerenentank in het leven roepen	40	40	40	40	-
Kiezen voor de Asser invulling van het Centrum voor Jeugd en Gezin met een directe koppeling met de Brede School	-	-	-	-	-
Project Kleurrijk Assen evalueren	-	-	-	-	-
Wet maatschappelijke ondersteuning-loket aanwijzen als centraal punt voor vragen op gebied van wonen, zorg en welzijn + Wet maatschappelijke ondersteuning dereguleren	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Zorg en welzijn	175	175	175	175	-

Bezuinigingen programma Zorg en welzijn	2011	2012	2013	2014	2015
Taakstelling Zorg en welzijn door middel van bestuursopdracht	466	625	1.375	1.875	1.875
Aanvullende taakstelling Zorg en welzijn	-	100	100	100	100
Totaal bezuinigingen Zorg en welzijn	466	725	1.475	1.975	1.975

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Efficiënt en effectief uitvoeren van de participatie-doelstelling

Zorgdragen voor voldoende aanbod van werk tegen zo laag mogelijke kosten

Iedereen doet mee door duurzame activering van burgers aan de onderkant van de arbeidsmarkt

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Beleidsnotitie Modernisering Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	2008
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Economische beleidsagenda Op de boeg golf van ontwikkelingen	2008
Meedoenpremies 2011 tot en met 2014	2010
Nota Meedoen Mogelijk Maken	2007
Strategisch plan WERKpunt!	2012
Uitgangspuntennotitie Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening	2012
Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	2012
Wijzigingen Wet Werk en Bijstand 2012	2012

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Een actieve opstelling van burgers ten aanzien van activering en participatie waarbij eigen verantwoordelijkheid van de burger voorop staat

De gemeente geeft het goede voorbeeld en stimuleert het maatschappelijk verantwoord ondernemen

Gegenereerd aanbod van laag gekwalificeerd werk

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Efficiënt en effectief uitvoeren van de participatie-doelstelling.

Iedereen doet mee door duurzame activering van burgers aan de onderkant van de arbeidsmarkt en zorgdragen voor voldoende aanbod van werk tegen zo laag mogelijke kosten

2013 staat in het teken van de voorbereiding op de invoering van nieuwe wetgeving op het terrein van Werk en inkomen en de ontwikkelingen binnen de bestuursopdracht Werk & Inkomen, binnen het programma Doen! (samenwerking tussen de bestuursopdrachten Zorg & Welzijn en Werk & Inkomen).

Wet werken naar vermogen

De Wet werken naar vermogen (Wwnv) is door de val van het kabinet in 2012 controversieel verklaard. Hoogstwaarschijnlijk zal een nieuw kabinet komen tot nieuwe wetgeving op het terrein van werk en inkomen. De gemeente krijgt hiermee te maken met een omvorming van het bestaande Sociale Zekerheidsstelsel.

WERKpunt! & Inwonersplein

Met de uitvoering van de bestuursopdracht Werk en inkomen wordt invulling gegeven aan de ambities van het college van B&W. De doelstelling is om zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de ar-

beidsmarkt tegen zo laag mogelijke kosten te laten participeren en re-integreren naar de arbeidsmarkt. 2013 staat in het teken van de start van WERKpunt! (nieuwe organisatie die bestaat uit onderdelen van de gemeente Assen, Alescon en de intergemeentelijke sociale dienst). Voor de gemeente Assen betekent WERKpunt! een extra re-integratie-instrument waarmee naar verwachting meer personen kunnen uitstromen uit de uitkering.

In 2013 anticiperen wij ook op de andere decentralisaties naast die van de Wet werken naar vermogen door verdere samenwerking op het gebied van verstrekkingen vanuit de Wet werk en bijstand, Wet maatschappelijke ondersteuning en schuldhulpverlening te versterken via een Inwonersplein. In 2013 willen wij komen tot een kadernota voor de komst van een Inwonersplein (één loket voor inwoners van de gemeente voor alle vraagstukken in het sociale domein). De intentie is om in 2014 te starten met het Inwonersplein.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Aan de wettelijke plicht voor gemeenten om een beleidsplan op te stellen voor integrale schuldhulpverlening wordt ten tijde van het schrijven van deze begroting gewerkt in samenwerking met het werkveld. De beleidskaders kunnen eind 2012 door uw raad worden vastgesteld. In 2013 zullen deze beleidskaders in samenwerking met het werkveld nader worden uitgewerkt. Duidelijke afspraken zullen gemaakt worden over taken, verantwoordelijkheden en procedures met professionele en vrijwilligersorganisaties zodat kwetsbare Assenaren financieel stabiel kunnen worden en blijven.

Van de gemeentelijke kredietbank Drenthe alsook van alle andere betrokken instanties zullen de taak en rol in meer of mindere mate wijzigen nu meer gestuurd gaat worden op de oorzaken van het ontstaan van problematische schulden.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Efficiënt en effectief uitvoeren van de participatiedoelstelling.

Iedereen doet mee door duurzame activering van burgers aan de onderkant van de arbeidsmarkt en zorgdragen voor voldoende aanbod van werk tegen zo laag mogelijke kosten

De verdere implementatie van de veranderopgaven binnen de Wet werken naar vermogen, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en het Programma Doen!, zoals het Inwonersplein en WERKpunt!.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Werk en inkomen	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Aantal bijstandsuitkeringen (Wet werk en bijstand) (per 31-12)	1.810	1853	1830	1739	1652	1569
Aantal mensen op de wachtlijst bij de Sociale Werkvoorziening (per 31-12)	180	180	170	pm	pm	pm
Aantal medewerkers bij de Sociale Werkvoorziening uitgedrukt in Arbeidsjaren (per 31-12)	659	660	660	660	pm	pm
Aantal intakes bij schuldhulpverlening	593	475	593	593	593	593
Aantal niet werkende werkzoekenden (NWW'ers) (per 31-12)	2.027	2.100	1.890	1.800	1.750	1.700
% niet werkende werkzoekenden (NWW'ers) van beroepsbevolking	6,3	7	6	5,8	5,6	5,5

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct (bedragen * € 1.000)						
Programma Werk en inkomen	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Inkomenswaarborg	34.913	34.101	32.940	31.538	29.821	28.731
Activering en uitstroom	25.680	26.530	24.554	24.198	23.993	23.798
Totaal lasten	60.593	60.631	57.494	55.736	53.814	52.529
Inkomenswaarborg	21.346	22.897	22.944	21.191	20.183	19.226
Activering en uitstroom	24.106	24.659	23.033	22.677	22.472	22.277
Totaal baten	45.452	47.556	45.977	43.868	42.655	41.503
Programmaresultaat voor bestemming	15.141	13.075	11.517	11.868	11.159	11.026
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	15.141	13.075	11.517	11.868	11.159	11.026

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 afgenomen met € 1.558.000

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

Inkomenswaarborg € 1.208.000 V

In de opstelling van de gemeentelijke begroting is de begroting 2013 van de intergemeentelijke sociale dienst verwerkt aangevuld met de 'eigen' gemeentelijke lasten en taakstellingen.

De begroting wordt door de intergemeentelijke sociale dienst geactualiseerd in een herziene begroting 2013 zodra er duidelijkheid bestaat over de landelijke ontwikkelingen zoals het al dan niet invoeren van de Wet werken naar vermogen en de uitwerking van het Lenteakkoord.

De doorlichting van de bedrijfsvoering en mogelijke aanvullende bezuinigingen zijn niet meegenomen in de begroting 2013 omdat daar nog geen besluitvorming over is geweest. De effecten hiervan zullen worden meegenomen in de gemeentelijke Voorjaarsnota 2013.

In 2012 en 2013 is rekening gehouden met een aanvullende taakstelling van € 1 miljoen, respectievelijk € 2 miljoen op het programma Werk en Inkomen. Hierdoor zijn de lasten in 2013 € 1 miljoen lager.

De rijksuitkering Wet Buig is ten opzichte van 2012 naar beneden bijgesteld met € 200.000. Daarnaast zijn de te verwachten opbrengsten van bijstandsbiteuren met € 245.000 naar boven bijgesteld conform de begroting van de intergemeentelijke sociale dienst.

Ten opzichte van de begroting 2012 nemen de uitkeringskosten toe met ca. € 161.000 bij een gelijk blijvend aantal bijstandsccliënten. Het gaat hierbij om de kosten voor alle inkomensvoorzieningen uit de Wet Buig (Wet Bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten).

De kosten voor de bedrijfsvoering van de intergemeentelijke sociale dienst (inclusief taakstelling), ten opzichte van de gemeentelijke begroting 2012 zijn toegenomen met € 51.000. Deze toename is het saldo van de taakstelling op de bedrijfsvoering en de toename van kosten door de loonkostenontwikkelingen.

De kosten voor de uitvoering van Bijzondere bijstand en het participatiebeleid/meedoen nemen af met € 154.000. Bij de prognose van de kosten is uitgegaan van de rekeningcijfers van 2011.

In 2012 is € 250.000 incidenteel aanvullend beschikbaar gesteld aan de gemeentelijke kredietbank Drenthe. Deze is vanaf 2013 vervallen. De bijdrage voor schuldhulpverlening is derhalve per saldo € 244.000 lager. Vanuit het werkdeel (beleidsproduct activering en uitstroom) is een budget beschikbaar van ca. € 100.000 voor schuldhulpverlening.

De kosten van het ambtelijk apparaat (uren) zijn € 48.000 hoger door een verschuiving van de ambtelijke inzet van het product activering en uitstroom.

Meerjarenprognose (MJP)

In meerjarenraming is uitgegaan van een dalende tendens met betrekking tot het klantenaantal Wet werk en bijstand vanaf 2014. Voor de jaren 2014 en 2015 is gerekend met een daling van -5%. Aan de

budgetkant is rekening gehouden met een afname van 8% in 2014 en 5% voor de jaren daarna.

Activering en Uitstroom € 350.000 V

De kosten voor kinderopvang zijn door de intergemeentelijke sociale dienst begroot op het niveau van de realisatie in 2011. Hierdoor ontstaat er een voordeel van € 87.000.

De bijdrage vanuit het Rijk voor het werkdeel is afgenomen met € 1.676.000. Hierdoor is er minder beschikbaar voor de uitvoering van 're-integratie trajecten' en zijn ook de kosten € 1.676.000 lager. Per saldo heeft dit geen invloed op het resultaat. De verlaging geldt ook voor 2012 maar is begrotings-technisch niet in 2012 verwerkt.

Op basis van het Lenteakkoord werkt Alescon op dit moment aan de begroting 2013. Wij verwachten op 18 oktober de Alescon begroting 2013 te presenteren. Vooralsnog zijn de uitgangspunten gehanteerd uit de meerjarenraming van de gemeentelijke begroting 2012. Dit leidt ertoe dat de bijdrage aan Alescon ten opzichte van 2012 met € 139.000 is afgenomen.

De bijdrage aan zelfstandigen is op het niveau van 2012 opgenomen in de begroting. Per saldo een voordeel van € 66.000.

De overige kosten nemen af met circa € 60.000 wat met name het gevolg is van een verschuiving van de ambtelijke inzet naar het product inkomenswaarborg.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Werk en inkomen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Meedoenbeleid continueren en evalueren/herijking arbeidsmarktbeleid		500	500	500	-	-
Meedoenbeleid/meedoenpremies		-135	-130	-124	-	-
Leerwerkplaatsen stimuleren bij bedrijven		-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Werk en inkomen		365	365	376	-	-

Bezuinigingen programma Werk en inkomen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Schuldhelpverlening (Bedrijfsvoering gemeentelijke kredietbank Drenthe)	-	50	50	50	50	50
Taakstelling Werk en inkomen	-	1.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal bezuinigingen programma Werk en inkomen	-	1.050	2.050	2.050	2.050	2.050

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sport- en beweegactiviteiten

Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie

Inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en sporters met een beperking in beweging krijgen en houden

Vergroten van de deelname aan sport- en beweegactiviteiten

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Assen in beweging, breedtesportimpuls 2002 – 2007	2002
Assen in beweging, toeristisch recreatief ontwikkelingsplan 2010	2003
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2006 – 2010	2006
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2007 – 2011	2007
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Kadernota Sport en Bewegen 2009-2016	2009
Kadernota Sportaccommodaties, Een blik in de toekomst 2008-2025	2008
Kadernota Sportsubsidies	2008
Nota Evenementenbeleid 2009-2012	2009
Nota Reclame en Welstand Assen 2007	2006
Programma Levendig Assen 2011	2010
Samen voor sport 2006-2010, uitvoeringsplan ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	2006
Tijd voor sport, beleidsnota ministerie VWS	
Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan	2004
Uitvoeringsnota Evenementen 2010-2012	2009
Veranderagenda Zorg en Welzijn, In Assen kun je op elkaar bouwen, 2012 – 2016	2012

* moet nog worden vastgesteld in uw raad

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen

De bezoekersaantallen van de verschillende evenementen stijgen.

Met een gevarieerd evenementenaanbod is Assen het hele jaar door een levendige stad voor inwoners en bezoekers. Het Programma Levendig Assen is hiertoe het middel.

De samenwerking tussen gemeente, ondernemend Assen en het beleidsveld kent een positieve uitstraling.

De gemeente stimuleert burgers en organisaties om activiteiten te organiseren.

Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie

Stimuleren van samenwerking en samenhang in de uitingen met de verschillende partners.

Door het eenduidig uitdragen van het beeldmerk Assen 'Dit is Assen' krijgt Assen een gezicht op het gebied van evenementen en is de verbinding zichtbaar.

Vergroten van de deelname aan sport- en beweegactiviteiten

Er is een hoge deelname aan sportactiviteiten.

Er zijn voldoende sportaccommodaties.

Periodiek wordt er een sportevenement naar Assen gehaald, bij voorkeur (mede) gericht op jeugd en/of mensen met een beperking.

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sport- en beweegactiviteiten

Er is een grote deelname van kinderen aan naschoolse sportactiviteiten (verlengde schooldag/Brede School).

Er zijn inloopuren in de sportaccommodaties voor jongeren tot 18 jaar.

Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepaste sporters in beweging krijgen en houden.

Meer allochtonen nemen deel aan sportactiviteiten.

Er zijn voldoende mogelijkheden voor aangepast sporten.

Assenaren gaan steeds meer bewegen. Ook de deelname aan sport- en beweegactiviteiten onder kwetsbaren stijgt, waardoor het beroep op eerstelijns voorzieningen voor zorg en gezondheid daalt.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen

Het Programma Levendig Assen zal ook in 2013 een vervolg krijgen en evenals voorgaande jaren interactief opgepakt worden. Hierbij gaan ook de samenwerking en afstemming met de externe partijen een steeds grotere rol krijgen. De synergie die wij zien ontstaan tussen de gemeente en het veld krijgt steeds meer vorm en heeft een positieve uitwerking in het tot stand brengen van gezamenlijke producten.

De interne samenhang tussen de verschillende beleidsvelden betrokken bij evenementen blijft een punt van aandacht. Er gebeurt heel veel, wat maakt dat afstemming op maat en het maken van de juiste verbindingen nog niet optimaal is.

Voorts richten wij ons op het voortzetten en verder uitbouwen van de huidige samenwerkingsvormen met de verschillende betrokken partijen en op samen met het veld doelen stellen en verbinden op het gebied van evenementen. Door het gericht uitwisselen van informatie en kennis met andere gemeenten en organisatoren buiten Assen, laat ook Assen zien welke expertise zij in huis heeft op het gebied van evenementen.

Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie

De ontwikkelingen rondom het TT-Festival krijgen de komende jaren extra aandacht. Zoals bekend, wordt door middel van een projectorganisatie een

ambitiedocument ontwikkeld, waarin de toekomstvisie van het TT-Festival wordt vastgelegd. Het doel is vanuit een gezamenlijk belang de belangen van het TT-Festival in relatie met de TT-races te versterken: 'Assen TT-stad'.

De voorbereidingen voor een (onderhandse) aanbesteding voor de organisatie van het TT-Festival voor 2013 en voor de jaren daarna zijn opgestart.

Er wordt actief ingezet op het ophalen van wensen/vragen vanuit het veld. Het uitdragen van het beeldmerk van Assen 'Dit is Assen' zal in 2013 volledig zijn ingevoerd. Op het gebied van adverteren zal worden samengewerkt.

Vergroten van de deelname aan sport- en beweegactiviteiten

Sportaccommodaties

Het in beweging krijgen en houden van Assenaren zal ook in 2013 aandacht houden. De sportaccommodaties zijn goed in Assen. In 2013 worden deze zo mogelijk aangevuld met de nieuwe hockeyaccommodatie op de Groene Dijk, basisvoorzieningen voor de wielersport op het Stadsbroek (Beleef- en Beweegpark) en is er een oplossing voor het capaciteitsgebrek van FC Leo. In voorbereiding zijn een dubbele sportzaal in Assen-Oost en een dubbele sporthal bij het voortgezet onderwijs nabij het centrum van Assen.

Aanbod in de wijken

Samen met verenigingen en sportopleidingen wordt het aanbod in de wijken doorgezet, waarbij er meer capaciteit en kwaliteit wordt ingezet op de meest kwetsbare doelgroepen. Vanuit lopende projecten (Onderzoek Beweging in Beeld en Nationaal Actieplan Sport en Bewegen) halen we de kennis hoe en waar dit te doen. Nieuwe sportimpulsen (BuurtSport-Coaches [medewerkers die samen met andere organisaties in de buurt of specifiek sportdomein beweegactiviteiten opzetten]) vanuit het Rijk zullen hierin gaan bijdragen, ook in samenwerking met beweegpartners.

Nadrukkelijker relatie met andere beleidsvelden

Nadrukkelijker dan voorheen zal de relatie worden gelegd tussen sport en bewegen en andere beleidsvelden, zoals gezondheid, werk en inkomen ('mee-doen') en zorg en welzijn. De veranderagenda Zorg en Welzijn is hierin maatgevend. Ook via de media, website (onder andere beweegroutes, activiteiten, gezondheidsinformatie), twitter en facebook, worden Assenaren in 2013 bediend en worden de drempels om te gaan bewegen verlaagd. Beweging in Beeld (project, waarin de komende jaren onderzocht wordt hoe Assenaren bewegen, hoe gezond ze zijn en waarom inwoners van de gemeente Assen wel of niet sporten) gaat de wijken in om de (kwalitatieve) beleving van sport- en sportaccommodaties te vangen.

Vergroten deelname aan bewegen

Door samen met onze beweegpartners in Assen (verenigingen, scholen, zorg en opvang organisaties, commerciële aanbieders) verder in te zetten op goede beweegprogramma's vergroten we de deelname aan het bewegen. Gericht onderzoeken waar

de grootste achterstanden zijn, daarop interventies laten plegen en subsidies verstrekken. Blijven bouwen aan een volledig aanbod van sportfaciliteiten voor onderwijs en sport, hockeyaccommodatie, wielersportcentrum en weer voldoen aan de capaciteitsnormen NOC-NSF (Nederlands Olympisch Comité-Nederlandse Sport Federatie).

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sport- en beweegactiviteiten

In samenwerking met de sportopleidingen en steeds meer verenigingen blijven wij een stedelijk aanbod creëren. Hierin wordt steeds meer de nadruk gelegd op kinderen die niet zo gemakkelijk aan het bewegen te krijgen zijn.

Inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en sporters met een beperking in beweging krijgen en houden

In samenwerking met de eerstelijns gezondheidszorg zullen we het aanbod van sport en bewegen in samenhang brengen met gezonde voeding en gezonde leefstijl, in 2013 in twee of drie wijken (gebieden) in Assen. Uitvoerende partners in de wijk krijgen gezamenlijk de opdracht hiervoor slimme en logische activiteiten te bedenken. Op maat en dichtbij de burgers waar het kan, stedelijk waar het moet.

We gaan het aanbod van aangepast sporten bundelen waardoor er meer samenhang ontstaat, zodat activiteiten en voorzieningen optimaler worden benut. Betrokken (zorg)instellingen zullen we hiertoe bij elkaar brengen. Leemtes in het aanbod zullen we naar behoefte opvullen.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen

Alle acties in 2014 worden voortgebouwd op de ervaringen en nieuwe kansen ontstaan in 2013.

Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie

Alle acties in 2014 worden voortgebouwd op de ervaringen en nieuwe kansen ontstaan in 2013.

Vergroten van de deelname aan sport- en beweegactiviteiten

Combineren van onderzoek en goede beweegprogramma's en steeds meer sterke verenigingen kunnen leiden tot een nog hogere deelname aan sport en bewegen.

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sport- en beweegactiviteiten

In samenwerking met verenigingen nieuwe sporten introduceren en laagdrempelig aanbieden.

Inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en sporters met een beperking in beweging krijgen en houden

De activiteiten die we in 2013 in gang zetten zullen we in de opvolgende jaren uitrollen voor geheel Assen. De gemeente faciliteert hierbij, dat wil zeggen dat de rollen zich bewegen tussen opdrachtgever/toezichthouder op uitvoering enerzijds en anderzijds regisseur (waar nodig).

Er wordt aangestuurd op de primaire verantwoordelijkheid van de burger ('eigen kracht voorop') en een zo groot mogelijke rol van externe uitvoerende partijen (in de wijk).

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Sport en ontspanning	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
% (zeer) tevreden over beschikbaarheid evenementen	69	70	70	70	pm	pm
% (zeer) tevreden over bereikbaarheid evenementen	71	80	80	80	pm	pm
% dat vaak gebruik maakt van sportvoorzieningen	30	33	36	40	44	48
% dat überhaupt gebruik maak van sportvoorzieningen	42	nvt	nvt	50	nvt	nvt
% dat tevreden is over het aantal sportvoorzieningen (geen andere wensen meer)	33	nvt	nvt	50	nvt	nvt
% dat aan sport doet (sportparticipatie)	74	nvt	nvt	80	nvt	nvt
% dat voldoet aan de Nationale Norm Gezond Bewegen (NNGB, beweegnorm)	35	nvt	nvt	50	nvt	nvt
% dat voldoet aan de RSO-norm (sporten minimaal 12 keer per jaar)	67	nvt	nvt	75	nvt	nvt

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct (bedragen * € 1.000)						
Programma Sport en ontspanning	realisatie	begroting			meerjarenprognose	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sport	7.111	7.323	7.848	8.218	8.218	8.218
Evenementen	1.427	1.374	1.426	1.426	1.126	1.126
Totaal lasten	8.538	8.697	9.274	9.644	9.344	9.344
Sport	1.738	1.963	2.161	2.161	2.053	2.053
Evenementen	230	242	244	244	244	244
Totaal baten	1.968	2.205	2.405	2.405	2.297	2.297
Programmaresultaat voor bestemming	6.570	6.492	6.869	7.239	7.047	7.047
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	491	502	776	276	276	276
Programmaresultaat na bestemming	6.079	5.990	6.093	6.963	6.771	6.771

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 toegenomen met € 103.000 N

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

In 2013 zijn de exploitatiebudgetten voor de realisatie van het sportpark Groene Dijk, sporthal Stadsbroek, upgrading sportpark Dijkveld, het zwembad en de oefenstroken opgenomen. Hierdoor stijgen de lasten met € 581.000.

Door autonome ontwikkelingen nemen de bedrijfsvoeringskosten toe met € 179.000.

De voeding van de voorziening voor groot onderhoud buitenaccommodaties bedraagt voor 2013 € 59.000.

De tijdelijke budgetten NASB (nationaal actieplan sport en bewegen) welke voor de jaren 2010, 2011 en 2012 beschikbaar waren vervallen met ingang van het jaar 2013. Het gaat hier om een afname van € 120.000. Daarnaast is het incidentele budget ad € 25.000 ten behoeve van de realisatie van het junior-track-TT komen te vervallen. De invulling van de tweede tranche van de bezuinigingen inzake beheer ad € 100.000 maakt nu onderdeel uit van de begroting.

De inkomsten stijgen met € 200.000 als gevolg van de verhoging van de huurprijzen, de aanvullende inkomsten voor sporthal Stadsbroek (€ 50.000) en een onttrekking uit de voorziening groot onderhoud binnen- en buitensportaccommodaties.

Conform het meerjarenplan stijgt de onttrekking uit de reserve zwembad met € 298.000. De onttrekking van € 25.000 voor de realisatie van het juniortrack vervalt.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Sport en ontspanning	2011	2012	2013	2014	2015
Kloppend Hart/subsidies evenementen	300	300	300	300	-
Evaluatie sportaccommodaties	-	-	-	-	-
Mogelijkheden onderzoeken om een openluchtwembad in de bestuursperiode toe te voegen aan een bestaande voorziening	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Sport en ontspanning	300	300	300	300	-

Bezuinigingen programma Sport en ontspanning	2011	2012	2013	2014	2015
Versoberen voorzieningenniveau sport	37	37	37	37	37
Topsportevenementen	20	20	20	20	20
Beheer sportgebouwen/wijkaccommodaties	-	120	220	220	220
Openluchtwembad	-	18	18	18	18
Hockeyvelden Assen; kleiner clubgebouw, minder parkeerplaatsen en kinderopvang	-	30	30	30	30
Tarifering bewegingsonderwijs mbo/hbo (huur sportacc.)	15	50	50	50	50
TT; bijdrage ondernemers	50	50	50	50	50
Totaal bezuinigingen Sport en ontspanning	122	325	425	425	425

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Vergroten van het gevoel van veiligheid

Brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement zijn van voldoende kwaliteit

Voorkomen en beperken van overlast

Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
begroting 2010 Veiligheidsregio Drenthe	2009
begroting 2012 Veiligheidsregio Drenthe	2011
Beleidsplan Brandweer De rode jas	2008
Collegeprogramma 2010-2014	2006
Kadernota integraal veiligheidsbeleid gemeente Assen 2012-2016	2012
Regionaal Beheersplan Rampenbestrijding en Crisismanagement Drenthe	2007
Veiligheidsprogramma Assen 2013	2011

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Vergroten van het gevoel van veiligheid

In de kadernota Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Assen 2012-2016 wordt specifiek benoemd wat de burger mag verwachten van de gemeente en de partners in veiligheid. Dat begint met de actualiteit. Alle meldingen worden onderzocht en terugkoppeling vindt binnen een week plaats. Door het aanwijzen van een gemeentelijk contactpersoon houden melders zicht op de voortgang van de aanpak. Bij de aanpak van criminaliteit worden burgers actief betrokken door gerichte preventieacties.

schuwd (Asser aanpak). Ten aanzien van de problematische jeugdgroepen wordt de aanpak aangescherpt en verbeterd. Dit naar aanleiding van de problematische jeugdgroepen in Assen.

Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid

Bij het verlenen van vergunningen wordt rekening gehouden met risico's. Hiermee voorkomen wij dat er fysieke of externe onveilige situaties ontstaan. De risico's zijn in beeld.

Voorkomen en beperken van overlast

De problemen in de buurt worden in kaart gebracht door het kernteam. Buurtbemiddeling wordt ingeschakeld om escalatie te voorkomen.

Brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement zijn van voldoende kwaliteit

Opleiden en oefenen van de brandweer voldoen aan de normen. De gemeentelijke crisisorganisatie is geoefend en getraind.

Mensen die voortdurend overlast veroorzaken, worden door de burgemeester persoonlijk gewaar-

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Vergroten van het gevoel van veiligheid

Tijdens de behandeling van de kadernota Integraal Veiligheidsbeleid is voorrang gegeven aan mensenhandel. Dat maakt onderdeel uit van de prioriteit bedrijvigheid en criminaliteit. Als uw raad instemt met het plan van aanpak om mensenhandel in Assen aan te pakken, zal hiermee gestart worden in 2013.

In 2013 willen wij informatie over criminaliteit ontsluiten voor burgers van Assen. De informatie zal gegeneerd worden op wijkniveau. De intentie is om te sturen op een reëel gevoel van veiligheid.

In 2012 is het project Smokey (brandveiligheids-campagne met rookmelders) succesvol afgerond. De resultaten en de effecten zijn dermate positief, dat de activiteiten in 2013 structureel worden uitgevoerd en dat nieuwe Smokey-activiteiten worden ontwikkeld (zoals Smokey komt logeren).

Voorkomen en beperken van overlast

De Asser aanpak van ernstige overlast wordt toegepast. Uitgangspunten zijn nog steeds, dat bij overlast zorg is voor degenen die overlast ondervinden. Dat betekent periodiek contact. Degene die overlast veroorzaakt, wordt aangesproken door de burgemeester. Als het jongeren betreft, worden ook de ouders aangesproken.

Vanaf 2014 moet invulling gegeven worden aan het toezicht op de Drank- en horecawet. In de bestuursopdrachten Zorg en Welzijn en Toezicht en Handhaving wordt onderzocht welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn om dit te organiseren. Er zijn globaal twee opties: opnieuw prioriteren of extra middelen vrijmaken.

Onder beschermende maatregelen valt ook de gemeentelijk taak voor de lijkschouw. De tarieven voor lijkschouw zijn verhoogd. De gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) voert nu een kostendekkend tarief.

Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid

Bij vergunningaanvragen en ontwikkelplannen wordt advies gegeven over de fysieke en externe veiligheid zodat de risico's voldoende worden meegewogen in de besluitvorming

Brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement zijn van voldoende kwaliteit

2013 zal voor een belangrijk deel in het teken staan van de inrichting van de nieuwe, geregionaliseerde brandweer. Voor de inrichting van de nieuwe brandweer wordt een nieuwe, gemeenschappelijke regeling opgesteld die door uw raad moet worden vastgesteld. Tevens zullen besluiten moeten worden genomen over de wijze van financiering.

Daarnaast zal de brandweer gezamenlijk met de hulpverleningsdienst Drenthe en de gemeentelijke gezondheidsdienst een nieuw pand betrekken aan de Groene Dijk en zal er een tweede post worden gerealiseerd in Assen-Oost. Op basis van het Beleidsplan Brandweer De Rode Jas zal vanaf dat moment overdag de paraatheid gegarandeerd worden met dagdienstmedewerkers en vrijwilligers die aanwezig zijn op de kazerne.

In het kader van Crisismanagement en rampenbestrijding worden alle functionarissen van alle deelprocessen getraind en getest. Evenals voorgaande jaren zal ook het crisisteam geoefend worden. Op basis van de evaluatiepunten van de 'zelftest oefening' van crisismanagement Drenthe zal in 2013 een vervolgoefening plaatsvinden.

De reorganisatie van de gemeente Assen maakt, dat in 2013 ook de organisatie van crisismanagement in Drenthe opnieuw moet worden ingericht. Deelprocessen zullen aan de nieuwe eenheden worden toegewezen. Aanvullende uitdaging is, dat in 2013 gemeentelijke eenheden decentraal en op diverse plaatsen gehuisvest zijn, in verband met de verbouwing van het stadhuis. Daarvoor wordt een apart hoofdstuk aan de uitvoeringsplannen van het crisismanagement toegevoegd.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Vergroten van het gevoel van veiligheid

Om het veiligheidsgevoel te vergroten zal uitvoering worden gegeven aan de kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2012-2016. In de kadernota staan drie prioriteiten: Veiligheid & Actualiteit, Veiligheid, be-

drijvigheid & criminaliteit en tot slot Bijzondere doelgroepen. Onder de laatste prioriteit worden diverse doelgroepen benoemd, zoals problematische jeugd, ex-gedetineerden en veelplegers, die extra aandacht vragen van de partners in veiligheid.

Voorkomen en beperken van overlast

De Asser aanpak van ernstige overlast is en blijft uitgangspunt voor het voorkomen en beperken van overlast. Deze wordt op basis van de praktijk continu bijgesteld.

Brandweezorg, rampenbestrijding en crisismangement zijn van voldoende kwaliteit

Per jaar worden een cursus en een trainingsprogramma gemaakt in de regio, die inspelen op nieuwe ontwikkelingen en de behoefte in de regio. Dat laatste gebeurt onder andere op basis van de evaluaties van oefeningen en eventuele crises. Met ingang van 1 januari 2014 zal de brandweezorg in uitvoering zijn ondergebracht bij een nieuwe, regionale brandweer.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Veiligheid	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
% dat zich wel eens onveilig voelt	30%	30%	30%	30%	30%	30%
% dat aangeeft dat overlast van omwonenden vaak voorkomt	7%	7%	5%	5%	5%	5%

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct		(bedragen * € 1.000)				
Programma Veiligheid	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Openbare orde	1.338	1.148	1.548	1.548	1.548	1.548
Openbare veiligheid	3.699	3.890	4.292	5.222	4.727	4.732
Totaal lasten	5.037	5.038	5.840	6.770	6.275	6.280
Openbare orde	241	100	118	118	118	118
Openbare veiligheid	404	389	389	389	389	389
Totaal baten	645	489	507	507	507	507
Programmaresultaat voor bestemming	4.392	4.549	5.333	6.263	5.768	5.773
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	4.392	4.549	5.333	6.263	5.768	5.773

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 toegenomen met € 785.000

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

Openbare Orde € 383.000 N

Het nadeel op Openbare Orde kent twee oorzaken:

Veiligheidshuis als nieuwe gemeentelijke taak. De hier opgenomen lasten (€ 198.000 nadeel) worden via het gemeentefonds aan de gemeente gecompenseerd.

Hogere bedrijfsvoeringskosten (€ 189.000 nadeel) als gevolg van met name hogere ureninzet vanuit Publieksbalie.

Deze toename betreft een verschuiving tussen beleidsprogramma's en beleidsproducten en is feitelijk geen uitzetting.

Openbare Veiligheid € 402.000 N

Het nadeel op Openbare Veiligheid ontstaat voornamelijk op hogere bedrijfsvoeringskosten. Meer specifiek gaat het om een verschuiving van overheadkosten. Voor de Eenheid Brandweer wordt daardoor een hoger uurtarief gehanteerd.

In het kader van de regiovorming is de Eenheid Brandweer administratief makkelijk over te hevelen naar de nieuw te vormen organisatie.

Tevens worden meer uren geraamd vanuit de eenheid Beleid waar dit voorheen onder overheadkosten viel.

Deze toename van kosten is feitelijk geen uitzetting maar een verschuiving.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Veiligheid	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal toezichthouders uitbreiden/evaluatie stadstoezicht	-	200	200	200	-	-
Aansluiten bij het onderzoek van de vereniging van Drentse gemeenten naar sluitingstijden in de horeca	-	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Veiligheid	-	200	200	200	-	-

Bezuinigingen programma Veiligheid	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Veiligheidsbeleid	-	67	67	67	67	67
Brandweer: geen drinkwater meer inzetten als blusmiddel	-	50	50	50	50	50
Brandweer: rampenplan, sirene	-	45	45	45	45	45
Brandweer: extra taakstelling	-	50	50	50	50	50
Brandweer regionalisering	-	-	-	20	20	20
Totaal bezuinigingen programma Veiligheid	-	212	232	232	232	232

Programma 11 Duurzaamheid en milieu

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Verminderen lokale CO₂-uitstoot

Verduurzamen gemeentelijke organisatie en openbare ruimte.

Duurzame samenwerking met strategische partners.

Faciliteren van de (lokale) markt (energie, mobiliteit): van aanbodgericht naar ketengericht.

Versterken milieubeheer en milieubewustzijn

Beschermen milieukwaliteit (door vergunning en handhaving).

Verbeteren milieukwaliteit (door beleid en projecten).

Stimuleren milieubewustzijn.

Versterken afvalbeheer

Verbeteren dienstverlening.

Beperken van het afvalaanbod.

Meer scheiding en hergebruiken.

De kosten (voor de burger) zo laag mogelijk houden.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Afvalstoffenplan Assen 2005-2010	2004
Assen bouwt, Programmabegroting 2011, Uitvoeringsprogramma 2011-2014	2010
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie gemeente Assen	2008
Beleidsplan Openbare Verlichting: Assen duurzaam en veilig verlicht	2009
Beleidsvisie Externe veiligheid gemeente Assen	2009
Bodemvisie gemeente Assen	2011
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Convenant Duurzame stedelijke bereikbaarheid Drenthe-Assen	2008
Duurzaamheidsvisie 2009-2015	2009
Economische beleidsagenda 2008-2013: Op de boeg golf van ontwikkelingen	2008
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan, strategienota	2005
Gemeentelijk waterplan: Assen koerst op helder water	2006
Groenstructuurvisie	2006
Groene Frame van Assen, uitwerking Groenstructuurvisie	2010
Nota Bodembeheer gemeente Assen	2010
Nota Fietsverkeer Assen	2005
Masterstudie FlorijnAs	2009
Overeenkomst Klimaatcontract Drenthe-Assen 2010-2014	2010
Overeenkomst Prestatieafspraken Assen 2010-2020	2011
Structuurvisie Hoofdstad Assen 2030	2009
Woonplan 2010-2030: Een stad voor iedereen	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Verminderen lokale CO₂-uitstoot

Voorlichting over duurzame mobiliteit, energiebesparing en -opwekking vooral met betrekking tot sociaaleconomische effecten, zoals woonlasten,

comfort, gezondheid en waardevastheid. Daarbij gebruiken we onder andere een doelgroepenbenadering en willen we van energiebesparing een product met hoge prioriteit maken.

Zichtbare duurzaamheidsprojecten met het verzoek tot participatie door bewoners en bedrijven leiden tot beweging in de markt. Ketenbenadering leidt tot een beter lokaal dienstenpakket, ontzorging en nieuwe financiële arrangementen.

Gemeentelijke aanbestedingsprocedures en inkoopvoorwaarden zijn specifiek gericht op de lokale markt en bevordering van duurzaamheid.

Versterken milieubeheer en milieubewustzijn

Voorlichting en educatie over duurzaamheid en milieu, vooral met betrekking tot ecologische effecten. Natuur- en milieueducatie, die de houding en het gedrag van alle Assenaren beïnvloedt.

Bij gemeentelijke dienstverlening zoals vergunningaanvragen, handhaving en ruimtelijke procedures zoals bestemmingsplannen hebben we aandacht

voor duurzaamheidsaspecten zoals milieukwaliteit, energiebesparing en energieopwekking.

Binnen planontwikkelingen en wijkvisies voeren we meer interactieve discussies over energie en milieuthema's, zoals bodem, verlichting, groen en stedelijke ecologie (ecologie betreft de betrekkingen tussen dieren en planten en hun omgeving of tussen dieren en planten onderling). We werken steeds meer integraal en in relatie tot sociale thema's.

Versterken afvalbeheer

Voorlichting over afvalbeheer.

We doen een groter beroep op inwoners om afval te beperken, te scheiden en her te gebruiken.

Inwoners gaan minder betalen als ze minder afval aanbieden. Het principe 'de vervuiler betaalt' wordt verder doorgevoerd.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Verminderen lokale CO₂-uitstoot

Verduurzamen gemeentelijke organisatie en openbare ruimte

Aan de hand van een implementatieplan willen we het complete vastgoedpakket van de gemeente Assen naar label B brengen (energielabels (A tot en met G) laten in één opslag zien hoe zuinig een product met energie omgaat; label A is het zuinigst). We gaan door met het plaatsen van openbare LED-verlichting (energiezuinige en onderhoudsvriendelijk verlichting). De geplaatste slimme meters in al onze panden leveren informatie voor verdere besparingsacties.

Duurzame samenwerking met strategische partners

We zoeken de samenwerking met regio, provincie en Noord-Nederland om onze ambities op het gebied van hernieuwbare energieopwekking verder in te vullen. Op het gebied van duurzaam wonen lopen we voorop. Door kennis uit te wisselen met andere voorlopers blijven we onze aanpak ontwikkelen in Nederland (Topsectoren Kennis en Innovatie [sectoren waarin Nederland wereldwijd uitblinkt en die het kabinet nog sterker wil maken]), de Benelux (Urbiscoop [in dossier Urbiscoop werken de overheden binnen de Benelux met elkaar samenwerken op het vlak van stedenbeleid]) en de Europese Unie (Interreg IVC IMEA; Interreg IVC voorziet in fondsen voor interregionale samenwerking in de Europese Unie).

Faciliteren van de (lokale) markt (energie, mobiliteit): van aanbodgericht naar ketengericht

Met installateurs, financiers en adviseurs wordt samengewerkt om één duidelijk en overzichtelijk aanbod bij de woningeigenaar neer te leggen voor het verbeteren van de energieprestatie van de woning. Samen met aanbieders en installateurs geven we duidelijke informatie over het plaatsen van zonnepanelen op daken van woonhuizen.

Versterken milieubeheer en milieubewustzijn

Stimuleren milieubewustzijn

Met het lopende Natuur en Milieueducatie programma (zie verder het programma Stads- en wijkbeheer) wordt het milieubewustzijn gestimuleerd.

Via verschillende kanalen proberen we woningeigenaren bewust te maken van hun energieverbruik en de mogelijkheden om hier iets aan te doen.

Realisatie van het centrum voor duurzaamheidseducatie en –communicatie en de doorontwikkeling van de samenwerking met bewoners, maatschappelijke partners en bedrijven in Assen en de regio. Het gaat om partners die een rol willen spelen in educatie en communicatie over duurzaamheidsthema's in de breedste zin van het woord.

Versterken afvalbeheer

De kosten- en opbrengstramingen voor de gemeentelijke huisvuilinzameling en de bijbehorende meerjarencijfers worden geactualiseerd en waar noodza-

kelijk aangepast. Dit op basis van de uitkomst van het onderzoek en de besluitvorming omtrent de inzamelingsmethodiek van huishoudelijk afval en het landelijk beleid omtrent de inzameling van kunststof verpakkingsmateriaal. Mede op basis van dit

onderzoek zal een Grondstoffenplan aan uw raad worden voorgelegd waarin de kaders en uitgangspunten voor het te voeren afvalbeleid 2013-2018 worden beschreven.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Verminderen lokale CO₂-uitstoot

Verduurzamen gemeentelijke organisatie en openbare ruimte

Het doorzetten van acties om energiebesparing te realiseren (LED-straatverlichting, isolatiemaatregelen in gemeentelijke panden) is noodzakelijk. In de gebiedsontwikkelingen blijft aandacht voor duurzaamheid, vooral ten aanzien van de zich steeds verder ontwikkelende energietechnieken.

Duurzame samenwerking met strategische partners

Doelstellingen op het gebied van duurzaamheid kunnen alleen worden bereikt door structureel samen te werken met woningstichtingen, VVE's (VVE: vereniging van eigenaren) en groepen inwoners. Met de kennis van de eerste pilots (proeven) wordt steeds meer gebruik gemaakt van sociale structuren, waarin inwoners elkaar motiveren om bezig te gaan met energiebesparing en –opwekking. We zoeken ook aansluiting bij gebiedsgericht werken.

Faciliteren van de (lokale) markt (energie, mobiliteit): van aanbodgericht naar ketengericht

Meer en meer helpen consortia (consortium: tijdelijke vereniging van ondernemingen of organisaties om voor gezamenlijke rekening een operatie uit te

voeren) de woningeigenaar met energiebesparing. De gemeente faciliteert deze consortia door als onafhankelijke partij inwoners verder te helpen bij vragen en problemen.

Ook voor het opwekken van energie brengen we marktpartijen bij elkaar, bijvoorbeeld installateurs van zonnepanelen en financiers, om één duidelijk aanbod bij de woningeigenaar neer te leggen.

Versterken milieubeheer en milieubewustzijn

Stimuleren milieubewustzijn

Doorontwikkeling en evaluatie van de educatie en communicatie over duurzaamheid, natuur en milieu.

Versterken afvalbeheer

Uitvoering van het Gemeentelijk Grondstoffenplan 2013-2018. Hierbij worden het beperken van het rest-afvalaanbod, meer scheiding en hergebruik en kostenreductie als uitgangspunten gehanteerd. Er zal een aanbesteding plaatsvinden met betrekking tot de verwerking van restafval per 1 juli 2016.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Duurzaamheid en milieu	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Vermeden CO ₂ -uitstoot [Cumulatief vanaf 2009] (ton)	19.200	32.300	45.900	60.000	74.600	89.700
Woningen met energielabel ≥ C (% van het gelabelde deel van de woningvoorraad)	58,5%	60%	60%	60%	60%	60%
Afvalstoffenheffing [gemiddeld per huishouden] (Euro) (per 31-12)	€ 219	€ 219	€ 223	€ 223	€ 223	€ 223
Huishoudelijk afval [per burger] (kg)	494 kg	495 kg	495 kg	495 kg	495 kg	495 kg
Scheidingsfractie (% van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval)	49%	52%	53%	57%	60%	60%

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct (bedragen * € 1.000)						
Programma Duurzaamheid en milieu	realisatie		begroting		meerjarenprognose	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Milieubeleid	1.248	384	244	244	244	244
Huishoudelijk afval	7.534	7.336	7.072	7.195	7.318	7.441
Bedrijfsafval	1.900	1.789	1.785	1.785	1.785	1.785
Totaal lasten	10.682	9.509	9.101	9.224	9.347	9.470
Milieubeleid	218	0	0	0	0	0
Huishoudelijk afval	7.751	8.078	8.011	8.134	8.257	8.380
Bedrijfsafval	1.920	1.909	1.904	1.904	1.904	1.904
Totaal baten	9.889	9.987	9.915	10.038	10.161	10.284
Programmaresultaat voor bestemming	793	-478	-814	-814	-814	-814
Storting reserves	40	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	669	10	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	164	-488	-814	-814	-814	-814

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 afgenomen met € 326.000.

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

Milieubeleid € 140.000 V

De middeleninzet neemt op dit product af met € 140.000 ten opzichte van 2012. Dit verschil is te verklaren door afname van de bedrijfsvoeringskosten van € 90.000 als gevolg van verschuiving van uren en het vervallen van de eenmalige bijdrage van € 50.000 voor de uitwerking van de business case voor de grondbank.

Huishoudelijk afval € 197.000 V

De middeleninzet op dit product is gedaald met € 197.000 ten opzichte van 2012. Het verschil wordt veroorzaakt door lagere lasten van € 265.000 en lagere baten van € 68.000.

Door verschuiving in uren dalen de bedrijfsvoeringskosten met € 273.000. De lasten uit het milieupark nemen af met € 79.000 doordat minder afval naar het milieupark wordt gebracht. Burgers gooien meer afval in hun container, waardoor de lasten voor verwerking van rest- en groente-, fruit- en tuinafval stijgen met € 48.000.

De overige lasten stijgen met € 40.000, dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere kapitaallasten en hogere lasten voor schoonhouden en onderhouden van ondergrondse containers.

De baten dalen met € 68.000. De dekkingsgrondslag van de afvalstoffenheffing is verbreed, doordat de kosten van handhaving € 136.000 zijn opgenomen in de afvalstoffenheffing. Dit heeft een positief effect op de afvalstoffenheffing, waardoor de baten stijgen met € 44.000.

Door het aanleveren van minder afval door burgers op het milieupark dalen de baten afkomstig uit het milieupark met € 84.000. Uit de voorziening wordt geen geld onttrokken waardoor de baten € 185.000 lager zijn.

Hogere opbrengsten voor papier, kunststof, glas en wit- en bruingoed zorgen voor stijgende baten van € 157.000.

Bedrijfsafval € 0

De middeleninzet ten opzichte van 2012 is € 0.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Duurzaamheid en milieu	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Huidige duurzaamheidsbeleid toetsen aan realistische doelstellingen	-	-	-	-	-	-
Ruimtelijke plannen toetsen op duurzaamheid	-	-	-	-	-	-
Samenwerking met onze strategische partners nastreven bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid	-	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Duurzaamheid en milieu	-	-	-	-	-	-

Bezuinigingen programma Duurzaamheid en milieu	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vergoeding verstrekking tweede milieupas	36	36	36	36	36	36
Kwijtscheldingen toerekenen aan afvalstoffenheffing en rioolrecht	611	611	611	611	611	611
Extra perceptiekosten toerekenen aan afvalstoffenheffing/rioolrecht	40	40	40	40	40	40
Verder doorvoeren van het principe de vervuiler betaalt	0	-	-	-	pm	pm
Totaal bezuinigingen programma Duurzaamheid en milieu	687	687	687	687	687	687

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen door

Voldoende woningen te bouwen, conform het Woonplan Assen 2010-2030 en de taakstelling Regiovisie Groningen-Assen.

Een grote variatie in het woonaanbod en een uitbreiding van met name het lagere segment van de huizenmarkt.

Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren, onder meer door meer woningen in de bestaande stad te bouwen (duurzaam grondgebruik).

Vraaggericht bouwen ten behoeve van woonconsumenten

Integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken

Sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Convenant Regiovisie Groningen-Assen 2030	2004
Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen, Regiovisie Groningen-Assen 2030	2004
Duurzaamheidsvisie 2009-2015	2009
Nota Grondprijnsbeleid 2010-2014	2009
Nota grondbeleid gemeente Assen 2010-2013	2010
Notitie actualisering ouderenbeleid '...Thuis best'	2010
Structuurvisie Assen	2010
Woonplan Assen 2010-2030 'Een stad voor iedereen'	2010
Overeenkomst Prestatieafspraken Assen 2010 – 2020	2011
Strategische afwegingsnotitie Grondbedrijf	2011
Strategische samenwerking met provincie 2012	2012
Woonvisie Regio Groningen-Assen / Regio Noord Drenthe (20/6/2012 nog niet vastgesteld!!)	Planning 2012

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Voldoende woningen bouwen, conform het Woonplan Assen 2010-2030 en de taakstelling Regiovisie Groningen-Assen

De Regionale opgave is 520 woningen per jaar. Na herijking en afstemming van de woningbouw in de Regio Groningen-Assen is de taakstelling teruggebracht naar een woningproductie van gemiddeld circa 300 woningen per jaar conform het akkoord van 24 februari 2012. Op grond van het Woonplan 2010-2030 en de Prestatieafspraken 2011 werd tot nu uitgegaan van een productie van circa 440 woningen per jaar inclusief vervangende nieuwbouw.

Een grote variatie in het woonaanbod

Voldoende differentiatie in het aanbod van de gerealiseerde woningen naar:

- Woonmilieu: groenstedelijk en stedelijk.
- Typologie: vrijstaand, 2/1 kap, rijen en appartementen.
- Financieringscategorieën: goedkoop, middelduur en duur.
- Doelgroepen: aandacht voor starters, lagere inkomens, ouderen, zorgvragers en gezinnen.

- Huur en koop: de differentiatie volgens het Woonplan Assen 2010-2030 is daarbij uitgangspunt.

Het accent ligt op de bestaande woongebieden door kwaliteitsverbetering en het benutten van mogelijkheden voor inbreiding en herstructurering. Ook wordt gewerkt aan meer variatie in het woonaanbod binnen de bestaande wijken en mogelijkheden voor een wooncarrière binnen de wijk.

Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren

Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk CO₂-neutraal en aanpasbaar gebouwd, conform Woonkeur Pluspakket Toekomstwaarde. Zie programma Duurzaamheid en milieu.

Het energieverbruik in de bestaande, met name oudere, woningen beperken door investeringen in energiebesparende maatregelen te stimuleren. Zie programma Duurzaamheid en milieu.

Ongeveer de helft van de nieuw te bouwen woningen wordt in bestaand stedelijk gebied gerealiseerd.

Vraaggericht bouwen voor woonconsumenten

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen door

Voldoende woningen te bouwen, conform het Woonplan Assen 2010-2030 en de taakstelling Regiovisie Groningen-Assen

Woningbouw regisseren, aanjagen en stimuleren.

Woningbouw- en woningmarktmonitoring via kwartaalrapportages.

Uitbouwen van het Platform Wonen Assen en inzetten voor de realisatie van de Assense woningbouwopgave.

Met startersleningen de verkoop van woningen in het goedkopere segment stimuleren en de verhuisketens op gang brengen.

Pilot Erfpacht.

Een grote variatie in het woonaanbod

Met het oog op de huidige situatie op de woningmarkt en de vele onzekere factoren die van invloed zijn op het functioneren van de woningmarkt, voornamelijk flexibel en pragmatisch omgaan met de oorspronkelijke kwalitatieve doelstellingen.

Realiseren van gemiddeld 30% van de woningproductie via particulier opdrachtgeverschap of collectief particulier opdrachtgeverschap, door voldoende aanbod van bouwkavels voor particulieren en actieve ondersteuning van CPO-projecten.

Bij projectmatige bouw vragen wij van ontwikkelende partijen nadrukkelijk aandacht voor consumentgericht bouwen (bijvoorbeeld wenswonen).

Mensen in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen door integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken

Een kwart van de nieuw te bouwen woningen wordt gerealiseerd als nulredenwoning.

Zorgen voor een passend aanbod van wonen, welzijn en zorg door het inrichten van woonservicezones.

Sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren

Door het actief, en gericht inzetten van het grondbeleid en het Grondbedrijf waarborgen wij de continuïteit van de gewenste stedelijke ontwikkeling.

Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren, onder meer door meer woningen in de bestaande stad te bouwen (duurzaam grondgebruik)

Met de ontwikkeling van het Havenkwartier verder inzetten op de intensivering van het bouwen in de bestaande stad.

Vraaggericht bouwen ten behoeve van woonconsumenten

De ontwikkeling van een tweede project Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) ondersteunen.

Integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken

Voortzetting van de pilots woonservicecentra (Kloosterveen en Assen-Oost).

Sturing op het ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren

Uitvoering geven aan de Nota Grondbeleid gemeente Assen 2010-2014 en de Nota Grondprijnsbeleid 2010-2014 zoals beschreven in de Strategische Afwegingsnotitie 2012 (onderdeel van de begroting 2013).

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen door

Voldoende woningen te bouwen, conform het Woonplan Assen 2010-2030 en de taakstelling Regiovisie Groningen-Assen

In 2014 zal ter voorbereiding van de actualisatie van het Woonplan in 2015, een woonwensenonder-

zoek worden uitgevoerd. Op dat moment hebben woonconsumenten naar verwachting hun woonwensen aangepast aan de veranderde situatie.

In 2014 wordt het Grondbeleid geactualiseerd.

In 2015 wordt het Woonplan geactualiseerd.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Bouwen en wonen	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Totaal aantal woningen (per 31-12)	29.784	30.639	30.020	30.270	30.520	30.770
Aantal opgeleverde koopwoningen	44	340	150	150	150	150
Aantal opgeleverde huurwoningen	38	100	150	150	150	150
Aantal opgeleverde woningen	82	440	300	300	300	300
Aantal opgeleverde eengezinswoningen	25	310	200	200	200	200
Aantal opgeleverde meergezinswoningen	57	130	100	100	100	100
Aantal onttrokken woningen	1	50	50	50	50	50
Aantal verleende bouwvergunningen voor woningbouw	174	440	300	300	300	300
Aantal verkochte sociale huurwoningen	42	50	50	50	50	50
% opgeleverde nultredenwoningen	60%	30%	30%	30%	30%	30%
% opgeleverde woningen met particulier opdrachtgeverschap	30%	30%	30%	30%	30%	30%
% opgeleverde woningen in bestaande stad	61%	35%	50%	50%	50%	50%

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct							(bedragen * € 1.000)
Programma Bouwen en wonen	realisatie	begroting			meerjarenprognose		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Bougrondexploitatie	13.744	14.233	7.237	18.314	14.806	14.106	
Wonen	1.730	344	258	256	256	256	
Bouwzaken	2.574	2.388	2.545	2.545	2.545	2.545	
Totaallasten	18.048	16.965	10.040	21.115	17.607	16.907	
Bougrondexploitatie	6.463	9.760	8.501	9.786	16.460	15.377	
Wonen	673	0	0	0	0	0	
Bouwzaken	1.027	1.100	1.000	1.250	1.500	1.750	
Totaal baten	8.163	10.860	9.501	11.036	17.960	17.127	
Programmaresultaat voor bestemming	9.885	6.105	539	10.079	-353	-220	
Storting reserves	5.276	0	1.264	0	1.653	1.270	
Beschikking reserves	13.364	4.573	0	8.528	0	0	
Programmaresultaat na bestemming	1.797	1.532	1.803	1.551	1.300	1.050	

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2012 toegenomen met € 271.000

Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

De bedrijfsvoeringskosten nemen toe met € 171.000 als gevolg van een hoger uurtarief.

Verder nemen de inkomsten bouwleges af met € 100.000. De economische situatie heeft een remmend effect op de legesinkomsten.

Door het vervallen van de beheerskostenbijdrage voor startersleningen nemen de lasten ten opzichte van 2012 af met € 100.000. Deze werden gedekt uit

de reserve woningbouw en hebben derhalve geen effect op het resultaat.

De middeleninzet voor bouwgrondexploitatie wordt bepaald door de meerjarenprognose van het Grondbedrijf.

De vertaling hiervan is als strategische afweging opgenomen in de paragraaf Grondbeleid van deze begroting. Voor het vaststellen van bestemmingsplannen en andere ontwikkelingen zullen separate raadsvoorstellen worden voorgelegd. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Programma 13 Algemene dekking

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Besteding en beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau

Gemeentelijke belastingheffing geschiedt naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn zo veel mogelijk kostendekkend. Er vindt jaarlijks trendmatige tariefaanpassing plaats

Efficiënte en risicomijdende financiering van onze uitgaven

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Algemene Wet inzake rijksbelastingen	1959
Belastingverordeningen	jaarlijks
Besluit begroting en Verantwoording	2004
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Controleverordening (art. 213 GW)	2004
Financiële Verhoudingswet	1996
Financiële verordening 2009 (art. 212 GW)	2009
Gemeentelijk treasurystatuut	2007
Gemeentewet	1992
Invorderingswet	1990
Lenteakkoord	2012
Notitie volumebeleid	1999
Notitie waarderings- en afschrijvingsbeleid	2011
Provinciaal beleidskader financieel toezicht	2008
Raadsbesluit 'aanvullende bezuinigingen 2012-2015'	2011
Regeer- en bestuursakkoord(en)	2010
Rijksvoorjaarsnota	2012
Uitvoeringsprogramma 2011-2014	2010
Verordening collegeonderzoeken (art. 213 GW)	2009
Voorjaarsnota en Najaarsnota	jaarlijks
Wet financiering decentrale overheden	2001/2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht

Een adequaat en evenwichtig voorzieningenniveau voor de Asser burger, nu en in de toekomst.

De beleidsuitvoering is rechtmatig, doelmatig en doeltreffend.

De presentatie van het beleid en de uitvoering ervan zijn voor de Asser burger transparant.

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties

De gemeentebegroting is materieel sluitend.

De uitwerking van het collegeprogramma 2010-2014 voorziet in een sluitend financieel dekkingsplan.

Zorg voor de toereikendheid van en de continuïteit in de verkrijging van algemene dekkingsmiddelen, waaronder belastingen.

Het provinciaal financieel toezicht is repressief.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau

Risico's in de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering zijn in control.

De reserves en voorzieningen zijn op voldoende niveau.

Er is voldoende flexibiliteit in de begroting om in te kunnen spelen op onvoorziene ontwikkelingen.

Gemeentelijke belastingheffing geschiedt naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht

Het invorderingsbeleid is rechtvaardig.

De maximale wettelijke ruimte in het kwijtscheldingsbeleid wordt benut.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn zo veel mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.

De tarieven van bestemmingsheffingen en leges zijn, zoveel mogelijk, kostendekkend.

De algemene belastingen stijgen jaarlijks met het inflatiepercentage.

Nieuw beleid leidt niet tot extra lastenverzwaring voor de burger.

Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven

Financiering en belegging vindt plaats met het oog op uitoefening van de publieke taak en beperking van de schuldenlast voor toekomstige generaties, zoals vastgelegd in het treasurystatuut.

Optimaal gebruik van externe middelen voor de medefinanciering van gemeentelijke taken, projecten en activiteiten.

Activiteiten 2013

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Besteding en beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht

De beleids- en budgetpresentatie in de gemeentelijke beleidsdocumenten is transparant en begrijpelijk, het versmarten van het beleid is een continu proces en wordt in 2013 voortgezet.

De financiële ruimte voor het maken van beleidskeuzes wordt verder geoptimaliseerd. Er komen geen nieuwe gesloten circuits of openeinderegelingen, bestaande regelingen worden heroverwogen en zo mogelijk afgeschaft.

Gevolgen van volume- en prijsstijgingen worden vooraf op noodzaak en omvang beoordeeld en afgewogen. Het opnemen hiervan in de budgetten, is geen automatische. Voor 2013 (en 2014) geldt voor wat betreft de inflatiecorrectie de zogenoemde nullijn.

Er worden twee onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering uitgevoerd. Doorlichting van interne bedrijfsprocessen geschiedt via leantrajecten en door het uitvoeren van audits.

Het plan Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC) 2012-2013 is in uitvoering, en daarmee verband houdende verbeteracties zijn of worden geïmplementeerd.

De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van het collegeprogramma optimaal. De organisatie is doelmatig en doeltreffend ingericht, de bedrijfsvoeringsbudgetten zijn aangepast aan de bezuinigingen en verdere verbetering van de efficiency is een continu aandachtspunt.

Sinds 2012 is er sprake van één gemeentebrede begroting bedrijfsvoering, die lijn wordt in 2013 doorgezet en verder doorontwikkeld.

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn compact, transparant en eenvoudig toegankelijk. De jaarstukken over 2012 worden in mei 2013 door uw raad behandeld.

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties

Bewaken van en sturen op sluitende begroting/exploitatie 2013 en een materieel sluitende meerjarenprognose 2014-2016. Als de financiële situatie dat noodzakelijk maakt worden aanvullende bezuinigingen vastgesteld.

De bezuinigingen van € 22,2 miljoen op het beleid en de bedrijfsvoering implementeren conform de bedragen en de planning in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 en het raadsbesluit Aanvullende

bezuinigingen 2012-2015. De op basis hiervan in 2013 te realiseren bezuinigingen bedragen in totaal € 19,3 miljoen.

Beleidsintensiveringen uit het collegeprogramma implementeren binnen de daarvoor in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 vastgestelde budgetten en planning. De beleidsintensiveringen uit de jaarschijf 2013 van het Uitvoeringsprogramma bedragen € 2,6 miljoen.

De gemeentelijke grondexploitatie is in control; de weerstandscapaciteit is afgestemd op de risico's. In dat verband te maken strategische keuzes worden, aan de hand van de zogenoemde 'strategische afwegingsnotitie' vooraf met uw raad besproken.

Invzet van middelen in verband met beleidsintensiveringen dan wel nieuw beleid geschiedt op projectbasis en de kostendeckking op basis van het principe 'nieuw voor oud'.

Rapportage ten behoeve van uw raad over de stand van de uitvoering van de begroting geschiedt via de Voor- en de Najaarsnota 2013. Deze worden respectievelijk in mei en november 2013 met uw raad besproken.

De begroting 2014 en meerjarenprognose 2015-2017 worden in 2013 voorbereid en zijn voorzien van een sluitend financieel dekkingsplan.

Het herziene gemeentelijke activerings- en afschrijvingsbeleid is vastgesteld en in uitvoering.

Rijkskortingen op doeluitkeringen worden in beginsel opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau

De kadernotitie risicomanagement en weerstandsvermogen is in uitvoering en dient als basis voor risico-inventarisatie en het treffen van beheersmaatregelen.

Op basis daarvan is sprake van planmatige risico-inventarisatie, -analyse en een daarop afgestemd risicobeheer. De risico's uit de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en de jaarrekening zijn zo goed mogelijk gekwantificeerd.

De weerstandsparameters worden verder ontwikkeld en vastgesteld. De minimale omvang van de algemene reserve bedraagt € 100 per inwoner. Voor risicoafdekking in de grondexploitatie is een eigen weerstandsvermogen beschikbaar.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op peil dan wel afgestemd op de risico's die de gemeente loopt in het kader van de bedrijfs- en de beleidsuitvoering.

De algemene reserve van de Algemene Dienst en het Grondbedrijf zijn op peil en er is voeding voor het op peil brengen van de reserve grote projecten. De bestemming van de reserve Essent-aandelen ligt vast.

Gemeentelijke belastingheffing geschiedt naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht

De lastenstijging voor de burger is beperkt; de gemeentelijke belastingen stijgen met het inflatiepercentage (= consumentenprijsindex). De gemeentelijke heffingen zijn kostendekkend.

Keuzes ten aanzien van invoering van containermanagement, diftar en de tariefstelling van de afvalstoffenheffing worden mede gebaseerd op de aanbevelingen uit de 'startnotitie' en de varianten die daarin over dit onderwerp worden gepresenteerd.

Het bestaande actieve invorderings- en kwijtscheldingsbeleid wordt gecontinueerd; dat beleid is klantvriendelijk en rechtvaardig.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn zo veel mogelijk kostendekkend. Er vindt jaarlijks trendmatige tariefaanpassing plaats

Het tarief voor rioolrecht is afgestemd op de beleidsafspraken in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en bedraagt voor 2013 € 183,95. Het tarief voor de afvalstoffenheffing is in 2013 nog gebaseerd op het bestaande beleid dan wel de bestaande tariefstructuur. De tarieven voor een en meerpersoonshuishoudens bedragen voor 2013 respectievelijk € 172,77 en € 243,21.

De opbrengsten en de tarieven voor de onroerendezaakbelasting (Ozb) zijn gebaseerd op de Wet onroerende zaken (Woz)-waarden per 01 januari 2012. De in tarief voor niet-woningen begrepen opslag voor voeding van het ondernemersfonds wordt in 2013 gecontinueerd.

Invordering van onroerendezaakbelasting, rioolrecht en van de afvalstoffenheffing verloopt door middel van een gecombineerde aanslag met de mogelijkheid tot gespreide betaling via automatische incasso.

Het toeristenbelastingtarief bedraagt in 2013 € 1,00. per overnachting. De voorziene toename van het aantal overnachtingen genereert vanaf 2012 extra inkomsten.

Met de belastingdienst wordt gewerkt aan afspraken over uitoefening van het zogenaamde horizontaal toezicht.

Efficiënte en risicomijdende financiering van onze uitgaven

Er is continu sprake van passende en risicomijdende financiering van de gemeentelijke uitgaven binnen de wettelijke kaders en met inachtneming van de bepalingen in het treasurystatuut.

Als het schatkistbankkieren doorgang vindt wordt de tijdelijke externe belegging van de Essent-gelden heroverwogen. Als dat vanuit het oogpunt van rendement wenselijk is, worden deze middelen ingepast in de gemeentelijke totaalfinanciering.

De vaste financiering voor de projecten en investeringen die in 2013 aan snee komen is afdoende geregeld.

De kwaliteit van de interne informatievoorziening voor het maken van liquiditeitsprognoses voor de korte en middellange termijn verbetert verder.

Opstellen van een gemeentebrede investeringsplanning voor de middellange en lange termijn.

Activiteiten komende periode 2014-2016

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Besteding en beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht

Verder verbeteren van het (financiële) lange termijnbeleid, in combinatie met het meerjaren uitvoeringsprogramma (MUP).

Verder uitvoering geven aan de financiële paragraaf in het lopende collegeprogramma en toepassing van de daarin opgenomen begrotingsregels.

Uitvoeren van evaluatie en actualiseren van het gemeentelijke volumebeleid.

De jaarlijkse doelmatigheidsonderzoeken worden volgens plan gecontinueerd en de bedrijfsvoeringsprocessen worden planmatig doorgelicht.

Het collegeprogramma 2010-2014 is verder in uitvoering. Vanaf 2015 komen de projectbudgetten voor nieuw beleid c.a. uit de huidige bestuursperiode weer te vervallen.

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties

Opstellen van sluitende jaarbegrotingen en meerjarenprognoses die in de tijd gezien materieel in evenwicht zijn.

De in dat kader vastgestelde bezuinigingen uit de lopende bestuursperiode 2010-2014 zijn ingevuld en geïmplementeerd. Indien nodig worden aanvullende bezuinigingen vastgesteld.

De op projectbasis gefinancierde beleidsintensiveringen uit de bestuursperiode 2010-2014 worden vanaf 2015 van de begroting afgevoerd. Voorafgaand aan eventuele voortzetting is beleidsevaluatie noodzakelijk.

De financiële gevolgen van de decentralisatie van rijkstaken (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten/Jeugdzorg) zijn in beeld en voor zover ze doorgang vinden in de begroting verankerd.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau

De kadernotitie risicomanagement en weerstandsvermogen is de basis voor de beleidsuitvoering. Het gemeentelijk risicobeheer is in control en de daarvoor als achtervang benodigde weerstandscapaciteit is op peil.

De algemene reserve en de reserve grote projecten blijven toereikend met het oog op de achterliggende verplichtingen.

Voor de algemene reserve geldt, tot het moment dat er op grond van de verdere uitwerking van het gemeentelijk risicobeleid meer gerichte onderbouwing mogelijk is, een ondergrens van minimaal € 100 per inwoner.

Gemeentelijke belastingheffing geschiedt naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht

Het bestaande invorderings- en kwijtscheldingsbeleid wordt gecontinueerd.

Het tarief voor de afvalstoffenheffing is vanaf 2014 zo mogelijk gebaseerd op de invoering van containermanagement en diftar.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn zo veel mogelijk kostendekkend. Er vindt jaarlijks trendmatige tariefaanpassing plaats

Het tarief voor het rioolrecht is vanaf 2013 afgestemd op de beleidsafspraken in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2016 en blijft kostendekkend.

Het tarief voor de toeristenbelasting loopt in de pas met de tarieven van de gemeenten in de regio.

Voor het overige is in de huidige bestuursperiode sprake van continuering van de bestaande inzet.

Efficiënte en risicomijdende financiering van onze uitgaven

Het bestaande treasurybeleid is basis voor de beleidsuitvoering na 2013.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Algemene dekking	realisatie 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014	plan 2015	plan 2016
Goedkeurende accountantsverklaring getrouwheid en rechtmatigheid	Ja	ja	ja	ja	ja	Ja
Renterisiconorm (bedrag * € 1.000)	44.800	47.200	48.100	49.100	50.100	50100
Kasgeldlimiet (bedrag * € 1.000)	19.040	20.068	20.450	20.850	21.250	21.250
Vaste schuld per inwoner (in €)	2.030	2.005	2.005	2.005	2.005	2.005
Omvang Algemene Uitkering (Asser aandeel in % van totaal)	40%	39%	39%	39%	39%	39%
Repressief financieel toezicht	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Weerstandratio	1,44	>0,8	>0,8	>0,8	>0,8	>0,8
Lokale lastendruk/huishouden (max. +2%/jaar)	€ 633	€ 651	€ 659	€ 672	€ 685	€ 698
Omvang bedrijfsvoering (in % van de begroting)	21,2	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0
Omvang overhead (in % van de bedrijfsvoering)	36,9	37,0	37,0	37,0	37,0	37,0
Minimale omvang algemene reserve (€ per inwoner)	111	100	100	100	100	100

Financiën: middeleninzet

Lasten en baten per beleidsproduct (bedragen * € 1.000)						
Programma Algemene dekking	realisatie	begroting		Meerjarenprognose		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Onvoorzien	0	398	1.066	1.076	1.086	1.096
Belastingheffing en invordering	399	335	352	362	372	382
Beleggingen	19	19	19	19	19	19
Financiering en liquiditeit	282	287	336	336	336	336
Algemene uitkering	2	0	0	0	0	0
Btw-Compensatiefonds (BCF)	248	335	250	250	250	250
Overige algemene middelen	295	-2.144	-2.354	-574	-83	605
Bedrijfsvoering	-1.675	-2.472	-1.785	-1.580	-1.788	-1.020
Totaal lasten	-430	-3.242	-2.116	-111	192	1.668
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Belastingheffing en invordering	13.624	14.401	14.854	15.348	15.323	15.863
Beleggingen	8.188	618	798	798	798	798
Financiering en liquiditeit	7.427	7.953	7.237	7.237	9.349	7.287
Algemene uitkering	81.302	74.187	72.907	72.936	72.591	73.871
Btw-Compensatiefonds (BCF)	0	0	0	0	0	0
Overige algemene middelen	65	103	0	0	0	0
Bestemmingsreserves/voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	110.606	97.262	95.796	96.319	98.061	97.819
Programmaresultaat voor bestemming	-111.036	-100.504	-97.912	-96.430	-97.869	-96.151
Storting reserves	9.437	2.392	2.425	2.445	5.627	3.585
Beschikking reserves	3.867	2.777	2.878	2.304	2.234	2.176
Programmaresultaat na bestemming	-105.466	-100.889	-98.365	-96.289	-94.476	-94.733

Toelichting/analyse 2012-2013

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Totaalbeeld: nadeel € 2,5 miljoen

Het programmaresultaat Algemene dekking is ten opzichte van de begroting 2012 in totaal met € 2,5 miljoen verslechterd. Vergeleken met de prognose die bij de Voorjaarsnota 2012 voor de uitkomst van het programmaresultaat 2013 is afgegeven is sprake van een nadeel van ruim € 1,5 miljoen. Deze laatste afwijking wordt met name veroorzaakt door de doorwerking van de maatregelen uit het Lenteakkoord, waaronder de voorgenomen invoering van het schatkistbankieren.

Het nadeel van € 2,5 miljoen ten opzichte van het resultaat in de begroting 2012 heeft de volgende oorzaken:

Onvoorzien/incidenteel: nadeel € 0,67 miljoen

Het op peil brengen van de budgetten voor onvoorzien en incidentele uitgaven resulteert in een uitzetting van € 668.000 ten opzichte van de begroting 2012. In het afgelopen jaar zijn de budgetten grotendeels ingezet voor kostendekking van een aantal specifieke zaken. Het bepalen van de hoogte van de budgetten geschiedt op basis van bestaande afspraken. De bijstelling van het budget verloopt conform de meerjarenprognose.

Belastingheffing en invordering: voordeel € 0,44 miljoen

De nieuwe ramingen betreffende de heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen resulteren in een voordeel van € 0,45 miljoen. Oorzaken hiervan zijn de geraamde meeropbrengsten van de onroerendezaakbelasting en toeristenbelasting die ontstaan door prijs- en volume-effecten (waardeontwikkeling en aantal overnachtingen). Deze bedragen respectievelijk € 415.000 en € 13.000. Door groei- en vertraging neemt de opbrengst van de onroerendezaakbelasting minder snel toe dan voorzien. Op grond van de in 2012 behaalde resultaten is rekening gehouden met extra inkomsten uit toepassing van dwanginvordering van € 25.000. De perceptiekosten zijn ongewijzigd ten opzichte van 2012.

Beleggingen; voordeel € 0,18 miljoen

De raming van de dividendopbrengsten is geactualiseerd en aangepast aan de ontwikkelingen die zich in 2011 hebben voorgedaan. Als resultaat daarvan is de raming voor het Enexis-dividend met € 150.000 verhoogd en dat van de Bank Nederlandse Gemeenten met € 70.000 verlaagd. Deze laatste bijstelling is het directe gevolg van het door de raad van commissarissen in verband met de Eurocrisis bijgestelde dividendbeleid.

Financiering en liquiditeit: nadeel € 0,76 miljoen

Als de voorgenomen invoering van het schatkistbankieren door gaat neemt het rendement op de tot en met 2012 op de vrije markt belegde Essent-gelden vanaf 2013 aanzienlijk af. In de voor het komend jaar opgestelde raming is als eerste aanname rekening gehouden met een rendementsverlies van ruim € 0,6 miljoen structureel.

In verband met aflossing van de aan Enexis verstrekte brugleningen nemen de rentebaten in 2013 met € 40.000 af. Door de verhoogde inzet van middelen voor verstrekking van startersleningen nemen de lasten per saldo toe met € 42.000. Verstrekte startersleningen zijn de eerste drie jaar rente- en aflossingsvrij.

Algemene uitkering: nadeel € 1,28 miljoen

De raming van de algemene uitkering is geactualiseerd aan de hand van de maatregelen in het Lenteakkoord, de rijksvoorjaarsnota en de daarvan afgeleide junicirculaire 2012. Daarnaast zijn de voor de hoogte van de uitkering relevante landelijke en lokale verdeelparameters geactualiseerd. Alle aanpassingen samen resulteren per saldo in een budgettair nadeel van circa € 1,3 miljoen.

Hoofdoorzaak is de doorwerking via de zogenoemde 'koppeling' van de rijksbezuinigingen die in het kader van het Lenteakkoord door het demissionaire kabinet en de Tweede Kamer zijn vastgesteld. Voor alle gemeenten samen resulteren die in 2013 in een cumulatieve verlaging van het gemeentefondsaccres met € 467 miljoen in 2013. Voor Assen betekent dit een verlaging van de algemene uitkering met ruim € 1,4 miljoen structureel.

Voor verdere toelichting op de juni-circulaire 2012 en de berekening van de algemene uitkering wordt in dit verband korthedshalve verwezen naar het hoofdstuk 'Financiën' onderdeel Algemene dekkingmiddelen elders in de begroting.

In de eerste raming van de algemene uitkering 2013 is, omdat de hoogte ervan tot dan toe niet bekend was, geen rekening gehouden met het beschikbaar komen van de tranche 2013 van de Zuiderzee/Rsp-gelden. De tranche voor 2012 bedroeg € 16,3 miljoen. Bijraming van de Rsp-gelden 2013 vindt plaats via de Voorjaarsnota.

Btw-compensatiefonds: voordeel € 0,08 miljoen

De raming voor de in 2013 af te dragen niet-compensabele btw in de bedrijfsvoering is geactualiseerd op basis van de werkelijke cijfers 2011 en afgestemd op de voor 2013 geraamde bedrijfsvoering.

ringsbudgetten en de daarin begrepen btw-component. Ten opzichte van de begroting 2012 levert dit een voordeel op van € 85.000.

Overige algemene dekkingsmiddelen: voordeel € 0,11 miljoen

De ramingen voor de in 2013 op te nemen stel- en correctieposten zijn geactualiseerd. Dat resulteert voor dit programma per saldo in een voordeel van € 108.000. De opgenomen stelposten hebben de presentatie van een volledig en evenwichtig begrotingsbeeld tot doel. Ze hebben onder meer betrekking op nog functioneel toe te wijzen middelen uit het gemeentefonds, nog (verder) in te vullen bezuinigings-taakstellingen (onder andere zorg en welzijn/invoering restwaarden) en/of op nog te compenseren bezuinigingsmaatregelen.

Daarnaast is conform besluitvorming in het kader van de aanvullende bezuinigingen 2012-2015 van november 2012 rekening gehouden met een stelpost van € 250.000 voor dekking van de gevolgen van 'macro-economische ontwikkelingen'.

Bedrijfsvoering en renteverdeling: nadeel € 0,68 miljoen

De voor 2013 geraamde kosten van de bedrijfsvoering, waaronder de bezuinigingen, zijn integraal toegerekend aan de producten en de projecten waar ze voor 2013 betrekking op hebben. In de begroting 2012 was dit niet op alle onderdelen het geval. Die verschuiving heeft op dit product een nadeel tot gevolg van € 0,27 miljoen. Voor de begroting als geheel verlopen deze aanpassingen budgettair neutraal.

Verder is, als aanname voor in 2013 als gevolg van de reorganisatie optredende frictiekosten, een budget van € 0,5 miljoen geraamd. Dekking van deze kosten vindt plaats ten laste van de voor dit doel door uw raad ingestelde 'frictie-reserve'.

Zie voor verdere toelichting op en analyse van de voor 2013 ten behoeve van de gemeentelijke bedrijfsvoering geraamde budgetten c.a. tevens de elders in de begroting opgenomen paragraaf 'Bedrijfsvoering'.

De rentecalcuatie en de -verdeling vertonen ten opzichte van de begroting 2012 een additioneel voordeel van € 0,1 miljoen. Voornaamste oorzaak hiervan is het in 2012 als gevolg van consolidatie van vlottende schuld ingeboekt rentevoordeel. Zie voor verdere toelichting de elders in de begroting opgenomen 'Treasuryparagraaf'.

Reserves: voordeel € 0,07 miljoen

Bij het opstellen van de budgetten voor 2013 is ervan uitgegaan dat de bestemmingsreserves in de nu lopende bestuursperiode niet meer worden geïndexeerd. Hiertoe is in het kader van het dekkingsplan begroting 2012 besloten.

De in 2013 te effectueren onttrekkingen en stortingen in de reserves zijn geactualiseerd op basis van besluitvorming en/of vastgestelde amortisatieplannen. Dat laatste geldt onder meer voor de reserve maatschappelijke renderende investeringen, de Essent-reserve (i.c. het deel dat is afgezonderd voor kostendekking De Nieuwe Kolk), de algemene reserve en de frictiereserve.

Uitvoering collegeprogramma

Middeleninzet programma Algemene dekking	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Goed voorbeeld geven bij het aanbieden van leerwerkplaatsen	-	-	-	-	-	-
Effectiviteit en efficiency van de processen tegen het licht houden	-	-	-	-	-	-
De gemeente betaalt haar rekeningen binnen 30 dagen	-	-	-	-	-	-
Uitvoering financiële paragraaf collegeprogramma	-	-	-	-	-	-
Uitvoering paragraaf bedrijfsvoering uit collegeprogramma	-	-	-	-	-	-
Totaal middeleninzet programma Algemene dekking	-	-	-	-	-	-

Bezuinigingen Algemene dekking en Bedrijfsvoering	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Inzet Essent-middelen	600	600	600	600	600	600
Verhoging onroerendezaakbelasting	1.200	1.224	1.248	1.272	1.272	1.272
Toeristenbelasting (volumegroei)	50	50	50	50	50	50
Totaal bezuinigingen Algemene dekking	1.850	1.874	1.898	1.922	1.922	1.922
Bezuinigingen bedrijfsvoering	3.366	5.353	6.743	7.993	8.993	8.993
Bezuinigingen verbonden partijen*	500	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Beheer vastgoed tweede fase	-	400	400	400	400	400
Totaal Algemene dekking inclusief bedrijfsvoering en Vbp'n	5.716	8.627	10.041	11.315	12.315	12.315

Gemeente Assen

Programmabegroting

Paragrafen

Algemene beleidslijn

De paragraaf Lokale heffingen geeft inzicht in het beleid, de beleidsvoornemens, de ontwikkelingen en de uitvoering van dit beleid, zoals dat voor de lopende bestuursperiode in het collegeprogramma 2010-2014 is vastgelegd en zal worden gerealiseerd.

Het fiscale beleid wordt uitgevoerd volgens de fiscale wetgeving, de jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, die gelden voor het belastingrecht.

Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering bepalende elementen.

Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten, leges en marktgeld is het uitgangspunt volledige kostendeckering. Hier geldt het profijtbeginsel. Winst maken op deze heffingen mag niet; de burger betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs.

De onroerende-zaakbelastingen, de precariobelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Dit zijn algemene dekkingsmiddelen. De tarieven voor deze belastingen zijn, voor zover ze niet leiden tot onredelijke en willekeurige belastingheffing, vrij. Hierdoor kunnen de opbrengsten beleidsmatig worden ingezet.

De parkeerbelasting wordt geheven in het kader van parkeerregulering. De opbrengst wordt gebruikt voor het op een doelmatige en financieel verantwoorde wijze realiseren van het parkeerbeleid. Er geldt geen opbrengstnormering waardoor de opbrengst mede als algemeen dekkingsmiddel kan worden gebruikt.

Er is wel een maximumtarief voor de kosten voor het opleggen van een naheffingsaanslag 'parkeerbon' bij niet-betalen. Het maximum is momenteel € 54 en wordt jaarlijks door het Rijk geïndexeerd. Voor 2013 wordt het maximum € 56. In Assen heeft uw raad het tarief vastgesteld op € 51.

Fiscaal beleid en tarieven

In deze bestuursperiode is het fiscale beleid gestoeld op de uitgangspunten van het collegeprogramma:

- Het tarievenbeleid is terughoudend, waarbij de tarieven van de gemeentelijke belastingen jaarlijks worden aangepast aan de inflatie (consumentenprijsindexcijfer). Het voor 2013 geldend percentage voor inflatie bedraagt 2.
- Nieuw beleid wordt niet gedekt door lastenverzwaring voor de burger.
- De verhoging van de tarieven voor de onroerendezaakbelastingen bedraagt voor 2013 gezien het voorgestane beleid eveneens 2%.
- De tarieven van de bestemmingsheffingen worden vastgesteld op basis van volledige kostendeckering.

- Het tarief van de toeristenbelasting is in verband met de financiering van het TT – festival onderwerp van onderzoek.

De raadsvoorstellen over de aanpassingen van de tarieven van de gemeentelijke belastingen en heffingen worden zoveel mogelijk gelijktijdig met de begroting voor het nieuwe jaar voor besluitvorming aan uw raad voorgelegd.

Dit resulteert voor het belastingjaar 2013 in de volgende tarieven met bijbehorende (meer-) opbrengsten.

Opbrengsten en tarieven onroerendezaakbelasting (Ozb) grondslag is WOZ-waarde (bedragen x € 1.000)

Heffing	tarief 2012	tarief 2013	in %	opbrengst 2012	opbrengst 2013	toename
Ozb eigenaren woningen	0,1269 %	pm	pm	6.675	6.874	199
Ozb gebruikers niet-woningen	0,2201 %	pm	pm	3.022	3.135	113
Ozb eigenaren niet-woningen	0,2767 %	pm	pm	4.292	4.395	103

Opbrengsten en tarieven (bedragen x € 1.000)							
Heffing	tarief (€) 2012	tarief (€) 2013	grondslag	in %	opbrengst 2012	opbrengst 2013	toename
Afvalstoffenheffing							
eenpersoonshuishouden	168,89	172,77	huishouden	2,3	1.493	1.462	- 31
meerpersoonshuishouden	239,32	243,21	huishouden	1,6	5.296	5.187	- 109
Rioolheffing	183,95	183,95	aansluiting	-	6.132	6.132	-
Toeristenbelasting	0,95	1,00	overnachting	5,3	312	325	13

Belastinginkomsten

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in de begroting 2013 een totale belastingopbrengst geraamd van € 31,9 miljoen bruto (2012: € 31,8 miljoen).

De samenstelling van de voor 2013 geraamde opbrengst en het beloop daarvan in vergelijking met de ramingen voor 2012, zien er als volgt uit.

Opbrengst gemeentelijke heffingen (bedragen x € 1.000)			
Gemeentelijke heffing	raming 2012	raming 2013	mutatie
Onroerendezaakbelastingen (bruto)	13.989	14.404	415
Toeristenbelasting	312	325	13
Afvalstoffenheffing	6.789	6.649	-140
Rioolrechten	6.132	6.132	-
Begraafrechten	648	650	2
Bouwleges	1.100	1.000	-100
Overige legesopbrengsten	1.090	1.114	24
Precario	75	93	18
Marktgeden	118	107	-11
Parkeergelden (straatparkeren)	1.571	1.476	-95
Bruto totaal	31.824	31.950	+ 126
Af: derving in verband met kwijtschelding	681	681	-
Opbrengst gemeentelijke heffingen	31.143	31.269	+ 126

Gemeentelijke belastingdruk

De belastingdruk zal in 2013 toenemen ten opzichte van 2012 van € 651,17 naar € 659,11 per huishouden. Bij de bepaling van de belastingdruk voor huis-

houdens wordt gekeken naar belastingen die zijn gerelateerd aan het wonen. Dit betekent dat de belastingdruk per huishouden wordt berekend aan de hand van de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Belastingdruk per huishouden in €							
Heffing/jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ozb	179,80	183,40	187,07	189,41	223,44	227,90	231,95
Afvalstoffenheffing	262,44	257,79	257,79	266,82	225,44	239,32	243,21
Rioolrecht	171,24	171,24	174,96	174,96	183,95	183,95	183,95
Totaal	613,49	612,43	619,82	631,19	632,83	651,17	659,11

Bijzonderheden en ontwikkelingen

Rioolheffing

De rioolheffing wordt voor 2013 niet verhoogd als gevolg van het besluit van uw raad ten tijde van de vaststelling van het gemeentelijk rioleringsplan 2009-2012. De voorbereidingen voor het GRP 2013-2018 zijn in volle gang en zal voor eind 2012 ter besluitvorming aan uw raad worden voorgelegd.

Afvalstoffenheffing

De heffing voor 2013 zal ten opzichte van 2012 licht stijgen. Dit als gevolg van de uitbreiding van de grondslag voor de bepaling van de afvalstoffenheffing met de component Handhaving. Deze mogelijkheid biedt de richtlijn. Het onderzoek om te komen tot een andere wijze van inzamelen en daarmee ook de kostentoekening zal naar verwachting voorjaar 2013 ter besluitvorming aan uw raad worden voorgelegd.

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet Woz)

Voor het belastingjaar 2013 worden nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor de heffing van de onroerendezaakbelastingen. De nieuwe waarden zijn gebaseerd op het prijspeil van 1 januari 2012. De waardepilddatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. De waarden worden elk jaar herzien. Door de actualiteit van de waarde kan deze mede voor andere doeleinden, zoals hypotheekverstrekking, worden gebruikt. Op basis van voorlopige analyses blijkt dat de verkoopprijzen als gevolg van de economische crisis onder druk staan.

Verruiming van de openbaarheid van de WOZ-waarden van woningen

Het kabinet wil de WOZ-waarde van woningen openbaar maken. De openbaarmaking zal de transparantie bij de waardering vergroten omdat de burger beter en eenvoudiger dan nu de waardeverhouding tussen de eigen woning en die van anderen kan controleren. Dit vergroot de acceptatie en zal er op termijn toe leiden dat het aantal bezwaar- en beroepschriften afneemt. Het is de bedoeling dat de openbaarmaking via de landelijke voorziening (LV WOZ) zal lopen. Hoe de verstrekking gaat lopen is nog niet geregeld. Wel is duidelijk dat het Kadaster de voorziening gaat beheren. De verwachte invoering is 1 januari 2014.

Onroerendezaakbelastingen

Vanaf 2008 is de limitering van de onroerendezaakbelastingen (Ozb) vervallen. Wel heeft de regering een landelijke macronorm ingesteld voor de verhoging van de Ozb. Bij overschrijding van deze norm kan de regering ingrijpen door een correctie op het volume van het gemeentefonds. De norm bedraagt voor dit jaar 3%.

In de junicirculaire is aangekondigd dat de overschrijding van de macronorm in 2012 wordt verrekend met die van 2013. Die overschrijding bedroeg € 7,7 miljoen. De reële macronorm, rekening houdend met de vermindering bedraagt 2,76%. Hierover zijn in het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen afspraken gemaakt.

Legesverordening

In 2012 is voor het eerst gewerkt met een nieuw model voor de kostenonderbouwing van de legesverordening. In dit model worden de tarieven elk jaar opnieuw kostendekkend berekend, binnen de wettelijke kaders. De tarieven voor de legesverordening 2013 worden dus op basis van dit model berekend.

Leges rijbewijzen

Het is nog niet duidelijk wanneer het aangekondigde maximumtarief voor een rijbewijs gaat gelden. Daarvoor moet eerst het wetgevingsproces worden afgerond. Het eerstvolgende vaste verandermoment is 1 januari 2013.

Dat maximumtarief zal een in redelijkheid kostendekkend tarief zijn. Nu lopen de leges die de gemeenten in rekening brengen uiteen van zo'n € 21,90 tot € 60,00. Die verschillen waren voor de regering aanleiding het tarief te maximeren. De gemiddelde prijs ligt rond de € 36,50. In Assen bedraagt het tarief op dit moment € 37,05.

Parkeertarieven

In verband met onder andere kostendekkendheid, transformatie van het parkeren op straat naar parkeergarages, investeringen voor nieuwe parkeergarages en optimalisatie van het parkeerbedrijf heeft uw raad in december 2010 de parkeertarieven voor de jaren tot en met 2014 vastgesteld. De tarieven stijgen tot 2015 gemiddeld 14% per jaar.

Brandweerrechten

De tarieven van de brandweerrechten worden conform het geldende beleid kostendekkend vastgesteld. De tarieventabel wordt dit jaar nog gescreend op de actualiteit van de soorten tarieven.

Precariobelasting

Voor wat betreft de precariobelasting voor terrassen wordt het tarief trendmatig verhoogd. De tarieven variëren van € 12 per vierkante meter (Assen) tot € 78,72 per vierkante meter (Zwolle).

Verder overwegen wij de precariobelasting zodanig te differentiëren dat een deel van de opbrengst kan

worden gebruikt ten behoeve van het TT-festival. Zie in dit verband ook de hierna genoemde toeristenbelasting.

Toeristenbelasting

Het tarief van de toeristenbelasting werd de laatste jaren vastgesteld conform het advies van het Recreatieschap Drenthe in het kader van de harmonisatie van de tarieven van de toeristenbelasting in Drenthe. Op basis daarvan verhogen wij het tarief met ingang van 2013 met € 0,05 tot € 1 per overnachting. Wij onderzoeken of de belasting extra kan worden verhoogd ten behoeve van de financiering van het TT-festival.

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven worden kostendekkend vastgesteld. Dit betekent een verhoging met 3%. De stijging wordt veroorzaakt door de autonome prijs- en loonontwikkeling in combinatie met een daling van het aantal begrafenissen. Verder is in de begroting rekening gehouden met de ruiming en heruitgifte (op kleine schaal) van graven op de Zuiderbegraafplaats.

Marktgeden

De tarieven van de week- en jaarmarkten worden ten opzichte van 2012 verhoogd met 4%. Uitgangspunt voor de tariefstelling is volledige kostendek-

king van de tot de heffingsgrondslag behorende kosten. De totale opbrengst voor de marktgeden is voor komend jaar geraamd op € 107.000.

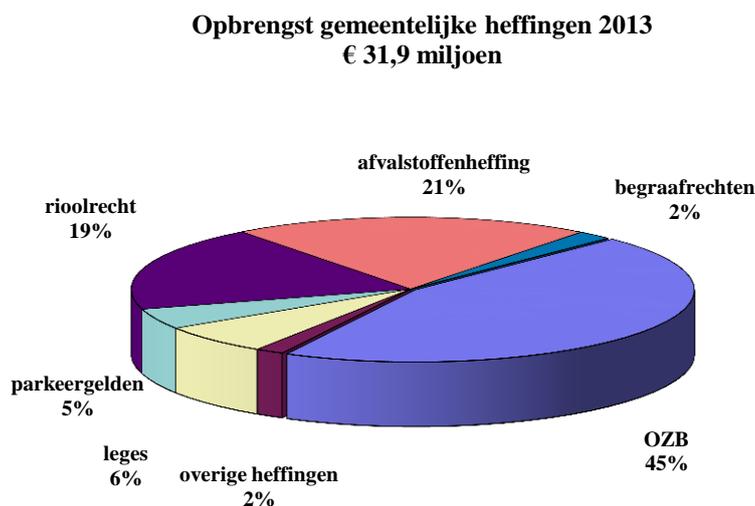
Kwijtschelding

De kwijtschelding wordt uitgevoerd volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Het is ook toegestaan normpercentages van 90 of 95 te hanteren. De 100%-norm is de bovengrens.

Verder is de Uitvoeringsregeling aangepast, waardoor de gemeenteraad kan besluiten kwijtschelding mogelijk te maken voor privé belastingsschulden van ondernemers die op bijstandsniveau leven. De regel is facultatief. In Assen is dit onderdeel in ontwikkeling.

Kwijtschelding kan in Assen worden verleend voor de afvalstoffenheffing, de rioolrechten en de onroerendezaakbelasting. Kwijtschelding van de onroerendezaakbelasting komt nauwelijks voor. De onroerendezaakbelasting voor woningen is een eigenarenbelasting en een eigen woning staat als vermogen meestal aan kwijtschelding in de weg. Met kwijtschelding is op begrotingsbasis een bedrag van ruim € 0,70 miljoen gemoeid.

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2013

Weerstandsvermogen

De paragraaf weerstandsvermogen heeft tot doel uw raad inzicht te geven in de samenstelling, de omvang en het beloop van enerzijds de gemeentelijke weerstandscapaciteit en anderzijds de samenstelling van het gemeentelijke risicoprofiel.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht te hebben voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller ons dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden en het saldo van de weerstandscapaciteit minus risico's positief is.

Algemene beleidslijn

Vastgestelde beleidskaders

In 2011 heeft uw raad 'de kadernota Weerstandsvermogen en risicomanagement' vastgesteld. Deze kadernota geeft onder andere de volgende kaders en intenties aan:

- De buffer van € 100 per inwoner in de Algemene Reserve wordt op termijn (vanaf 2013) heroverwogen, deze norm blijft gehandhaafd tot het moment dat voldoende gesteund kan worden op risicomanagement.
- Het kengetal voor weerstandsvermogen = beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit = tenminste 0,8. Het betekent dat het weerstandsvermogen voldoende moet zijn.

Tot de weerstandscapaciteit wordt gerekend:

- de algemene reserves
- de bestemmingsreserves voor zover er geen financiële verplichtingen zijn aangegaan
- de stille reserves voor zover op korte termijn verkoopbaar en het de bedrijfsvoering niet aantast
- de onbenutte belastingcapaciteit

Risico's met structurele gevolgen tellen mee voor twee jaren, omdat het uitgangspunt gekozen is dat beleid in twee jaar omgevormd kan worden.

Voor het Grondbedrijf wordt de iflo-norm (inspectie financiën lagere overheden) van het ministerie gehanteerd, gecombineerd met een risicoanalyse.

Voor de rapportagecriteria over beleidsrisico's zijn de volgende richtlijnen aangegeven: bij risico's van € 200.000 rapportage aan uw raad, bij risico's van € 50.000 rapportage aan het college en bij risico's van € 20.000 rapportage aan de directie.

Weerstandscapaciteit zijn alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Assen beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. In de kadernota 'risicomanagement en weerstandsvermogen' is nader ingegaan op de componenten van het weerstandsvermogen en op de componenten die tot de beschikbare weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen) behoren. Ook is in deze kadernota ingegaan op de verbetering van risicomanagement.

Groeiopadenadering risicomanagement

De stappen die onderscheiden worden tijdens de implementatieperiode 2011-2013 zijn de volgende. Er is hier een globaal tijdsplan aangegeven:

- Keuze maken voor methodiek (hoe wordt er gemonitord, hoe wordt er vastgelegd, wat wordt er vastgelegd, waarin wordt er vastgelegd, op welke wijze wordt er vastgelegd). Hierbij is naast methode ook eventueel oriëntatie op software aan de orde (begin 2012).
- Bewustwording van de rollen die onderscheiden worden in risicomanagement in de ambtelijke organisatie, college en raad: aanscherpen van de rapportages in de planning en controlcyclus.
- Opleiden van mensen in de organisatie tot 'risico-ondersteuner' (2012).
- Inplannen van risicosessies eens per jaar voor de ambtelijke organisatie op operationeel niveau (eind 2012).
- Inplannen van risicosessies met het college van burgemeester en wethouders op strategisch niveau, nadat de sessies op operationeel niveau zijn afgerond (begin 2013).
- In 2013 bezien of de geformuleerde criteria bij rapportages over risico's voldoen aan de verwachtingen.
- In 2013 de buffer van € 100 per inwoner voor de Algemene Reserve heroverwegen, wanneer er voldoende gesteund kan worden op risicomanagement, en de risico's in voldoende mate gefundeerd kunnen worden.
- Toepassing van de iflo-norm voor het grondbedrijf met ingang van de jaarrekening 2011.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit		(bedragen x € 1.000)
Bron	omvang eind 2011	begroting 2013
Algemene reserve AD ruimte boven veiligheidsmarge ultimo 2011	654	-276
Reserve Grondbedrijf boven de weerstandsreserve ultimo 2011	20.282	19.916
Bestemmingsreserves ultimo 2011 (inclusief RGP)	62.983	88.884

Risico-inventarisatie

Bij de Voorjaarsnota 2012 hebben wij aangegeven de risicosessie die wij als college willen houden naar voren te halen. Gelet op de economische ontwikkelingen en het hieraan gerelateerde Meerjaren Uitvoeringsprogramma hebben wij de strategische risico-sessie in afwachting van bovengenoemde ontwikkeling uitgesteld.

Strategische agenda college

Over een mogelijke aanpak van de risicosessies hebben we als college met elkaar van gedachten gewisseld. Hierbij hebben we ook gekeken naar de samenhang van risicomangement met de impact van (extra/nieuwe) bezuinigingen, het begrotingsproces 2013, de evaluatie van het collegeprogramma en het vormgeven van het Meerjaren Uitvoeringsprogramma (MUP).

Meerjaren Uitvoeringsprogramma is richtinggevend

Dit heeft ons er toe gebracht eerst een aantal sessies te houden over de strategische agenda aan de hand van het meerjaren uitvoeringsprogramma (MUP). Het doel van het MUP is om tot een uitvoeringsagenda op hoofdlijnen te komen voor de komende vier jaar op basis van het collegeprogramma en de Structuurvisie. In het MUP worden de ambities uit de structuurvisie geprioriteerd: welke acties voeren we direct uit en welke acties voeren we later uit. Dit geldt zowel voor projecten en programma's als ook voor het opstellen van beleid.

Aan de hand van de thema's van de structuurvisie / het collegeprogramma en de hierin geformuleerde doelstellingen gaan we in kaart brengen waar kansen en knelpunten liggen. Op deze wijze ligt de focus op wat we de komende twee jaren willen realiseren en kunnen we bepalen wat we dan minder gaan doen of wat afvalt.

Volgorde van de strategische agenda

Vanuit de sessies, die we in het najaar van 2012 gaan houden, kunnen ook richtinggevende uitspra-

ken over bezuinigingen en risico's naar voren komen. Deze betrekken we bij de vervolgpoging voor extra/nieuwe bezuinigingen en het verder vormgeven van risicomangement.

We kiezen dan ook voor de volgende opzet als het gaat om de strategische agenda van het college: eerst opstellen van het Meerjaren Uitvoeringsprogramma in combinatie met de evaluatie van het collegeprogramma, vervolgens voorstellen uitwerken voor extra/nieuwe bezuinigingen en daarna starten met een tweetal sessies over strategische risico's om zo tot een totaalbeeld van het risicoprofiel van de gemeente te komen.

Sessies over strategische risico's

In de eerste bijeenkomst gaat het om een inventarisatie van risico's en in de tweede bijeenkomst wordt de strategie bepaald op basis waarvan de risico's zullen gaan worden beheerst. Het in kaart brengen van de beheersmaatregelen verloopt via de eenheidsmanagers. Zodoende brengen we een koppeling aan tussen portefeuillehouders en eenheidsmanagers voor wat betreft de risico's en de daarbij behorende beheersmaatregelen. De beheersmaatregelen worden in de tweede bijeenkomst besproken. Tevens worden dan de risico's die in de eerste bijeenkomst zijn geïnventariseerd geordend en gaan we de risico's scoren op mate van belangrijkheid. Zo ontstaat er bijvoorbeeld een top 10 aan risico's.

Om zicht te houden op de uitvoering en de effecten van de maatregelen wordt over de voortgang van de beheersmaatregelen gerapporteerd. Wanneer hiertoe aanleiding bestaat zal uw raad hierover worden geïnformeerd via de reguliere planning- en control-producten. In de door uw raad vastgestelde kadernota weerstandsvermogen en risicomangement is afgesproken dat in ieder geval wordt gerapporteerd over beleidsrisico's die een omvang hebben van minimaal € 200.000.

Risico's ten gevolge van externe niet beïnvloedbare factoren

Kabinetbeleid

Rijksbeleid is door de jaren heen een continue bron van onzekerheid en financieel risico. De recessie, de voortdurende schuldencrisis, het uitblijven van oplossingen daarvoor en de recente val van het kabinet bevestigen dat beeld. Het demissionaire kabinet heeft met een kamermeerderheid overeenstemming bereikt over een extra pakket rijksbezuinigingen van € 12 miljard.

Het rijksbeleid bevindt zich in overgangssituatie. De kabinetsformatie en het nieuwe regeerakkoord zijn bepalend voor de hardheid en de uiteindelijke effectuering van de in het Lenteakkoord gemaakte afspraken.

Uit het nieuwe regeerakkoord zal blijken of het nieuwe kabinet nog meer en/of nieuwe financiële verrassingen voor de gemeenten in petto heeft.

Belangrijke risicofactor is en blijft is de huidige Euro-/schuldencrisis en de effecten die daarvan uitgaan op onze economie.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Gevolgen stagnerende groei

De Nederlandse economie stagneert en de woningmarkt zit op slot. Dat uit zich op lokaal niveau onder meer afnemende groei en verminderde verkoop van bedrijfsterreinen en bouw kavels. Gevolg daarvan zijn afnemende inkomsten uit het gemeentefonds en uit gemeentelijke heffingen zoals de onroerendezaakbelasting en de bouwleges.

De daling van de inkomsten is in de exploitatie over het afgelopen jaar waarneembaar. Via de Voorjaarsnota is de raming van de algemene uitwerking aangepast op basis van de afgenomen groei van het inwoneraantal en de woningvoorraad. De vraag is of dat gezien de huidige stand van zaken in voldoende mate het geval is geweest.

Het is te vroeg om hier definitieve conclusies aan te verbinden. In de aanloop naar de Voorjaarsnota 2013 beoordelen we de situatie opnieuw. We sluiten niet uit dat we tot verdere bijstelling van de betrokken ramingen zullen moeten overgaan.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Btw-compensatiefonds

In het jaar 2003 is het btw-compensatiefonds in werking getreden, waaruit de gemeenten de btw op

overheidstaken kunnen declareren. In 2007 heeft de belastingdienst een controle uitgevoerd op deze declaraties, resulterend in een verrekening voor de periode 2003-2006. Het risico van een naheffing is daardoor beperkt tot de periode vanaf 2007 tot heden.

<i>Programma</i>	<i>Gemeentebreed</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Gemeentefonds; de koppeling in relatie tot de rijksbezuinigingen.

Het kabinet Rutte heeft de koppeling tussen rijksuitgaven en het gemeentefonds met ingang van 2012 hersteld. Dat houdt in dat het gemeentefonds en gemeenten vanaf dat moment weer meedelen in de groei en krimp van de rijksbegroting. Dat impliceert dat het gemeentefonds ook en opnieuw mee zal moeten delen in de voor de komende kabinetsperiode vast te stellen extra rijksbezuinigingen. Dat die er komen is gelet op de Europese begrotingsregels zeker. Wat de aard en omvang er van zal zijn is onbekend. Dat geldt in dit stadium tevens voor de effecten die daarvan zullen uitgaan op de uitkering uit het gemeentefonds en de gemeentelijke financiën.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Gemeentefonds; evaluatie en herverdeling

Er is een ingrijpende herverdeling van het gemeentefonds in voorbereiding. Belangrijkste redenen daarvoor zijn het opheffen van scheefgroei en de zorg voor een adequate verdeling van de nieuwe geldstromen die straks als gevolg van de decentralisatie van de algemene Wet bijzondere ziektekosten en de Jeugdzorg via het gemeentefonds gaan lopen.

Gelijktijdig zoekt het kabinet naar wegen voor meer grip en eigen sturingsmogelijkheden op de verdeling van het fonds. Het aanvankelijk beoogde moment van invoering voor de herziene verdeling was 2013. Inmiddels is de eerste fase van het onderzoekstraject afgerond. De resultaten zijn samen met de daaraan door het kabinet voorgestelde beleidsrichtingen voor advies aan de raad voor de financiële verhoudingen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten voorgelegd. Beide organisaties hebben zowel afwijzend gereageerd op de inhoud en strekking van de kabinetsplannen als op de beoogde invoeringsdatum van de nieuwe verdeling.

Het kabinet is op basis van de adviezen van de Vereniging Nederlandse Gemeenten tot het inzicht gekomen dat er in dit stadium in ieder geval prioriteit moet worden gegeven aan de nieuwe adequate inbedding van de geldstromen in het gemeentefonds.

Mede in verband daarmee heeft het kabinet besloten om de beoogde invoeringsdatum van de herverdeling van overige onderdelen op te schuiven van 2013 naar 2014.

<i>Programma</i>	<i>Algemene Dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Gemeentefonds; gevolgen invoering BAG

De woningvoorraad is een van de parameters waarmee de middelen van het gemeentefonds worden verdeeld. Als gevolg van een andere definiëring treedt er een belangrijke wijziging op in de vaststelling van de voorraadcijfers. Dat is het gevolg van de invoering van de wet Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG). Als gevolg van de wijzigingen tellen de woningcategorieën recreatiewoningen en bijzondere woongebouwen niet meer voor de bepaling van de voorraad.

Voor Assen betreft het circa 4.100 eenheden. Omdat we in verhouding tot andere gemeenten over relatief veel bijzondere wooneenheden beschikken (diverse zorginstellingen, kazerne et cetera) dreigt deze definitiewijziging voor Assen te ontaarden in een fors blijvend financieel nadeel van circa € 0,7 miljoen op jaarbasis.

Op dit moment lijkt het te gaan om een niet tijdig onderkend neveneffect van de invoering van de Wet Basisregistraties Gemeenten. De fondsbeheerders doen op dit moment onderzoek naar de omvang van de effecten. Op aandrang van de groep nadeelgemeenten is voor 2013 is een overgangsregeling getroffen. Ook die regeling levert voor Assen nadeel op.

Verder is door de minister besloten om deze problematiek te betrekken bij de evaluatie van de verdeling van het gemeentefonds.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 0,6 tot € 0,7 miljoen</i>
<i>Kans</i>	<i>50%</i>

Gemeentefonds; korting in verband met vermindering politieke ambtsdragers

Met ingang van 2015 wordt € 110 miljoen gekort op het gemeentefonds als aanname voor de besparing die optreedt als gevolg van de voorgenomen reductie van het aantal raadsleden, wethouders en de beperking van de daarmee verband houdende ambtelijke ondersteuning.

Het gaat nog om een van de maatregelen uit het totaalpakket rijksbezuinigingen van € 18 miljard van het kabinet Rutte. De korting op het gemeentefonds betekent voor Assen een verlaging van de algemene uitkering van circa € 0,4 tot € 0,5 miljoen. Als de maatregelen van het kabinet doorgaan zal het aantal

raadsleden in Assen afnemen van 33 naar 25. Om de korting budgettair neutraal te laten verlopen is reductie van de ambtelijke ondersteuning noodzakelijk.

<i>Programma</i>	<i>Algemene Dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Nieuwe wetgeving

De invoering van nieuwe wetgeving kan risico's met zich meebrengen, omdat er nog onvoldoende zicht is of de beschikbaar gestelde middelen (al dan niet van een hogere/andere overheid) toereikend zijn. In de komende tijd krijgen wij te maken met de overgang van Jeugdzorg van de provincie naar de gemeenten. Daarnaast krijgen wij mogelijk taken over van de algemene Wet bijzondere ziektekosten en de Wet werken naar vermogen en de Wajong. Op het gebied van de Wet sociale werkvoorziening vindt een herstructurering plaats. Deze ontwikkelingen brengen implementatierisico's met zich mee. Wij houden rekening met een totaalbedrag van € 500.000 voor de komende twee jaren.

<i>Programma</i>	<i>Werk en Inkomen</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 500.000</i>
<i>Kans</i>	<i>50%</i>

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof)

Het kabinet is bezig met de voorbereiding van het wetsontwerp Houdbare Overheidsfinanciën (wet Hof). Daarin wordt de systematiek van de Europese tekortnormen voor de lidstaten doorvertaald naar het lokale niveau van de gemeenten. Het nieuwe instrumentarium is bedoeld om het macrofond voor het EMU-tekort van de gemeenten te beheersen en voorziet in geval van overschrijding van het plafond in de mogelijkheid van het opleggen van een sanctie door de minister van financiën. De sanctie kan bestaan uit het inhouden en reserveren van een deel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Die inhouding kan na drie jaar weer vrijvallen maar ook in de staatskas terecht komen. Strikte toepassing van de beoogde regelgeving kan consequenties hebben voor gemeentelijke investeringsambities. Over inhoud en strekking van de nieuwe wet vindt nog bestuurlijk overleg plaats.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Ontwikkeling conjunctuur

De recessie waarin de Nederlandse economie terecht is gekomen raakt ook de economische ontwikkelingen in onze gemeente en is van invloed op het tempo waarin we onze ambities kunnen realiseren. De terugval van de economie heeft onder meer effect op de economische bedrijvigheid en de werkgelegenheid. Die ontwikkelingen hebben gevolgen voor de gemeentelijke inkomsten en uitgaven. Voor Werk en inkomen gaat het concreet om extra kosten van bijstandsverlening. De extra kosten van bijstandsverlening ontstaan als er meer uitkeringsgerechtigden in 2013 instromen dan verwacht.

<i>Programma</i>	<i>meerdere programma's waaronder Bouwen en Wonen, Stadsontwikkeling, Werk en Inkomen en Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 0,5 tot € 1,0 miljoen</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Renterisico's

Wij hebben de prognose voor de rente op de geld en kapitaalmarkt ingaande de begroting 2010 over de volle breedte met 1% verlaagd. Op het moment dat de rente stijgt heeft dit consequenties voor onze begroting. Het gesignaleerde renterisico geldt voor gelden die wij aantrekken maar ook voor gelden die wij extern beleggen.

De ontwikkeling van de rente is een onzekere factor, mede gelet op de bovengenoemde onzekere ontwikkeling. Momenteel is de rente op de geld- en kapitaalmarkt bijzonder laag en zijn de risico's klein. Daarom houden wij rekening met een pro memorie raming.

<i>Programma</i>	<i>Algemene Dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Schatkistbankieren

Verplichte belegging bij het Rijk van bij lagere overheden aanwezige overtollige financieringsmiddelen is een van de maatregelen in het Lentekoörd. Dit kan gevolgen hebben voor het rendement dat Assen in de huidige situatie realiseert met de externe belegging van de Essent-gelden (€ 49,7 miljoen). De rentepercentages voor schatkistbankieren liggen namelijk aanzienlijk lager dan de marktrente. In de begroting 2013 is deels geanticipeerd op deze beleidswijzigingen. Feitelijke financiële gevolgen zijn nog niet bekend. Los daarvan is sprake van beperking van de gemeentelijk autonomie.

<i>Programma</i>	<i>Algemene Dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Risico's in de bedrijfsvoering en specifieke producten

Voortgang eigen bezuinigingen; nog te compenseren taakstellingen

In het lopende jaar moet de tweede fase (€ 15,0 miljoen) van de bezuinigingsmaatregelen worden gerealiseerd. Implementatie ervan ligt grotendeels op schema. Afspraak is dat tegenvallers in de taakstelling elders binnen de gemeentelijke exploitatie worden gecompenseerd. De laatste de voortgangsrapportage geeft aan dat in 2012 voor een bedrag van ruim € 0,8 miljoen het geval is. Voor 2013 bedraagt de 'nog te compenseren taakstelling bezuinigingen 2011/2012 € 1,2 miljoen. Vanaf 2014 loopt deze terug tot € 0,6 miljoen structureel. Concrete invulling, in de zin van aanwijzen en vaststellen van compenserende maatregel moeten nog plaatsvinden.

<i>Programma</i>	<i>gemeentebreed</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 5 miljoen</i>
<i>Kans</i>	<i>30%</i>

Overhead bedrijfsvoering

De effecten als gevolg van de economische crisis werken door op de financiële huishouding van de gemeente Assen. In de Najaarsnota hebben wij onder andere aangegeven risico's te ondervinden doordat er minder kavels verkocht worden, waar

door er minder uren door de afdelingen grondzaken, economische zaken en landmeten nodig zijn. Vertraging in de ontwikkelingen binnen het Grondbedrijf hebben effect op de gemeentelijke bedrijfsvoering en zorgt voor onderdekking.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking (bedrijfsvoering)</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Gemeentefonds; accessen 2014-2017

Politieke koers en het kabinetsbeleid dat daaruit de komende jaren het resultaat van zal zijn, waren op het moment van opstellen van de begroting en de meerjarenprognose onbekend. Gevolg daarvan is dat we onder meer eigen inschattingen hebben moeten maken van de toekomstige accessen van het gemeentefonds. De prognoses daarvoor in de juni-circulaire gemeentefonds vormen daarvoor, ook naar de mening van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, geen reële basis.

Om verder te kunnen zijn we er in onze eigen vooruitberekeningen als aanname uit gegaan van zgn. 'koopkrachtbehoud'. Dat betekent dat we er op rekenen dat de accessen toereikend zullen zijn om de gevolgen van loon- en prijsstijging op te vangen.

We hebben dus geen rekening gehouden met gevolgen van nieuwe dat wil zeggen andere en hogere rijksbezuinigingen dan die welke tot en met het Lenteakkoord door het kabinet zijn vastgesteld. In deze lijn schuilt financieel risico.

Risico's ten gevolge van opneinderegelingen

Wet maatschappelijke ondersteuning

In het bestuursakkoord 2011-2014 is aangegeven dat de functies Begeleiding Individueel en begeleiding Groep (Dagbesteding) vanuit de algemene Wet bijzondere ziektekosten naar de Wet maatschappelijke ondersteuning worden overgeheveld. De gemeenten worden vanaf 2013 verantwoordelijk voor nieuwe klanten en in 2014 voor alle klanten. In 2012 zullen voorbereidingskosten worden gemaakt. Bij de overheveling wordt een doelmatigheidskorting toegepast van 5% en de uitvoeringskosten zullen deels worden gecompenseerd.

De verdergaande decentralisatie van algemene Wet bijzondere ziektekosten-taken zonder dat daarvoor voor gemeenten afdoende financiële compensatie tegenover staat, is in dit verband een financieel risico. Ook blijft de Wet maatschappelijke ondersteuning uiteraard een opneinderegeling. Daarnaast zijn in het kader van bezuinigingsmaatregelen in de afgelopen jaren besluiten genomen om bestaand en nieuw beleid te financieren vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning-gelden, waardoor het risico op volledige uitputting dan wel overschrijding van het beschikbare budget voor voorzieningen groter wordt.

Aangezien het bestuursakkoord is afgewezen, is het nog niet duidelijk wat de werkelijke effecten zullen worden van de hiervoor genoemde ontwikkelingen.

<i>Programma</i>	<i>Zorg en welzijn</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 100.000 tot € 200.000.</i>
<i>Kans</i>	<i>25%.</i>

Wet werk en bijstand en fonds werk en inkomen

De middelen voor de uitvoering van de rijksregelingen Wet werk en bijstand worden door het Rijk beschikbaar gesteld op basis van landelijke indicatoren. Afwijkingen op lokaal niveau zijn voor onze rekening. Het uitkeringsniveau wordt door het Rijk vastgesteld op basis van de landelijke cijfers van bijstandsccliënten.

Wij zijn belast met de uitkeringskosten, die een opneindekarakter hebben. Als gevolg van de economische recessie is de ontwikkeling van het aantal bijstandsccliënten een risico. Op het moment van schrijven van deze begroting is er nog geen duidelijkheid over de financiële paragraaf van de nieuwe te kiezen kabinet en de datum van invoering van de nieuwe Wet werken naar vermogen (Wwv). Wel is het de verwachting dat er grote wijzigingen zullen

plaatsvinden in de sociale zekerheidswetgeving en dat deze wijzigingen grote gevolgen hebben voor de intergemeentelijke sociale dienst en daarmee het programma Werk en Inkomen van de gemeente.

<i>Programma</i>	<i>Werk en Inkomen</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 5.000.000</i>
<i>Kans</i>	<i>50%</i>

Vergunning en Handhaving

Op het werkerrein Vergunning & Handhaving van de afdeling Publiekszaken, is sprake van een aantal lopende en aankomende ontwikkelingen die door de cumulatie ervan leiden tot risico's. Deze risico's zijn enerzijds financieel van aard en anderzijds hebben ze betrekking op de ambities en dienstverlening van de gemeente Assen. In die zin zijn te noemen:

Vorming van Regionale Uitvoerings Diensten (start 1 januari 2013)

De vorming van de Regionale Uitvoerings Dienst (RUD) zal inspanningen van de gemeente Assen vergen. De Asser bijdrage aan de gemeenschappelijke projectkosten wordt geschat op € 50.000 (incidenteel 2012). Daarnaast is eigen capaciteit nodig, waarvan de kosten op € 15.000 worden ingeschat.

Om de kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting bij de RUD op het gewenste niveau te brengen, zullen er vanuit de gemeenten personele capaciteit en/of financiële bijdragen geleverd moeten worden. Ingeschat wordt dat de huidige personele bezetting binnen de gemeente Assen lager is dan het gewenste niveau dat vanuit de RUD verlangd wordt. Er bestaat dus een redelijke kans dat Assen meer moet bijdragen dan begroot.

<i>Programma</i>	<i>Bestuur en Burger</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Bezuinigingen 2011-2014 Vergunningsverlening en Handhaving

In het meerjarenbezuinigingsplan dat door uw raad is vastgesteld ligt er een aantal taakstellingen bij Vergunningverlening & Handhaving: Dit betreft onder andere een taakstelling op het budget van vergunningen € 80.000. Deze taakstelling kan gerealiseerd worden door middel van het lean maken van de vergunningenprocedure. De andere taakstelling betreft de vereenvoudiging van de Algemene Plaatselijke Verordening. Dit moet een bedrag van € 60.000 opleveren. Verder is er een bezuinigingsopgave om € 100.000 in het gemeentebrede handhavingsterrein te realiseren. De bezuinigingen brengen risico's met zich mee op het gebied van vergunningsverlening en handhaving.

Programma Bestuur en burger
Risicobedrag € 657.000 totaal
Kans pro memorie

Nieuwe Gemeentelijke Basis Administratie

In 2013 zijn uitgaven te verwachten voor de aanbesteding (in Dimpactverband), software voor de mogelijke koppeling met D3S (Dimpact datadistributie systeem) en wellicht modules. Deze zullen bij het projectplan worden gespecificeerd.

Programma Bestuur en burger
Risicobedrag pro memorie
Kans pro memorie

BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie)

Volgens een rekenformule vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Milieu komen de projectkosten voor Assen uit op ongeveer € 168.000. In het op te stellen projectplan zal een begroting worden opgenomen specifiek voor Assen. Op basis daarvan moeten we bezien hoe deze kosten kunnen worden gedekt.

Programma Bestuur en burger
Risicobedrag pro memorie
Kans pro memorie

Transitie jeugdzorg

Het kabinet wil een nieuw stelsel voor de zorg voor jeugd. Doel is niet alleen een einde maken aan de bureaucratie en de sterk versnipperde hulpverlening in de jeugdzorg, maar eerst en vooral:

- kinderen en jongeren beter te laten participeren in de samenleving;
- overheidsmiddelen effectiever en efficiënter in te zetten;
- de overheid en betrokken instellingen beter in staat te stellen effectieve zorg en ondersteuning te bieden.

De komende jaren vindt daartoe de transitie van de brede jeugdzorg naar gemeenten plaats. Dit is een complexe opdracht. Bovendien heeft zij verstrekende gevolgen voor posities, rollen en taken voor alle bij de zorg voor jeugd (en hum omgeving) betrokken partijen (ouders en jeugdigen, overheden, financiers, aanbieders en ondersteuners).

Het gaat om het benutten van kansen, het doorvoeren van veranderingen en het versterken van de samenwerking. Op alle niveaus – van beleid tot uitvoering – zijn stappen en projecten nodig om de veranderingen door te voeren en te borgen.

De transitie jeugdzorg gebeurt in één keer, dus niet – zoals in eerdere bestuurlijke afspraken was vermeld – gefaseerd. Bestuurlijk is afgesproken dat 1 januari 2015 de streefdatum voor de overheveling wordt. Binnen deze transitie kent de gemeente een gedeeltelijke beleidsvrijheid.

De hoogte van de extra uitvoeringskosten ten gevolge van de invoering van de nieuwe wet en van de rijksvergoeding die daar tegenover staat zijn nog niet bekend. Daarnaast brengt de transitie de volgende financiële risico's met zich mee, waarvan ook gemeente de gevolgen kan voelen:

Financieel risico (lopende verplichtingen)	Mogelijke beheersmaatregelen
Beëindiging van bestaande (lokale) subsidierelaties. Termijn van afbouw: mogelijk onvoldoende tijd voor omschakeling naar inkoop-/subsidierelatie met gemeenten	Afspraken met provincie/algemene Wet bijzondere ziektekosten/zorgverzekeraars over overdrachtsregelingen.
Mogelijk onvoldoende goed gekwalificeerd personeel beschikbaar. Hetgeen kan leiden tot frictiekosten/personele kosten bij instellingen en tot onrust op (lokale) arbeidsmarkt.	Afspraken met provincie en instellingen over overgangsregelingen personeel (mens volgt werk). Arbeidsmarkt-effecten monitoren.
Overdracht van lopende verbetertrajecten die door oude financiers worden bekostigd. Onduidelijkheid over consequenties van vervallen 'recht op zorg'.	Afspraken met provincie/algemene Wet bijzondere ziektekosten/zorgverzekeraars over overname verplichtingen door gemeenten.
Onduidelijkheid over omvang, duur en kosten doorlopende, oude aanspraken.	Komen tot overdrachtsregelingen (inclusief afspraken over herindicatie) met oude financiers.

Financieel risico (overig)	Mogelijke beheersmaatregelen
Onzekerheid over toekomstig verdeelmodel en financieringssysteem	Nauw volgen van Transitieagenda's jeugdzorg en begeleiding/dagbesteding
Onzekerheid over toekomstige taakstelling Bureau Jeugdzorg en (lokale) zorgaanbieders	Nauw volgen van Transitieagenda's jeugdzorg en begeleiding/dagbesteding

Rijksbijdragen aan gemeenten

De zorg voor kinderen en opvoeders wordt in het huidige stelsel gefinancierd door meerdere partijen. Gemeenten, provincies, rijk en zorgverzekeraars hebben hierbij allen hun eigen verantwoordelijkheid. De gemeente wordt per 1 januari 2015 als beleidsmaker, opdrachtgever, uitvoerder en financier verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdzorg.

Met de decentralisatie van de jeugdzorg (en vertraagde decentralisatie van de algemene Wet bijzondere ziektekostenbegeleiding) naar gemeenten verandert dus ook de financieringsstructuur. Dit is een risico waarmee de gemeente te maken krijgt. In bovenstaand schema is de aard daarvan geschetst. Van belang is daarbij in acht te nemen dat door de decentralisaties een meer integrale benadering van de zorg voor jeugd en gezin mogelijk wordt. Dit betekent ook dat bij het inschatten van risico's en het nemen van beheersmaatregelen kritisch gekeken moet worden of er effecten zijn te voorzien die van invloed zijn op andere velden dan waarvoor de maatregel was bedoeld. Dit kan zowel positief als negatief zijn; bezuiniging op de ene voorziening kan immers ook een toenemende vraag op een andere voorziening creëren (waterbedeffect).

Voor zowel de jeugdzorg als voor de (vertraagde) algemene Wet bijzondere ziektekosten-begeleiding wordt het gedecentraliseerde budget straks bij elkaar gevoegd tot één niet-geormerkte decentralisatieuitkering van het Rijk aan gemeenten. Gemeenten ontvangen de decentralisatie-uitkeringen via het Gemeentefonds. Eind 2012 waren de wettelijke en financiële kaders rond de decentralisatie van de jeugdzorg nog onduidelijk. Het definitieve verdeelmodel en de financieringssysteem worden pas medio 2013 bekend. Wel is duidelijk hoeveel besparing gemeenten in totaal in het jeugddomein moeten realiseren. Dit bedrag loopt op van € 80 miljoen in 2015 tot € 300 miljoen vanaf 2017.

De transitie van de zorg voor jeugd (jeugdzorg, dagopvang en begeleiding) gaat dus met grote (financiële) onzekerheden en risico's gepaard. Wachten op volledige zekerheid is echter niet mogelijk. Nú vindt al beleidsontwikkeling plaats. Er zijn verschillende manieren om te sturen op risicobeheersing. Deze aspecten moeten aan de voorkant, dus bij het ontwerpen van het beleid, betrokken worden. Dan kunnen keuzes gemaakt worden, of kan ingespeeld worden op risico's die vastzitten aan bepaalde beleidskeuzes. Door deze aspecten bij het ontwerp van het beleid te betrekken wordt de basis gelegd om als gemeente 'in control' te blijven over de transities van de zorg voor jeugd. Om tot een optimale risicobeheersing te komen worden (in samenwerking met de Drentse pilot jeugd) (deel)notities uitgewerkt aangaande:

- Mobiliteitspool
- Toeleiding
- Inkoop en Financiering
- Sturing en verantwoording
- Cliënt en kwaliteit

Tenslotte

De transitie jeugdzorg is naast een lokaal proces ook een (boven)regionaal proces: het komende jaar zal Assen - onder andere in het kader van de Drentse pilot jeugd - verder investeren in samenwerking in de regio om daar waar nodig te komen tot een (bovenregionale) regionale aanpak in de transitie van de jeugdzorg.

<i>Programma</i>	<i>Zorg en Welzijn</i>
<i>Bedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Risico's met betrekking tot de zogenaamde verbonden partijen

Het algemene risico inzake de verbonden partijen betreft calamiteiten die zich kunnen voordoen bij de vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarin de gemeente op enigerlei wijze financieel en bestuurlijk participeert. Dit risico kan variëren van verlies of afwaardering van ingebracht kapitaal tot het moeten deelnemen in verliesafdekking. De risico's zijn het grootst bij verbonden partijen waarin onze gemeente een groot financieel belang heeft. Voorbeelden

hiervan zijn de intergemeentelijke sociale dienst en Alescon.

Wij werken aan verbetering van de sturing op verbonden partijen door duidelijke 'prestatieafspraken' te maken. Deze zijn gericht op het leveren van betere kwaliteit van producten en diensten. Tevens ontstaat meer inzicht in mogelijke financiële risico's. Onze gemeente wordt rechtstreeks aangesproken op de financiële resultaten van gemeenschappelijke re-

gelingen. Bij andere partijen, zoals stichtingen, is de financiële relatie formeel beperkt tot de afgesproken bijdragen. Hoe dit feitelijk uitpakt hangt af van de politiek-bestuurlijke afweging.

Wij hebben de verbeteringen rondom de sturing op verbonden partijen in gang gezet. De notitie verbetering aansturing verbonden partijen is op 23 augustus 2010 aan uw raad ter kennisname aangeboden. In 2012 zijn nieuwe richtlijnen geformuleerd voor de begroting en jaarrekening van de verbonden partijen om te bereiken dat uw raad deze beter kan aansturen.

Wij willen in 2013 verder werken aan het maken van beleidsgestuurde prestatieafspraken met de verbonden partijen waarbij het uitgangspunt is voor meerdere jaren prestaties af te spreken over de te leveren producten.

In het bijzonder kan naast de voornoemde visie rondom verbonden partijen het volgende worden opgemerkt.

Intergemeentelijke sociale dienst (ISD)

De intergemeentelijke sociale dienst heeft als weerstandsvermogen een reserve bedrijfsvoering en een voorziening bijstandsdebiteuren. Beide vermogensbestanddelen zijn gemaximeerd. De bedrijfsvoeringsreserve is gemaximeerd tot 5% van de totale bedrijfsvoeringsbegroting en de voorziening is gemaximeerd tot 15% van het uitstaande vorderingstotaal. Voor alle overige producten geldt dat reserves en voorzieningen bij de deelnemende gemeenten zijn ondergebracht. Het gaat hier om het I-deel, het W-deel en het Meedoenbeleid.

<i>Programma</i>	<i>Werk en Inkomsten</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 1.250.000</i>
<i>Kans</i>	<i>25%</i>

Alescon

Het uitblijven van de Wet werken naar vermogen, het terugdraaien van bezuinigingen op de Wet sociale werkvoorziening voor 2013, én het niet verstrekken van de herstructureringsfaciliteit Wet sociale werkvoorziening is direct van invloed op de begroting Alescon 2013 en daarmee ook de begroting 2013 van de gemeente Assen.

De daarbij behorende onduidelijkheid over de financiering van de Wet sociale werkvoorziening leidt tot een risico ten aanzien van de dienstverbanden bij Alescon. Alescon heeft over het algemeen SW-medewerkers in vaste dienst, waarbij een wijziging in beleid of financiering tot een financieringsrisico kan leiden van de SW.

In de beleidsnotitie Modernisering Wet sociale werkvoorziening (vastgesteld door uw raad in juni 2008) hebben wij afgesproken om enkele gekwantificeerde risico's op te nemen in onze paragraaf

weerstandsvermogen. Daarvoor is het risicobedrag voor het jaar 2012 aangehouden.

De totale risico's bedragen € 650.000. Ons aandeel in dit risico is vastgesteld op € 238.000 en bestaat uit een achtergestelde lening aan Asp bv en de rekening-courantverhouding van enkele bv's. Mogelijke betaling daarvan door Alescon is niet verwerkt in de exploitatie en de vermogenspositie van Alescon.

<i>Programma</i>	<i>Werk en inkomsten</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 238.000</i>
<i>Kans</i>	<i>30%</i>

Plateau openbaar onderwijs Assen

Per 1 januari 2011 is de bestuurscommissie Plateau openbaar onderwijs Assen financieel ontvlochten van de gemeente Assen. Plateau beheert nu onder andere haar eigen financiële administratie en ontvangt rente-inkomsten over haar vermogen. Eind 2011 is een gezamenlijke projectgroep gestart met een onderzoek naar de mogelijke bestuurlijke verzelfstandiging van het Plateau. Eén van de argumenten voor de financiële ontvlechting en bestuurlijke verzelfstandiging is dat Plateau heeft aangegeven op die manier de bezuinigingen structureel te kunnen invullen.

In het onderzoek naar de mogelijke bestuurlijke verzelfstandiging van Plateau is een financiële analyse gemaakt. Uit deze financiële analyse is gebleken dat er verschillen zaten tussen de balansen van de gemeente en Plateau. Deze verschillen kunnen worden verklaard doordat de gemeente en Plateau onderworpen zijn aan verschillende verslaggevingsvoorschriften voor verantwoording aan het ministerie (de gemeente is gehouden aan het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV), Plateau is gehouden aan de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en het Elektronisch Financieel Jaarverslag (EFJ)). Door het recht-trekken van deze verschillen heeft er in 2011 bij Plateau een (forse) eenmalige boekhoudkundige correctie plaatsgevonden op het eigen vermogen.

Uit de begroting 2013 van het Plateau blijkt dat er onzekerheden zijn over het financieel meerjarenperspectief. Het onderwijs heeft te maken met (landelijke) bezuinigingen en daarnaast is er in Assen sprake van een (beperkte) krimp¹ van het aantal basisschoolleerlingen. In de begroting 2013 en volgende zitten daarom zowel een aantal kansen (bezuinigingen die worden uitgesteld of niet doorgaan)

¹ Uit de meest recente versie van het onderzoek van STAMM 'Krimpen met perspectief; Demografische ontwikkelingen, gevolgen en kansen voor het Drentse basisonderwijs' (april 2012) blijkt dat voor de gemeente Assen de komende vier jaar een daling tot 5% wordt geprognosticeerd. Dit ligt nog ver onder het provinciaal gemiddelde (krimp van gemiddeld ± 13% van het aantal basisschoolleerlingen).

als risico's (bezuinigingen die wel blijven, krimp van het aantal leerlingen, afvloeiing personeel) die ervoor zorgen dat het financieel meerjarenperspectief nog onvoldoende zekerheden kan bieden. Als gevolg van deze ontwikkelingen is het project tot nader orde opgeschort en werken Plateau en de gemeente Assen in 'reguliere setting' aan een reëel meerjarenperspectief.

Opschorten van het project heeft gevolgen voor de bezuinigingstaakstelling van € 260.000 die per 2013 is ingeboekt op de gemeentelijke bijdrage aan Plateau. Deze wordt op een andere wijze gerealiseerd.

<i>Programma</i>	<i>Onderwijs</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 300.000</i>
<i>Kans</i>	<i>75%</i>

Huisvesting onderwijs van het Dr. Nassau College en het Vincent van Gogh College

Uw raad heeft een krediet beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van het Dr. Nassau College, locatie Quintus en het Vincent van Gogh College en vernieuwbouw locatie Penta van het Dr. Nassau College. Het krediet is taakstellend. Uit de risicoparaagraaf behorend bij het raadsvoorstel is een aantal risico's benoemd. De ramingen zijn gebaseerd op normbedragen. Binnen het krediet is rekening gehouden met tijdelijke huisvesting op basis van normbedragen. De huidige gebouwen van het Vincent van Gogh College kunnen tijdens de bouw in gebruik blijven. Door de nieuwbouw van het Dr. Nassau College gefaseerd uit te voeren kan tijdelijke huisvesting tot een minimum worden beperkt. Doordat bestemmingsplannen gewijzigd moeten worden is bij Vincent van Gogh vertraging ontstaan en kan bij locatie Quintus vertraging ontstaan.

In het voorstel was nog onduidelijkheid over de financiering van de grond van het Vincent van Gogh college. Inmiddels is gebleken dat de gemeente juridisch eigenaar is van de gronden. Daarmee is het risico voor aankoop van het terrein vervallen. Risico's zijn de toerekening van projectkosten, stijging van bouwkosten en eventuele extra kosten voor het bouwrijp maken en het aanleggen van de infrastructuur. Het krediet is beschikbaar gesteld door uw raad, maar staat als gevolg van de bovengenoemde ontwikkelingen onder druk. Wij zullen door strakke monitoring de risico's zoveel mogelijk beperken.

<i>Programma</i>	<i>Onderwijs</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 1.250.000</i>
<i>Kans</i>	<i>60%</i>

Gemeentelijke Kredietbank Drenthe (GKB)

Ondanks het feit dat de nieuwe wet de gemeente verantwoordelijk maakt voor schuldhulpverlening heeft het Rijk hiervoor geen extra middelen beschikbaar gesteld. Voor 2013 en volgende jaren is,

na aftrek van de taakstelling een budget van € 502.000 beschikbaar. In voorgaande jaren werd dit budget aangevuld met rijksmiddelen en re-integratiemiddelen. Voor 2012 is het budget incidenteel verhoogd met € 250.000. Voor 2013 zijn deze extra middelen er niet.

In 2011 en in 2012 bedroegen de werkelijke kosten ruim € 1 miljoen. Zoals beschreven valt er voor 2013 hooguit een dempende werking te verwachten van de groei van het aantal klanten en dus ook van de kosten. Anders geformuleerd: zonder (structurele) beleidswijzigingen al dan niet gepaard gaand met een verhoging van het budget kan voor 2013 een tekort van € 500.000 ontstaan.

<i>Programma</i>	<i>Werk en inkomen</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 500.000</i>
<i>Kans</i>	<i>80%</i>

GGD (gemeentelijke gezondheidsdienst Drenthe)

De algemene reserve van de GGD zit nog niet op het gewenste minimumniveau van € 433.000, zijnde 5% van de begroting van het wettelijke basistakenpakket, maar komt jaarlijks dichterbij in de buurt. Mogelijke tegenvallers binnen het wettelijke basistakenpakket kunnen derhalve beperkt binnen de GGD zelf worden opgevangen.

De risicoreserve voor de additionele taken ligt inmiddels bijna op het gewenste niveau ad € 686.000.

Daarentegen is bij een aantal andere reserves en voorzieningen, bestemd voor afdekking van bedrijfsrisico's, het plafond overschreden. Dit heeft geresulteerd in terugbetaling van die deelnemers.

<i>Programma</i>	<i>Zorg en welzijn</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Lange termijn exploitatie De Nieuwe Kolk

Bij de Voorjaarsnota is de herziene exploitatie voor De Nieuwe Kolk aan u voorgelegd. U heeft ingestemd met versneld inzetten van de Weiersstraatreserve om de exploitatietekorten af te dekken. De huidige verwachting is dat rond het jaar 2025 de Weiersstraatreserve leeg is en niet meer is in te zetten voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk. Hierdoor ontstaat vanaf dat moment een ingeschat exploitatietekort van € 2,5 miljoen.

<i>Programma</i>	<i>Kunst en cultuur</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 2,5 miljoen</i>
<i>Kans</i>	<i>90%</i>

Exploitatie van partijen in De Nieuwe Kolk

De partijen die gehuisvest zijn in De Nieuwe Kolk hebben te maken met onzekerheden in de exploitatie. Het onzekere economische tij en de bezuinigin-

gen zijn hier mede debet aan. Het risico is aanwezig dat de huisvestingslasten zwaar drukken op deze exploitaties. Voor de partijen die subsidie ontvangen van de provincie, Biblionet en het Centrum voor Beeldende Kunst, spelen de bezuinigingen een belangrijke rol. Het risico is aanwezig dat deze partijen op termijn problemen krijgen in hun exploitatie, waaronder de kosten voor huisvesting. Voor het Centrum van Beeldende Kunst is het risico beperkt door de inzet van de reserve Weiersstraat. Het risico is dat De Nieuwe Kolk op termijn te maken kan krijgen met leegstand.

<i>Programma</i>	<i>Kunst en cultuur</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>40%</i>

Hulpverleningsdienst Drenthe (HVD)

De hulpverleningsdienst Drenthe is betrokken bij de regionalisering van de brandweer in Drenthe, dit kan mogelijk leiden tot frictiekosten. Deze frictiekosten zullen door de hulpverleningsdienst Drenthe zelf moeten worden opgevangen. Hierin blijft echter een bepaalde mate van risico zitten. Medio 2013 zullen de gemeentelijke gezondheidsdienst, de hulpverleningsdienst Drenthe en de brandweer gezamenlijk gehuisvest gaan worden. Momenteel doet de hulpverleningsdienst Drenthe voor een aantal ondersteunende taken een beroep op de gemeente Assen. Onduidelijk is of dat zo blijft.

<i>Programma</i>	<i>Veiligheid</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Risico's grondexploitaties en projecten

Grondexploitaties

Risico's op grondexploitaties worden binnen het Grondbedrijf financieel vertaald. Zekere, berekende risico's worden ten laste gebracht van de algemene reserve van het Grondbedrijf. Voor mogelijk optredende risico's is een weerstandsreserve gevormd.

Met het oog op het realiseren van onze beleidsdoelen op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijke groei worden plannen voorbereid en in sommige gevallen investeringen gedaan door de aankoop van panden en/of gronden. De omvang van deze investeringen en de timing daarvan is niet altijd voorspelbaar. De beslaglegging op onze financiële middelen is een resultaat van onderhandelingen met marktpartijen op basis van bestuurlijke afwegingen.

FlorijnAs

Risicomangement

In het kader van het project risicomangement zijn de doelen van de onderliggende projecten en het programma gedefinieerd en de risico-inventarisaties afgerond. Vervolgens zijn de risico's gekwantificeerd en van prioriteiten voorzien. Daarna zijn per project beheersmaatregelen opgesteld en verantwoordelijken aangewezen.

De projectleiders zijn verantwoordelijk voor de beheersing van de risico's op project niveau en de programmamanager is eindverantwoordelijk.

De risico's van de projecten worden regelmatig geactualiseerd; als een project in een nieuwe fase komt of de scope is gewijzigd wordt er een nieuwe cyclus opgestart (inventarisatie, prioritering, beheersing en bewaking).

Tijd

In het convenant tussen Rijk en regio van 23 juni 2008 is een kasritme opgenomen voor de uitbetaling van de Bereikbaarheidsprojecten. Het convenant gaat er, gelet op het aangegeven kasritme, vanuit dat de concrete projecten in 2020 zijn afgerond. Voor deze projecten is niet de vraag of zij zullen worden uitgevoerd maar hoe en wanneer. Om de risico's te minimaliseren wordt er op gestuurd dat voor 2020 alle verplichtingen zijn aangegaan en de projecten zijn afgerond. De huidige planning laat zien dat het zeer aannemelijk is dat de projecten dan zijn afgerond. Het Rijk wordt jaarlijks op de hoogte gehouden van de voortgang van de FlorijnAs-projecten.

Door te sturen op planning en de bewaking van de scope en de ambities en zinvol gebruik te maken van de Crisis- en Herstelwet kan het risico dat de planning uitloopt worden beperkt.

Om verkeershinder te voorkomen wordt gestuurd op de planning van de diverse projecten; een en ander wordt geregeld voor het Minder Hinderplan.

Scope

In de overeenkomst met de provincie Drenthe is een inspanningsverplichting afgesproken om € 20 miljoen in te verdienen voor de concrete Rsp-projecten Bereikbaarheid. De inverdiendaakstelling is van toepassing op de drie concrete bereikbaarheidsprojecten Blauwe As, Stationsgebied/Stadsboulevard en Assen-Zuid infrastructuur.

Er is op ambtelijk en bestuurlijk niveau overleg geweest met de provincie over de inverdiendaakstelling. Van de kant van de gemeente zijn voorstellen gedaan over de inverdienumogelijkheden. Inmiddels is met de provincie overeenstemming bereikt over een bedrag van ruim € 15 miljoen. Inclusief scope-

wijzigingen wordt de inverdietaakstelling van € 20 miljoen wel gerealiseerd.

Het station Assen-Zuid (spoorse aanpassingen) is een apart RSP-project en geen onderdeel van het concrete project 'Bereikbaarheid Assen' maar van het concrete project Openbaar vervoer. De provincie is een andere mening toegedaan, volgens de provincie maken de spoorse aanpassingen wel onderdeel uit van de concrete Rsp-projecten Bereikbaarheid. De gemeente gaat ervan uit dat financiering van de spoorse aanpassingen, ad € 15 miljoen, vanuit het Rijk is gewaarborgd.

De meeste projecten van de FlorijnAs bevinden zich nog in de voorbereidende fase waarbij wel al keuzes gemaakt moeten worden die verstrekking gevolgen hebben, zowel bij de RSP-projecten als bij de projecten in de sfeer van de gebiedsontwikkelingen. Bij het maken van de keuzes worden risico's gelopen. Deze risico's worden op dat moment zo goed mogelijk in beeld gebracht (varianten Stationsgebied/Stadsboulevard, Havenkwartier).

Voor het werklandschap Assen-Zuid en het Havenkwartier is het risico reëel dat de grondexploitatie niet sluitend is. Bij de bepaling van het weerstandvermogen van het Grondbedrijf is hiermee wel rekening gehouden in de integrale afwegingsnotitie Grondbedrijf. Voor het werklandschap Assen-Zuid is een exploitatieplan vastgesteld. In 2012 wordt de grondexploitatie vastgesteld.

Voor het Havenkwartier geldt dat er nog veel onzekerheden zijn. Vooral ten aanzien van de programmering, dichtheden, woningbouwtypes en hoog en laag water zullen nog diverse uitgangspunten bepaald moeten worden. De in de maak zijnde stedenbouwkundige visie met bijbehorende grondexploitatie geeft hier inzicht in.

De risico's worden inzichtelijk en beperkt op het moment dat de grondexploitatie wordt vastgesteld.

Financiering

De financiering van de Rsp-projecten Bereikbaarheid FlorijnAs is als volgt geregeld:

financiering van de Rsp-projecten Bereikbaarheid FlorijnAs (bedragen in € * miljoen, op prijspeil 2011):	
Rijksbijdrage	153,5
Regionale cofinanciering:	
1. Gemeente Assen	16,9
2. Gemeente Assen	13,5
3. Provincie Drenthe	13,6
4. Regio Groningen Assen	13,6
Totaal Regionale cofinanciering	57,9
Totaal	211,4

Ad 1

Een van de afspraken uit het convenant met de provincie is dat provincie de aanleg van Norgerbrug-tracé voor een bedrag van € 14,0 miljoen en de bijdrage in de verdubbeling van de N33 voor € 2,0 miljoen overneemt. Bij de gemeente valt de hiervoor gereserveerde dekking van € 16,0 miljoen (prijspeil 2011 € 16,9 miljoen) vrij en wordt ingezet voor de cofinanciering van de FlorijnAs.

Hiervan wordt een bedrag van € 6,9 miljoen gedekt uit de algemene reserve Grondbedrijf en een bedrag van € 6,1 uit de Reserve Grote Projecten. Voor het restant van € 3,9 miljoen moet nog dekking gevonden worden. Hierbij is de inzet van de te compenseren btw nog een mogelijkheid. De cofinanciering moet in 2020 rond zijn.

Ad 2, 3 en 4

Een van de afspraken uit het convenant met de provincie is dat een bedrag van € 39 miljoen van de rijksbijdrage RSP-Bereikbaarheid wordt gebruikt voor financiering van openbaar vervoerprojecten in Zuidoost-Drenthe.

De gemeente draagt hiervan € 13 miljoen bij als cofinanciering (€ 13,5 miljoen op prijspeil 2011). Hiervan is inmiddels € 9,7 miljoen zeker gesteld. Voor het restant van € 3,8 miljoen moet nog dekking worden gevonden. Voor een deel van dit bedrag is cofinanciering uit de beheerfondsen een mogelijkheid. Het restant kan worden gedekt uit de te compenseren btw. De cofinanciering moet in 2020 rond zijn.

De provincie draagt hiervan ook bij met een bedrag van € 13 miljoen en van de regio Groningen-Assen wordt ook een bedrag verwacht van € 13 miljoen (respectievelijk € 13,5 miljoen op prijspeil 2011). De bijdragen van de regio Groningen-Assen en de provincie zijn opgenomen in hun meerjarenprogrammering respectievelijk begroting.

De gevraagde bijdrage van de regio Groningen-Assen wordt onderbouwd door middel van een investeringsaanvraag. Deze wordt beoordeeld in de diverse gremia voordat er een definitief besluit valt. Dit besluit wordt eind 2012 verwacht.

Programma	FlorijnAs
Risicobedrag	€ 7,7 miljoen
Kans	25 %
Te dekken uit:	Voorziening RSP

Betaald parkeren

Als gevolg van de uitbreiding van het aantal parkeergarages (afgelopen jaren en de komende jaren) is het kapitaalbeslag door het parkeerbedrijf toegenomen. De bekostiging vindt plaats uit de parkeerinkomsten. Daarbij wordt voor de lange termijn een zekere continue groei van het aantal parkeerders verondersteld en een aantal incidentele groeiele-

menten gekoppeld aan de realisatie van De Nieuwe Kolk en de functies in de Citadel.

Tevens is uitgegaan van een tariefstijging voor betaald parkeren zonder dat dit leidt tot vraaguitval. De parkeerinkomsten staan echter wel onder druk. Oorzaak hiervan is dat het koopgedrag van consumenten verandert; een voorbeeld hiervan is de verschuiving van aankopen naar kopen via webwinkels op internet in plaats van winkelen in de stad.

<i>Programma</i>	<i>Mobiliteit</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 300.000</i>
<i>Kans</i>	<i>50%</i>

Overige risico's

Garantstellingen

Wij voeren een terughoudend garantiebeleid. In het verleden zijn garantieverplichtingen aangegaan ten behoeve van door instellingen aan te trekken vaste financieringsmiddelen. Bij niet-nakoming van betalingsverplichtingen door de instellingen kunnen wij op onze garantie worden aangesproken. Dit is overigens in de afgelopen jaren nog nooit gebeurd. Het totaal van deze verplichtingen bedraagt ultimo 2010 nog € 34,6 miljoen, waarvan circa 50% onder de garantstelling door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw valt.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Debiteurenrisico's

Vorderingen op derden nemen wij op de balans op voor de nominale waarde zolang er reële verhaals-

Bodemvervuiling

Bouwrijp maken van de locatie Stadsbroek valt duurder uit dan geraamd. Dit komt doordat de bodem vervuild is.

Wij schatten dat dit circa € 1 miljoen kost. Op dit moment zijn de definitieve financiële consequenties nog niet helder.

Verder is er sprake van bodemvervuiling bij 'de Werf'. De inschatting is dat het gaat om een bedrag van € 0,2 miljoen.

<i>Project</i>	<i>Beweeg en beleefpark en De Werf</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>pro memorie</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

mogelijkheden aanwezig zijn. Wanneer de verhaalsmogelijkheid afwezig is, wordt er een voorstel tot oninbaarverklaring gedaan en vindt afboeking van de vordering plaats. In de begroting is ervan uitgegaan dat alle openstaande vorderingen voldaan worden. De praktijk heeft geleerd dat dit enigszins te optimistisch gesteld is, maar de financiële gevolgen kunnen tot nu toe binnen de bestaande budgets worden opgevangen.

Hoewel er voor de gewone debiteuren geen voorziening is getroffen, bestaat er sinds 2005 voor oninbaar geachte vorderingen ten aanzien van uitkeringsgerechtigden wel een voorziening. Aanleiding hiervoor was de invoering van de Wet werk en bijstand en de hogere risico's die wij dienaangaande lopen.

<i>Programma</i>	<i>Algemene dekking</i>
<i>Risicobedrag</i>	<i>€ 0</i>
<i>Kans</i>	<i>pro memorie</i>

Relevante kengetallen

Weerstandscapaciteit (bedragen * € 1.000)	begroting 2012	rekening 2011	begroting 2013
A. Weerstandscapaciteit in reserves	39.566	44.205	37.463
B. Risico's	37.013	30.894	31.095
C. Weerstandvermogen			
Absoluut (A-B)	2.536	13.312	6.369
Ratio (A/B)	1,07	1,43	1,20

Gekwantificeerde risico's per subgroep	rekening 2011	begroting 2013	mutatie
risico's - niet beïnvloedbare factoren	1.350.000	2.255.000	905.000
risico's in de bedrijfsvoering	2.025.000	1.500.000	-525.000
risico's open einde regelingen	3.137.500	3.787.500	650.000

Gekwantificeerde risico's per subgroep			
	rekening 2011	begroting 2013	mutatie
risico's verbonden partijen	2.480.000	5.260.000	2.780.000
risico's grondexploitatie en projecten	21.626.000	18.243.000	-3.383.000
overige	50.000	50.000	0
totaal	30.893.500	31.094.500	426.000

Het risicoprofiel is verbeterd ten opzichte van de inschatting bij de jaarrekening 2011.

Mutaties in het risicoprofiel ten opzichte van het laatste ijkmoment (rekening 2011)

Mutatie niet beïnvloedbare factoren

De wijzigingen in het gemeentefonds op het gebied van de invoering van de Basis Administratie Gemeenten, de aanstaande wetgeving van de Wet Hof zorgen voor een verhoogd risicoprofiel.

Mutatie bedrijfsvoering

De claim over licenties is vervallen.

Mutatie verbonden partijen

De Nieuwe Kolk is opgeleverd. Het risicoprofiel is verschoven van het onderdeel projecten naar openeinderegelingen. De risico's bevinden zich met name in de exploitatie van De Nieuwe Kolk. De exploitatie vindt grotendeels plaats via de reguliere subsidie aan de verbonden partijen.

Mutatie grondexploitatie en projecten

Het risicoprofiel van De Nieuwe Kolk is verschoven naar het onderdeel Verbonden partijen.

Inleiding

Als gemeente hebben wij duurzame middelen nodig om goederen en diensten aan de burger te kunnen leveren. Deze middelen worden aangeduid met de term kapitaalgoederen. De belangrijkste kapitaalgoederen hebben betrekking op wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en dienen in exploitatie te worden genomen. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan.

Kaders

De besteding voor de instandhouding van kapitaalgoederen hebben wij opgenomen in de verschillende programma's van de begroting. De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt, omdat onderhoud vroeg of laat altijd moet worden uitgevoerd. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan wanneer het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de budgetten is afhankelijk van het gekozen kwaliteitsniveau. De vaststelling van het kwaliteitsniveau is aan u voorbehouden. Hiervoor hebben wij diverse beheervisies opgesteld, waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Algemene kaders

Voor het realiseren van een kwaliteitsverbetering in het ontwerp, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte hebben wij de beleidskaders vastgelegd in de Raamnota Openbare Ruimte. Deze is in 2010 geactualiseerd.

De Raamnota bevat concrete richtlijnen en referentiebeelden over het gewenste beeld van de openbare ruimte. De Raamnota is een integrale paraplunota, wat wil zeggen dat de specifieke beleidsnota's (bijvoorbeeld de Groenstructuurvisie) voldoen aan de richtlijnen uit de Raamnota. Naast de Raamnota is de notitie IBOR Assen (2007) vastgesteld. Deze is in 2010 geactualiseerd.

In deze notitie hebben wij kwaliteitsniveaus vastgesteld voor het Integrale Beheer van de Openbare Ruimte (IBOR). Voor de gehele stad geldt het kwaliteitsniveau Basis als minimum en voor een aantal delen van de stad geldt het niveau Hoog. In de notitie IBOR Assen is bovendien vastgesteld dat al bij de ontwikkeling van plannen nadrukkelijk rekening gehouden wordt met het beheer. In de besluitvorming over dit soort projecten moeten wij daarom altijd een beheerparagraaf opnemen.

In het Waterplan Assen koerst op helder water (2006) hebben wij de gezamenlijke visie en ambities op het gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening van de gemeente en de waterschappen vastgelegd.

Wegen

Het in stand houden van wegen is in de begroting te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Wegbeheer.

relevante beleidskaders

beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Nota Wegbeheer Assen	2008	2012

Uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR-kwaliteitsbeelden. Voor het centrum en de winkelcentra in de wijken van Assen is de beeldkwaliteit voor alle producten op hoog vastgesteld. Voor verhardingen is het echter niet mogelijk om dit op deze beeldkwaliteit te onderhouden, omdat de kwaliteit/technische staat van de verhardingen op dit moment op hoofdlijnen op ba-

sisniveau is en het bijna een complete reconstructie van het centrum (of groot onderhoud) vergt om alle verhardingen op het hoge niveau te krijgen. Hiervoor ontbreken de financiën. Wat verhardingen betreft zal daar waar nu een beeldkwaliteit hoog is, of wordt, het ook op hoog niveau worden onderhouden en daar waar de beeldkwaliteit basis is, het onderhoudsniveau ook basis zijn.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit, zie ook hiervoor, met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020 die onder andere afgestemd is op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) voor de periode tot 2013.

Vanaf 2007 sluiten wij met de plannen aan bij de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van Gebiedsgericht Werken (GGW). Dit wordt gedaan door de benodigde fysieke maatregelen in de openbare ruimte aan te laten sluiten bij de sociale maatregelen in een bepaald gebied. Duidelijk is dat sociale maatregelen zich lastiger in laten plannen dan fysieke maatregelen.

Financiën

De Nota wegbeheer (24 januari 2008) geeft inzicht in de werkwijze en financiering ten aanzien van deze herinrichtingsprojecten. Wij maken een integrale afweging ten aanzien van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen.

De financiering van deze infrastructurele herinrichtingsprojecten komt uit een bijdrage uit de Reserve straten en wegen (indien er ook sprake is van groot onderhoud), het meerjarenperspectief vervanging rioleringen, externe financiering en subsidies en de algemene middelen. De huidige meerjarenplanning geeft u inzicht in de projecten tot en met 2014.

begrote lasten voor de wegen				(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wegen	2.694	3.206	3.134	3.284	3.329	3.374

Afwijkingen en risico's

Een integrale planning en afweging van projecten houdt voor ons als wegbeheerder een risico in. Dit risico bestaat uit wegen die versleten zijn maar steeds onvoldoende prioriteit krijgen in een integrale afweging. Als wegbeheerder moeten we de weg echter veilig houden en daarom zullen maatregelen genomen moeten worden, waarvoor tot aan de vaststelling van de Nota Wegbeheer geen financiering was geregeld.

Op twee manieren maakt de Nota een inschatting van dit risico. Om dit risico af te dekken, besloten wij eerder de storting in de Reserve straten en wegen na 2010 te verhogen met minimaal € 600.000,

dit zal worden gedaan door een jaarlijkse cumulatieve groei tot en met 2014 van € 150.000. Hier is inmiddels een negatieve correctie doorgevoerd van € 100.000. Dit kan betekenen dat projecten pas in een later stadium kunnen worden uitgevoerd of anderszids het verhogen van efficiëntie door hetzelfde te doen met minder geld. Verder is incidenteel de rentetoevoeging aan de Reserve straten en wegen voor 2011 vervallen.

De taakstelling Schoon, Heel en Veilig voortvloeiend uit de bezuinigingen voor de periode 2011-2014 heeft tot gevolg dat groot onderhoudsprojecten moeten worden heroverwogen en/of uitgesteld.

Overige infrastructuur

Het in stand houden van de overige infrastructuur is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Verzorging overige infrastructuur.

relevante beleidskaders			
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in	opmerking
Beleidsplan openbare verlichting	2008		
Beheersplan kunstwerken	2011		
Duurzaam terreinbeheer en certificering			gereed in 2012
Beleidsplan graffiti en wildplakken	2011		
Beleids- en beheersplan verkeersregelin- stallaties			In voorbereiding

Het beleidsplan Openbare Verlichting is gericht op 35% energiebesparing en een evenredige reductie

van CO₂-uitstoot, door het toepassen van dimbare installaties en invoering van led-verlichting.

Financiën

De stand van de voorziening Groot onderhoud kunstwerken eind 2013 is geraamd op € 198.000 en is vooralsnog voldoende op niveau.

Wij kiezen voor grootschalige vervanging van openbare verlichting, waarvoor budget beschikbaar is gesteld.

begrote lasten voor overige infrastructuur				(bedragen x € 1.000)		
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bermen	307	305	305	305	323	341
Schoonhouden openbare ruimte	1.711	1.869	1.885	1.885	1.908	1.931
Verkeersregelingen	384	499	439	439	439	439
Kunstwerken	743	747	607	607	614	621
Klein straatmeubilair	83	103	104	104	104	104
Openbare verlichting	959	1.017	1.035	1.058	1.091	1.124
Totaal	4.187	4.540	4.375	4.398	4.479	4.560

Afwijkingen en risico's

Een risico vormt het onderhoud van Schanskorven, deze groeien snel dicht met onkruid. Aangezien we niet chemisch bestrijden, moet dit handmatig worden verwijderd om het op het afgesproken IBOR-niveau te houden, hetgeen extra kosten met zich mee zal brengen.

In 2011 wordt de voorbereiding van het kunstwerk-beheerplan afgerond. Aan de hand van dit plan zal een separaat voorstel gedaan worden met betrekking tot een eventuele herziening van de voorziening Groot onderhoud kunstwerken.

Riolering en water

Het in stand houden van de riolering en waterhuishouding is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Rioolbeheer en waterwegen.

relevante beleidskaders			
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in	opmerking
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen 2009-2012 (GRP)	2009	2012	
Waterplan	2006	2012	
Baggerplan	-	2013	
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen	2008	2012	actualisatie
Beheerplan oeverconstructies	2011	2012	

In januari 2009 hebt u het Gemeentelijk Rioleringsplan Assen 2009-2012 (GRP), de bijbehorende maatstaven en het gewenste onderhoudsniveau voor het watersysteem vastgesteld. In het GRP concludeerden wij dat het huidige waterbeheer past bij het huidige areaal en de daarvoor gekozen maatstaven.

Om goed inzicht te krijgen, belangen te wegen en prioriteiten te stellen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij wordt steeds vier jaar vooruitgekeken met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (circa vijf tot zes jaar). In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020 die onder andere afgestemd is op het gemeentelijk wegbeheer voor de periode tot 2013.

Vanaf 2007 sluiten onze planningen aan op de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van Gebiedsgericht Werken (GGW). Dit door benodigde fysieke maatregelen in de openbare ruimte aan te laten sluiten bij de sociale maatregelen in een bepaald gebied. Duidelijk is dat sociale maatregelen zich lastiger in laten plannen dan fysieke maatregelen.

Financiën

De uitgaven met betrekking tot riolering worden gedekt door inkomsten uit rioolrechten. Voor overige zaken is een onderhoudsvoorziening.

De geraamde stand van de voorziening is eind 2013 € 7,1 miljoen en is op een voldoende niveau.

begrote lasten voor riolering en water				(bedragen x € 1.000)		
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
riolering beheer en klein onderhoud	5.130	5.020	4.979	5.069	5.282	5.242
watergangen	308	421	466	467	469	471
waterwegen	438	373	380	380	380	380
totaal	5.876	5.814	5.825	5.915	6.005	6.092

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer voorzien wij geen afwijkingen op kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. Derhalve zal, met uitzondering van tussentijdse beleids- en/of begrotingswijzigingen, de rioolheffing zich conform het GRP 2009-2012 ontwikkelen.

In het beheer van de waterwegen houden wij rekening met mogelijke afwijkingen op kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's voor de volgende onderdelen:

Baggeren vaarwegen

De vaarwegen zijn in 2008 gebaggerd. Medio 2015 zal rekening moeten worden gehouden met het onderhoud (baggeren van vaarwegen).

Onderhoud oeverconstructies

In 2011 hebben wij, op basis van recent opgedane ervaring met de damwanden en nader onderzoek, de meerjarenplanning geactualiseerd. Op basis van de in het Beheerplan Oeverconstructies vastgestelde uitgangspunten, hebben wij de begroting bijgesteld.

Voorzieningen Recreatievaart

In 2011 gaan wij het beleid Beheer van het openbaar vaarwater in Assen evalueren. Afhankelijk van de uitkomsten en onze ambities kunnen wij de begroting bijstellen.

Groen

Het in stand houden van het groen is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Groenbeheer.

relevante beleidskaders			
beleidskader	vastgesteld	Actualisatie voorzien in	opmerking
Groenstructuurvisie	2006	2012	Geen actualisatie maar evaluatie
Groenbeheervisie	2008		
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009		
Stedelijk speelbeleidskader	2009		
Het groene Frame	2010		
Wijkspelplannen	2011		

De Groenstructuurvisie (visie niveau) en het Groene Frame (praktijkniveau) geven onze lange termijnvisie weer, voor het groen in Assen om het groene karakter van Assen te bewaren en te versterken. De Groenstructuurvisie en het Groene Frame zijn de toetsingskaders voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen.

Onze opgaven zijn het versterken en in stand houden van de kwaliteiten en de functies, het versterken en invullen van ontbrekende schakels in de groenstructuren en het versterken van de groene verbindingen tussen stad en omliggend landschap.

Tevens is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze Groenbeheervisie geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn door u vastgesteld aan de hand van de kwaliteitscatalogus Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). Als aandachtspunt hebben wij aangegeven, dat geen rekening is gehouden met de investeringen voor vervanging van de openbare ruimte aan het eind van de levensduur.

De beleidsnota Natuur- en Milieu Educatie (NME) geeft het belang van NME en de accenten aan voor de komende jaren. De hoofdlijnen zijn: het betrekken van bewoners bij hun leefomgeving, het samenwerken met maatschappelijke partners, het hebben van adequate stedelijke voorzieningen (een nieuw NME-centrum) en voorzieningen in de wijken en het doorontwikkelen van het aanbod op basis van de vraag en maatschappelijke ontwikkelingen. De kwaliteit van de Asser NME-activiteiten voldoet momenteel ruim voldoende aan de landelijke uitgangspunten, die overigens in de komende jaren door het Rijk beter meetbaar worden gemaakt.

Ons Stedelijk speelbeleidskader geeft de kaders en ambities weer voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. De nota geeft het belang van buitenspelen aan voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en voor de leefomgeving. De hoofdlijnen zijn: een goede kwaliteit en maatwerk afgestemd op de behoeften.

De accenten voor de komende jaren zijn spelaanleidingen en natuurspeelplekken, normering voor de wijken, het organiseren van activiteiten in samenwerking met jongerenwerk, sportbuurtwerk en NME.

Het stedelijk speelbeleidskader geeft de algemene randvoorwaarden voor de Wijkspelplannen. In de Wijkspelplannen hebben wij per wijk geregeld hoe de concrete spreiding van de voorzieningen zou moeten zijn en hoe nieuwe speelvoorzieningen met draagvlak gerealiseerd kunnen worden.

De kwaliteitsniveaus voor het beheer hebben wij vastgelegd in de kwaliteitscatalogus IBOR: Integraal Beheer Openbare Ruimte.

Financiën

Het huidige budget is net toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus. Binnen de beheerbudgetten is geen ruimte voor het renoveren/vervangen van verouderd groen.

Vanaf 2011 kunnen met het huidige budget dan ook geen renovaties plaatsvinden. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van het groen (Schoon, Heel en Veilig is voor de versleten plantvakken niet meer te garanderen).

begrote lasten voor groenbeheer				(bedragen x € 1.000)		
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
plantsoenen	3.976	4.032	4.081	4.081	4.081	4.275
bossen en natuurterreinen	386	345	353	353	353	353
kinderboerderijen	301	256	290	290	290	290
groenonderhoud recreatieterreinen	435	427	425	425	425	425
speelreinen	273	607	660	712	765	819
totaal	5.371	5.667	5.809	5.861	5.914	6.162

Afwijkingen en risico's

Het grootschalig renoveren van groen is in de periode 2007-2010 projectmatig gefinancierd. Het renoveren van groen is structureel nodig om aan de afgesproken kwaliteitsniveaus (Raamnota Openbare Ruimte, Groenstructuurvisie, IBOR kwaliteitscatalogus) te kunnen blijven voldoen.

Met de planningen willen wij aansluiten op herinrichtingsprojecten, onderhoud aan wegen en riolen en projecten in het kader van Gebiedsgericht wer-

ken. Waar mogelijk sluiten wij ook aan bij de planning van Gebiedsgericht Werken (GGW).

De stijging van de kosten van de speelreinen wordt veroorzaakt door de verschuiving van de kapitaallasten van de post plantsoenen naar speelreinen.

Begraven

Het in stand houden van de begraafplaatsen is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Begraven.

relevante beleidskaders		
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006	
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2011	
Inrichtings- en beheerplan De Boskamp	2011	
Beleidsnota historie en toekomst Noorder- en Zuiderbegraafplaats inclusief lijst cultuurhistorisch waardevolle monumenten	2010	

De beleidsnota begraafplaatsen geeft de kaders aan voor beleid en uitvoering voor de lange termijn. Onze doelen zijn het zorgen voor kwalitatief goed begraven op de korte en lange termijn, het waarborgen van de begraafcapaciteit, het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen waar kostendekkend wordt begraven en het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteiten van Assen en aan de openbare ruimte. Projectmatig maken wij momenteel de inhoudslag van de bestaande situatie naar de doelen van de beleidsnota.

Het begraven moet voldoen aan wettelijke eisen (Wet op de Lijkbezorging). Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoet aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus (basis). In het voorjaar van 2012 wordt een financiële meerjarenplanning opgesteld voor de toekomstige investeringen voor de begraafplaatsen (onder andere herinrichtings- en ruimingsplan voor De Boskamp, herinrichting en herstel Zuider- en Noorderbegraafplaats).

Financiën

begrote lasten voor begraafplaatsen				(bedragen x € 1.000)		
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
begraafplaatsen	660	658	672	672	672	672

Afwijkingen en risico's

Het huidige budget is niet toereikend om regulier beheer van de begraafplaatsen, de opstallen, hekwerken, administratie, dienstverlening en planvorming te financieren.

Vanaf 2012 moeten we bovendien rekening houden met investeringen om de plannen voor de Noorder- en Zuiderbegraafplaats en De Boskamp (ruimings- en inrichtingsplan) uit te kunnen voeren.

Gebouwen

Het in stand houden van de gebouwen is in de begroting terug te vinden in meerdere programma's.

relevante beleidskaders		
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009	2013

Binnen de gemeentelijke organisatie draagt de afdeling Vastgoed, als middelenafdeling, zorg voor het huisvesten van beleidswensen. Deze afdeling heeft tevens een controlefunctie en zal daarbij kritische vragen stellen aan de betrokken beleidsafdelingen die vastgoed inzetten ten behoeve van de beleidsdoelen.

We werken aan een transparante benadering van de kostprijsopbouw voor huurders. Er zal in toenemende mate gebruik worden gemaakt van multifunctionele accommodaties waar verschillende partijen zijn gehuisvest.

Hierbij zal ook aandacht zijn voor vergaande samenwerking met andere partijen ten aanzien van beheer en exploitatie.

Het beheer en onderhoud van bestaand bezit is één van de kerntaken van de afdeling. Bij het onderhoud van gebouwen wordt gedifferentieerd naar het

kwaliteitsniveau van het onderhoud. Het gewenste kwaliteitsniveau wordt bepaald op basis van de lange termijn opbouw van de vastgoedportefeuille, huurderwensen en financiële haalbaarheid. De kwaliteit wordt gemeten met zogenaamde conditiemetingen gebaseerd op de NEN 2767-normen.

Financiën

begrote lasten voor gebouwen (bedragen x € 1.000)						
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
bedrijfsgebouwen		3.846	4.521	5.271	5.271	5.271
onderwijsgebouwen		3.700	3.805	6.000	7.200	7.200
sportgebouwen		2.832	2.842	2.842	2.842	2.842
welzijnsgebouwen		979	1.010	1.010	1.010	1.010
parkeergarages		447	765	765	765	765
overige gebouwen		1.142	5.898	5.898	5.898	5.898
multifunctionele accommodaties		8.086	8.248	8.393	8.538	8.538
totaal		20.836	27.091	30.182	31.527	31.527

Op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's begroten wij per gebouw de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden.

Deze onderhoudsprogramma's worden regelmatig geactualiseerd. De jaarlijkse uitgaven van met name het cyclisch onderhoud, kunnen fluctueren.

Om dit effect enigszins te nivelleren werken wij met onderhoudsvorzieningen per beleidsproduct.

Om de jaarlijkse lasten van het cyclisch onderhoud te kunnen egaliseren hebben wij onderhoudsvoor-

zieningen ingevoerd. De huidige stand van de voorzieningen is voldoende om de onderhoudsprogramma's te kunnen bekostigen.

In 2011 heeft de laatste actualisatie plaatsgevonden. Op dit moment wordt gewerkt aan het verzamelen van gegevens voor de bepaling van de benodigde middelen en jaarlijkse storting in een onderhoudsvoorziening voor de gemeentelijke parkeergarages. De relatie met de reserve parkeren wordt hierin ook meegenomen. De reserve parkeren heeft per 1 januari 2012 een stand van € 3,545 miljoen waarbij een jaarlijkse storting van € 450.000 wordt gerealiseerd.

Voorziening onderhoud (bedragen x € 1.000)			
omschrijving	benodigd vanuit onderhoudsplan	stand voorziening per 1 januari 2012	jaarlijkse storting
bedrijfsgebouwen	136	648	105
onderwijsgebouwen	93	1.345	200
sportgebouwen	30	874	187
welzijnsgebouwen	103	499	108
parkeergarages	0	3.545	450
overige gebouwen	14	148	161
multifunctionele accommodaties		347	224
totaal	268	6.296	1.014

Financiering en treasury

De financierings- of treasuryparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de gemeentelijke financieringsfunctie.

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) en het Teasurystatuut gemeente Assen vormen het beleidskader waarmee en waarbinnen de financiering

van het geheel van gemeentelijke activiteiten, investeringen en projecten zijn beslag krijgt.

De financieringsparagraaf in de begroting en rekening is de jaarlijkse uitwerking en invulling ervan.

Algemene beleidslijn

Ons beleid is gericht op een zo efficiënt en doeltreffend mogelijke financiering van de gemeentelijke huishouding, alsmede op het beheer en de beheersing van de geldstromen daarbinnen. Voorkoming en beheersing van financiële risico's zijn daarbij belangrijke doelstellingen. Daartoe dient bij de invulling van het beleid in ieder geval, in de lijn van de Wet Fido, te worden voldaan aan de volgende randvoorwaarden:

- Het aangaan en verstrekken van leningen is al-

leen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak; met andere woorden: de gemeente mag geen bankiersfunctie vervullen.

- Het uitzetten van tijdelijk overtoollige middelen moet een prudent karakter hebben. In het Teasurystatuut gemeente Assen is het beleidsmatig kader van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, richtlijnen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Beleidsinvulling

Wij zetten het bestaande financieringsbeleid voort, met in achtneming van de hierboven vermelde uitgangspunten, conform de bestendige gedragslijn. De gemeentelijke activa financieren wij voor een groot deel (39%) met eigen vermogen (reserves c.a.), waaronder vooralsnog de verkoopopbrengst van de Essent-aandelen. Het restant wordt gefinancierd met reeds beschikbaar vreemd vermogen en zo nodig in de loop van 2013 nieuw aan te trekken middelen. Uitgaande van de situatie tijdens het opstellen van de begroting zal door reguliere aflossin-

gen de vaste schuld in 2013 met € 16 miljoen afnemen tot € 126 miljoen.

Met inachtneming van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt bezien wij doorlopend of ter consolidatie van de vlottende schuld een beroep moet worden gedaan op de kapitaalmarkt.

Verder kan de financiering van bijzondere projecten aanleiding zijn om vast geld, dat wil zeggen voor een periode langer dan een jaar, aan te trekken.

beloop vaste schuld		(bedragen * € 1 miljoen)						
omschrijving/jaar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
vaste schuld ultimo	60	59	52	61	103	135	122	126

Treasurybeheer

De kern van de treasuryactiviteiten bestaat uit risicobeheer. Het gaat daarbij in hoofdzaak om rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's.

Renterisicobeheer

Bij het opstellen van de Programmabegroting, de Voorjaarsnota en de Najaarsnota, besluiten wij in hoeverre het gemeentelijk rentebeleid en de rentevisie moeten worden bijgesteld.

Voor het bepalen van de rentevisie maken wij inschattingen op grond van de actuele economische situatie en de daarin voorziene ontwikkelingen. Wij maken hierbij gebruik van de opvattingen die daaromtrent bestaan bij de op het vakgebied opererende instellingen.

Ten tijde van het opstellen van de begroting is er door de voortdurende onrust op de financiële markten nog steeds sprake van een aanhoudende krimp

van de economie. Deze situatie zal niet veel veranderen zolang er geen echte oplossing voor de schuldencrisis lijkt te komen. Voor 2013 wordt na stabilisatie een bescheiden economisch herstel verwacht dankzij een aantrekkende wereldeconomie en enige afname van de marktspanningen.

De inflatie zal naar verwachting in 2013 wat teruglopen, mede als gevolg van een afvlakking van de prijsstijging van energie.

Voorzien wordt dat de marktrente zich voorlopig handhaaft op de huidige lage standen. In de loop van 2013 kan de rente geleidelijk oplopen naarmate

de economie van de eurozone wat meer herstel laat zien.

De rentestijging blijft waarschijnlijk echter nog beperkt, omdat de Europese centrale bank de beleidsrente op een laag niveau zal willen handhaven en de zorgen over de schuldencrisis wellicht aanhouden.

De percentages waarmee de gemeente werkt blijven ongewijzigd.

Samengevat zien de voor 2012 gehanteerde beleidsuitgangspunten ten aanzien van de gecalculeerde rente er als volgt uit:

Renteuitgangspunten 2012			
Omschrijving/begrotingsjaar	2011	2012	2013
Calculatierente interne financiering	4,5%	4,5%	4,5%
Calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	3,0%	3,0%	3,0%
Calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	4,5%	4,5%	4,5%
Rentebijdragen reserves Algemene Dienst	1,0%	0,0%	0,0%
Renteverrekening met Grondbedrijf	4,5%	4,5%	4,5%
Calculatierente interne doorbelasting	5,0%	5,0%	5,0%

Het onderstaande overzicht geeft het resultaat weer op de renteparagraaf met daarbij de onderdelen die daarvoor bepalend zijn.

Renteparagraaf/Overzicht kapitaallasten (bedragen x €1.000)			
	resultaat 2011	begroting 2012	begroting 2013
lasten			
rente vaste geldleningen	5.111	5.268	5.072
rente reserves en voorzieningen	6.017	6.553	6.501
rente kortlopende leningen (financieringstekort)	514	3.318	6.339
rente rekening-courant Grondbedrijf	76	0	0
diverse rentekosten	0	0	0
vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	1	0	0
voordeel renteomslag	552	2.741	2.853
totaal lasten	12.271	17.880	20.765
baten			
rente geldleningen uitgezette gelden instellingen	3	59	52
rente rekening-courant Grondbedrijf	0	880	1.220
diverse rentebaten	0	0	0
rente belegging overtollige financieringsmiddelen	0	0	0
invorderingsrente gemeentelijke heffingen	0	0	00
rente investeringen	9.607	16.941	19.493
rentebelegging in revolving fund SVN	5	0	0
bouwrente De Nieuwe Kolk	2.656	0	0
nadeel renteomslag	0	0	0
totaal baten	12.271	17.880	20.765

Toepassing kasgeldlimiet en renterisiconorm

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) maakt bij het inventariseren en toetsen van renterisico's onderscheid tussen het risico van: De vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet en de vaste schuld door middel van de renterisiconorm.

Vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om de mogelijkheid van het financieren met in de regel goedkoper kort geld te begrenzen. De limiet is een vast percentage, 8,5 van de totale lasten van de begroting en bedraagt voor 2013 € 20,6 miljoen. Dit betekent dat wij maximaal voor dit bedrag met kort geld mogen financieren.

Wanneer de gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, moet ingevolge de Wet Fido bij de provincie een plan ter goedkeuring worden ingediend om de overschrijding ongedaan te maken.

In het onderstaande overzicht is een en ander weergegeven. Bij de cijferopstelling zijn wij er vanuit gegaan dat, ter consolidatie van de vlottende schuld, zowel in 2012 als 2013 nog vast geld wordt aangetrokken. Hierbij wordt vooralsnog gestreefd deze consolidaties zo lang als de regelgeving het toelaat uit te stellen om optimaal te kunnen profiteren van de veel voordeliger kort-geldrente.

Kasgeldlimiet 2013 (bedragen x €1.000)				
Omschrijving	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4
Omvang begroting (= grondslag)	242.000	242.000	242.000	242.000
1 Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,5	8,5	8,5	8,5
in bedrag	20.570	20.570	20.570	20.570
2 Omvang vlottende schuld				
opgenomen gelden < 1 jaar	68.208	73.898	72.286	69.110
schuld in rekening-courant	2.000	2.000	2.000	2.000
gestorte gelden door derden < 1 jaar				
overige geldleningen niet zijnde vaste schuld				
3 Vlottende middelen				
contante gelden in kas	10	10	10	10
tegoeden in rekening-courant				
overige uitstaande gelden < 1 jaar	49.990	50.240	50.490	50.990
4 Toets kasgeldlimiet				
a. totaal netto vlottende schuld (2-3)	20.208	25.648	23.786	20.110
b. toegestane kasgeldlimiet (1)	20.570	20.570	20.570	20.570
Ruimte (+)/overschrijding (-) (b-a)	362	-5.078	-3.216	460

Vaste schuld door middel van de renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico bij herfinanciering te beheersen, met andere woorden te voorkomen dat wij in enig jaar worden geconfronteerd met forse renteherzienings- en herfinancieringsproblemen. De norm is 20% van het begrotingstotaal van de gemeente en daarmee direct gereleerd aan het budgettaire risico.

De renterisiconorm voor 2013 bedraagt € 48,8 miljoen. Dit betekent dat de som van de vaste geldleningen waarvan de rente wordt herzien en de noodzakelijke herfinancieringen beneden de € 48,8 miljoen moet blijven. Uit het onderstaande overzicht blijkt, dat aan de renterisiconorm wordt voldaan.

Renterisiconorm (bedragen x €1.000)		2013	2014	2015	2016
1	Renteherziening vaste schuld	0	0	0	0
2	Aflossingen	16.030	21.044	11.057	14.871
3	Renterisico (1+2)	16.030	21.044	11.057	14.871
4	Renterisiconorm	48.400	48.400	48.400	48.400
5	Ruimte (+)/Overschrijding (-) (4-3)	32.370	27.356	37.343	33.529
	Berekening renterisiconorm:				
4a	begrotingstotaal	242.000	242.000	242.000	242.000
4b	Percentage regeling	20	20	20	
00	Renterisiconorm	48.400	48.400	48.400	48.400

Koers- en kredietrisicobeheer

Overeenkomstig het treasurystatuut beperken wij ons bij uitzettingen uit hoofde van onze treasurytaken tot producten waarbij geen koersrisico wordt gelopen. Het uitzetten van overtollige middelen mag uitsluitend gebeuren bij Nederlandse overheden en andere publiekrechtelijke lichamen die volledig solvabel zijn, alsmede bij financiële instellingen die over de bij de Wet Fido en in het treasurystatuut vereiste credit rating beschikken.

Bij het opstellen van de begroting zijn de ontvangsten tot dusverre in verband met de verkoop van de aandelen Essent nog weggezet op depositorekeningen bij drie verschillende partijen. Het totaalbedrag is aangegroeid tot circa € 50 miljoen. Afhankelijk van hoe de verschillende debet- en creditrentepercentages zich tot elkaar verhouden wordt voortdurend bezien hoe om te gaan met deze direct opvraagbare tegoeden binnen de totaalfinanciering.

Schatkistbankieren

In het Begrotingsakkoord 2013 is afgesproken dat decentrale overheden in 2013 gaan schatkistbankieren (zonder leenfaciliteit). Dit houdt in dat tegoeden moeten worden aangehouden in de Nederlandse schatkist (tegen aanmerkelijk lagere percentages dan momenteel mogelijk is). Hierdoor zal het Rijk minder geld hoeven te lenen waardoor de staatschuld zal dalen. Motivatie van het Rijk is de optische verbetering van de EMU-schuld van Nederland. Onderlinge schulden tussen overheden hoeven in die definitie van overheidsschuld niet te worden meegeteld. Het Rijk verwacht met schatkistbankieren door decentrale overheden een verbetering van de gepresenteerde EMU-schuld te bereiken van 4%. De echte overheidsschuld wijzigt niet. Het heeft alleen een positief effect op het kredietoordeel van marktpartijen over de staat.

Ten tijde van het opstellen van de begroting is de situatie zodanig dat inmiddels de decentrale overheden tijdens overleg met het rijk hebben aangegeven tegen verplicht schatkistbankieren te zijn. Het tast de autonomie aan. Er is aangedrongen op compensatie van de lagere renteopbrengsten.

Navraag bij het Ministerie van financiën omtrent de verdere invulling van een en ander heeft uitgewezen dat de exacte invoerdatum nog niet bekend is. Daarom wordt als uitgangspunt gehanteerd dat be-

leggingen en herbeleggingen uiterlijk op 1 januari 2014 beschikbaar moeten zijn voor de schatkist. Nadere formalisering vindt plaats na de zomervakantie van 2012.

Zonder compensatie wordt voor Assen als eerste aanname rekening gehouden met een inkomstenderving van € 620.000 structureel.

De invoering van verplicht schatkistbankieren en andere veranderde omstandigheden (organisatieontwikkeling) zijn aanleiding om het Treasurystatuut aan te passen wanneer genoemde wijzigingen hun definitieve beslag hebben gekregen.

Assen kent een beperkt aantal verstrekte langlopende leningen. Deze zijn veelal historisch bepaald en/of door bijzondere omstandigheden ontstaan. Voor zover sprake is van risico's hebben wij voorzieningen getroffen.

Sinds 2009 is het ingevolge de Wet Fido niet meer toegestaan om nieuwe hypothecaire geldleningen aan personeel te verstrekken. Bestaande overeenkomsten mogen worden gehandhaafd. Het bedrag hiervoor in het onderstaande kredietrisico-overzicht betreft dus (af)lopende leningen.

overzicht aan derden verstrekte geldleningen		(bedragen x €1.000)	
kredietnemer	risico/zekerheid	schuld restant	% totaal
Alescon (geldleningen ten behoeve van hypothecaire geldleningen personeel)	In de overeenkomst met Alescon is bepaald dat de inkomsten van de lening worden doorbetaald aan de gemeente, zo ook de opbrengst bij een eventueel gedwongen verkoop. Verder wordt het risico beperkt, omdat Alescon een gemeenschappelijke regeling is.	40	0,3
Dysi (geldlening ten behoeve van het project Slimme Optische Sensor SOS)	Voorziening binnen de Reserve cofinanciering economisch beleid.	100	0,7
Gemeentelijk personeel (hypothecaire leningen ten behoeve van aankoop van een woning)	Recht van hypotheek.	936	6,6
Enexis (achtergestelde lening)	Nauwelijks risico, solvabel bedrijf.	884	6,2
Enexis (aandeelhoudersleningen)	Nauwelijks risico, solvabel bedrijf.	7.776	54,6
RWE (aandeel in geschatte terugontvangst van reserveringen voor garanties en zekerheden in verband met de verkoop van de aandelen Essent)	Het beheer van de fondsen wordt ondergebracht bij één of meerdere financiële instellingen die ook op lange termijn kredietwaardig zijn.	2.673	18,8
Stichting stimuleringsfonds volkshuisvesting (startersleningen)	De ingelege gelden komen terug via het revolving-systeem	1.841	12,8
totaal		14.250	100,0

De gemeente neemt uit hoofde van de publieke taak deel in de aandelenkapitalen van nutsbedrijven (waterleidingmaatschappij Drenthe en Enexis), de bank Nederlandse gemeenten en Groningen Airport. Verder is Assen aandeelhouder in enkele tijdelijke vennootschappen die zijn opgericht ter afronding van de overeenkomst tussen Essent en RWE.

De revenuen van deze beleggingen in de vorm van dividenden maken onderdeel uit van de begroting. Bij Algemene dekkingsmiddelen wordt hier verder op ingegaan.

Liquiditeits- en financieringsrisicobeheer

Realisatie van gunstige renteresultaten en minimalisering van kosten zijn uitgangspunt van beleid. Met het oog op eenduidigheid en vanuit efficiencyoverwegingen lopen de geldstromen bijna volledig via de rekening-courant bij onze hoofdbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten. Verder werken wij voortdurend aan de verbetering en optimalisering van het

inzicht in de planning en beheersing van de interne en externe geldstromen. Mede aan de hand hiervan zijn wij in staat om te bepalen in welke mate en op welke wijze er kort geld moet worden opgenomen en/of kan worden uitgezet ofwel dat wij, met inachtneming van de regelgeving, actie moeten ondernemen op de kapitaalmarkt.

Berekening EMU-saldo gemeente Assen

Het kabinet en de VNG/IPO hebben, ter beheersing van het Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo lokale overheden, afspraken gemaakt waarbij gemeenten zijn gehouden het, op basis van de ramin-

gen in het betreffende jaar, verwachte meerjarig be- loop van het lokale EMU-saldo in de begroting te presenteren voor het begrotingsjaar, het eraan voor- afgaande en het erop volgende jaar.

Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

De Junicirculaire Gemeentefonds 2012 gaat nader in op de betekenis van de Wet Hof voor het EMU-saldo.

De in voorbereiding zijnde wet betreft de Neder- landse uitwerking van Europese afspraken ten aan- zien van de overheidsfinanciën in het kader van

aanscherping van het Stabiliteits- en Groeipact. Het rijk en de medeoverheden worden geacht hiervoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid te delen.

De wet bevat daarom regels voor de bijdrage die decentrale overheden moeten leveren aan het bereiken en vasthouden van houdbare overheidsfinanciën. Deze regels behelzen een drietal terreinen:

1. een gelijkwaardig aandeel van de decentrale overheden in de Europese begrotingseisen (EMU-saldo) en de wijze van vaststelling hiervan,
2. een beheersmodel van het EMU-saldo van de decentrale overheden en

3. een goede informatievoorziening over de overheidsfinanciën van de decentrale overheden.

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen is afgesproken dat in 2013 zal worden proefgedraaid met het beheersmodel. In de Septembercirculaire 2012 zal hierover nader worden geïnformeerd.

Totdat de Wet Hof in werking treedt, gelden de bestaande bestuursafspraken: het EMU-tekort van medeoverheden mag maximaal -0,5% BBP bedragen. Onze gemeentelijke referentiewaarde wordt bepaald op basis van de begrotingstotalen.

Het overzicht hieronder is opgesteld volgens de tot dusverre gehanteerde methodiek.

Gemeentelijke referentiewaarde EMU-saldo

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		2012	2013	2014
1	Exploitatiesaldi toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves ex. gemeentelijke bedrijven	-9.701	-5.573	-9.387
2	Afschrijving ten laste van de exploitatie	10.707	11.193	11.193
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	18.494	2.428	2.500
4	Uitgaven aan investeringen in materiële vaste activa op de balans geactiveerd	108.334	62.188	11.188
5	Bijdragen Rijk, provincies, EU e.o., inzake investeringen die niet via exploitatie lopen	18.540	15.404	21.254
6	Desinvesteringen in vaste activa:			
6a	ontvangsten uit desinvesteringen in vaste activa	-	-	-
6b	daarin te verwachten boekwinst	-	-	-
7	Uitgaven aan aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	19.935	9.346	8.923
8	Grondverkopen:			
8a	ontvangsten uit verkopen van grond	5.956	8.054	9.296
8b	daarin te verwachten boekwinst	-	-	-
9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	23.472	1.743	12.608
10	Betalingen niet via exploitatie, maar rechtstreeks ten laste van reserves gebracht	17.631	1.040	9.336
11	Verkoop van deelnemingen en aandelen:			
11a	verkoop deelnemingen en aandelen	-	-	-
11b	bij verkoop te verwachten boekwinst	-	-	-
Berekend EMU-saldo		-125.376	-42.811	-7.198

Inleiding

In de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt ingegaan op de visie die wij hebben op de bedrijfsvoering. Hiermee voldoen wij aan de verplichting om eens in de vier jaar de beleidsnota's van de begrotingsparagrafen te herzien. Wij willen minder beleidsnota's produceren en daarom is er voor gekozen om de bedrijfsvoeringsvisie in deze begroting op te

nemen. De bedrijfsvoeringsvisie vormt de basis voor de concrete maatregelen voor de komende vier jaren. Eerst wordt ingegaan op bedrijfsvoering in het collegeprogramma. Voor het begrotingsjaar 2013 wordt per middelenfunctie aangegeven wat we in 2013 gaan doen.

Bedrijfsvoering in de bestuursperiode 2010-2014 (collegeprogramma)

De bedrijfsvoering van de gemeente dient de uitvoering van dit collegeprogramma optimaal te ondersteunen. De verschillende programma's en thema's vragen een doorontwikkeling van de organisatie waarbij de integrale sturing versterkt wordt en de doeltreffendheid en doelmatigheid van de manier waarop wij onze taken uitvoeren verder wordt verbeterd. In tijden van financiële krapte kijken we scherp naar de efficiency van onze eigen organisatie.

Bij de doorontwikkeling van de organisatie gaan wij de kwaliteit en deskundigheid van eigen medewerkers verder ontwikkelen en beter benutten. Externe inhuur zal worden teruggebracht. We willen

een aantrekkelijke werkgever blijven. Wij voeren een strategisch personeelsbeleid waarbij ondanks de krimp van de organisatie de ontwikkelingskansen voor medewerkers en de instroom van mensen door bijvoorbeeld traineeprojecten versterkt worden.

Samenwerking met buurgemeenten en provincie op ondersteunende of uitvoerende functies of bij de inzet van specifieke deskundigheid kan bijdragen aan lagere overhead. We onderzoeken de mogelijkheden hiervoor.

Bedrijfsvoeringsvisie 2011-2014

In 2014 hebben we de volgende resultaten op het gebied van de bedrijfsvoering behaald:

Medewerker en organisatie

De dienstenstructuur is vervangen door een directiemodel.

We hebben going-concernactiviteiten ondergebracht in intern verzelfstandigde eenheden.

We beschikken over een team generalistische medewerkers dat breed inzetbaar is. Hiermee zijn we slagvaardig om snel in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen.

We hebben een schil van kenniswerkers die flexibel en thematisch kunnen werken aan vraagstukken waarbij de integraliteit centraal staat.

Medewerker en organisatie – werkwijze en houding en gedrag

Medewerkers hebben een vraag- en dialooggerichte attitude.

De medewerkers zijn professionele medewerkers die beleid maken door te kijken naar externe ontwikkelingen.

We hebben Het Nieuwe Werken geïmplementeerd: we doen zoveel mogelijk digitaal.

We hebben minimaal vier processen per jaar geleand.

We hebben de externe inhuur naar beneden bijgesteld.

Medewerker en organisatie - informatievoorziening

We hebben een dashboard ontwikkeld op basis waarvan het management beter kan sturen.

De ontsluiting van informatie is verbeterd.

De afdelingsplannen zijn geharmoniseerd.

Planning en control

We hebben het totstandkomingsproces van de begroting p&c-producten en de presentatievorm ervan verbeterd.

De bedrijfsvoeringsbegroting is verbeterd.

We hebben onze begroting versmart: we hebben goede kengetallen en monitoren deze in de uitvoering.

We hebben projectcontrol geprofessionaliseerd.

Het AO-IC platform is omgevormd tot kwaliteitsplatform.

We hebben een relatie gelegd tussen weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen en risico's.

Onze treasuryfunctie is verder geprofessionaliseerd.

Interne dienstverlening

De ambtelijke organisatie is zoveel mogelijk centraal gehuisvest. Deze huisvesting is zo georganiseerd dat ontmoeten en samenwerking leidend is.

Er geldt een centraal vastgesteld kwaliteitsniveau voor interne dienstverlening.

Alle documenten worden zoveel mogelijk digitaal ontvangen, gecreëerd, gemanaged, verzonden en gearchiveerd (volgens wettelijke voorschriften).

Communicatie

Communicatie is steeds meer verschoven naar het hart van het beleid.

Door verschillende trajecten hebben we gerealiseerd dat de organisatie communicatiever geworden is.

We gebruiken social media om andere doelgroepen te bereiken en participatie te bevorderen.

Door actief in te zetten op interne communicatie voelen medewerkers zich betrokken bij en zijn zij positief over organisatieontwikkelingen.

We hebben een actieve rol gespeeld in het bevorderen van interactief werken bij grote projecten.

Informatiemanagement

We hebben het zaakstelsel gemeentebreed ingevoerd.

Het functioneel beheer van applicaties is verder geprofessionaliseerd.

Terugmelden van statussen rond aanvragen van burgers en bedrijven is gerealiseerd.

De beheersing van ICT-projecten is verbeterd.

De applicatie portfolio management is ingericht en hiermee is het aantal applicaties verdergaand gesaneerd.

De verspreiding van gegevens uit de basisregistraties is geoptimaliseerd.

Het besef ten aanzien van het belang van informatiebeveiliging is verbeterd.

De inrichting en toegankelijkheid van informatie voldoen aan de randvoorwaarden van Het Nieuwe Werken.

Inkoop

We hebben de inkoopfunctie gecentraliseerd en ingericht met oog voor het lokale bedrijfsleven.

De interne drempelbedragen zijn losgelaten en de te volgen strategie wordt per inkooptraject bepaald.

Inkopen worden getoetst aan de hand van wet- en regelgeving en politieke doelstellingen, zoals verwoord in het collegeprogramma.

Inkoop is de loketfunctie voor het bedrijfsleven als het gaat om belangstelling(registratie) en het meedoen met aanbestedingen.

Prioritering in de bedrijfsvoering : soberheid en efficiency

De bezuinigingsopgave, de sombere macro-economische ontwikkelingen nopen tot het maken van keuzes. Naast de opgave om als organisatie te krimpen is er de opgave om de bedrijfsvoering efficiënter te organiseren.

Voor de bedrijfsvoering betekent dit dat er keuzes zijn gemaakt: de focus gericht op het efficiënt en effectief organiseren van de bedrijfsvoering. Voor 2013 hebben wij de volgende prioriteiten qua bedrijfsvoering:

1. Verbeteren van de basisstructuur: 'Basis op Orde'
2. Implementeren van de organisatieontwikkeling
3. Implementatie van KOERS (Kwaliteit Ontwikkelen door Effectief en Resultaatgericht Samenwerken)

4. Implementatie van het Nieuwe Werken / Nieuwe Werkomgeving (inclusief digitalisering en zaakgericht werken)

Ad 1) Verbeteren basisstructuren: 'Basis opnieuw ordenen en efficiënter maken'

Om de bedrijfsvoering efficiënter te kunnen organiseren is het belangrijk om de basis op orde te hebben. Wij hebben geconstateerd dat wij op een aantal punten verbeteringen in de bedrijfsvoering moeten doorvoeren, dit heeft te maken met de wijze van omgaan met basisregistratie en omgaan met en eenduidige toepassing van gegevens.

Een voorbeeld: Als er een managementrapportage voor de directie en management gemaakt wordt is het handig om de benodigde gegevens meteen uit

de bronsystemen te halen en zo min mogelijk 'over-type werk' te hebben.

De bedrijfsvoering kan op dit punt efficiënter wanneer wij beschikken over adequate rapportagetools ten behoeve van het management.

Daarnaast willen wij, mede gelet op de organisatieontwikkeling, verantwoordelijkheden, de taken, bevoegdheden opnieuw bezien. De organisatieontwikkeling brengt met zich mee dat wij het organisatiebesluit, het mandaatbesluit en de budgetbevoegdheden opnieuw moeten bezien. Deze basis is van belang om straks in de organisatie meer flexibel, meer projectmatig kunnen werken. Dit past bij Het Nieuwe Werken: tijd en plaats onafhankelijk kunnen werken.

Van de ontsluiting van gegevens, het gegevensbeheer van diverse administraties wordt in 2013 bezien op welke wijze dit het meest efficiënt georganiseerd kan worden.

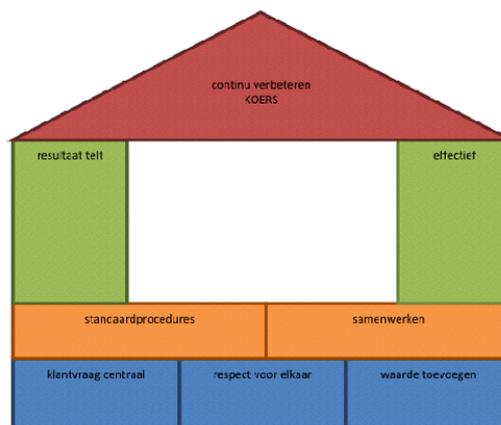
Ad 2) Implementeren van organisatieontwikkeling

In het eerste kwartaal 2011 is de bestuursopdracht Organiseontwikkeling besproken met uw raad. Op dit moment is de implementatie van de organisatieontwikkeling gaande. De dienstenstructuur is verdampt, we werken nu met zeven eenheden. Begin 2013 zal de plaatsing van de medewerkers in de nieuwe organisatorische eenheden zijn beslag krijgen.

Ad3) Implementatie KOERS (Kwaliteit ontwikkelen door Effectief en Resultaatgericht Samenwerken)

KOERS vormt de 'zachte' veranderkant van de organisatieontwikkeling. Doel van KOERS is om

binnen alle eenheden van de organisatie de klantvraag, het respectvol met elkaar omgaan en de toegevoegde waarde van ieders handelen als kernwaarden door te voeren. Door vervolgens een viertal principes leidend te laten zijn voor de manier waarop we ons werk doen, ontstaat een efficiëntere middeleninzet en continue verbetering. Deze kernwaarden en principes zijn zichtbaar gemaakt in het KOERS-huis.

Ad 4) Implementatie van Het Nieuwe Werken / Nieuwe Werkomgeving

In februari 2012 is het krediet voor de Nieuwe Werkomgeving beschikbaar gesteld. De verbouw van het Stadhuis staat in nauwe relatie met het implementeren van het Nieuwe Werken. Hierbij wordt aandacht besteed aan de huisvesting, houding en gedrag, zaakgericht werken (digitalisering) en mens en organisatie.

Bedrijfsvoering in 2013 PIJOFACH

(personeel, informatie, juridisch, organisatie, financiën, administratie, communicatie en huisvesting)

De hiervoor aangegeven prioriteiten zijn benoemd als speerpunten. Naast de speerpunten wordt er uitvoering gegeven aan de bedrijfsvoeringsvisie. Hierna wordt aangegeven 'wat we gaan doen in 2013'. Hierbij is soberheid en efficiency het uitgangspunt.

Wat gaan we doen op het gebied van samenwerking

Stand van zaken samenwerking

De eerste quick wins op het terrein van de bedrijfsvoering met Noordenveld, Aa en Hunze en Tynaarlo zijn gerealiseerd. Afhankelijk van de uitkomst van de verkennende onderzoeken wordt de samenwerking geïntensiveerd op de het gebied van ICT, Inkoop, Belastingen, Mobiliteit, Repro, Materieel openbare werken, de personeels- en salarisadministratie en de juridische functie.

Wat gaan we doen in 2013 op het gebied van Organiseontwikkeling ?

In 2013 ronden we de plaatsing van medewerkers in de nieuwe eenheden af. Deze plaatsing vindt getrappt plaats: eerst de eenheidsmanagers (zijn reeds geplaatst), dan de teamleiders (najaar 2012) en tenslotte de medewerkers (afhankelijk van welke eenheid het betreft vindt de plaatsing in het najaar van 2012 of begin 2013 plaats).

Verder ronden we de implementatie van KOERS af. Hiervoor is uitgelegd wat het doel van KOERS is. Ter aanvulling kan hier nog worden gemeld dat we in samenhang en langs de volgende drie lijnen instrumenten inzetten: houding & gedrag, operationeel management, procesoptimalisatie.

Wat gaan we doen in 2013 op het gebied van Medewerker en organisatie?

Organisatieontwikkeling en Sociaal Akkoord

De voorbereidingen voor de invoering van een nieuw functiewaarderingsstelsel zijn afgerond, opdat invoering in 2014 kan plaatsvinden.

De werkkostenregeling is vastgesteld (invoering per 1 januari 2014).

In het najaar starten de besprekingen over een eventueel vervolg van het afgesloten Sociaal Akkoord.

Samenwerking

De samenwerking op HRM-gebied met de Noord-Drentse gemeenten, in Noorderlinkverband en met de publieke werkgevers in Assen e.o. (A-RUN) zal worden geïntensiveerd. Deze samenwerkingsverbanden hebben tot doel om de krachten te bundelen om goed opgeleid personeel voor de regio te behouden en de aantrekkingskracht van de regio voor personeel van elders te vergroten. De samenwerking draagt tevens bij aan de vergroting van de mobiliteit en de loopbaanontwikkeling van de medewerkers van de diverse organisaties.

Wat gaan we doen in 2013 op het gebied van Medewerker en Organisatie - informatievoorziening ?

In 2012 en 2013 werken we met afdelingsplannen die afgestemd zijn op de organisatie op basis van eenheden. De basis voor het afdelingsplannieuwe stijl is 'het overheidsontwikkelmodel' (een soort INK-model toegesneden op overheid). Op de afdelingsplannen nieuwe stijl zijn de activiteiten weergegeven, ingedeeld naar verschillende onderdelen van het bedrijfsproces. Deze plannen hebben het formaat van een A3-papier. Hiermee zijn de afdelingsplannen qua presentatie overzichtelijker geworden en in omvang gereduceerd.

Wat gaan we doen in 2013 op het gebied van Financiën - Planning en control ?

Bedrijfsvoeringsbegroting verbeteren

De bedrijfsvoeringsbegroting 2013 is verbeterd door er een meerjarenperspectief aan toe te voegen. In 2013 zal deze verder uitgewerkt worden. Het doel hierbij is om beter zicht te krijgen in financiële meerjarige bedrijfsvoeringsbegroting. In 2013 zullen ook normen ontwikkeld worden waaraan de bedrijfsvoering moet voldoen.

Projectcontrol professionaliseren

Bij de organisatieontwikkeling wordt aandacht besteed aan de professionaliseringsslag van projectcontrol. De geleerde lessen vanuit de second opinion van De Nieuwe Kolk en de organisatieontwikkeling brengen met zich mee dat bij de inrichting van de eenheid Bestuur en Management Advisering

aandacht zal zijn voor de ondersteuning, de positionering en de professionalisering van projectbeheersing. Hierbij speelt het ondersteunen bij risicosessies ook een rol.

Wat gaan we doen in 2013 op het gebied van Interne dienstverlening?

Kwaliteit voor interne dienstverlening

In 2013 maken we duidelijke afspraken met de Directie over de levering van de producten en diensten (P&D) op het gebied van interne dienstverlening. Dit betreft zowel de soorten P&D, de kwaliteit, de kwantiteit en leveringsvoorwaarden als ook de gewenste ruimte voor flexibiliteit (onder andere maatwerk). Deze afspraken worden vastgelegd in de Servicewijzer (P&D catalogus) en DVO (Dienst Verlenings Overeenkomst).

Digitalisering en zaakgericht werken Nieuwe Werkomgeving

Het nieuwe werken wordt geïmplementeerd, we doen zoveel mogelijk digitaal.

In 2013 worden ondersteunende werkprocessen zoveel mogelijk gedigitaliseerd. Deze werkprocessen worden daardoor efficiënter ingericht. De belangrijkste klantprocessen worden in het zaakstelsel van Dimpact ondergebracht. Hiermee wordt de dienstverlening aan burgers en bedrijven verbeterd. De ICT-omgeving wordt aangepast waardoor tijd en plaats onafhankelijk werken mogelijk wordt.

Wat gaan we doen in 2013 op het gebied van regelgeving en juridische zaken ?

Regelingenbeheer/deregulering

Vanuit het regelingenbeheer is er een sterk raakvlak met dereguleren, iedere regeling die gemaakt moet worden, of herzien, wordt zo slim en efficiënt mogelijk uitgewerkt om inefficiëntie te voorkomen. Deze weg die in 2011 is ingezet wordt nog steeds met succes en resultaat bewandeld.

De algemene plaatselijke verordening en de Afvalstoffenheffing worden vanaf 2012-2013 zoveel mogelijk interactief gedereguleerd. De juiste klant/doelgroep wordt vooraf in beeld gebracht en benaderd.

De gemeente Assen gaat in 2013 aansluiten op de GVOP, de Gemeenschappelijke voorzieningen overheidspublicaties. Alle regelgeving wordt hierdoor voortaan via wetten.nl /overheid.nl digitaal bekendgemaakt en zal de verplichte bekendmaking in de Berichten van de Brink vervangen. De nieuwe bekendmakingsfunctionaliteit wordt gekoppeld aan het regelingenbestand via overheid.nl/wetten.nl waardoor in een handeling nieuwe regelingen bekend gemaakt en gepubliceerd kunnen worden. De

bekendmaking is nodig om de regeling in werking te laten treden.

Subsidies

Implementatie van de subsidieregelingen. De subsidieregelingen zijn in 2012 gereedgekomen en door het college vastgesteld. Hiermee is de nieuwe subsidiesystematiek voltooid. Er volgt een eerste evaluatie van de nieuwe subsidieregelingen en verordening in het najaar van 2013.

Er vindt een herijking van subsidieregelingen plaats zodra de resultaten van de diverse bestuursopdrachten bekend zijn. Nieuwe keuzes die daarin gemaakt zijn zullen een vertaling hebben in de subsidieregelingen.

Implementatie van de verbetering toezicht verbonden partijen.

Bezwaren en klachten

Het bezwaarschriftenproces is in 2011 lean gemaakt. In dat kader is ook de verordening onder de loep genomen en aangepast. De verordening zal per 1 januari 2013 in werking treden. In het jaar 2011 zijn 110 bezwaarschriften ingediend. Het percentage binnen de wettelijke termijn afgehandelde bezwaarschriften was in 2011 85%. In 2013 wordt gestreefd naar een percentage van minimaal 90%.

In 2011 zijn 69 klachten geregistreerd. Van dit aantal is in 2011 84% binnen de wettelijke termijn afgehandeld. In 2013 wordt gestreefd naar een percentage van 86%.

Inkoop

De inkoopfunctie is omgevormd naar een centraal geregisseerde inkoop. Dat houdt in dat alle inkopen, hoe gering ook, vooraf bij Bureau Inkoop worden gemeld. Bij het Bureau Inkoop wordt gestuurd op het zo effectief inzetten van geld en middelen van Assen en haar burgers en ondernemers. Er zijn geen interne drempelbedragen meer waarboven opdrachten meervoudig of openbaar aanbesteed moeten worden. Bureau Inkoop bepaalt in overleg en op basis van proportionaliteit welke aanbestedingsmethode wordt gehanteerd. Het proportionaliteitsbeginsel waarborgt dat ondernemers niet onevenredig belast worden bij het inschrijven op aanbestedingen van de gemeente Assen.

Bureau Inkoop is de loketfunctie geworden voor het bedrijfsleven als het gaat om het verkrijgen van opdrachten en het meedoen met aanbestedingen. Deze één loket functie draagt bij aan een vereenvoudiging en dus lastenvermindering van het lokale bedrijfsleven. In 2013 zal de samenwerking met de gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld verder gestalte gaan krijgen, waardoor lokale/regionale bedrijven meer de kans wordt gegeven in te schrijven bij opdrachten in de regio. In 2012 is bij Bureau Inkoop gestart met het reduceren van de

interne administratieve lasten en doorlooptijden te verminderen.

Wat gaan we doen in 2013 op het gebied van risicomangement?

Risicomangement schadebehandeling, verzekeringen en contractbeheer

We verhalen schade aan gemeentelijke eigendommen systematisch en consequent met als effect vermindering van vandalisme en als resultaat vermindering van de schadelast.

We beschikken over een centraal systeem waarin alle contracten van de gemeente opgenomen zijn met als effect een betere bewaking van het nakomen van de verplichtingen van onze contractpartners en het tijdig opzeggen van contracten. Resultaat is vermindering van administratieve lasten en kosten voor de gemeente.

We beschikken over raamcontracten voor de juridische dienstverlening op het gebied van rechtsbijstand, juridische advisering, notarisdiensten, deurwaarders- en incassodiensten en planschade met als effect het sneller kunnen inschakelen van deze diensten en als resultaat minder administratieve lasten.

Samenwerking

We bepalen in 2013 samen met de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo welke juridische werkzaamheden samen uitgevoerd kunnen worden met als effect flexibelere inzet van beschikbaar personeel en vermindering van kosten.

Audits-collegeonderzoeken 2012

Sinds 2007 worden in opdracht van het college jaarlijks een tweetal verplichte onderzoeken uitgevoerd. De onderzoeken kunnen betrekking hebben op een (bedrijfvoerings)thema of een organisatieonderdeel en richten zich op doelmatigheid, doeltreffendheid en/of rechtmatigheid.

Quick scan methodiek

Vanaf halverwege 2011 maken we ook gebruik van zogenaamde quick scans. Een quick scan heeft het kenmerk van een resultaatgerichte doorlichting van een beleidsterrein, organisatieonderdeel of proces. De uitvoering gebeurt op hoofdlijnen en er is sprake van een korte doorlooptijd. Aan de hand van statements of PowerPoint worden de resultaten en adviezen gepresenteerd. Eventueel kan er nog een vervolgonderzoek plaatsvinden voor de verdere diepgang.

Wellicht kan de quick scan methodiek in de plaats komen van de collegeonderzoeken. De huidige opzet van de 213a onderzoeken kent namelijk een lange doorlooptijd en de rapporten zijn veelal omvangrijk. Bovendien gaat er veel tijd in de bespreking van de verschillende rapporten zitten: het onderzoeksplan, het auditrapport en het verbeterplan. Voor 2013 kie-

zen we dan ook voor de (voorlopige) insteek om uitsluitend te werken vanuit de quick scan methodiek als alternatief voor de (uitgebreide) collegeonderzoeken. Na 2013 kunnen we dan bezien wat de ervaringen zijn geweest en of we dan uit kunnen blijven gaan van deze aangepaste werkwijze als het gaat om het uitvoeren van de collegeonderzoeken.

Keuze onderwerpen 2013

Gelet op het verplichte karakter van de 213a onderzoeken zal het college voor 2013 de onderwerpen nog gaan benoemen die voor een verkort onderzoek

in aanmerking komen. Afstemming over de keuze van onderwerpen vindt dan ook plaats met de voorzitter van de rekenkamercommissie; teneinde te voorkomen dat hetzelfde onderwerp of thema aan de orde is voor een collegeonderzoek als ook voor een onderzoek van de rekenkamercommissie.

Verder richten wij ons op het uitvoeren van de in 2012 geplande onderzoeken: schuldhulpverlening en duurzaamheid. Voor de audit schuldhulpverlening hebben we een onderzoeksplan vastgesteld. De audit duurzaamheid zal vanaf het najaar worden opgepakt en loopt door in 2013.

Bezuinigingstaakstelling bedrijfsvoering begroting 2013

Met de vaststelling van de bezuinigingstaakstelling bij de begroting 2011 zijn de bezuinigingen op het gebied van de bedrijfsvoering vastgesteld. In de begroting van 2012 is een besluit genomen met betrekking tot aanvullende taakstellingen.

In de bedrijfsvoeringsbegroting van 2013 is rekening gehouden met een totale bezuinigingstaakstelling van € 6,7 miljoen (netto) die in 2013 behaald moet worden.

Financieel overzicht bezuinigingen bedrijfsvoering	bezuiniging (bedragen * € 1.000)				
	2011	2012	2013	2014	2015
Eerste tranche bezuinigingen					
- Organisatie en processen	405	1923	1963	1963	1963
- Inkoop en aanbesteding	897	957	957	957	957
- Personeel en inhuur	1318	1318	1318	1318	1318
- Interne producten en dienstverlening	597	706	706	706	706
- Huisvesting en vastgoed	150	150	600	850	850
Tweede tranche bezuinigingen					
- Organisatie en processen	-	300	1.200	2.200	3.200
Totaal netto bezuinigingsbedrag	3.367	5.354	6.744	7.994	8.994
Totaal bruto bezuinigingsbedrag	4.049	6.429	7.964	9.549	10.879

Middeleninzet bedrijfsvoering

Uit het overzicht komt naar voren dat de personeelskosten voor 2013 lager geraamd worden dan 2012.

begroting kosten bedrijfsvoering				(bedragen x € 1.000)	
omschrijving	realisatie 2011	begroting 2012	begroting 2013	mutatie 2011-2012	
				€	%
Personeelskosten	42.114	41.484	41.166	318-	-0,77
Beheerkosten	8.642	7.856	8.285	429	5,18
Kapitaallasten	4.129	5.336	5.671	335	5,92
Inkomsten bedrijfsvoering	1.388	1.507	1.559	52	3,31
Totaal kosten bedrijfsvoering	53.497	53.169	53.564	395	0,74

Toelichting ontwikkeling kosten van de bedrijfsvoering

De kosten van de bedrijfsvoering dalen met € 395.000. Deze daling wordt veroorzaakt door de

volgende hoofdcomponenten. Hierna wordt een nadere uitleg gegeven over de opbouw van de kosten en de wijze waarop deze toegerekend worden.

Ontwikkeling kosten bedrijfsvoering	bedrag x € 1.000
Volume formatie	173
Volume overig	750
Bezuiniging bedrijfsvoering	-1.480
Bezuiniging programma's	-490
Autonome loonontwikkeling	1.379
Autonome prijsontwikkeling	103
Inkomsten	-52
Overige ontwikkelingen	12
totaal	395

Personele kosten

Personele kosten	bedrag x € 1.000
Volume	173
Bezuinigingen bedrijfsvoering	-1.430
Bezuinigingen programma's	-490
Verschuiving	50
Autonoom loonontwikkeling	1.004
Autonoom periodieken	375
totaal mutatie personele kosten	-318

Beloop personeelsformatie in fte's ten opzichte van de begroting, bijgewerkt tot en met de Voorjaarsnota 2011

	jaarrekening 2011	begroting 2012	begroting 2013	% mutatie 2012-2013
Gemeente	676,10	693,73	640,17	-8,37

Opmerking: De bezuinigingen zijn financieel verwerkt maar zijn qua formatie nog niet overal verwerkt.

Beheerskosten

In de begrotingsrichtlijnen is aangegeven dat geen autonome prijsontwikkeling kan worden meegenomen ten opzichte van het budget 2012. Echter, in het kader van onvermijdelijke kostenstijgingen zoals voor brandstoffen en externe belastingen zijn de kosten gestegen met een bedrag van € 103.000.

Een gevolg van de afname van de totale formatie betekent ook een afname van de beheerskosten binnen de eenheden. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 108.000.

De kosten van de bedrijfsvoering stijgen daarnaast met een bedrag van € 434.000. Het betreft hier onder meer het opnemen van de eerste tranche uit het meerjarenperspectief van € 750.000 in het kader

van de Nieuwe Werkomgeving. De kosten van het beheer en onderhoud van gemeentelijke bedrijfsgebouwen en voertuigen zijn gedaald met € 216.000. De invulling van bezuinigingen leidt tot een besparing van € 100.000.

Kapitaallasten

De kapitaallasten stijgen met € 335.000. De stijging wordt veroorzaakt door investeringen in werkplekken, ICT en vervanging van materieel.

Investerings	bedrag x € 1.000
Technische installaties bedrijfsgebouwen	606.000
Inrichting bedrijfsgebouwen	144.000
Automatisering hardware	868.000
Automatisering software	160.000
Vervoermiddelen	3.348.000
totaal investeringen bedrijfsvoering	5.126.000

Inkomsten

De inkomsten stijgen in totaal met € 52.000 als gevolg van een onttrekking uit de voorzieningen voor groot onderhoud van bedrijfsgebouwen.

Dekking van de kosten van de bedrijfsvoering

De dekking van de bedrijfsvoering wordt gevonden door de kosten toe te rekenen aan programma's, projecten en investeringen, het Grondbedrijf en derden. Daarnaast worden bedrijfsvoeringskosten toegerekend aan gebouwen die de gemeente in exploitatie heeft. Uit onderstaande tabel blijkt de mutatie ten opzichte van de begroting 2012.

Begroting toerekening kosten bedrijfsvoering				(bedragen * €1.000)	
omschrijving	realisatie	begroting	begroting	mutatie 2012-2013	
	2011	2012	2013	€	%
begrotingsprogramma's	41.091	39.811	40.088	277	0,69
Projecten en investeringen	7.907	7.502	7.967	465	5,84
Exploitatiegewenenc.a.	4.219	3.913	3.955	42	1,06
Grondbedrijf	1.639	2.080	1.392	688-	49,45-
Doorberekening aan derden		-	-	-	
Totale toerekening	54.856	53.306	53.402	96	0,18

De toerekening van de begrote formatie van in totaal 640 fte's geeft een volgend beeld:

Begroting toerekening formatie bedrijfsvoering (in fte's)					
omschrijving	realisatie	begroting	begroting	mutatie 2012-2013	
	2011	2012	2013		%
Bedrijfsvoering		222,99	193,91	29,08-	15,00-
begrotingsprogramma's		347,68	332,01	15,67-	4,72-
Projecten en investeringen		70,98	70,65	0,33-	0,47-
Exploitatiegewenenc.a.		33,80	31,62	2,18-	6,89-
Grondbedrijf		18,28	11,98	6,30-	52,59-
Doorberekening aan derden		-	-	-	
Totale toerekening		693,73	640,17	53,56-	8,37-

Uit de tabel komt naar voren dat de economische en landelijke ontwikkelingen doorwerken naar de gemeente. De Nederlandse economie stagneert en de woningmarkt zit op slot. Dat uit zich op lokaal niveau onder meer afnemende groei en verminderde verkoop van bedrijfsterreinen en bouw kavels. De afname in de toerekening komt hierdoor met name naar voren bij het grondbedrijf en in de bedrijfsvoering.

De afname van de formatie die wordt toegerekend aan Grondbedrijf wordt veroorzaakt door afname van activiteiten die het gevolg zijn van de economische crisis en een verschuiving van fte's ten behoeve van projecten en investeringen FlorijnAs.

Doel

De paragraaf Verbonden partijen is bedoeld om op één centrale plek in de begroting en jaarrekening van de gemeente inzicht te bieden in en informatie te geven omtrent partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt en in het beleid dat de gemeente in dat kader voert. Inzicht hierin is voor uw raad relevant omdat betrokken partijen direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering met beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen en daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's kunnen worden gelopen.

Verbonden partij

Een verbonden partij wordt in dit verband gedefinieerd als een privaot- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Materieel gezien houden die beide belangen het volgende in:

Bestuurlijk belang

Gemeentelijke zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur dan wel uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Gemeentelijke aansprakelijkheid ten aanzien van aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement of het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden indien de partij haar verplichtingen niet nakomt.

Gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen en/of deelnemingen in bedrijven zijn voorbeelden van verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Wij verbinden ons als gemeente Assen in principe alleen bestuurlijk en financieel jegens een derde wanneer deze verbinding met het oog op het realiseren van een specifieke beleidsdoelstelling een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van het zelf doen. Hierbij gelden bestuurlijke overwegingen; dan wel vanuit een oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid, dan wel vanuit financieel-economische overwegingen. Binnen de Vereniging Drentse gemeenten is bestuurlijk gesproken over een coördinerende aanpak van gemeenschappelijke regelingen, teneinde de sturing te verbeteren.

Bijzonderheden

Als aanzet voor de verbetering van de aansturing van verbonden partijen heeft het college eind 2010 ingestemd met de notitie aansturing verbonden partijen. Achtergrond van deze notitie is dat raad en college meer sturing willen op activiteiten, doelen en risico's van processen (taken, rollen en bevoegdheden) die onze gemeente bij andere organisaties heeft belegd en waarvoor uw raad een financiële bijdrage ter beschikking stelt. Uw raad en ons college willen een betere informatievoorziening over verbonden partijen via de planning & control cyclus om een beter zicht te krijgen op de risico's van processen die deze partijen uitvoeren (risicomanagement).

Doel is vooraf bepalen welke prestaties we van de verbonden partijen vragen, wat we ermee bereiken (effecten) en wat de kosten daarvan zijn. Achteraf willen we kunnen bepalen in welke mate de beoogde effecten bereikt zijn (doeltreffendheid) en wat dit gekost heeft (doelmatigheid). Het accent ligt op het vooraf sturen en het daarvoor aanscherpen van de beleidskaders.

Het sturen en beheersen van prestaties, effecten en hun kwaliteit (doelmatigheid en doeltreffendheid) vergt aanpassingen in de relaties tussen verbonden partijen en de gemeente, maar ook in de gemeentelijke werkprocessen. Voor wat betreft de relaties met de verbonden partijen ligt het speerpunt bij de gemeenschappelijke regelingen. Overigens beraden we ons op nut en noodzaak van de gemeenschappelijke regeling als instrument voor de aansturing van verbonden partijen, die bestaan uit samenwerkende gemeenten en laten onderzoeken of alternatieve samenwerkingsvormen een betere aansturing van verbonden partijen borgen. Uitgangspunten bij dit onderzoek zijn respect en behoud van de zeggenschap van de samenwerkende gemeenten bij de uitvoering van hun taken. Verder willen we ter voorkoming van verkapte subsidies gemeentelijk beleid vaststellen met betrekking tot uitgifte (koop en huur) van gemeentelijke eigendommen.

Het jaar 2013 zal het eerste jaar zijn waarbij de Regeling verbonden partijen in werking is getreden. Een organisatie is volgens deze regeling een verbonden partij als de jaarlijkse bijdrage aan, of deelname in het kapitaal van de organisatie meer dan € 50.000 bedraagt, of als de gemeente deze organisatie heeft aangewezen als verbonden partij in verband met het maatschappelijk en/of publiek belang van de taken en het risico daarbij. In deze regeling zijn de voorwaarden opgenomen waar verbonden partijen aan moeten voldoen ten aanzien van het indienen van de (meerjaren-)begroting en de (tussentijdse-) verantwoording, waarbij zo veel mogelijk aangesloten bij de P&C cyclus (begroting, Voor-

jaarsnota, Najaarsnota en jaarrekening) van de gemeente Assen. Uitgangspunt is dat de verbonden partij haar activiteiten en daarmee te bereiken doelstellingen SMART begroot en verantwoord, zo veel mogelijk met behulp van objectief meetbare kengedaten. We willen bereiken dat Assen vooraf scherper de prestaties, de daarmee beoogde effecten en de daarvoor benodigde subsidies kan bepalen. Tevens is opgenomen dat de verantwoording moet zijn voorzien van een accountantsverklaring en, indien van toepassing, moet worden voldaan aan het leveren van de juiste gegevens waarop de Single Information Single Audit (SiSa) van toepassing is.

Het toezicht op verbonden partijen behoort voornamelijk tot het takenpakket van de nieuwe eenheden Beleid en Bestuurs en Management Advisering.

De eenheid Beleid zal zich richten op de 'wat'-vraag. Zij adviseert over de beleidsvorming en beleidscoördinatie vooraf en de beleidstoetsing achteraf. Het gaat dan om de doeltreffendheid. Zij adviseert over de inhoud van de processen die de gemeente bij verbonden partijen belegt (het bepalen van de effecten en resultaten).

De eenheid Bestuurs en Management Advisering zal zich richten op de 'hoe'-vraag. Zij adviseert over de kaders voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de processen die de verbonden partijen voor de gemeente uitvoeren, en toetsen die achteraf. De medewerkers adviseren over de wijze van het beleggen van processen die verbonden partijen gaan uitvoeren (risicobeheersing).

Inventarisatie verbonden partijen

Bestendige gedragslijn

In de begroting 2013 en de programma's daarin zijn wij zowel ten aanzien van het beleid als het gemeentelijk financieel belang uitgegaan van een bestendige gedragslijn. De financiële verplichtingen maken onderdeel uit van de begroting.

Op basis van bestuursbesluiten, gesloten overeenkomsten en/of gemaakte afspraken, hebben wij als gemeente Assen per 1 januari 2013 in de navolgende verbonden partijen een bestuurlijk en financieel belang.

Lijst

Alescon

Plaats	Assen
Doel	Participatie en re-integratie werkzoekenden (Wet sociale werkvoorziening)
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage

Attero Holding nv (voorheen Essent Milieu Holding nv)

Vestigingsplaats	Arnhem
Doel	Vuilverwerking
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/dividend

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Plaats	Den Haag
Doel	Bank
Bestuurlijk belang	Inbreng kapitaal/dividend
Financieel belang	Aandeelhouder

CBL (Cross Border Lease) Vennootschap bv *)

Plaats	Den Bosch
Doel	Deelneming in CBL-fonds (Cross Border Lease) ter afdekking van eventuele verliezen voortvloeiende uit in het verleden afgesloten CBL-overeenkomsten met Amerikaanse investeerders.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

Claim Staat Vennootschap bv *)

Plaats	Den Bosch
Doel	Bundeling belang in verband met potentiële schadeverordering op de Staat met betrekking tot indirect geleden schade als gevolg van de splitsingswetgeving
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

Coöperatieve vereniging Dimpact U.A.

Vestigingsplaats	Enschede
Doel	Samenwerken aan digitalisering van de dienstverlening aan inwoners
Bestuurlijk belang	Lid Algemene Ledenvergadering
Financieel belang	jaarlijkse vaste bijdrage en bijdrage per afgenomen product

Eems Dollard Regio (EDR)

Vestigingsplaats	Nieuweschans
Doel	Economische en culturele stimulering
Bestuurlijk belang	Lid openbaar lichaam
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage

Enexis Holding nv

Vestigingsplaats	Den Bosch
Doel	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/dividend

Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe

Plaats	Assen
Doel	Sociale kredietverstrekking
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Handhaving kostendeckende exploitatie

Gemeenschappelijke regeling Assen en waterschap Hunze en Aa's

Plaats	Assen
Doel	Aanleg instandhouding beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater
Bestuurlijk belang	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen
Financieel belang	Geen directe financiële verplichting.

Gemeenschappelijke regeling Assen en Waterschap Noorderzijlvest

Plaats	Assen
Doel	Aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater
Bestuurlijk belang	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen
Financieel belang	Geen directe financiële verplichting

Gemeentelijke gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Plaats	Assen
Doel	Vorbereiden en uitvoeren activiteiten en diensten in het kader van de basisgezondheidszorg
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage

Hulpverleningsdienst Drenthe (HVD)

Plaats	Assen
Doel	Hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten
Bestuurlijk belang	GR; lid DB
Financieel belang	Exploitatiebijdrage

Intergemeentelijke Sociale Dienst Assen

Plaats	Assen
Doel	Uitvoering taken Wet werk en bijstand c.a.
Bestuurlijk belang	GR; lid van DB en AB
Financieel belang	Aandeel jaarlijkse exploitatie

Groningen Airport Eelde nv

Plaats	Eelde
Doel	Personen- en vrachtvervoer
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder en lid Raad van Toezicht
Financieel belang	Inbreng kapitaal

Plateau Openbaar Onderwijs Assen

Plaats	Assen
Doel	Bevordering van en zorg voor openbaar basisonderwijs
Bestuurlijk belang	Bestuurscommissie ex. Art. 83 Gemeentewet
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage conform financieel statuut

Publiek Belang Elektriciteitsproductie bv (Borssele)

Plaats	Den Bosch
Doel	Belang in Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid-Nederland nv (EPZ)
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/dividend

Recreatieschap Drenthe

Plaats	Diever
Doel	Bevordering recreatie in de breedste zin van het woord
Bestuurlijk belang	GR; lid AB
Financieel belang	Exploitatiebijdrage

Regio Groningen-Assen 2030

Plaats	Groningen
Doel	Samenwerking ten behoeve van regio-ontwikkeling
Bestuurlijk belang	Deelname convenant
Financieel belang	Bijdrage in fonds/investering subsidie(s)

Regionaal Historisch Centrum Drents Archief

Plaats	Assen
Doel	Gemeenschappelijk professioneel beheer Drents Archief en gemeente Assen
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage

Stichting Drentse Bedrijven Locaties

Plaats	Meppel
Doel	Economische stimulering.
Bestuurlijk belang	Lid stichtingsbestuur
Financieel belang	Subsidie

Stichting voor Openbaar en voortgezet onderwijs Noord- en Midden-Drenthe

Plaats	Assen
Doel	Bevordering van en zorg voor voortgezet onderwijs
Bestuurlijk belang	Stichting
Financieel belang	Sluitende exploitatie

Stichting VVV Drenthe Plus (in liquidatie)

Plaats	Beilen
Doel	Bevordering toerisme
Bestuurlijk belang	Stichting

STIVAM

Plaats	Zwolle
Doel	Contracten afsluiten verwerking restfractie bij Attero
Bestuurlijk belang	Lid AB + DB
Financieel belang	Kostendekkende exploitatie

VAMIJ cv

Plaats	Wijster
Doel	Financiering bouw geïntegreerde vuilverbrandingsinstallatie
Financieel belang	Deelname in kapitaal

Vereniging Drentse Gemeenten

Plaats	Westerbork
Doel	Gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging binnen Drenthe
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap vereniging
Financieel belang	Lidmaatschap vereniging

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Plaats	Den Haag
Doel	Gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging op landelijk niveau.
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap vereniging
Financieel belang	Jaarlijkse contributie

Vordering op Enexis bv*)

Plaats	Den Bosch
Doel	Bundeling van belangen in de bruglening aan Enexis
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

Verkoop Vennootschap bv *)

Plaats	Den Bosch
Doel	Maximalisatie uiteindelijke verkoopopbrengst; optimalisering risicoafdekking
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

NV Waterleiding Maatschappij Drenthe

Plaats	Assen
Doel	Nutsvoorziening
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/ dividend

De met een *) aangeduide partijen zijn voortgekomen uit de overeenkomst tussen Essent en RWE. De voormalige aandeelhouders van Essent nemen (in dezelfde verhouding) deel in deze rechtspersonen om gezamenlijk aansprakelijkheden zo veel mogelijk te beperken en de afwikkeling van de genoemde overeenkomst zo gestructureerd mogelijk te laten verlopen.

Grondbeleid

Het gemeentelijke grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsdoelstellingen die de gemeente Assen heeft geformuleerd voor onder meer woningbouw, werken, infrastructuur alsmede het realiseren van maatschappelijke voorzieningen. Hoofddoelstelling van het grondbeleid is dus het realiseren van de stedelijke opgave die Assen heeft. Het Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen, de Regiovisie Groningen-Assen, de Structuurvisie+, de Masterstudie FlorijnAs, de visie op de binnenstad, het structuurplan Stadsrandzone en de duurzaamheidsvisie geven een beeld van de ambities voor toekomstige ontwikkeling van Assen.

Op 16 december 2010 is de nota grondbeleid 2010-2013 vastgesteld door de raad, waarmee het grondbeleid van 2005 werd geactualiseerd.. De Nota grondbeleid draagt bij aan de transparantie van het grondbeleid van de gemeente Assen.. Het hoofduitgangspunt voor het grondbeleid is ongewijzigd. Er blijft sprake van een actief grondbeleid. Een actief grond-

beleid zorgt voor maximale regie en zeggenschap bij de ontwikkeling en realisatie van majeure gebiedsontwikkelingen. Tevens is het hierdoor eenvoudiger om sturend op te treden in de programmering en uitgifte van plannen. Een actief beleid impliceert een risiconemend profiel, maar biedt daarnaast ook een mogelijkheid tot verevening tussen financieel voordelige en nadelige ontwikkelingen. Monitoren van het actieve beleid in het meerjarenperspectief van het Grondbedrijf is dan ook van groot belang. Bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden zoals het bedrijvenlandschap Assen Zuid en het Havenkwartier zal door de economische omstandigheden en veranderende groeiprognoses maatwerk noodzakelijk zijn. Deze gebiedsontwikkelingen vragen om een gefaseerde, marktgerichte aanpak die in ontwikkelstrategieën worden vastgelegd. Ook de mate waarin de gemeente een actieve of meer faciliterende rol op zich neemt zal daarbij betrokken worden. Deze rol wordt mede afhankelijk van de financiële armslag van het Grondbedrijf bepaald.

Realisering beleidsdoelstellingen

Wonen

Assen had in de periode 2010 tot en met 2020 een gemiddelde jaarlijkse taakstelling van 520 te bouwen woningen. In de regio Groningen-Assen is gewerkt aan een herijking van de regionale opgave. Aan de hand van diverse marktscenario's is inzicht gegeven in de effecten van de economische recessie in relatie tot de woningbehoefte. Begin 2012 heeft dit voor Assen geresulteerd in een verlaging van de jaarlijkse woningbouwproductie naar 300 woningen. Hiervan zal ongeveer de helft in de stad gerealiseerd worden en de andere helft in de uitleg (Kloosterveen).

In 2013 zal de bijdrage van Kloosterveen aan de woningbouwproductie naar verwachting lager zijn dan normaal. Een groot deel van de gronden in Kloosterveen II is contractueel in handen van een viertal ontwikkelaars. De verslechterde woningmarkt zorgen ervoor dat de onderhandelingen vertraagd zijn.

Voor het gebied Kloosterveen III (zuid en west) is begin 2012 de bestemmingsplanprocedure gestopt in verband met de gewijzigde woningbouwopgave. Voor het Norgerbrugtracé zal een alternatieve variantenstudie gemaakt worden.

De ontwikkeling van het Havenkwartier is de andere (binnenstedelijke) grootschalige locatie voor toekomstige woningbouw. Zodra het onderzoek naar de haalbaarheid is afgerond, starten de voorberei-

dingen van de planologische procedure. In 2013 en de jaren daarna is het aankoopbeleid met name gericht op de woongebieden Kloosterveen en Havenkwartier.

Werken

De ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen kan ondersteunen bij het creëren van extra werkgelegenheid en het doen afnemen van de werkloosheid in Assen. Voor 2013 wordt een uitgifte van bedrijventerreinen voorzien van 3 à 4 hectare, met name op het bestaande bedrijventerrein Messchenveld.

Om in de toekomst te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bedrijfskavels en om ruimte te bieden voor bedrijfsverplaatsing vanuit het Stadsbedrijvenpark, wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van bedrijventerrein Assen Zuid. Met de vaststelling van het bestemmingsplan in oktober 2011 is daar planologisch invulling aan gegeven. In 2013 zullen op basis van een gefaseerde ontwikkelstrategie verdere voorbereidingen, waaronder diverse strategische aankopen en besteksvoorbereidingen, worden getroffen voor de gefaseerde realisatie van het "bedrijvenlandschap Assen Zuid".

FlorijnAs

Het programma FlorijnAs maakt onderdeel uit van het convenant Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL). Het betreft een integrale noord-zuid gerichte ontwikkeling van een 'Stadsboulevard',

waarbij infrastructuur de primaire aanleiding vormt.. De ‘Stadsboulevard’ is echter ook een draager voor de duurzame (her)ontwikkeling van aanpalende gebieden. Hierdoor heeft de FlorijnAs een directe gevolgen voor de ontwikkelopgaven binnen

het Grondbedrijf. Het Havenkwartier en het werklandschap Assen-Zuid zijn hiervan duidelijke gevolgen.

Financieel beleid Grondbedrijf

Het gemeentelijke grondbeleid en de daarvoor beschikbare middelen in het Grondbedrijf zijn bedoeld ter uitvoering van het ruimtelijke beleid van de gemeente. Op 11 februari 2010 heeft de gemeenteraad de Integrale Structuurvisie Assen 2030 vastgesteld. In deze visie zijn de opgaven en ambities voor de komende decennia beschreven op diverse beleidsterreinen. Voor de activiteiten binnen het Grondbedrijf wordt dit vertaald naar de ontwikkeling van de prioritaire woon- en werklocaties voor de komende jaren, waarbij geldt dat dit op een sociale, duurzame, aantrekkelijke en Assense wijze dient te gebeuren. De opgave voor wonen wordt vooral gerealiseerd door uitbreiding van Kloosterveen en intensivering van de bestaande stad (o.a. Havenkwartier). De opgave voor werken wordt hoofdzakelijk in Messchenveld, Assen Zuid en het Stadbedrijvenpark (revitalisering) gerealiseerd.

Financieel beleid

Sturing op het financieel beleid is het van belang om een balans te vinden tussen de financiële mogelijkheden van het Grondbedrijf en politieke ambi-

ties voor het Grondbedrijf. De mogelijkheden worden vooral bepaald door de opgebouwde vermogenspositie van het Grondbedrijf. De reikwijdte wordt bepaald door de primaire beleidsdoelstelling zoals vanuit wonen en werken worden opgelegd aan het Grondbedrijf.

Het uitgangspunt van het financiële beleid is dat het Grondbedrijf financieel zelfstandig is. Dit betekent dat het proces van stedelijke ontwikkeling voor wat betreft de activiteiten van het Grondbedrijf niet leidt tot een beslag op de algemene middelen van de gemeente. Dat vraagt om een financieel gezond bedrijf waarbinnen grote schommelingen in het eigen vermogen kunnen worden opgevangen. De financiële grondslagen van het Grondbedrijf zijn door de raad vastgesteld en gebaseerd op het “Besluit begroting en verantwoording” (=BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de activa (bezittingen) vastgelegd. Tevens is in de BBV bepaald dat verliezen worden genomen zodra die bekend zijn en winsten worden verwerkt op het moment van realisatie.

Strategische Afwegingsnotitie Grondbedrijf

Op 14 juli 2011 is voor eerst een “Strategische Afwegingsnotitie Grondbedrijf” behandeld in de raad. Aanleiding voor deze notitie waren vragen over de financiële positie van het Grondbedrijf. De notitie beschrijft op welke wijze de beschikbare middelen binnen het Grondbedrijf de komende jaren kunnen worden ingezet. Een financieel gezond Grondbedrijf was daarbij het uitgangspunt. Ook het DHV-onderzoek over de informatieverstrekking binnen het Grondbedrijf en de grootschalige gebiedsontwikkelingen van de FlorijnAs vormden de directe aanleiding voor het opstellen van een strategische afwegingsnotitie..

In de notitie werd medio 2011 geconcludeerd dat het Grondbedrijf er op basis van de vastgestelde

ontwikkelingen en gebiedsexploitaties er solide voorstond. De nieuwe, in voorbereiding zijnde grootschalige ontwikkelingen, vragen echter om een behoorlijke financiële inspanning. Diverse optimaliseringen binnen het gehele Grondbedrijf zijn doorgevoerd om de wenselijke ontwikkeling van onder andere het werklandschap Assen Zuid en het Havenkwartier mogelijk te maken.

In 2011 is toegezegd dat een actualisering van de afwegingsnotitie bij de begroting 2013 zou worden betrokken. In de volgende paragrafen wordt daarom nader ingegaan op de actuele financiële positie van het Grondbedrijf.

Begroting en meerjarenperspectief

Projecten binnen het Grondbedrijf hebben nagenoeg altijd een looptijd van meer dan één jaar. De beslismomenten zijn niet gekoppeld aan de jaarcyclus van de begroting. De uitgaven bij projecten vloeien voort uit in het verleden separaat door de raad “vastgestelde grondexploitaties” (zoals bijvoorbeeld Kloosterveen 1, Kloosterveen 2, Mes-

schenveld 1, werklandschap Assen-Zuid, etc.). Daarnaast worden in het meerjarenperspectief van de begroting prognoses van uitgaven en inkomsten verwerkt van “nieuwe ontwikkelingen” waarover de raad nog een besluit moet nemen (zoals bijvoorbeeld Havenkwartier of Kloosterveen 3, Messchenveld 2, etc.). Deze ‘nieuwe ontwikkelingen’ kunnen

worden omschreven als Niet In Ontwikkeling Genomen Gebieden (=NIEGG's). Bij een transparante informatievoorziening over het Grondbedrijf is het volgens de richtlijnen van het BBV van belang om een onderscheid te maken tussen de vastgestelde grondexploitaties en de nieuwe ontwikkelingen.

De financiële positie van het Grondbedrijf, de balans en de exploitatierekening wordt in belangrijke mate bepaald door de financiële veranderingen in de vastgestelde grondexploitaties. Dit zijn projecten met een langjarige looptijden. Bij de begroting is een projectenboek gevoegd waarin per project een blad is opgenomen met kerngegevens en een grafische weergave van de meerjarenprognose. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de vastgestelde grondexploitaties en de nieuwe ontwikkelingen.

In het projectenboek zijn alleen de projecten opgenomen waarin de gemeente financieel participeert. Niet vermeld worden de projecten die volledig door

marktpartijen worden gerealiseerd. De gemeentelijke bemoeienis beperkt zich in die gevallen tot de publiekrechtelijke rol (planologische procedures en vergunningen). Financieel gezien loopt de gemeente hier dus geen financiële risico; maar beleidsmatig kan de gemeente wel belang hebben bij de uitvoering ervan.

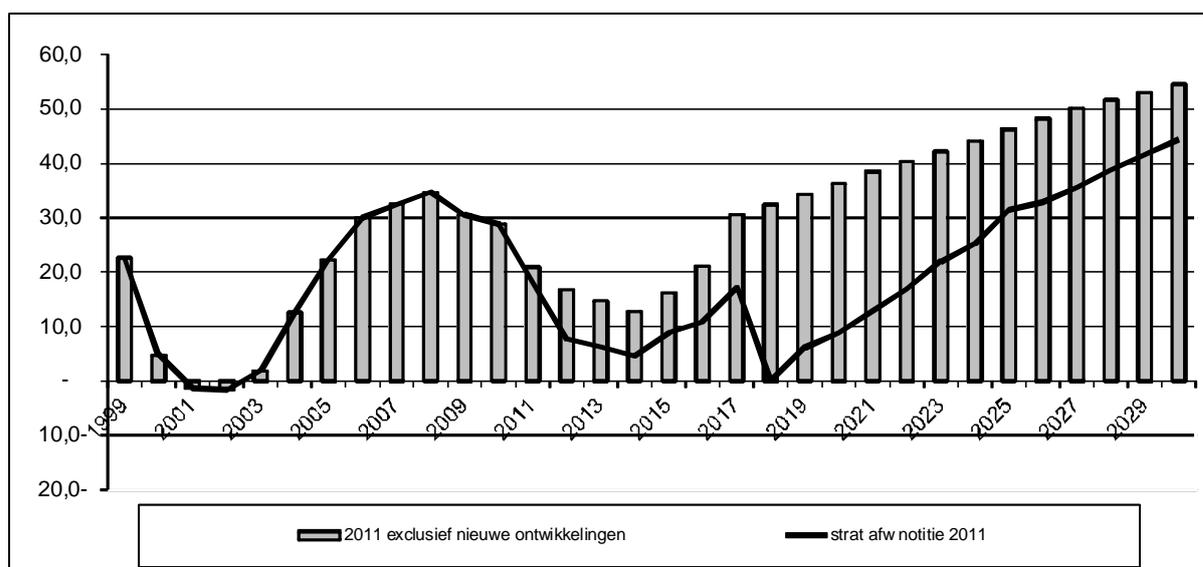
Voor de beschrijving van vermogenspositie van het grondbedrijf is het van belang om onderscheid te maken tussen de Algemene reserve en de Weerstandsreserve van het Grondbedrijf. De Weerstandsreserve dient voor het opvangen van risico's in vastgestelde grondexploitaties en reeds verworven gronden in nieuwe ontwikkelingen. De Algemene Reserve Grondbedrijf kan daarentegen worden benut voor nieuwe investeringen, het afdekken van onrendabele gebiedsontwikkelingen en het afdekken van de risico's van nieuwe in exploitatie te nemen gebieden.

Algemene reserve Grondbedrijf

Terugblik begroting 2012

Het Grondbedrijf heeft haar reserves behoorlijk kunnen aanvullen, als gevolg van de actieve grondpolitiek in Kloosterveen. Tijdens de hausse in de woningbouwmarkt in de periode 2003-2008 heeft dit geleid tot winstnemingen in de vastgestelde grondexploitaties (o.a. Kloosterveen 1). Exploitaties met een nadelig resultaat zijn bij vaststelling ten laste van de reserves gebracht. Ook is verstandig beleid gevoerd ten aanzien van nieuwe strategi-

sche verwervingen. Deze aankopen in nieuwe gebiedsontwikkelingen zijn op correcte wijze gewaardeerd (volgens BBV) en binnen de financiële mogelijkheden gedaan. In deze periode heeft de raad ook besloten tot diverse onttrekkingen aan de Algemene Reserve Grondbedrijf voor projecten op andere beleidsterreinen. Deze onttrekkingen waren verantwoord op basis van de ontwikkeling van de Algemene Reserve Grondbedrijf (ARG), zie balken in grafiek.

In de begroting 2012 (zie lijn strategische afwegingsnotitie 2011 in grafiek) en het daarbij behorende meerjarenperspectief werd inzichtelijk gemaakt hoe de ontwikkeling van het eigen vermogen er vorig jaar uitzag indien de “nieuwe ontwikkelin-

gen” van de prioritaire gebiedsontwikkelingen zijn de Kloosterveen 3, het Havenkwartier en destijds ook nog Assen Zuid werden meegenomen.

Na het doorvoeren van diverse optimaliseringen bleek het mogelijk om de reservepositie van het Grondbedrijf op orde te houden. Rond 2018/2019 werd een dieptepunt (rond de nullijn) verwacht. Dit dieptepunt wordt veroorzaakt door het in ontwikkeling nemen van een belangrijk deel (2e fase) van het Havenkwartier met een verlies op de grondexploitatie.

Actualisering grondexploitaties

De jaarrekening 2011 vormt de basis voor de begroting 2012. Ook 2011 was net als 2010 een slecht jaar qua grondopbrengsten. De effecten van de woningmarkt laten z'n sporen na. De vertraging in de opbrengsten zorgt voor een verslechtering van de individuele grondexploitaties en dus een verslechterd meerjarenperspectief. De huidige marktsituatie is daarmee dus mede bepalend voor de toekomstige mogelijkheden binnen het Grondbedrijf. De vastgestelde grondexploitatie (o.a. Messchenveld I, Kloosterveen I en II) zijn qua planning en programmering bijgesteld op de jaarcijfers en inschatting voor de toekomstige jaren.

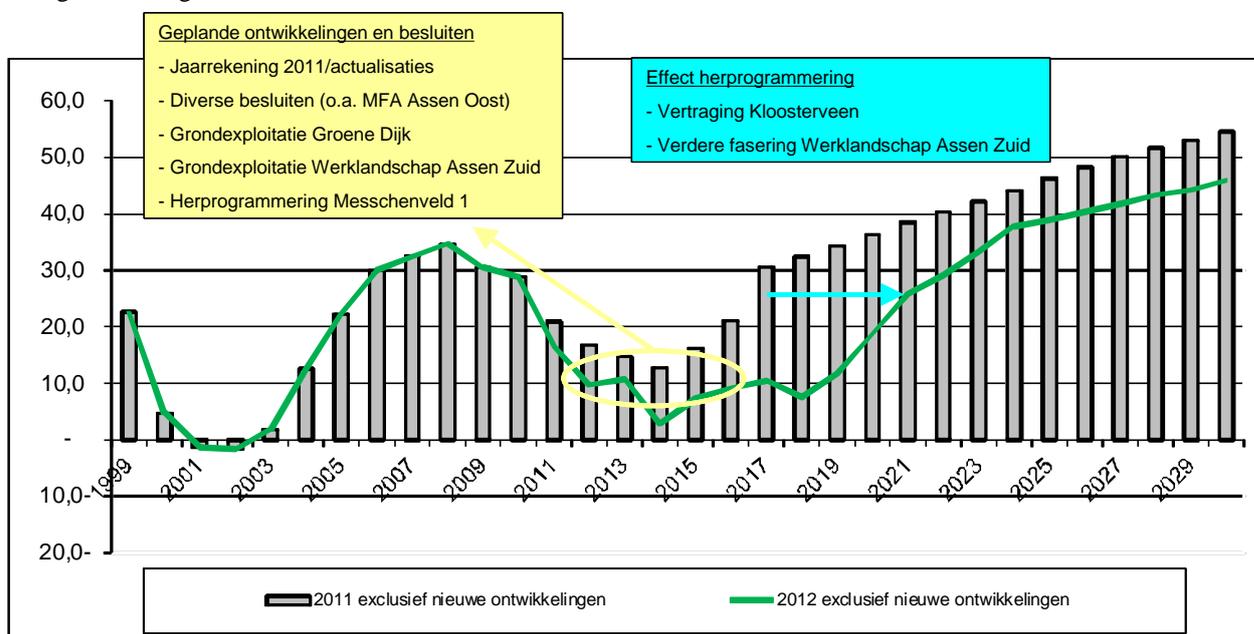
Naast de effecten van de jaarrekening 2011 zijn er in 2011 en 2012 diverse besluiten genomen die van invloed zijn op het meerjarenperspectief. Voorbeeld hiervan is de realisatie van de MFA Assen Oost waarbij het Grondbedrijf bijdraagt aan de investering en via de herontwikkeling van de "achterblijvende locaties" deze kosten op termijn deze investering moet terug verdienen.

Ook hebben een aantal (niet geplande) strategische verwervingen (onder andere in de Rolderstraat en Marktzicht) invloed op de investeringsruimte binnen het Grondbedrijf.

In 2011 zijn ook twee bestemmingsplannen vastgesteld met een daarbij behorende grondexploitatie. Voor het bedrijvenlandschap Assen Zuid en de gebiedsontwikkeling Groene Dijk heeft de gemeenteraad de grondexploitatie vastgesteld. Het verwachte tekort op de grondexploitatie Assen Zuid (en de daarmee gepaard gaande afwaardering op Messchenveld 1b) werd ten laste van de Algemene Reserve Grondbedrijf gebracht, terwijl de vaststelling van de nagenoeg sluitende grondexploitatie Groene Dijk een voordeel opleverde als gevolg van het vrijvallen van de afwaardering op de aankoop van de gronden.

Tot slot is bij de begroting 2012 ingestemd met een nieuwe methode voor het bepalen van de omvang van de Weerstandsreserve Grondbedrijf die bedoeld is om de lopende risico's van grondexploitaties op te kunnen vangen.

Deze hiervoor genoemde (min of meer) geplande en door de raad vastgestelde ontwikkelingen resulteren in een verlaging van de Algemene Reserve Grondbedrijf (zie grafiek hierna).

Herijking programmering woningbouw en bedrijventerreinen

De Stuurgroep Regio Groningen-Assen heeft op 24 februari 2012 besloten de regionale woningbouwopgave voor de komende jaren terug te brengen van 2900 naar 1000 tot 1500 woningen per jaar. Voor Assen wordt uitgegaan van een "1500-scenario".

Dit betekent voor Assen een verlaging van de woningbouwopgave van 520 naar 300 woningen per jaar. Het nadelig financiële effect van de verlaagde opgave is goed zichtbaar in voorgaande grafiek. De verwachte winstneming van Kloosterveen rond 2018 wordt door de verlaagde uitgifte behoorlijk vertraagd. Hierdoor blijft de vermogenspositie

langduriger op een lager niveau dan in 2012 gepland.

Ook voor de bedrijventerreinen geldt dat er sprake is van een overaanbod in de regio. In de regio Groningen-Assen is sprake van een aanbod van ca. 620 hectare bedrijventerreinen (optelsom van direct uitgifbaar, harde plannen en zachte plannen), terwijl er een vraagprognose van 240 hectare is. Een betere afstemming in de regio is dus gewenst om het overaanbod te beperken. In de regio is overeenstemming bereikt over een reductie van circa 179 hectare, terwijl daarnaast afspraken zijn gemaakt over de ontwikkeling van bedrijventerreinen "onder voorwaarden" voor in totaal 220 hectare.

Ook voor Assen heeft de herprogrammering van de bedrijventerreinen gevolgen. Tot 2030 zal de ontwikkeling van Messchenveld 1b (het gebied achter het beekdal) niet ter hand worden genomen. Vooruitlopend op herprogrammering in de regio Groningen-Assen is bij de vaststelling van het bestemmingsplan en grondexploitatie "bedrijvenlandschap Assen Zuid" al gekozen voor een gefaseerde ontwikkeling (afhankelijk van de vraag) van dat bedrijventerrein en de afwaardering van Messchenveld 1b. Hiermee werd dus al voor het belangrijkste deel geanticipeerd op de herprogrammering in de regio. Slechts een klein deel van Assen Zuid (circa 5 hectare) is nu na 2030 gepland wat een beperkte uitfasering van de grondexploitatie oplevert.

Een vertaling van de herijking van de programmering van de woningbouw en de bedrijventerreinen is grafisch en in cijfers terug te vinden in het projectboek.

Geconcludeerd kan worden dat de beschikbare middelen binnen het Grondbedrijf, ondanks de herprogrammering in de regio, toereikend zijn om de door de raad vastgestelde besluiten en grondexploitaties uit te voeren.

Doorgevoerde optimalisering grondexploitaties

Bij de strategische afwegingsnotitie Grondbedrijf voor de begroting 2012 zijn diverse optimalisering aangegeven en doorgevoerd in de grondexploitaties. Dit was ook noodzakelijk om binnen de financiële mogelijkheden van het Grondbedrijf te blijven. Eén van de belangrijkste uitgangspunten is de prognose van de planning en programmering van de kaveluitgifte. Dit is tevens de meest lastige vraag omdat dit afhankelijk is van diverse factoren waar-

onder het consumentenvertrouwen, financieringsvoorwaarden van banken, financieringsmogelijkheden van opdrachtgevers en de rentestand. In de voorgaande paragraaf is aangegeven hoe daar in de begroting 2013 mee om is gegaan. De grondexploitaties zijn qua planning en uitgifte van grond behoorlijk vertraagd en naar beneden bijgesteld op basis van de regionale afspraken over woningbouw en bedrijventerreinen.

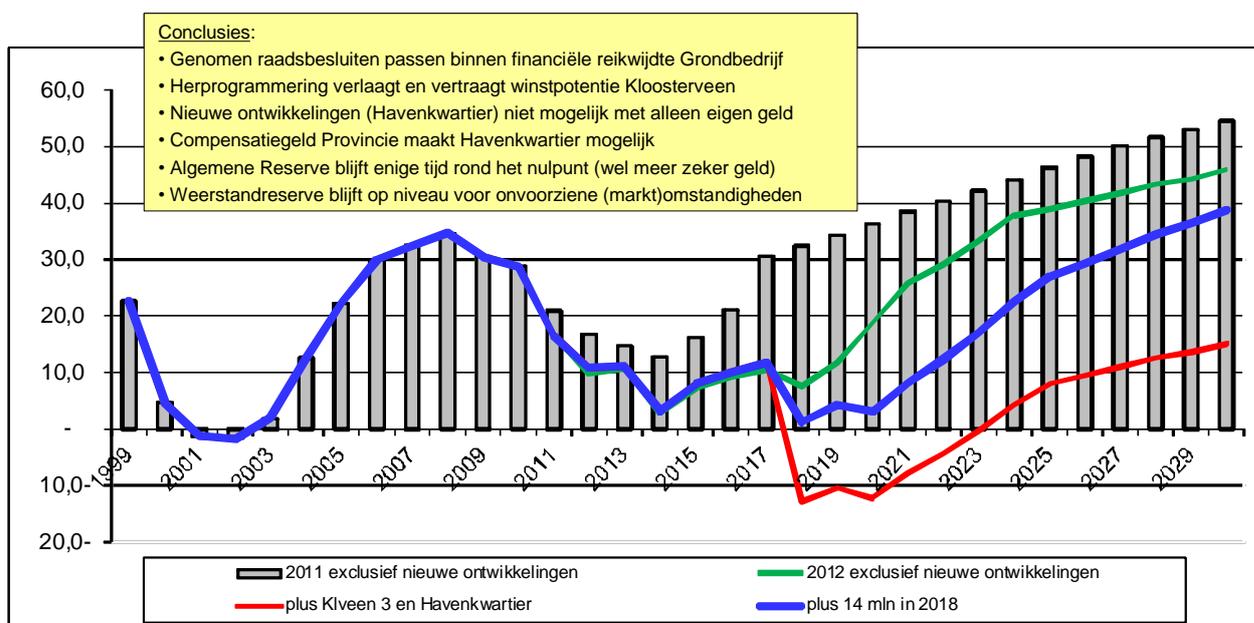
Naast de programmering is nadrukkelijk naar kosten en opbrengsten gekeken. Een belangrijke wijziging was het voorstel om de grondprijzen voor woningbouw in de calculaties naar marktconforme waarden te "verhogen" om meer opbrengsten te genereren. Dit laatste was mogelijk omdat in de conceptgrondexploitaties, conform het gangbare grondprijzenbeleid, met minimale grondprijzen werd gerekend voor woningbouw. Voor de bedrijventerreinen zaten de prijzen tot op dat moment aan de onderkant van de in de regio afgesproken bandbreedte. Jaarlijks wordt gemonitord of de gehanteerde grondprijzen nog marktconform zijn. Ook wordt hierbij naar de verwachting op langere termijn gekeken.

In Kloosterveen zijn diverse optimaliseren doorgevoerd en gerealiseerd. De mogelijke effecten van de bouwclaimovereenkomst met de Kloosterveen Assen CV zijn nog niet verwerkt.

De grondprijzen voor Messchenveld I zijn bij de herziening van de exploitatie verhoogd conform de regionale afspraken.

Effecten 'nieuwe ontwikkelingen'

De voornaamste (potentiële) nieuwe ontwikkeling is het Havenkwartier en in een later stadium Kloosterveen III. Als gevolg van de herprogrammering van de woningbouw zijn de verwachte winsten van vooral Kloosterveen vertraagd. De vermogenspositie van het Grondbedrijf blijft daardoor langdurig(er) op een laag niveau waardoor nieuwe ontwikkelingen minder eenvoudig gefinancierd kunnen worden. De tekorten op de concept grondexploitaties van vooral het Havenkwartier zouden aanvankelijk nog gefinancierd worden door de positieve resultaten van Kloosterveen, maar dat is door de herprogrammering onmogelijk geworden. De grafiek hierna geeft dit duidelijk weer. Bij het in exploitatie nemen van het Havenkwartier ontstaat een langdurige negatieve vermogenspositie wat ongewenst is (zie rode lijn).

Strategische samenwerking met de provincie

Tijdens de onderhandelingen met de regio over de herprogrammering van woningbouw en bedrijventerreinen is intensief overleg gevoerd met de provincie over de opgave van de gemeente Assen de financiering van die opgave. De nadelige financiële effecten van de herprogrammering waren daarvoor de belangrijkste aanleiding. In een overeenkomst met de provincie zijn afspraken gemaakt over diverse beleidsterreinen (mobiliteit, wonen, economie, groen en duurzaamheid). Eén van die afspraken is dat als gevolg van de verlaagde woningbouwopgave en daarmee gepaard gaande vertraging van Kloosterveen de bestemmingsplanprocedure voor Kloosterveen III en het Norgerbrugtracé zou worden gestaakt. Een versoering van het Norgerbrugtracé is daarmee mogelijk en met deze versoering ontstaat financiële ruimte om de gemeente te compenseren voor de winstderving in Kloosterveen. De provincie zal de gemeente Assen compenseren voor € 14 miljoen om de binnenstedelijke opgave (Havenkwartier) te kunnen realiseren. Met deze middelen blijft het mogelijk om binnen de financiële mogelijkheden van het Grondbedrijf de woningbouwopgave voor de komende jaren te realiseren (zie blauwe lijn in voorgaande grafiek).

Nieuwe potentiële investeringen

Met de nu voorgestelde optimaliseringen is onvoldoende ruimte aanwezig om naast de genoemde prioritaire gebiedsontwikkelingen ook bij te dragen aan andere wenselijke investeringen. Dit blijft zorgwekkend aangezien er bij diverse ontwikkelingen in het verleden regelmatig een beroep is gedaan op het Grondbedrijf. Ook voor de toekomst wordt

verwacht dat bijdragen vanuit het Grondbedrijf wenselijk zullen zijn. Daar zijn nu geen middelen voor gereserveerd binnen het Grondbedrijf of elders. Dit vraagt mogelijk om een heroverweging. Vooralsnog is er geen ruimte voor nieuwe wensen. Onder meer de volgende projecten zijn niet opgenomen in het voorliggende meerjarenperspectief Grondbedrijf.

- Onzekerheid geraamde subsidies
- Juridische verplichtingen (voorbeeld buitenring Kloosterveen)
- Scoopwijziging Norgerbrugtracé
- Effecten bezuinigingen
- Herontwikkeling ‘Vastgoedlocaties’ (Brandweerkazerne kanaal, Driemaster, Veningerland-school, Mercuriustheater, Korpushoekhal, Bibliotheek Marsdijk).
- Voortzetting Regiobijdrage na 2014
- Natuurontwikkeling Assen aan de Aa (Nijlansloop)
- TRZ Assen Zuid (kopgroep, geluid, gebiedsontwikkeling)
- Gebiedsontwikkeling Stationsomgeving
- Winkelcentrum Nobellaan
- Winkelcentrum Peelo
- Uitvoeringsprogramma visie Binnenstad
- Ontwikkelingsopgave achterzijde Hema.

Weerstandsreserve

In de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement (vastgesteld bij de begroting 2012) is ook het weerstandsvermogen van het Grondbedrijf betrokken. Jaarlijks zal bij de begroting opnieuw inzicht worden gegeven in de actuele stand en de nieuwste prognoses.

Door de investeringen in Havenkwartier, Assen Zuid en Kloosterveen zal de boekwaarde van het Grondbedrijf de komende jaren fors stijgen. Hiermee nemen de risico's aanzienlijk toe. De weerstandsreserve dient voor het opvangen van die risico's. Door de toename van de boekwaarde zal ook de weerstandsreserve de komende jaren gaan stijgen. Dit legt beslag op het vrij besteedbare deel van het eigen vermogen van het Grondbedrijf. De weerstandsreserve wordt rekenkundig bepaald en heeft daardoor onvoldoende aansluiting bij de project-specifieke risico's.

Voor een betere onderbouwing van de (macro) risico's zijn we daarom gestart met scenarioanalyses. Bij scenarioanalyses worden alternatieven op de gehanteerde parameters binnen de diverse grondexploitaties berekend. De alternatieven zijn gericht op bijvoorbeeld een andere programmering en planning van de exploitatie, renteontwikkelingen, (grond)prijzontwikkelingen en meer project-specifieke risico's. Het gaat hier om een macrobenadering die projectoverstijgend is en dus vooral over marktomstandigheden gaat die vaak een integraal effect op alle projecten hebben.

Landelijk worden er diverse methoden toegepast voor de bepaling van het weerstandsvermogen van het Grondbedrijf. In de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement is vastgelegd dat voor de jaarlijkse bepaling van de benodigde weerstandsreserve Grondbedrijf de IFLO norm van het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt gehanteerd en deze te onderbouwen met scenarioanalyses.

De weerstandsreserve op basis van de IFLO norm wordt bepaald door van de in exploitatie genomen gebieden 10% over de positieve boekwaarden te berekenen plus 10% over de nog te maken kosten.

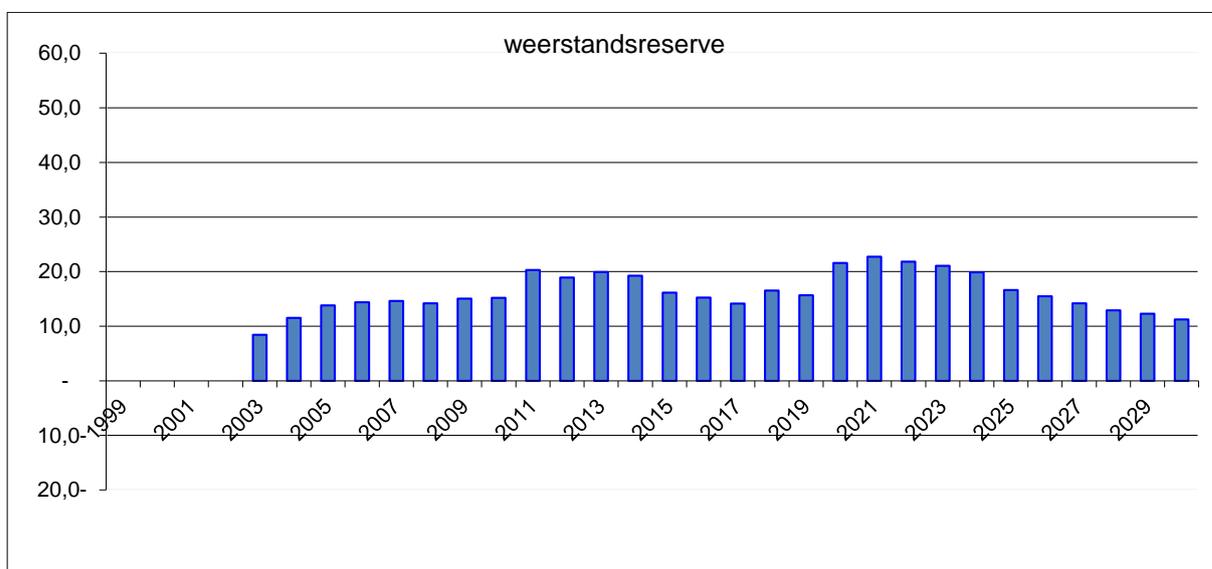
De uitgangspunten van deze berekening sluiten beter aan bij de risico's binnen het Grondbedrijf:

- Alleen de in exploitatie genomen gebieden worden in de berekening betrokken. De niet in exploitatie genomen gebieden (= nieuwe ontwikkelingen) zijn immers afgewaardeerd tot marktwaarde bij huidige bestemming waardoor de risico's relatief gering zijn.
- De 10% over de boekwaarden staat bij de huidige rentevoet voor het risico van ongeveer 2 jaar vertraging.
- De 10% over de nog te maken kosten staat voor het risico in de geraamde kosten.

Het voordeel van een normmethode is dat de weerstandsreserve wordt bepaald op basis van objectieve, toetsbare criteria, tijdens het opstellen van de jaarrekening binnen de beschikbare tijd is te bepalen en toepasbaar is voor de meerjarenprognose.

De berekening wordt aangevuld met scenarioanalyses, die worden gebruikt voor een nadere onderbouwing van de omvang van de weerstandsreserve. Indien de scenarioanalyses daartoe aanleiding geven, kan van de IFLO norm worden afgeweken. Dit zal dan in de jaarrekening duidelijk worden vermeld.

De berekening ten behoeve van de begroting 2013 zijn inmiddels op basis van de nieuwe IFLO-norm.

In de gemeente Assen is het gebruikelijk om bij vaststelling van een nieuwe grondexploitatie door de gemeenteraad eveneens het bijbehorend uitvoeringskrediet door de raad te laten goedkeuren. Het herzien van de grondexploitatieberekeningen gebeurde tot en met 2011 met behulp van tussencalculaties. Deze tussencalculaties werden door het college van B&W goedgekeurd en vervolgens vertrouwelijk aan de raad ter inzage gelegd. In de opgestelde tussencalculaties bleek soms dat het vooraf geraamde kostenniveau hoger uitviel als gevolg van prijsstijgingen (inflatie) omdat de looptijd langer werd. Tegelijkertijd namen daarbij ook de opbrengsten toe, eveneens als gevolg van inflatie. Dit had over het algemeen nauwelijks effect op het financiële saldo van de grondexploitatie, maar strikt formeel zou de raad een aanvullend uitvoeringskrediet beschikbaar moeten stellen. Het vooraf vastgestelde uitvoeringskrediet is immers een absoluut bedrag en wordt niet automatisch hoger als gevolg van een hogere opbrengsten. Door de lange looptijd van vastgestelde grondexploitaties (Schepersmaat is bijvoorbeeld al in 1985 in exploitatie genomen) waren de kredietaanvragen in het verleden ook niet altijd uniform. Soms werden de reeds gemaakte kosten, het effect van inflatie en de interne rekenrente niet meegenomen in het krediet

Een actueel en integraal overzicht van de grondexploitatie is noodzakelijk om te kunnen sturen op het grondbeleid van de gemeente Assen. Vanaf nu zullen alle grondexploitatie jaarlijks worden herzien en meegenomen in de begrotingscyclus. Hierdoor ontvangt de gemeenteraad alle geactualiseerde berekeningen tegelijkertijd. De actuele calculaties staan opgenomen in het boekje met informatie over alle complexen binnen het grondbedrijf welke jaarlijks gelijktijdig met de begroting beschikbaar komt.

Vanaf nu zullen ook jaarlijks, middels een apart raadsvoorstel gelijktijdig met begroting, de kredieten in overeenstemming worden gebracht met het geprognosticeerde kostenniveau zoals opgenomen in de actuele calculaties.

Voor het uitvoeringskrediet zal een uniforme definitie worden gehanteerd. De geactualiseerde kredieten bestaan uit alle reeds gemaakte kosten (inclusief strategische grondaankopen en bijgeschreven rente) en alle geprognosticeerde kosten (inclusief de geprognosticeerde prijsstijgingen en de geprognosticeerde interne rekenrente). De gerealiseerde winstnemingen (welke een last zijn voor de calculatie) worden niet meegenomen in het uitvoeringskrediet.

Inleiding

Aan de orde zijn investeringsprojecten die deze bestuursperiode vanuit bestuurlijke optiek relevant en actueel zijn. Wij rapporteren over de projecten en wat er in 2013 te gebeuren staat op het gebied van de projecten.

Wij hebben een onderverdeling gemaakt in de FlorijnAs (Algemeen, RSP en gebiedsontwikkeling), gebiedsontwikkeling niet behorende tot de FlorijnAs, maatschappelijke voorzieningen (met name gebouwen) en bedrijfsvoering.

FlorijnAs

De FlorijnAs is een omvangrijk meerjarig programma van integrale gebiedsontwikkeling langs de belangrijkste binnenstedelijke noord-zuid verbinding in Assen (Stadsboulevard, Stationsgebied) en langs het weer bevaarbaar gemaakte kanaal (Blauwe As). De totale investeringen in verbetering van de bereikbaarheid (tot en met 2020) en de omliggende gebiedsontwikkelingen (privaat en publiek) zijn geraamd op € 1,5 miljard.

Het programma FlorijnAs bevat twee delen namelijk: de verbetering van de bereikbaarheid (FlorijnAs: bereikbaarheid) en de gebiedsontwikkeling (FlorijnAs: gebiedsontwikkeling)

Vorbereidingskrediet

Om alle bereikbaarheidsprojecten en gebiedsontwikkelingsprojecten voor te bereiden wordt elk jaar separaat een voorbereidingskrediet voor het gehele programma aangevraagd. De aanvraag voor het voorbereidingskrediet 2013 wordt in november of december aangeboden. Als projecten in de uitvoeringsfase komen wordt een specifiek uitvoeringskrediet aangevraagd.

Structuurvisie plus

Het instrumentarium van de Crisis en herstelwet (Chw) wordt bij algemene maatregel van bestuur (AmvB, juli 2010) ook voor de FlorijnAs gebruikt. Het programma is aangemerkt als lokaal project met nationale betekenis. Met de vaststelling van de Structuurvisie FlorijnAs kunnen de versnellingsmogelijkheden die de Chw biedt, worden toegepast in de verdere uitwerking en realisatie van de plannen van de verschillende FlorijnAs-deelprojecten. Assen is hiermee één van de eerste gebruikers van de wet en wordt landelijk gezien als voorbeeld voor implementatie van de nieuwe wetgeving.

Om gebruik te maken van deze versnellingsmogelijkheden moet de procedure van project naar vergunning optimaal verlopen. Een goed inzicht in het totale vergunningenproces en een goede in- en externe afstemming zijn hierbij van belang.

In 2013 zijn de procesmatige aspecten van de nieuwe wet goed gestructureerd binnen de organisatie en overige overheden. Hiermee wordt de Chw optimaal benut en blijft de huidige positie van Assen als voorloper intact. In de uitwerking van alle deelprojecten van de FlorijnAs wordt gebruik gemaakt van de Chw.

FlorijnAs: Bereikbaarheid

Algemeen

Het onderdeel bereikbaarheid (uit het Regio Specifiek Pakket) wordt gefinancierd door het Rijk, de gemeente Assen, de provincie en de regio Groningen Assen. De totale investering voor het RSP pakket bereikbaarheid bedraagt € 211 miljoen (prijsspeil 2011, na aftrek van de inverdietaakstelling). De gemeentelijke cofinanciering bedragen respectievelijk € 16 en € 13 miljoen.

De RSP-bijdragen van het Rijk ontvangt de gemeente via het Gemeentefonds. De rijksbijdragen tot en met 2013 zijn voldoende om de lopende uitgaven tot en met 2013 af te dekken.

Daarnaast is door het Rijk € 15 miljoen beschikbaar gesteld uit het RSP pakket Openbaar vervoer voor de spoorse aanpassingen bij het station Assen Zuid.

Van de projecten is in 2012 een deel van de Blauwe As tweede fase en een klein deel van de Stadsboulevard in uitvoering genomen. De uitvoering van de Blauwe As loopt door tot in 2015. In 2013 wordt gestart met de uitvoering van de Stadsboulevard. De andere projecten bevinden zich in de voorbereidende, plan of ontwerpfase.

Assen Zuid

De verdubbeling van de N33 kan, onder voorbehoud van de planologische procedures (onder andere OTB-MER) in 2014 gereed zijn. Het TB (Tracé Besluit) voor de verdubbeling van de N33 en de verknoping A28/N33 is op 5 juni 2012 genomen. Het ontwerp voor de nieuwe aansluiting op de A28 (Assen TT) is voor de zomer van 2012 gereed. De bestemmingsplan procedure voor de nieuwe aansluiting op de A28 (Assen TT) is in 2012 opgestart. Uitgaande van een zeer krappe planning zou in 2013 kunnen worden begonnen met de start van de uitvoering, indien tijdig met de aanbesteding gestart kan worden.

Bijkomend risico voor de planning is het feit dat er hoogstwaarschijnlijk één of twee onteigeningsprocedures zullen moeten worden gevoerd.

Voor station Assen Zuid is door NS de vervoerswaarde berekend. Begin 2012 was de business case voor het station gereed. Hieruit blijkt dat een volwaardig station Assen Zuid op dit moment niet exploitabel is. NS werkt verder aan de business case voor een evenementenstation dat op termijn zou kunnen uitgroeien naar een stoptreinstation.

Blauwe As tweede fase

Doel van het project is het Kanaal weer bevaarbaar te maken en daarmee private investeringen in het omliggende gebied te initiëren. Begin 2013 worden de eerste werkzaamheden in deelgebied 1 opgeleverd. Het Kanaal is verbreed en de sluis bij de Sluisstraat is opgeleverd. Ook is er een start gemaakt met de uitvoering van de openbare ruimte in deelgebied 1. In 2013 wordt dit afgerond. In 2013 gaat de eerste brug in uitvoering, dit betreft de fietsbrug bij de Vaart. Daarnaast wordt ook gestart met de werkzaamheden van de fietsbruggen bij de Oude Molenstraat en de Venestraat. Ook voor delen van de openbare ruimte van deelgebied 2 worden de voorbereidingen getroffen zodat deze in uitvoering kunnen.

Stationsgebied

Het project Stationsgebied omvat de ontwikkeling van het hoofdstation, het gebied rondom dit station en de infrastructurele ontsluiting ervan. Er is een nauwe samenhang met het project Sporen in Assen van ProRail. In 2012 vindt er voor het stationsgebied een stedenbouwkundige en maatvastе uitwerking plaats gebaseerd op de eerder door uw raad gekozen tunnelvariant. Op basis van het concept stedenbouwkundig plan zullen ProRail en NS medio 2012 hun zgn. business cases uitvoeren welke op hun beurt weer de basis zullen vormen voor de bestuurlijke spoorse besluitvorming. Eén en ander moet begin 2013 leiden tot samenwerkingsovereenkomsten tussen gemeente, ProRail en NS. Een combinatie van dit Assense stationsgebied-project en spoorse programmaopgaven van ProRail kan voor beide partijen financieel voordeel en tijdswinst opleveren. Eén en ander houdt in dat de eerste werkzaamheden aan sporen, perrons en directe omgeving al in 2014 zullen kunnen worden uitgevoerd. Het jaar 2013 zal vooral in het teken staan van verdere planvoorbereiding, bestuurlijke besluitvorming, afronding samenwerkingsovereenkomsten, eventuele grondaankopen en planologische procedures.

Stadsboulevard

Het project Stadsboulevard omvat het ontwerp en de realisatie van de centrale verbinding door Assen als toekomstvastе stadsboulevard tussen het knooppunt Assen-Zuid (A28/N33) en de aansluiting Assen-Noord op de A-28. In 2012 wordt op basis van de vastgestelde Integrale Visie Stadsboulevard via een voorlopig ontwerp naar een definitief ontwerp gewerkt. Begin 2013 zal dit definitief ontwerp inclusief de bijbehorende investeringsraming ter vaststelling aan uw raad worden voorgelegd. Hoewel reeds eind 2012 de eerste uitvoeringswerkzaamheden plaatsvinden (aanpassingen aan het kruispunt Graswijk - Europaweg en realisatie extra bushaltes) zal vanaf 2014 de uitvoering pas grotendeels van start gaan. In 2013 zullen de planologische procedures worden afgerond en zal na vaststelling van het DO en votering van het uitvoeringskrediet nadere technische uitwerking plaatsvinden en de aanbestedingsprocedures worden voorbereid en gevoerd.

FlorijnAs: Gebiedsontwikkeling

De investeringen in bereikbaarheid dienen de volgende gebiedsontwikkeling te entameren:

Werklandschap Assen- Zuid

Het project Assen-Zuid omvat de ontwikkeling van een nieuw bedrijvenpark (110 ha waarvan 60 ha uitgeefbaar) en de directe aansluiting ervan op de A28 en de N33. Het project omvat ook de ontwik-

keling van de Toeristische Recreatieve Zone Assen-Zuid en de aansluiting ervan op de A28 (project TRZ-zone).

De planologische procedure voor deelproject werklandschap Assen Zuid is in 2011 doorlopen. De uiteindelijke besluitvorming door uw raad heeft plaatsgevonden in oktober 2011. In 2012 wordt een uitwerkingsplan voor de eerste fase gemaakt en worden de voorbereidingen voor het bouwrijp ma-

ken voor die fase getroffen. Afhankelijk van de concrete vragen uit de markt is realisatie voorzien vanaf 2013. Als eerste fase is in het bestemmingsplan nog het noordwestelijk deel van het werklandschap aangemerkt. Inmiddels wordt door de aanleg van de op- en afritten Assen TT rekening gehouden met een eerste fase in het zuidwestelijk gedeelte van het werklandschap. Het bestemmingsplan dient in lijn te liggen met de ontwikkelstrategie. Hiervoor (en voor de daarmee gepaard gaande grondruil met defensie 'Kop van de Haar versus het oefenterrein Baggelhuizer Plas') wordt in 2012 een bestemmingsplan procedure doorlopen. De andere nieuwe infrastructuur binnen het werklandschap (rondgaande lus en fiets/ecoverbinding) wordt in een uitwerkingsplan opgenomen.

Voor de verdere uitwerking van het werklandschap wordt een ontwikkelstrategie opgesteld. Basisgedachte van deze strategie is dat de investeringen in het gebied zo dicht mogelijk op de ontwikkelingen zelf moeten liggen en dat er per 'cluster' van geïnteresseerde bedrijven wordt gekeken naar de nodige investeringen op het gebied van CT, energie et cetera.

Toeristisch Recreatieve Zone

In 2012 is een kopgroep van ondernemers in het gebied opgericht die zich buigt over gezamenlijke thema's zoals bijvoorbeeld merkontwikkeling en gebiedspromotie. Ook wordt veelvuldig overleg gevoerd met individuele ondernemers en potentiële investeerders die geïnteresseerd zijn in ontwikkelingen in het gebied. Vanuit de gemeente wordt faciliterend opgetreden en ondersteunt men initiatieven die kansrijk worden geacht.

Voor 2012 was hiertoe vanuit de gemeente nog budget gereserveerd binnen het voorbereidingskrediet. Dit is voor 2013 niet meer aan de orde. De raad heeft bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2012 aangegeven dat de gemeente ook zelf verantwoordelijkheid draagt voor de ontwikkeling van dit gebied. Hiertoe zal budget vrijgemaakt dienen te worden.

Landschapontwikkeling Assen aan de Aa

In 2011 is de visie met het projecten- en ideeënboek Assen aan de Aa vastgesteld. Voor 2013 moet er voorbereidingskrediet aangevraagd worden om de projecten en ideeën uit de visie te coördineren. Deze

coördinatie is belangrijk om te kunnen bepalen welke projecten kansrijk zijn om verder uit te werken. Projecten en ideeën zijn kansrijk zodra er zicht is op beschikbaarheid van middelen en/of investeerders en uitvoerende partijen. Wanneer projecten kansrijk zijn, wordt hiervoor per project een voorbereidingskrediet aangevraagd. Vervolgens wordt een uitgewerkt plan voor het afzonderlijke project aan uw raad voorgelegd en wordt er een uitvoeringskrediet gevraagd. In 2013 wordt de Toegangspoort gerealiseerd. Dit project wordt uitgevoerd en geleid door de gemeente Aa en Hunze. Daarnaast worden onderdelen van het project Amelte in uitvoering gebracht. Ook wordt de financiële haalbaarheid van het project Bosbeek in 2013 nader onderzocht.

Havenkwartier

Het Havenkwartier omvat de transformatie van een binnenstedelijk bedrijventerrein tot een woon-werk gebied. Eind 2012 zal de haalbaarheidsstudie worden voorgelegd aan uw raad. De haalbaarheidsstudie bestaat uit een stedenbouwkundig masterplan, een exploitatie, een ontwikkelstrategie en samenwerkingsovereenkomsten op hoofdlijnen met Treanth. Daarna kan het stedenbouwkundig schetsontwerp verder worden uitgewerkt in voorlopig ontwerp voor de eerste deelgebieden. In 2012 is tevens een start gemaakt met het bestemmingsplan. De verwachting is dat deze in 2013 kan worden vastgesteld. Waarna een start kan worden gemaakt met de uitvoering van het eerste deelgebied van het Havenkwartier. Zoals het zich nu laat aanzien zal als eerste het Veemarktterrein ontwikkeld worden.

Revitalisering Stadsbedrijvenpark

In 2012 heeft de provincie Drenthe een positief besluit genomen op de aanvraag van PHP en REP middelen voor dit project. Vervolgens wordt het in 2011 vastgestelde projectplan in werkgroepen, samen met ondernemers en parkmanagement, uitgewerkt tot een uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan is naar verwachting eind 2012 / begin 2013 gereed. In 2013 wordt de realisatie van de thema's uit het uitvoeringsplan voorbereid en waar mogelijk opgestart. Realisatie vindt plaats voor 1 januari 2016. Uw raad is geïnformeerd over de vertraging die is opgetreden in de besluitvorming bij de provincie over de toekenning van de middelen.

Infrastructurele projecten en gebiedsontwikkeling (niet FlorijnAs)

Erfgoed Kwartier/verbeteren Singelstructuur

Het project Erfgoed Kwartier zal naar verwachting eind 2012 zijn afgerond.

De bouw van het Drents Museum en Drents Archief is afgerond en opengesteld voor het publiek. De herinrichting van de Singels inclusief Oostersingel is gereed. Het beschikbare krediet voor de

realisatie van de Singels is, voor zover nu ingeschat kan worden, voldoende om alle fasen uit te voeren. De herinrichting van de Brink zal binnen de kaders van de Visie Aantrekkelijke Binnenstad opgepakt worden.

Citadel

De bouw van de Citadel verloopt in grote lijnen volgens planning.

De verhuur van de nog niet op voorhand ingevulde winkelruimtes is ook gestart. Het winkelcentrum van de Citadel heet Cité. Het is de verwachting dat de eerste winkels en de parkeergarage in het eerste kwartaal van 2013 worden opgeleverd. De oplevering van de woningen is gepland in de loop van 2013.

De juridische en economische overdracht van de gronden heeft plaatsgevonden. Voor een gedeelte van de koopsom (€ 3,5 miljoen van € 12 miljoen) is uitstel van betaling verleend. Hierover wordt een rentevergoeding betaald. Tevens is hiervoor door Bemog een zekerheidsstelling gegeven in de vorm van een tweede hypotheek en een concerngarantie. Deze uitgestelde betaling vormt een risico ingeval van faillissement van de ontwikkelaar.

Kloosterveste-Buitenring

Het niet bouwen van woningen in de buitenring leidt voor AM tot problemen in hun business model en de financiering van dit project. AM heeft de gemeente formeel verzocht om de gronden in de buitenring van hen over te nemen en zien in het contract een verplichting hiertoe voor de gemeente. Hierop hebben we afwijzend gereageerd en aangegeven van mening te zijn deze verplichting niet te hebben en alleen op onze eigen voorwaarden te willen praten over de invulling en eventuele herontwikkeling van de buitenring al dan niet gepaard gaande met (deel)levering van de grond. AM heeft hierop geconcludeerd dat er sprake is van een geschil met betrekking tot de projectovereenkomst en heeft het initiatief tot mediation genomen. Eventuele resultaten van de mediation, die een financieel gevolg hebben, zijn niet meegenomen in de strategische afwegingsnotitie Grondbedrijf. Als deze mediation afgerond kan worden, kan in 2013 de verdere ontwikkeling van de buitenring ter hand genomen worden. Realisatie blijft ook afhankelijk van de ontwikkelingen op de woningmarkt.

Acmesa-terrein

De besprekingen tussen Bemog en de gemeente over de realisatie van fase 1 gaan op dit moment door. De afgelopen maanden is echter wel vertraging ontstaan in de voortgang. Dit heeft te maken met contractuele verplichtingen tussen Arcadis en Bemog. Hierdoor is tussen deze partijen discussie ontstaan die leidt tot vertraging in de planvorming.

Het krediet heeft een overschrijding van bijna € 70.000. Het lag in de bedoeling dat deze extra kosten na het afsluiten van een anterieure overeenkomst door de ontwikkelaar betaald zouden worden. Het sluiten van de overeenkomst is echter vertraagd. Hoewel er van uitgegaan wordt dat de ontwikkeling nog wel doorgaat en de anterieure over-

eenkomst gesloten zal worden is er ook een kans dat dit niet gebeurt.

Kloosterveen II

Mede door de huidige marktsituatie is het moeilijk afspraken te maken met ontwikkelaars over met name het tempo van uitgifte en afname van gronden. Dit maakt het sluiten van een bouwclaimovereenkomst met de Kloosterveen CV en Rotij lastig. Een van de partijen in de Kloosterveen CV verkeerd in faillissement. Het is op het moment van schrijven niet duidelijk wat de gevolgen hiervan zijn voor de onderhandelingen om tot een overeenkomst te komen. Mocht het niet lukken om tot een contract te komen zal er overgegaan worden tot vaststelling van een nieuw bestemmingsplan met een gemeentelijk exploitatieplan.

Kloosterveen III, en realisatie Norgerbrugtracé

De provincie Drenthe gaat samen met de gemeenten Assen en Midden-Drenthe op korte termijn nader onderzoek doen naar een andere oplossing voor het verkeersprobleem in en rond Norgerbrug. Tevens wordt onderzocht in hoeverre de ontwikkelingen in Assen andere varianten voor de ontsluiting van de woonwijk Kloosterveen, met eventuele toekomstige uitbreidingen in Kloosterveen III, mogelijk maken. Eventuele verdere planontwikkeling hangt samen met de uitkomsten van het genoemde onderzoek en de consequenties van de herziene woningbouwprogrammering.

Diepstroeten

Van Boeijen heeft aangegeven zich niet te willen opstellen als ontwikkelaar van het gebied en heeft daarom samenwerking gezocht met Van Wijnen projectontwikkeling ten behoeve van de ontwikkeling van park Diepstroeten. Met Van Wijnen wordt in samenwerking met de gemeente gewerkt aan een stedenbouwkundig plan en wordt toegewerkt naar nieuwe organisatorische en financiële afspraken. De verwachting is dat begin 2013 is gestart met het opstellen van een bestemmingsplan wat de uiteindelijke bouw moet mogelijk maken..

Mercuriuscentrum

De herontwikkeling van het Mercuriuscentrum ligt op koers voor wat betreft geld en inhoud en zal in het voorjaar van 2013 tot een afronding komen. Alle beroepsprocedures (inclusief Raad van State) zijn inmiddels afgerond in het voordeel van het project. De herontwikkeling van het winkelcentrum naar een Modestraat heeft inmiddels vorm gekregen. In het derde kwartaal van 2012 zijn de werkzaamheden in de winkelstraat afgerond. De bouw aan de het Mercuriusplein zal in het voorjaar van 2013 worden afgerond. De herinrichting van de openbare ruimte door de gemeente Assen is in 2012 gestart en zal voor de zomer van 2013 worden afgerond aansluiten aan de bouwwerkzaamheden.

Maatschappelijke voorzieningen (met name gebouwen)

Gezondheidscentrum Kloosterveen

De huidige zorgverleners in Kloosterveen hebben zich niet in Kloosterveeste gevestigd, maar in een kantoor aan de Transportweg. Het blijft voor andere zorgverleners wel mogelijk zich in Kloosterveeste te vestigen. Voor de (casco)ruimte die bedoeld was voor het gezondheidscentrum is nog geen andere invulling gevonden.

Huisvesting voortgezet onderwijs

De aanbesteding en gunning van de christelijke scholengemeenschap Vincent van Gogh, Lariks heeft plaatsgehad. De aanbesteding van het Dr. Nassau College, Quintus wordt eind 2012 afgerond en begin 2013 gegund. Voor Dr. Nassau College Penta wordt een ontwerp voor de gedeeltelijk vervangende nieuwbouw en renovatie in samenhang met de beschikbare middelen van de school en de gemeente opgesteld. Voor de zomervakantie 2013 moet het ontwerp gereed zijn en aanbesteding en gunning hebben plaatsgehad.

Tijd: De eerste fase van de nieuwbouw van het Dr. Nassau College Quintus wordt in juli 2014 opgeleverd en in juli 2015 de tweede fase. De oplevering van de nieuwbouw van de christelijke scholengemeenschap Vincent van Gogh is opgeschoven naar juni 2014. De wijzigingen van de plannen voor het Dr. Nassau College Penta geven een ander tijdpad. Voorlopig wordt uitgegaan van oplevering medio 2014.

Geld: Het totale gereserveerde krediet is met € 1 miljoen opgehoogd naar € 51 miljoen. Naar verwachting kan de nieuwbouw van beide scholen binnen dit budget worden gerealiseerd.

Voor de Lariks en Quintus is de bestemmingsplan-procedure doorlopen. Tegen de wijziging van het bestemmingplan Lariks is door omwonenden beroep ingesteld bij de Raad van State. Dit leidt tot een vertraging, waarmee in het nieuwe tijdpad rekening is gehouden. Tegen het plan voor de Quintus zijn zienswijzen ingediend. Wanneer tegen de wijziging ook beroep wordt ingesteld dan kan dat tot een vertraging leiden.

Door de gefaseerde bouw van de nieuwbouw Quintus is geen tijdelijke huisvesting nodig. Lariks maakt voor een aantal klassen gebruik van de voormalige British School en het schoolgebouw aan de Lottingstraat.

Multifunctionele accommodatie Pittelo

Het gebouw is bouwkundig opgeleverd, de scholen en kinderopvang hebben het gebouw na de meivakantie betrokken. Na de zomervakantie start de wijkvereniging met de activiteiten. Alescon voert

het dagelijks beheer. De laatste bouwkundige en installatie restpunten worden in september afgerond. Waarna de afdeling beheer voor de exploitatiefase zorg draagt.

De bouw is binnen het beschikbaar gesteld krediet gerealiseerd. In het laatste kwartaal van 2012 volgt de financiële afronding.

Multifunctionele accommodatie Assen-Oost

De gemeente is sinds 1 juni 2012 eigenaar van de locatie Tuinstraat. De bestaande woning op het terrein (Lisdoddestraat) is eveneens eigendom van de gemeente. Momenteel wordt er gewerkt aan een risico-inventarisatie Flora- en Faunawet, asbestinventarisatie en het opstellen van een sloopbestek en aanvraag sloopvergunning. Zodra dit afgerond is kan de sloop nog dit jaar beginnen.

Uw raad is in januari 2012 akkoord gegaan met een investeringskrediet van € 9,4 miljoen. Op 6 februari jongstleden is een soort van kick off gehouden met de participanten.

Er is een plan van aanpak opgesteld en vastgesteld in de stuurgroep van 13 juli 2012. Vervolgstap is het formeren van een stuur- en projectgroep en het vaststellen van een vergadercyclus.

Multifunctionele accommodatie Kloosterveen inclusief Tamboerijn derde cluster

De RO-procedure is in gang gezet. Naar verwachting wordt er pas na 2025 woningbouw ontwikkeld. Op dit moment beraden we ons op de gevolgen die de aangepaste woningbouwplanning voor de bouw van het derde cluster moet hebben en betrekken de schoolbesturen daarbij. De schoolbesturen zijn hierover geïnformeerd. Door de stagnatie in de woningbouwproductie wordt de planning (opleving in 2014) niet gehaald.

Versterking Speciaal Onderwijs

In augustus 2010 is de Van der Reeschool (VSO-ZMOK) in Assen gestart, hiervoor ontvangt de gemeente Assen een bijdrage uit het gemeentefonds. De school is tijdelijk in het schoolgebouw aan de Vivaldilaan gehuisvest. Het schoolbestuur is binnen vijf jaar een nieuw permanent schoolgebouw toegezegd. Dit is opgenomen in het convenant. Na oplevering van dat gebouw zal de school het gebouw en de noodlokalen aan de Vivaldilaan verlaten.

Uitbreiding Driesprong

In 2011 is gestart met de bouw. De school is in de voorjaarsvakantie van 2012 opgeleverd.

Uitbreiding de Borg

Tegen de uitbreiding van de Driesprong zijn bezwaren/zienswijzen door omwonenden ingediend. In samenspraak met de betrokken partijen ontwikkelt het schoolbestuur een alternatief plan wat voor partijen aanvaardbaar is. De voorgenomen start van de bouw is daardoor van 2012 naar 2013, waardoor de ingebruikname naar eind 2013 opschuift.

Tijdens de werkzaamheden worden een deel van de leerlingen worden gehuisvest in tijdelijke lokalen aan de Hannie Schaftweg 1, die in verband met de volgtijdelijke uitbreiding van de CBS de Borg er al staan.

Uitbreiding Marskramer

Eind 2012 wordt gestart met de permanente uitbreiding van de Marskramer. De uitbreiding wordt medio 2013 in gebruik genomen. De leerlingen blijven gedurende de bouw in de huidige permanente en tijdelijke lokalen worden gehuisvest.

Bouw/Exploitatie De Nieuwe Kolk

De Nieuwe Kolk is inmiddels opgeleverd en met de gebruiken koersen we op een bijzondere opening op 22 september 2012. Inmiddels hebben Theater en Bioscoop De Nieuwe Kolk, Centrum voor Beelden de Kunst Drenthe en Bibliotheek Assen hun intrek genomen in het gebouw. Ook het kunstwerk Sensor Valley 8.0 van Daan Roosegaarde is onthuld.

In de Voorjaarsnota 2012 hebben wij geïnformeerd over de meerkosten van De Nieuwe Kolk. In deze voorjaarsnota is de herziene exploitatie van De Nieuwe Kolk aan u gepresenteerd en heeft u hiermee ingestemd. De Weiersstraatreserve zal versneld worden ingezet voor het afdekken van de exploitatietekorten van de verbonden partijen in De Nieuwe Kolk. Wij hebben in deze Voorjaarsnota aangegeven dat wij via rapportages uw raad op de hoogte houden over de exploitatie van de Nieuwe Kolk. Met ingang van 2013, na de administratieve afsluiting van het project in 2012, wordt hier invulling aangegeven.

Wij zetten nog steeds in op een goede samenwerking van de instellingen, waarbij aan de ene kant gestreefd wordt naar een divers en interessant cultureel aanbod en aan de andere kant naar een marktgerichte bedrijfsvoering. Dit moet ook op termijn synergievoordelen opleveren in de bedrijfsvoering van de instellingen.

Verplaatsing hockeyvelden HVA

Begin mei 2012 is er gestart met de grondwerkzaamheden. Voor het hockeycomplex is het onderdeel voorbereiding en ontwerp aanbesteed. Laatste kwartaal 2012 is duidelijk welke partij het werk gaat uitvoeren. Ondertussen worden de voorbereidingsgesprekken met HVA en kinderopvangorganisaties voortgezet en ligt het gehele project dus op schema.

Sporthal Stadsbroek

De Stadsbroekhal is gerealiseerd en opgeleverd en wordt na de zomervakantie 2012 in gebruik genomen door CS Vincent van Gogh. Het gebouw is binnen het door uw raad beschikbare krediet gerealiseerd. In het laatste kwartaal van 2012 volgt financiële afronding plaats. Het pand wordt overgedragen aan de beheerorganisatie die zorgdraagt voor de exploitatiefase.

Zwembad

Er is een vervolgesprek geweest met De Bonte Wever. Zij zijn voornemens om hun administratie zodanig in te richten door middel van een financiële bijlage. Punten die nog geregeld moeten worden:

- gemeentegrond
- infrastructuur
- voorfinanciering
- indexering jaarlijkse instandhoudingsvergoeding

Huisvesting brandweer, hulpverleningsdienst Drenthe en gemeentelijke gezondheidsdienst

In juli 2012 is de eerste paal geslagen. De bouw verloopt goed en de oplevering wordt verwacht in het vierde kwartaal van 2013.

Realisatie wielersbaan

Inmiddels wordt de Stadsbroekhal gecombineerd met de wielersbaan gezien als één projectonderdeel van het Beweeg- en beleefpark Stadsbroek. Onderzocht is of de wielersbaan aan de achterzijde van de Stadsbroekhal kan worden gekoppeld. Hierdoor is gebruik te maken van gezamenlijke voorzieningen (kleedkamers, kantine en dergelijke) van de sporthal. De eerste ontwerptekeningen voor de wielersbaan zijn naar aanleiding van de raadsbehandeling aangepast en teruggebracht naar het niveau van het Programma van Eisen/wensenpakket zoals in de haalbaarheidsstudie opgenomen.

Met het aanleggen van het veldritparcours is gestart en zijn met de betrokken verenigingen afspraken gemaakt voor het aanleggen van het parcours.

Tevens is aan de architect opdracht verstrekt voor de VO fase en DO fase. De aanbesteding van de kombaas heeft voor de zomer plaatsgevonden. Het werk is echter nog niet gegund in verband met het niet mogen nemen van onomkeerbare financiële besluiten zoals door het college voor het zomerreces is besloten.

Nieuwbouw MEC/Wijkpost

De aanvraag voor de Wabo-vergunning is inmiddels ingediend. Voor de zomervakantie is de aanbe-

steding (met voorafgaande selectie) voor een aan-
nemer gestart. Begin september verwachten we
max. 8 partijen te selecteren en uit te nodigen voor

het doen van een inschrijving. Aanvang bouw is
gepland voor 1 december 2012. Het bestemmings-
plan is voor de zomer definitief vastgesteld.

Bedrijfsvoering

Huisvesting gemeentelijke organisatie/Nieuwe werkomgeving

Eind 2012 wordt de voorbereidingsfase afgerond.
Op dat moment is er een vastgesteld definitief ont-
werp, zijn alle uitvoerende partijen geselecteerd en
treft het bouwteam alle voorbereidingen voor het
daadwerkelijk uitvoeren van de renovatie. Volgens
planning start de renovatie begin 2013. De gemeen-
telijke organisatie wordt (met uitzondering van de
publieksbalie) tijdelijk elders gehuisvest. Naar ver-
wachting zal de renovatie begin 2014 zijn afgerond.

Digitalisering werkprocessen

2013 staat niet alleen in het teken van de verbou-
wing en tijdelijke huisvesting. In 2013 worden on-
dersteunende werkprocessen zoveel mogelijk gedi-
gitaliseerd. Deze werkprocessen worden daardoor
efficiënter ingericht. De belangrijkste klantproces-
sen worden in het zaaksysteem Dimpact onderge-
bracht. Hiermee wordt de dienstverlening aan bur-
gers en bedrijven verbeterd. De ICT-omgeving
wordt aangepast.

Gemeente Assen

Programmabegroting

Financiën

Inleiding

Hiervoor in het hoofdstuk Beleid en bij het onderdeel Programma's hebben wij de einduitkomsten van de begroting 2013 en van de nieuwe meerjarenprognose 2014-2016 samen met de daarbij behorende beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen aan u gepresenteerd. In het hoofdstuk Financiën gaan we in op de financiële grondslagen waarop die zijn gebaseerd en dat noodzakelijk maken.

Collegeprogramma en Programmabegroting 2013

De Programmabegroting 2013 staat in het teken van de verdere realisatie van de ambities en beleidsdoelen uit ons collegeprogramma en het verder voorbereiden en voltooien van de (investerings-)projecten die al in de planning staan, waar we mee bezig zijn of die nieuw opgepakt moeten worden.

Belangrijke financiële randvoorwaarde daarbij is dat de financiële positie van onze gemeente gezond is en dat de begroting sluitend is en blijft. Over de wijze waarop, het tijdspad waarbinnen en de middelen waarmee wij dat willen realiseren zijn bij de beraadslagingen over de programmabegroting 2011 en het daaraan gekoppelde uitvoeringsprogramma 2011-2014 samen met uw raad afspraken gemaakt en besluiten genomen. Als dat nodig was heeft bij de begroting en de Voorjaarsnota 2012 actualisatie en bijstelling van de bestaande beleidsafspraken en plaatsgehad. De besluitvorming betreffende de aanvullende bezuinigingen van november 2011 maakte daar onderdeel van uit. De Voorjaarsnota 2012 gaf aan dat we op koers liggen.

Het uitvoeringsprogramma 2011-2014 en de aanvullende bezuinigingen 2012-2015 vormen, samen met andere voor het gemeentelijke beleid relevante ontwikkelingen, de basis voor het beleid en de budgetten in de programmabegrotingen die in deze bestuursperiode aan uw raad ter vaststelling worden aangeboden.

In het uitvoeringsprogramma zijn de ambities en beleidsdoelen uit het collegeprogramma uitgewerkt in beleidsmaatregelen en activiteiten. Het programma geeft de omvang en tijdsduur aan van de middelen die voor de realisatie ervan beschikbaar zijn. In nagenoeg alle gevallen is de beschikbaarheid van de middelen door uw raad beperkt tot de looptijd van deze bestuursperiode. Dat betekent dat ze vanaf 2015 niet meer voor de betreffende doeleinden beschikbaar zijn.

Gekoppeld aan de voorgenomen middeleninzet voorziet het programma in een sluitend dekkingsplan waaronder voor dat doel noodzakelijke bezuinigingen en belastingmaatregelen. Tevens bevat het uitvoeringsprogramma de uitkomsten van de door-

lichting van gemeentelijke de reservepositie en de oplossingen voor de daarin ten aanzien van de Reserve Grote Projecten en de Algemene Reserve geïdentificeerde knelpunten. Ook is in het programma de bestemming geregeld van de middelen die Assen heeft verkregen uit de verkoop van de Essent-aandelen. Hieraan is inmiddels uitvoering gegeven.

Ter verbetering van bestuurlijke afweging en inzicht is in 2011 gestart met samenstelling, presentatie en bespreking van de strategische afwegingsnotities met betrekking tot de gemeentelijke grondexploitatie. In die notities worden de onder andere financiële kaders aangegeven waarbinnen de gemeentelijke grondexploitatie en lopende en nieuwe gebiedsontwikkelingen zich de komende jaren mogen en kunnen bewegen. Los daarvan is sprake van sluitende afspraken over de realisering en financiering van de FlorijnAs-projecten die voor deze bestuursperiode in de planning staan. Verder geven we uitvoering aan de afspraken die we met betrekking tot het risicobeheer hebben vastgelegd in de in 2011 vastgestelde 'kadernota risicomangement en weerstandsvermogen'.

De programmabegroting 2013 en het daarin gepresenteerde beleid kunnen, gezien de aan het begin van de bestuursperiode gekozen aanpak en gemaakte afspraken, zowel beleidsmatig als financieel als de min of meer vanzelfsprekende vervolgstap worden gezien op weg naar realisatie van onze beleidsambities en een financieel gezonde gemeentelijke huishouding.

In het hoofdstukken 'Beleid' en bij de 'Programma's' hebben we aangegeven hoe daar in 2013 verder invulling aan willen geven, welke aanvullende beleidsmaatregelen er met het oog daarop noodzakelijk zijn en hoe en waar, als gevolg van nieuwe inzichten en externe ontwikkelingen, actualisering en bijsturing noodzakelijk is. In dit hoofdstuk treft u de grondslagen, toelichting en analyses daarvoor aan.

Gevolgen landelijke ontwikkelingen

Naast de inspanningen en activiteiten die we verrichten om eigen ambities, beleidswensen en projecten te realiseren, zijn we vanaf de start van deze bestuursperiode geconfronteerd met de gevolgen van de economische crisis, het op basis daarvan tot nu toe vastgestelde rijksbeleid en de daar onderdeel van uitmakende bezuinigingen.

Ons doel is om de nadelige effecten hiervan met zo min mogelijk 'schade' voor het eigen beleid en de Asser burgers en bedrijven in het bestaande beleid in te passen. Bij dit streven worden we, kijkend naar de begroting die we voor het komende jaar hebben voorbereid, nadrukkelijker dan in voor-

gaande jaren geconfronteerd met onzekerheid en onduidelijkheid ten aanzien van inhoud en continuïteit van het kabinetsbeleid en de ontwikkeling van de rijksfinanciën.

Wij gaan er vanuit dat hierover als mede over de consequenties die daaruit voor de lokale overheden voortvloeien op zijn vroegst begin 2013 meer duidelijkheid zal bestaan. Afgezien van de beleidsmaatregelen die vastliggen op basis van aanvaard beleid is de begroting 2013 in dit stadium om die reden noodgedwongen dan ook beleidsarm van karakter. Dat betekent in onze visie dat we het beleid en de financiële situatie bij de Voorjaarsnota 2013, op basis van de dan bekende feiten en ontwikkelingen, opnieuw onder de loep zullen moeten nemen.

Derde tranche Uitvoeringsprogramma 2011-2014

Als resultaat van de aan het begin van de bestuursperiode gemaakte afspraken omvat de begroting 2013 zoals die nu voor ligt de middelen die benodigd zijn voor uitvoering van derde jaarschijf van het uitvoeringsprogramma. Het gaat daarbij om een totaalbudget van € 2,2 miljoen. Gelijktijdig bevat de begroting de derde tranche van de voor de lopende bestuursperiode vastgestelde bezuinigingen 2011-2014 van in totaal € 16,5 miljoen en de tweede tranche van de aanvullende bezuinigingen 2012-2015 van € 5,7 miljoen.

Die twee tranches bedragen respectievelijk € 2,6 en € 1,9 miljoen structureel. Daarmee komt het totaal van de in de programmabudgetten verwerkte bezuinigingen in 2013 uit op € 19,3 miljoen. Afwegingen rondom de noodzaak tot een nieuwe, derde, ronde bezuinigingen hebben we in het hoofdstuk 'Beleid' aangegeven.

Financiële kaders, opbouw budgetten en relatie met Voorjaarsnota 2012

In het verdere verloop van het hoofdstuk 'Financiën' presenteren we de financiële kaders en spelregels waarmee we in dat verband in deze bestuursperiode rekening willen en moeten houden. Ook gaan we in op de opbouw en samenstelling van de nieu-

we programmabudgetten, maken we de vergelijking met de programmabudgetten die in 2012 beschikbaar waren en lichten we op hoofdlijn het beleid en de uitgangspunten toe die bij de opbouw en samenstelling van de nieuwe programmabudgetten een rol hebben gespeeld.

Omdat de financiële kaders, de begrotingspositie en meerjarenprognose bij de Voorjaarsnota 2012 voor het laatst zijn getoetst en geactualiseerd, maken wij in het verdere verloop van dit hoofdstuk, waar nodig, steeds de vergelijking met de financiële eindprognoses voor de jaren 2013-2015 uit de laatste Voorjaarsnota en met het beleid dat daarbij hoort. Daarnaast gaan we in dit hoofdstuk in op de resultaten van de nieuwe meerjarenprognose 2014-2016 en lichten we de ingrediënten toe die daar in zijn meegenomen.

Verder komen in dit hoofdstuk een aantal onderwerpen aan de orde die medebepalend zijn voor de beeldvorming over de financiële positie van onze gemeente. Het gaat daarbij onder meer om de opbouw, samenstelling en ontwikkeling van de algemene dekkingsmiddelen, waaronder de algemene uitkering, de gemeentelijke belastingen en de stand van de gemeentelijke reserves.

Tevens behandelen we een aantal andere specifieke onderwerpen waaronder de aard en omvang van de vastgestelde bezuinigingen, de omvang en opbouw van de Wet maatschappelijke ondersteuning-budgetten en de in de begroting en meerjarenprognose opgenomen incidentele lasten en baten.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)-vereisten

Naast de financiële toelichting op het verloop van de budgetten en de begroting ten behoeve van het eigen bestuur, wordt met de informatie in dit hoofdstuk voorzien in en voldaan aan de informatieplicht zoals die sinds 2004 op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven en wordt tevens het inzicht in de Asser begroting gegeven dat noodzakelijk is in het kader van de uitoefening van het Provinciaal financieel toezicht.

Hoofddoelstellingen financieel beleid

Het gemeentelijk financieel beleid is gericht op duurzaamheid, stabiliteit en continuïteit in de middeleninzet een en ander met het oog op realisatie en instandhouding van een gezonde financiële positie. De achterliggende beleidsdoelen luiden als volgt:

- De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.
- Er is duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.
- Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.
- Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.
- De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boventrendmatige tariefaanpassing plaats.
- Er is sprake van efficiënte doch risicomijdende financiering van onze uitgaven.

Genoemde beleidsdoelen hebben feitelijk een permanente status; ze zijn er op gericht de financiële continuïteit en soliditeit van de gemeentelijke huishouding door de jaren heen te borgen.

De maatschappelijke effecten die daarmee beoogd worden en de activiteiten die daarmee in de planperiode 2013-2016 noodzakelijk zijn, vormen onderdeel van het beleid en de beleidsuitvoering behorend bij het programma Algemene dekking van de programmabegroting.

Toepassing in de praktijk

Handhaving van een gezonde financiële positie en een adequaat weerstandsvermogen, zorg voor een sluitende begroting 2013, een sluitende meerjarenprognose 2014-2016, het in control hebben en houden van de lopende grote projecten en zorg voor beperkte lastenstijgingen voor burgers en bedrijven, zijn ook voor 2013 de belangrijkste financiële en fiscale beleidsspeerpunten.

Die afspraken en spelregels zijn basis voor het door ons in deze bestuursperiode te voeren financiële beleid. Als het rijksbeleid en/of andere financiële ontwikkelingen daartoe aanleiding geven zullen we die spelregels in overleg met uw raad bijstellen en waar nodig verder aanscherpen. Dat kan onder andere betekenen dat we, als de financiële situatie en

de begrotingspositie dat noodzakelijk maken aanvullende bezuinigingsmaatregelen ter afweging en besluitvorming aan u voor zullen leggen. Gelet op de maatregelen waartoe in het kader van de begroting 2012 is besloten zou dat inhouden dat we, als de situatie daartoe aanleiding geeft, we tot een nieuwe i.c. derde ronde bezuinigingen zullen moeten overgaan.

De gemeentebrede beleidsontwikkeling en de stand en voortgang van de beleidsuitvoering, de financiën en de bezuinigingen worden gedurende het jaar nauwlettend gevolgd/gemonitord. Rapportage en mogelijk noodzakelijk besluitvorming daarover door uw raad vindt plaats via jaarlijkse voor- en de Na-jaarsnota.

We zorgen er voor dat de gemeentelijke grondexploitatie in control is en dat de daarvoor benodigde weerstandscapaciteit is afgestemd op de daarmee verband houdende risico's. In dat verband te maken keuzes worden conform de hierover gemaakte afspraak jaarlijks aan de hand van de strategische afwegingsnotitie Grondbedrijf met uw raad besproken. De exploitatie van de algemene dienst en van het grondbedrijf zijn gescheiden en zelfvoorzienend. Dit jaar is voor het eerst de strategische afwegingsnotitie Grondbedrijf opgenomen in de paragraaf Grondbedrijf van deze Programmabegroting.

De inzet van de middelen die deze bestuursperiode beschikbaar zijn of komen voor het realiseren van beleidsintensiveringen en/of nieuw beleid geschiedt, met het oog op behoud van flexibiliteit, op projectbasis. Dat betekent dat betreffende middelen, tenzij nadrukkelijk anders is/wordt besloten, alleen in de periode 2011-2014 voor beleidsuitvoering beschikbaar zijn en vanaf 2015, dus aan het begin van de volgende bestuursperiode weer komen te vervallen. Voorzetting van het betreffende beleid en projecten behoeft voorafgaande beleidsevaluatie en bestuurlijke besluitvorming. Die financiële lijn maken we in de jaarschijf 2015 van de meerjarenprognose 2013-2015 zichtbaar.

Het reserveren van gemeentelijke middelen is geen doel op zich maar ondersteunt het beleid en vindt gericht en gedoseerd plaats op basis van voorafgaande besluitvorming. De gemeentelijke reservepositie is voor het laatst in 2010 doorgelicht. We geven verder uitvoering aan de aanbevelingen en beleidsmaatregelen die daaruit zijn voortgekomen. Bestaande knelpunten in de reservepositie zijn/worden opgelost. Als dat nog nodig is vindt onderbouwing van reserves en voorzieningen plaats d.m.v. vaststelling van beleidsregels en/of beheers- en onderhoudsplannen. Bestaande en nieuw te treffen voorzieningen zijn afgestemd op de achterliggend verplichtingen.

De algemene reserve is en blijft beschikbaar voor gemeentebrede risicoafdekking; de ondergrens van de reserve wordt de komende jaren zo goed mogelijk afgestemd op de risico's die worden gelopen. In deze bestuursperiode bedraagt de minimale omvang ervan € 100 per inwoner.

Het gemeentelijk treasurybeleid is efficiënt, doeltreffend en risicomijdend en is louter gericht op financiering van de eigen gemeentelijke huishouding en op het beheer en de beheersing van de geldstromen daarbinnen. Voorkoming en beheersing van financiële risico's zijn daarbij belangrijke doelstellingen. Daarbij wordt, binnen de mogelijkheden die wet- en regelgeving daarvoor biedt, zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de markt daartoe biedt.

We zorgen er voor dat het gemeentelijke risicobeheer in control is. Dat gebeurt aan de hand van de afspraken die daarover zijn gemaakt in de 'kadernotitie risicomanagement en weerstandsvermogen'. De met het oog op verantwoord risicobeheer benodigde weerstandscapaciteit moet op peil zijn.

De bedrijfsvoering van de gemeente ondersteunt de uitvoering van dit collegeprogramma optimaal. De verschillende programma's en thema's vragen een doorontwikkeling van de organisatie. Integrale sturing wordt versterkt en de doeltreffendheid en doelmatigheid van de manier waarop taken worden uitgevoerd wordt verbeterd. Er wordt scherp gekeken naar de efficiency van de eigen organisatie. Met de directie bestaan afspraken over omvang en samenstelling van het budget dat voor de bedrijfsvoering en de bezuinigingen die daarop in deze bestuursperiode van toepassing zijn.

In het ons financieel beleid sturen we op repressief provinciaal financieel toezicht. Dat betekent dat we voldoen aan de daarvoor geldende voorwaarden. Dat houdt onder meer in dat we sturen op realisatie en instandhouding van materieel financieel evenwicht in de begroting en/of meerjarenprognose.

Financiële spelregels Collegeprogramma

Voor het overige geven wij bij de invulling van het financieel beleid waar mogelijk uitvoering aan de volgende budgetafspraken en spelregels uit de financiële paragraaf van ons Collegeprogramma:

- Het versmarten van de programmabegroting wordt voortgezet.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- Realisatie van nieuwe investeringen/projecten vindt plaats op basis van een sluitend dekkingsplan.
- Herijken van beleid in plaats van nieuw beleid stapelen op bestaand beleid (oud voor nieuw).
- Budgetoverschrijdingen worden opgevangen binnen het betreffende beleidsveld.
- Financiële meevallers binnen een beleidsveld kunnen worden ingezet als compensatie voor budgetoverschrijdingen, ze worden niet aangewend voor nieuw beleid/beleidsintensivering.
- Kortingen van het rijk op specifieke uitkeringen worden (in beginsel) opgevangen binnen het betreffende beleidsveld.
- Er vinden geen automatische verhogingen budgetten plaats als gevolg van volume- of prijsstijging.
- Er komen geen nieuwe openeinderegelingen en bestaande regelingen worden heroverwogen.
- Er worden geen nieuwe gesloten financiële circuits gecreëerd en bestaande circuits worden heroverwogen.

Financiële beleidslijn rijksbezuinigingen in relatie tot gemeentelijke financiën

Door de val van het kabinet Rutte, het Lenteaakkoord en de verkiezingen zijn onzekerheid en onduidelijkheid omtrent het rijksbeleid toegenomen. Kabinetsformatie en het nieuwe regeerakkoord moeten daarin verbetering brengen. Het is onze verwachting dat op zijn vroegst begin 2013 het geval zal zijn. Tot die tijd zullen we het moeten doen met wat op dit moment op basis van aanvaarde rijksbeleid vast ligt.

Ook een nieuw kabinet zal prioriteit geven aan het op orde brengen van de overheidsfinanciën en aan het tot een acceptabele omvang terugbrengen van het tekort op de rijksbegroting. In welke omvang en langs welke wegen hangt af van de nieuwe samenstelling van de Tweede Kamer en het kabinet.

Bezuinigingen bij het Rijk raken vroeg of laat ook het beleid en de financiën van gemeenten. Effectuering geschiedt onder meer in de vorm van bezuinigingen op de uitkering uit het gemeentefonds, via kortingen op bestaande doeluutkeringen, en door decentralisatie van rijkstaken onder toepassing van (efficiency)kortingen op de daarvoor over te hevelen middelen. Om financiële gevolgen van deze bezuinigingen op te vangen gaan we in voorkomend geval uit van de volgende beleidslijn.

- In het Collegeprogramma is al aangegeven dat bezuinigingen op specifieke uitkeringen in beginsel worden opgevangen binnen het beleids-terrein waar ze betrekking op hebben. Die lijn wordt voortzet. Onder in beginsel verstaan wij in dit verband dat gevolgen van de door het Rijk opgelegde korting voor ons beleidsmatig en inpasbaar en aanvaardbaar zijn.
- De middeleninzet voor de uitvoering van door het kabinet te decentraliseren taken als Wajong, algemene Wet bijzondere ziektekosten en

Jeugdzorg is afgestemd op de middelen die daarvoor van het Rijk overkomen. Het gaat daarbij zowel om de middelen die beschikbaar komen voor de implementatie van de overkomende taken als voor de jaarlijkse uitvoering ervan. Wij gaan er daarbij vanuit dat het kabinet de te decentraliseren taken van passende, dat wil zeggen op de naar de gemeente overkomende inhoudelijke en financiële opgaaf afgestemde financiering, voorziet. Het is niet onze intentie om voor de uitvoering van die taken van uit de eigen middelen extra budgettaire ruimte vrij te maken.

- Bij de bezuinigingen op het gemeentefonds ontbreekt veelal een directe relatie met specifieke gemeentelijke taken. Bezuinigingen hebben een generiek karakter en zullen als zodanig, bijvoorbeeld door bezuinigingen, binnen het totaal van de gemeentelijke middelen moeten worden opgevangen. Als korting op het fonds of een deel ervan wel verband houdt met door het kabinet beoogde taakmutaties dan wordt deze net als bij specifieke uitkeringen naar het betreffende taakveld doorgerekort.

Onderhandeling met het kabinet Rutte over een Bestuursakkoord hebben voor de gemeenten niet tot de gewenste overeenstemming geleid. Knelpunt was de financiering van de naar de gemeente overkomende rijkstaken. Wij nemen aan dat er tussen het nieuw te vormen kabinet en de koepelorganisaties overlegd zal worden over een bestuursakkoord voor de komende kabinetsperiode. Wij zullen in dat verband blijven vasthouden aan het standpunt dat het Rijk zorg dient te dragen voor passende financiering van gemeentelijke taken zodat op gemeentelijk niveau sprake kan zijn van maatschappelijk verantwoorde beleidsuitvoering.

De Voorjaarsnota 2012 als financieel kader voor de Programmabegroting 2013

Budgetten in de primaire begroting 2013 zijn als vertrekpunt gebaseerd op het aanvaarde beleid zoals dat voor het laatst in het kader van de Voorjaarsnota 2012 is gepresenteerd en door uw raad is vastgesteld. De financiële stand van zaken in die Voorjaarsnota vormt samen met de daaronder liggende financiële afspraken het referentiekader voor de beschouwin-

gen, toelichtingen en analyses in de hierna volgende onderdelen van het hoofdstuk financiën. Vandaar op deze plek in het kort een overzicht van de belangrijkste bevindingen en conclusies uit die nota.

Beeld Voorjaarsnota 2012 als referentiekader voor 2013

In de Voorjaarsnota 2012 hebben we verslag gedaan over de stand van de lopende beleidsuitvoering en de financiën en van de beleidsontwikkelingen die daarop van invloed zouden kunnen zijn. Het overall-beeld, gemeten naar de stand in april 2012 was, ondanks de economische recessie waarin ons land op dat moment verkeerde, positief. Het beleid lag op koers, de begroting 2012 en de bijbehorende meerjarenprognose bleven op basis van de op dat moment bekende informatie sluitend en de bezuinigingen verliepen volgens schema. Waar dat niet het geval was zijn aanvullende maatregelen getroffen.

Belangrijk onderdeel in de Voorjaarsnota betrof de exploitatie van De Nieuwe Kolk en de daarvoor in de begroting benodigde budgettaire ruimte. We hebben daar in goed overleg met uw raad treffende maatregelen voor getroffen.

Wat bij het opstellen van de Voorjaarsnota niet was te voorzien was dat het kabinet Rutte zou vallen. Aanleiding voor die val waren de mislukte onderhandelingen over noodzakelijke extra rijksbezuinigingen liggend in de orde van grootte van € 16 miljard. De noodzaak daartoe diende zich in maart jl. op basis van de nieuwe CPB-cijfers over de stand van de Nederlandse economie, het oplopende overheidstekort en de nieuwe Europese begrotingsregels nadrukkelijk aan. Andere ontwikkeling waar we na het afsluiten van de Voorjaarsnota mee zijn geconfronteerd was het principeakkoord over een nieuwe cao-gemeenten en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. Door deze beide nieuwe ontwikkelingen verviel de basis onder waar we tot dan toe in de Voorjaarsnota 2012 mee werkten. In de aanbiedingsbrief bij de Voorjaarsnota hebben we uw raad hierover geïnformeerd.

Met die kanttkening hebben we in mei jl. de volgende financiële eindresultaten van de Voorjaarsnota 2012 ter afweging en vaststelling aan uw raad voorgelegd en daar ook uw instemming voor verkregen:

Resultaten Voorjaarsnota 2012 (bedragen* € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	2015
Eindresultaten begroting/mjp november jl.	0	101	536	432
bijstelling budgetten beleidsprogramma's	-2.149	-1.567	-1.148	-1.059
bijstelling budgetten programma Algemene Dekking	1.013	1.172	226	226
mutaties reserves	1.759	345	635	635
Resultaten Voorjaarsnota 2012	623	51	249	234

Met het oog op de voorbereiding van de rijksbegroting 2013 en ter voldoening van de Europese begrotingsregels heeft de gelegenheidscoalitie het zogenoemde Lenteakkoord vastgesteld. Dat akkoord omvat een extra bezuinigingstotaal van € 12,4 miljard op de rijksbegroting.

Inmiddels weten we dat een tweetal maatregelen uit dat Lenteakkoord de gemeentelijke financiën direct en met onmiddellijke ingang raakt. Het betreft een onder de noemer ‘ samen de trap af ‘ ingaande 2012 te effectueren structurele verlaging van de accresen 2012 en 2013 van het gemeentefonds van € 467,0 miljoen en de invoering van het zogenoemde schatkistbankieren.

Beide maatregelen hebben zoals uit het verdere verloop van dit hoofdstuk zal blijken een sterk nadelige invloed op de einduitkomst van de begroting 2013 en de meerjarenprognose 2014-2016. Ook de nieuwe cao-gemeenten, waarin een structurele loonsverhoging van 2% is afgesproken, resulteert in extra, dat wil zeggen niet eerder ingecalculerde, budgettaire druk op de begroting en de meerjarenprognose.

Inleiding programmabegroting 2013

Hiervoor, in het beleidsdeel van de programmabegroting, hebben wij de einduitkomsten van het keuze- en afwegingsproces voor het beleids- en begrotingsjaar 2013 aan u gepresenteerd. Het gaat om het eindresultaat van de beleids- en dekkingsmaatregelen die in onze visie met het oog op de volledigheid van het beleid, de uitvoering van ons Collegeprogramma en de realisatie van sluitende jaarbegrotingen noodzakelijk zijn.

De primaire begroting 2013 vormt de basis voor de afwegingen en de keuzes die wij in verband daarmee hebben gemaakt. De budgetten in de primaire begroting 2013 zijn gebaseerd op het aanvaarde beleid tot en met de Voorjaarsnota 2012. Daartoe behoren ook de jaarschijven 2013 voor de uitvoering van het Collegeprogramma en de van de eerste en tweede ronde van de tot nu toe door uw raad vastgestelde bezuinigingen.

In dit hoofdstuk gaan wij meer in detail in op de einduitkomst van de primaire begroting 2013, de factoren die een rol hebben gespeeld in de totstandkoming van het resultaat, alsmede op de omvang van de daaraan ten grondslag liggende programma- en productbudgetten.

Het zorg dragen voor financiële continuïteit en stabiliteit zijn daarbij hoofddoelen. De opbouw van de

budgetten van de primaire begroting heeft plaatsgevonden op basis van gangbare uitgangspunten en gedragslijnen. In verband met bijzondere financiële omstandigheden hebben wij op een aantal punten echter voor een andere aanpak gekozen. Het niet langer automatisch toepassen van de inflatiecorrectie en van budgetbijstellingen in verband met volumegroei maken daar onderdeel van uit.

Onderstaand treft u de toelichting op de opbouw en samenstelling van de primaire begroting 2013 aan. Tevens gaan we in op een aantal ontwikkelingen en factoren die daarin zijn betrokken en een rol hebben gespeeld. Wij staan achtereenvolgens stil bij:

- het resultaat van de primaire begroting 2013 c.a.
- de omvang en opbouw van de programmabudgetten w.o. de bezuinigingen
- de omvang en opbouw van de algemene dekkingsmiddelen
- de samenstelling en omvang van de inzet van gemeentelijke reserves
- de opgenomen incidentele lasten en baten
- het op projectbasis gefinancierde nieuwe beleid

Resultaat programmabegroting 2013 en analyse

In het hoofdstuk hiervoor hebben we kort stil gestaan bij de uitkomsten van de Voorjaarsnota 2012 en de daarbij behorende kanttekeningen als gevolg van de maatregelen uit het Lenteakkoord en de nieuwe cao die medio dit jaar voor het gemeentelijk personeel is afgesloten.

De nadelige financiële gevolgen daarvan zien we als verwacht terug in het resultaat van de primaire begroting 2013. Ook houden we in 2013 langer dan verwacht last van de economische crisis. Dat openbaart zich vooral in een aanhoudend verhoogd beslag op de bijstand en op andere inkomensondersteunende voorzieningen.

Daarnaast zorgen de aanhoudende stagnatie op de bouw- en woningmarkt en de als gevolg daarvan verminderde groei van de stad voor een lagere groei van de inkomsten dan waaraan we de afgelopen jaren als sterke groeistad gewend waren geraakt.

Positief element is de aanhoudende lage rente op de geld- en kapitaalmarkt. Daarnaast treedt in de be-

groting 2013 vrijval op van investeringslasten als gevolg van het actualiseren van de planning van aanvankelijk voor 2013 geraamde investeringen.

Het resultaat

De primaire begroting 2013 geeft als resultaat van dit samenspel van factoren een tekort te zien van € 1.867.000. Bij de Voorjaarsnota 2012 is voor 2013 een vrijwel sluitende begroting 2013 geprognosticeerd. Ten opzichte van die prognose is nu sprake van een nadeel van ruim € 1,9 miljoen.

Voor juiste beeldvorming is het van belang om aan te geven dat in het primaire resultaat de bij de Voorjaarsnota 2012 de vervangende taakstelling van € 1,2 miljoen is opgenomen in verband met de 'nog te compenseren bezuinigingsmaatregelen' uit de jaarschijven 2011-2012 van de eerste bezuinigingsronde. Die compenserende maatregelen moeten nog worden ingevuld. Dat betekent dat de opgave voor het sluitend maken van de begroting 2013 materieel gezien dus in totaal € 3,1 miljoen bedraagt.

Resultaten 2013 na bestemming (bedragen x € 1.000)			
Prognose/primair	prognose 2013 Voorjaarsnota 2012	primair 2013	verschil met prognose
Saldo resultaten Beleidsprogramma's	99.898	100.232	+ 334
Saldo resultaten Algemene Dekkingsmiddelen	99.949	98.365	-1.584
Eindresultaat 2013 na bestemming	51	-1.867	-1.918

De analyse

De primaire begroting 2012 is gebaseerd op de beleidslijnen en de financiële afspraken in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 en de besluitvorming over de 'Aanvullende bezuinigingen 2012-2015' van november 2012. De in verband hiermee voor 2013 noodzakelijke budgetten zijn zo realistisch en scherp mogelijk begroot. Er is geen rekening gehouden met budgetuitzettingen als gevolg van volumegroei; voor wat betreft de automatische prijscompensatie geldt in 2013 (en 2014) de '0-lijn'.

De nadelige afwijking ten opzichte van de vergelijkbare prognose bij de Voorjaarsnota 2012 van € 1,9 miljoen kent een breed scala aan oorzaken. Dat hangt enerzijds samen met het richtinggevende karakter van de meerjarenprognose en de globale aard van de prognoses die daarin zijn opgenomen en anderzijds met het moment waarop die prognoses wordt gemaakt en het tijdsverloop sindsdien.

Het merendeel van de mutaties bestaat uit reguliere actualisering van budgetten, onder andere door loon-, prijs- en andere autonome ontwikkelingen, aanpassing in de toerekening van de bedrijfsvoeringskosten, actualisering en herfasering van geplande projecten en investeringen, wijzigingen en verschuiving in de rijksbekostiging. Die factoren doen zich ook in 2013 weer voor.

Directe oorzaken

Los daarvan is het verschil tussen uitkomst van de begrotingsprognose 2013 en het resultaat van de primaire begroting 2013 terug te voeren op de volgende hoofdoorzaken:

- In de prognose voor 2013 is uitgegaan van een voorzichtig herstellende economie waardoor het aantal personen dat een beroep doet op de bijstandsregeling en de middeleninzet daarvoor geleidelijk zou afnemen. Die inschatting blijkt te optimistisch. Voor de uitkomst van het programma Werk en Inkomen resulteert dit in een nadeel ten opzichte van de prognose van rond € 2,0 miljoen.
- Door afnemende gemeentelijke groei onder andere als gevolg van stagnatie op de bouw- en woningmarkt daalt ook de groei van de gemeentelijke inkomsten. In de lopende prognoses was vanaf 2013 rekening gehouden met een licht

herstel van de groei inkomsten. Die aanname komt niet uit. Voor de uitkomst van de begroting 2013 als geheel resulteert deze ontwikkeling in een nadeel van circa € 0,5 miljoen.

- In het Lenteakkoord is vastgelegd dat gemeenten vanaf 2013 verplicht dienen over te gaan tot schatkistbankieren. Als gevolg van die maatregel zal het rendement op de tot nu op de vrije markt belegde Essent-gelden fors afnemen. In de primaire begroting 2013 is als aanname rekening gehouden met een structureel rendementsverlies van € 0,6 miljoen structureel. Deze ontwikkeling was in de meerjarenprognose niet voorzien.
- De bezuinigingen in het Lenteakkoord (het gaat m.n. de toepassing van de nullijn voor rijksambtenaren) hebben een blijvende verlaging van de accessen 2012 en 2013 van het gemeentefonds met € 467 miljoen tot gevolg. Voor Assen resulteert die verlaging vanaf 2013 in een verlaging van de algemene uitkering met circa € 1,9 miljoen. Hiermee is in de prognose voor 2013 geen rekening gehouden.
- In de nieuwe cao-gemeenten is een structurele salarisverhoging overeengekomen van 2 %. Ook zijn de ABP premies met ingang van 2012 (tijdelijk) met 2% verhoogd. Het totaaleffect van deze maatregelen overstijgt de eigen aannames op dit punt. Het budgettair nadeel is circa € 0,8 miljoen.
- De planning voor de diverse in voorbereiding zijnde investeringsprojecten is geactualiseerd. Uitkomst daarvan is dat een substantieel deel van de voor het eerst vanaf 2013 geprognoseerde investeringslasten doorschuift naar 2014. Het gaat in het bijzonder om de investeringen in de onderwijshuisvesting w.o. de nieuwbouw van de scholen voor het voortgezet onderwijs en het derde scholencluster Kloosterveen. Ook de lastenraming voor milieueducatief centrum is geactualiseerd. De actualisering van de investeringsplanning levert een (eenmalig) voordeel van € 2,7 miljoen op ten opzichte van de prognose.
- In het kader van het sluitend maken van de begroting 2012 is afgesproken deze bestuursperiode af te zien van het indexeren van de reserves. Het in verband hiermee 2013 optredende begrotingsvoordeel valt circa € 0,5 miljoen hoger uit dan geprognosticeerd.

Resultaat begroting 2013 afgezet tegen prognose bij de Voorjaarsnota 2012

De totaalanalyse van de programmaresultaten 2013 afgezet tegen de vergelijkbare prognose bij de Voorjaarsnota 2012 ziet er als volgt uit:

resultaten 2013 versus de prognose 2013		(gesaldeerd budget, bedragen x € 1.000)		
programma	geprognosticeerd budget 2013	Geraamd budget 2013	afwijking t.o.v. prognose	V/N
Bestuur en burger	- 11.521	-11.418	103	V
Stadsontwikkeling	- 4.534	-4.583	-49	N
Mobiliteit	179	192	13	V
Stads- en wijkbeheer	- 15.466	-15.398	68	V
Onderwijs	- 15.303	- 12.804	2.499	V
Kunst en cultuur	- 8.376	-8.448	-72	N
Zorg en welzijn	- 23.373	-23.840	-467	N
Werk en inkomen	- 9.941	-11.517	-1.576	N
Sport en ontspanning	- 6.169	-6.094	75	V
Veiligheid	- 4.553	-5.333	-780	N
Milieu	440	814	374	V
Bouwen en wonen	- 1.281	-1.803	-522	N
Algemene dekking (regulier)	99.949	98.365	-1.584	N
Resultaat	51	-1.867	-1.918	N

Omvang baten en lasten programmabegroting 2013

De totale omvang van de begroting 2013 bedraagt € 242,0 miljoen. Hier staat voor een totaalbedrag van € 240,1 miljoen aan programmabaten tegenover.

In de budgetopbouw voor 2013 is voor een totaalbedrag van € 19,3 miljoen aan bezuinigingen verwerkt. Ten opzichte van 2012 is dit een toename van € 4,5

miljoen. Voor uitvoering van de derde jaarschijf van het Collegeprogramma is conform de planning in totaal voor € 2,6 miljoen aan middelen in de budgetten opgenomen. Dit is conform de planning en komt overeen met de bedragen die in 2012 voor dit doel in de begroting waren opgenomen.

opbouw/resultaten primaire begroting 2013		(bedragen x € 1.000)		
budgetten	lasten 2013	baten 2013	saldo 2013	
totaal programmabudgetten	239.536	136.050	-103.486	
totaal algemene dekkingsmiddelen (algemene uitkering; Ozb)	-2.117	95.796	97.913	
subtotaal	237.419	231.846	- 5.573	
beleidsmaatregelen 2013–2016	pm	pm	pm	
dekkingsmaatregelen 2013–2016	pm	pm	pm	
totaal middelen voor bestemming	237.419	231.846	- 5.573	
totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	4.592	8.298	3.706	
begrotingsresultaat na bestemming	242.011	240.144	- 1.867	

Ontwikkeling begroting 2012-2013

Het eindresultaat van de primaire begroting 2013 laat inclusief de bezuinigingen een tekort zien van afgerond € 1,9 miljoen. De Programmabegroting 2012 was, rekening houdend met de bijstellingen in het kader van de Voorjaarsnota, met een overschot van € 0,6 miljoen vrijwel sluitend.

Rekening houdend met voor 2013 voorziene interne en externe ontwikkelingen hebben we de budgetten in de begroting 2013 als volgt ten opzichte van die van 2012 bijgesteld:

begrotingsverloop 2012-2013		(bedragen x € 1.000)		
budgetten	2012*	2013	mutatie	V/N
lasten programmabudgetten	242.889	239.536	- 3.353	V
lasten algemene dekking	-3.241	-2.117	1.124	N
totaal lasten	239.648	237.419	- 2.229	V
baten programmabudgetten	132.686	136.050	3.364	V
algemene dekkingsmiddelen	97.262	95.796	- 1.466	N
totaal baten	229.948	231.846	1.898	V
storting in reserves	2.392	4.592	-2.200	N
onttrekkingen aan reserves	12.715	8.298	-4.417	N
Resultaat 2012-2013 voor bestemming	-9.700	-5.573	-4.127	N
Resultaatverbetering 2010-2011 na bestemming	623	-1.867	- 2.490	N

* Na Voorjaarsnota

Vergeleken met de Programmabegroting 2012 neemt het totaal van de geraamde programma-uitgaven in totaal met circa € 2,2 miljoen af. Het totaal van de programmabudgetten komt daarmee in 2013 uit op € 237,4 miljoen.

De geraamde programmabaten stijgen ten opzichte van 2012 in totaal met € 1,9 miljoen tot € 231,8 miljoen.

De opbouw en samenstelling van de programmabudgetten worden hierna verder toegelicht.

De inzet van reserves neemt per saldo af met € 6,6 miljoen. Dit is net als in 2012 vrijwel volledig toe te schrijven aan de ten opzichte van de begroting

2012 aangepaste ramingen voor de gemeentelijke grondexploitatie. De nadere toelichting op de omvang en samenstelling van de in te zetten reserves is hierna opgenomen.

Samengevat resulteert het totaal van de budgetaanpassingen ten opzichte van de begroting 2012 in een resultaatverslechtering van € 2,5 miljoen. Deze negatieve ontwikkeling werkt in principe volledig door in de prognoses voor de jaren 2014 tot en met 2016. De financiële prognoses voor die jaren muteren in principe in dezelfde mate ten opzichte van de vergelijkbare cijfers die bij de Voorjaarsnota 2012 voor de betreffende jaren zijn gepresenteerd (zie paragraaf Meerjarenprognose 2014-2016).

mutatie 2012-2013 gemeentelijke lasten en baten	(bedragen*€ 1 miljoen)
ontwikkeling gemeentelijke uitgaven	- 2,2
ontwikkeling gemeentelijke baten	+ 1,9
inzet reserves	- 6,6
totaal mutatie begroting 2012 – 2013	- 2,5

Aan de doorgevoerde budgetbijstellingen ligt een breed scala van factoren en ontwikkelingen ten grondslag. De hoofdoorzaken daarvan zijn bij het Programmadeel van deze begroting en de daar in

per programma opgenomen financiële analyses van het begrotingsverloop 2012-2013 op een rij gezet en toegelicht. Daar wordt in dit verband verder korthedshalve naar verwezen.

De programmabudgetten 2013

Het in de primaire begroting 2013 voor de beleidsuitvoering in het komende jaar geraamde totaalbudget van € 239,5 miljoen en de daar rechtstreeks

verband mee houdende inkomsten van in totaal € 136,0 miljoen zijn als volgt over de twaalf begrotingsprogramma's verdeeld:

Middeleninzet/-toedeling programma's 2013 voor bestemming (bedragen x € 1.000) (exclusief reserves)				
Programma's/middeleninzet	Lasten 2013	Baten 2013	Saldo 2013	Aandeel in%
Bestuur en burger	12.543	1.125	-11.418	11,1
Stadsontwikkeling	25.422	20.540	- 4.882	4,7
Mobiliteit	5.476	4.013	- 1.463	1,4
Stads- en wijkbeheer	24.045	8.475	- 15.570	15,1
Onderwijs	37.932	26.029	- 11.903	11,5

**Middeleninzet/-toedeling programma's 2013 voor bestemming (bedragen x € 1.000)
(exclusief reserves)**

Programma's/middeleninzet	Lasten 2013	Baten 2013	Saldo 2013	Aandeel in%
Kunst en cultuur	15.541	4.726	- 10.815	10,4
Zorg en welzijn	26.828	2.837	- 23.991	23,2
Werk en inkomen	57.495	45.978	- 11.517	11,1
Sport en ontspanning	9.274	2.405	- 6.869	6,6
Veiligheid	5.840	507	5.333	5,1
Duurzaamheid en milieu	9.100	9.914	814	- 0,7
Bouwen en wonen	10.040	9.501	- 539	-0,5
Totaal programmabudgetten 2013	239.536	136.050	- 103.486	100,0

Het nadelige verschil tussen de programma lasten en - baten van in totaal € 103 miljoen wordt gedekt met behulp van de middelen die voor dit doel binnen het programma Algemene Dekking beschikbaar zijn. Samenstelling en herkomst van die middelen wordt hierna toegelicht.

Uitgangspunten opbouw productbudgetten 2013

De programmabudgetten zijn opgesteld op basis van aanvaard beleid tot en met de Voorjaarsnota 2012 en aan de hand van de daartoe vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2013. Invulling van een bezuinigingstaakstelling van cumulatief € 19,3 miljoen maakt hier deel van uit. Hiervan heeft € 6,7 miljoen betrekking op de bedrijfsvoering.

Bij de opbouw en samenstelling van de in de product- en programmaramingen 2013 van de beleids- en beheersbudgetten is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten en afspraken:

- het aanvaarde beleid en de daarvoor beschikbaar gestelde middelen de Voorjaarsnota (mei 2012)
- de jaarschijf 2013 beleidsintensivering uit het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 (€ 2,6 miljoen)
- de jaarschijf 2013 bezuinigingsmaatregelen 2011-2014 uit het Uitvoeringsprogramma (€ 15,7 miljoen)
- de jaarschijf 2013 van de ' Aanvullende bezuinigingen 2012-2015' (€ 3,5 miljoen; besluit november 2011)
- geen nieuw beleid of andere (financiële) ontwikkelingen zonder besluitvorming door uw raad
- geen uitzetting van beleids- en beheersbudgetten in verband met volumeontwikkelingen (besluit november 2011)
- geen uitzetting van beheers- en beleidsbudgetten in verband met prijsontwikkeling (besluit november 2011)
- doorkorten naar het product- en programmabudget van bezuinigingen op doeluitkeringen (CP)

- vervallen van in 2012 op incidentele basis beschikbaar gestelde budgetten
- de structurele bezuinigingen van 7% op de bijdragen aan en subsidies aan verbonden partijen
- aanpassing van tarieven/opbrengsten aan inflatieontwikkelingen (aanname cpi 2013); +1,75 %
- raming middeleninzet 2013 intergemeentelijke sociale dienst en Alescon voorlopig op basis ingediende pro forma begrotingen 2013
- huuraanpassing voor gemeentelijk panden; aanname huurcijfer 2012-2013 +1,75%
- budgettering van bedrijfsvoeringskosten conform de door de directie vast te stellen kaders en richtlijnen
- op basis van besluitvorming vastliggende inzet van de reserves en voorzieningen
- raming van de uitkering gemeentefonds 2013 conform de junicirculaire 2012
- via stelpost opnemen nog te compenseren bezuinigingen 2012/2013 van € 1,2 miljoen (cf Voorjaarsnota 2012)
- ongewijzigd rentebeleid ten opzichte van de begroting 2012 (zie treasury paragraaf)
- met in achtneming van de strategische afwegingsnotitie geactualiseerde ramingen voor de grondexploitatie
- reguliere aanpassingen van de bedrijfsvoeringsbudget inclusief bezuinigingen
- geen inzet van algemene reserve voor sluitend maken begroting
- de gemeentelijke grondexploitatie is financieel zelfstandig

De totale bezuinigingsopgave 2012-2015

In het kader van het structureel sluitend maken en houden van de begroting zijn thans 2 gemeentebrede bezuinigingstaakstellingen in uitvoering. De eerste betreft de bezuinigingsopgave van € 16,5 miljoen die is vastgesteld in het kader van het in november 2010 vastgestelde Uitvoeringsprogramma

2011- 2014. De tweede opgaaf betreft de ‘ Aanvullende bezuinigingen 2012-2015’ van € 5,7 miljoen daterend van november 2011. De totale bezuinigingsopdracht bedraagt daarmee op dit moment

€ 22,2 miljoen structureel. Deze is als volgt over de producten en de bedrijfsvoering verdeeld en in de tijd opgebouwd.

Bezuinigingen 2011-2015 en volgende		(bedragen x € 1.000)			
Programma's/middeleninzet	2011	2012	2013	2014	2015 e.v
Producten					
Uitvoeringsprogramma	5.175	7.013	9.112	9.711	9.711
Aanvullende bezuinigingen	-	1.500	2.500	2.520	2.520
Bedrijfsvoering					
Uitvoeringsprogramma	3.366	5.053	5.543	5.793	5.793
Aanvullende bezuinigingen	-	300	1.200	2.200	3.200
Verbonden partijen					
Uitvoeringsprogramma	500	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal bezuinigingen	9.041	14.866	19.355	21.224	22.224

Voor 2013 bedraagt het totaal van de in te vullen bezuinigingen € 19,3 miljoen. Ten opzichte van 2012 betekent dit een toename van € 4,5 miljoen. Van deze bezuinigingen heeft € 13,2 miljoen betrekking op de producten en € 6,7 miljoen op de bedrijfsvoering. Alle bezuinigingen voor 2013 zijn in de samengestelde programmabudgetten verwerkt.

De bezuinigingen die in 2013 gerealiseerd moeten worden in het kader van de bestuursopdracht Zorg en Welzijn van € 1,0 miljoen en de bezuiniging verband houdende met de herwaardering van de

gemeentelijke activa van € 0,8 miljoen zijn in de begroting 2013, in afwachting van de voorstellen voor definitieve invulling, voorlopig binnen het programma Algemene dekking geraamd.

De bezuinigingsopgave per programma

Als uitvloeisel van de door uw raad in november 2010 en 2011 genomen besluiten rusten er in deze bestuursperiode de volgende bezuinigingen op de diverse begrotingsprogramma's en de producten daarbinnen.

Bezuinigingen 2012-2015		(bedragen x € 1.000)			
Programma's/middeleninzet	2012	2013	2014	2015	
Bestuur en burger	646	666	646	646	
Stadsontwikkeling	316	341	236	236	
Mobiliteit	320	520	620	620	
Stads- en wijkbeheer	1.660	1.980	1.980	1.980	
Onderwijs	188	473	473	473	
Kunst en cultuur	160	535	535	535	
Zorg en welzijn	725	1.475	1.975	1.975	
Werk en inkomen	1050	2.050	2.050	2.050	
Sport en ontspanning	275	375	475	475	
Veiligheid	212	212	232	232	
Duurzaamheid en milieu	687	687	687	687	
Bouwen en wonen	-	-	-	-	
Algemene dekking	2.274	2.298	2.322	2.322	
Verbonden partijen (7%-korting)	1.000	1.000	1.000	1000	
Totaal bezuinigingen producten	9.513	12.612	13.231	13.231	
Bedrijfsvoering	5.353	6.743	7.993	8.993	
Totaal bezuinigingen	14.866	19.355	21.224	22.224	

Nog compenseren bezuinigingen 2011/2012

Naast de additionele taakstelling van € 4,5 miljoen uit de jaarschijf 2013 van de bezuinigingen dient er ingaande 2013 ook nog een oplossing te worden gevonden voor de zogenoemde ‘nog te compenseren taakstelling 2011/2012’ van € 1,2 miljoen uit de Voorjaarsnota 2012. Deze compenserende taakstelling is ontstaan doordat een aantal eerder door uw raad vastgestelde bezuinigingen uit maatschappelijk

oogpunt geen haalbare optie bleken, dan wel omdat het ging om zgn. ‘dubbelingen’. Over het laten vallen van deze taakstellingen en de in verband daarmee noodzakelijke compensatie heeft in het kader van de Voorjaarsnota 2012 besluitvorming plaatsgehad. Met ingang van 2014 neemt de omvang van de compenseren taakstelling af € 1,2 miljoen naar € 0,6 miljoen structureel. Oorzaken van de benodigde compensatie luiden als volgt:

Bijstelling bezuinigingen 2012-2015 Voorjaarsnota 2012 (* € 1.000)				
Omschrijving	2012	2013	2014	2015
Afzien vervangende bezuinigingen Kunst en Cultuur (bibliotheek)	-72	-447	-72	-72
Verlaging taakstellingen ICO	-200	-200	-150	-150
Afvoeren dubbele taakstelling programma Zorg en Welzijn	-425	-425	-425	-425
Afvoeren dubbele taakstelling Regio Groningen Assen	-130	-130	-	-
Totale bijstellingen van de taakstelling	-827	-1.202	- 647	-647
Alternatieve opgave in te vullen bij de Najaarsnota 2011	827	-	-	-
Alternatieve opgave structureel in te vullen bij de Begroting 2013	-	1.202	647	647
Totaal effect op begroting 2012 en meerjarenprognose 2013- 2015	-	-	-	-

De jaarschijf 2013 van de bestaande bezuinigingsopgave

Op basis van de in het voortraject afgesproken faseering staan voor 2013 respectievelijk de tweede en derde tranche van de bezuiniging uit het Uitvoe-

ringsprogramma en van de Aanvullende bezuinigingen nieuw in de planning. De totale omvang van de bezuiniging die voor het eerst vanaf het komend jaar moeten worden geïmplementeerd bedraagt € 4,5 miljoen. De opbouw en samenstelling ervan ziet er als volgt uit.

Vanaf 2013 nieuw te realiseren bezuinigingen	*€ 1.000
Maatregel	taakstelling
Afvoeren budget ‘ ik en mijn gemeentedag’	20
Kostendekkend maken eigendommen	25
Beëindiging bijdrage Luchthaven Eelde	100
Verhoging inkomsten parkeren	100
Tranche 2013 Schoon Heel en Veilig	320
Kostenbesparing leerlingenvervoer	25
Verzelfstandiging Plateau	260
Tranche 2013 taakstelling Zorg en Welzijn	750
Beheer gemeentelijke accommodaties (sport en welzijn)	100
Bezuinigingen Werk en Inkomen	1.000
Autonome groei extra tariefverhoging onroerendezaakbelasting	24
Vervangende taakstelling bibliotheek	375
Tranche 2013 bedrijfsvoering	1.490
Totaal nieuw op te realiseren bezuinigingen 2013	4.589

Monitoring bezuinigingen en inzet frictiebudget

Voortgang en realisatie van de bezuinigingen wordt gevolgd via periodieke Voortgangsrapportages. De rapportage die ten grondslag ligt aan de begroting 2013 geeft aan dat we op koers liggen. Op een en-

kel onderdeel is sprake van een knelpunt en/of maken we op basis voortschrijdend inzicht andere keuzes. Hierover zijn in het kader van de Voorjaarsnota oplossingen aangedragen en besluiten genomen. De aanpassingen die we in overleg met uw

raad doorvoeren leiden niet tot bijstelling/verlaging van de totale taakstelling; deze blijft volledig in tact. In het beleidsdeel van de programmabegroting informeren we u hierover.

Ter ondersteuning van het bezuinigingsproces is een frictiebudget van € 3,5 miljoen beschikbaar. Het budget is bestemd voor flankerende maatregelen. De middelen worden ingezet voor het faciliteren van het huidige personeel om intern of extern ander werk te vinden. De algemeen directeur is budgethouder van dit fonds en ziet toe op juiste en gerichte besteding van de middelen. De voor frictie en flankerend beleid op het budget rustende afspraken bedroegen medio maart circa € 0,5 miljoen.

Middeleninzet uitvoering Collegeprogramma

In november 2010 i.c. bij de vaststelling van de Programmabegroting en het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 zijn door uw raad middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de realisatie van onze ambities en de beleidsdoelen uit het Collegeprogramma 2010-2014. Gelijktijdig zijn afspraken gemaakt en besluiten genomen over de dekking ervan. Het eindresultaat van die besluiten en afspraken luidde als volgt uit:

Uitwerking Collegeprogramma 2011-2014		(bedragen x € 1.000)			
Thema /jaar	2012	2013	2014	2015	
Aantrekkelijke stad	965	965	965	-	
Sociale stad	645	650	656	-	
Dienstbare stad	40	40	40	-	
Groeiende stad	500	500	200	-	
Totaal	2.150	2.155	1.861	-	
inzet vrije beleidsruimte	- 2.000	- 2.500	- 2.500	-	
inzet reserve Grondbedrijf	- 300	- 300	-	-	
Per saldo ten laste/ten gunste algemene middelen	150	645	639	-	

Op basis van besluitvorming is in 2013 in totaal € 2,1 miljoen netto beschikbaar voor uitvoering van de beleidsspeerpunten uit het Collegeprogramma. Besloten is, om extra druk op de begroting te voorkomen, om een deel van de uitvoeringskosten te dekken vanuit reeds binnen de begroting aanwezige middelen. Aanvullend daarop is in 2011 besloten om de op dat moment binnen het totaal financieel kader beschikbare 'vrije beleidsruimte' van € 2,5 miljoen voor dit doel als dekkingsmiddel in te zetten. Verder is/wordt beperkt gebruik gemaakt van de middelen van het Grondbedrijf. Die inzet bedraagt deze bestuursperiode in totaal € 0,9 miljoen en dient voor de cofinanciering van projecten die in het kader van de uitvoering van de economische agenda in de planning staan.

De gekozen aanpak resulteert erin dat er in ook in 2013, afgezet tegen de middelen die in 2012 al voor de uitvoering van het Collegeprogramma in de begroting waren opgenomen, geen additioneel beslag op de algemene middelen benodigd is.

Nagenoeg alle in het door uw raad vastgestelde Uitvoeringsprogramma 2011-2014 opgenomen beleidsintensiveringen zijn tijdgebonden. Dat betekent dat de beschikbaarheid ervan beperkt is tot de looptijd van de deze bestuursperiode i.c. tot en met 2014. Vanaf 2015 stoppen de afgesproken beleidsintensiveringen uit de periode 2010-2014 en vervalt de extra middeleninzet weer. Deze beleidslijn is in de meerjarenprognose 2013-2015 tot uitdrukking

gebracht. Voor continuering van de middeleninzet na 2014 is, conform de afspraken in het Collegeprogramma, in alle gevallen voorafgaande beleids-evaluatie en besluitvorming vereist. Enkel de afgesproken middeleninzet voor de 'versterking van het stadstoezicht' is structureel. Hiertoe is in juni jl. door uw raad besloten.

FlorijnAs

Voor verdere planontwikkeling en realisatie van projecten in het kader van de FlorijnAs is een totaalbudget van € 16,3 miljoen in de begroting opgenomen. Dekking vindt plaats uit de hiervoor van het Rijk te ontvangen RSP-gelden. Begrotingstechnisch is sprake van een budgettair neutraal verloop. Betreffende middelen worden jaarlijks door het Rijk via het gemeentefonds aan de gemeente beschikbaar gesteld.

Bedrijfsvoering

Het budget voor de gemeentelijke bedrijfsvoering is ten opzichte van 2012 aangepast op basis van loon-, en een aantal andere onontkoombare ontwikkelingen. Daarnaast zijn de voor 2013 voor de bedrijfsvoering vastgestelde bezuinigingen van in totaal € 6,7 miljoen in het budget verwerkt. Het totale bedrijfsvoeringbudget 2013 bedraagt als resultaat van de doorgevoerde aanpassingen in totaal € 53,6 miljoen. De voor 2013 geraamde operationele perso-

neelsformatie bedraagt in totaal 641 fte's (2012; 693 fte's).

In de toedeling van het totale bedrijfsvoeringbudget aan programma's, projecten en Grondbedrijf zijn geen noemenswaardige wijzigingen opgetreden. Ongeveer 75% van de kosten van de bedrijfsvoering komt ten laste van programma's; de resterende 25% wordt toegerekend aan de projecten (waaronder de FlorijnAs) en het Grondbedrijf. Op de bedrijfsvoering rust in 2013 een bezuinigingstaakstelling van in totaal € 6,7 miljoen. Deze is integraal in de bedrijfsvoeringsbudgetten van de diverse organisatie onderdelen verwerkt.

Overzicht middeleninzet Wet maatschappelijke ondersteuning

De Wet maatschappelijke ondersteuning is op 1 januari 2007 ingevoerd. Belangrijk uitgangspunt van de Wet maatschappelijke ondersteuning is dat met de bundeling van wetten integraal beleid mogelijk is. Dat integrale beleid wordt weergegeven door middel van de negen prestatievelden. Die zijn zodanig ruim geformuleerd dat in feite een groot deel van het gemeentelijke beleid onder de Wet maatschappelijke ondersteuning valt. Om dat te voorkomen is met de beleidsnota 'Meedoen en Meetellen' een begrenzing aangegeven door middel van vier speerpunten te weten:

- Assenaren voor elkaar (prestatievelden 1 en 4)
- Jeugdpreventie (prestatieveld 2)
- Ondersteuning bij zelfredzaamheid (prestatievelden 3, 5 en 6)
- Opvang van kwetsbare mensen (prestatievelden 7, 8 en 9)

Alle Wet maatschappelijke ondersteuning producten zijn verdeeld over de diverse programma's en beleidsproducten. De Wet maatschappelijke ondersteuning is breed van strekking. Om die reden is in de cijferpresentatie aangesloten op de beleidsdoelen, activiteiten en budgetten die direct verband houden met het beleidsplan Meedoen en meetellen. De voor de periode 2011-2014 vastgestelde bezuinigingen hebben deels ook betrekking op de middeleninzet voor de Wet maatschappelijke ondersteuning. Hieraan wordt de komende jaren via de taakstelling Zorg en welzijn invulling gegeven.

Gemeentelijke middeleninzet Wet maatschappelijke ondersteuning

Hieronder treft u het overzicht van de middeleninzet die in 2013 voor de uitvoering van die taken en activiteiten in de begroting is opgenomen. Over de jaarlijkse presentatie van dit overzicht in de programmabegroting zijn in de vorige bestuursperiode met uw raad afspraken gemaakt.

Financieel overzicht Wet maatschappelijke ondersteuning-gerelateerde activiteiten						
thema. beleidsproducten/beheersproduct	begroting 2012			begroting 2013		
	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
Assenaren voor elkaar (prestatievelden 1 en 4)						
Welzijnswerk	3.744	759	2.985	3.964	682	3.282
Vrijwilligerswerk	260		260	213		213
Sport	7.323	1.963	5.360	7.848	2.219	5.629
Uitvoering maatschappelijke ondersteuning/mantelzorg	265		265	240		240
Beleid maatschappelijke ondersteuning	442		442	845		845
Subtotaal	12.034	2.722	9.312	13.110	2.901	10.209
Jeugdpreventie (prestatieveld 2)						
Lokaal jeugdbeleid	2.811	575	2.236	2.914	618	2.296
Gezondheidszorg/Jeugdgezondheidszorg	1.056		1.056	978		978
Subtotaal	3.867	575	3.292	3.892	618	3.274
Ondersteuning bij zelfredzaamheid (prestatievelden 3, 5 en 6)						
Ouderenbeleid	584	36	548	609	55	554
Minderhedenbeleid	217		217	239		239
Gezondheidszorg/lokaal gezondheidsbeleid	254		254	307		307
Maatschappelijke dienstverlening	1.148		1.148	1.071		1.071
Uitvoering maatsch. ondersteuning (excl. Mantelzorg)*	9.879	1.036	8.843	9.881	1.044	8.837
Subtotaal	12.082	1.072	11.010	12.107	1.099	11.008
Opvang van kwetsbare mensen (prestatievelden 7,8 en 9)						
Maatschappelijke opvang	4.234	458	3.776	4.085	256	3.829
Subtotaal	4.234	458	3.776	4.085	256	3.829

Financieel overzicht Wet maatschappelijke ondersteuning-gerelateerde activiteiten						
thema, beleidsproducten/beheersproduct	begroting 2012			begroting 2013		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Totale inzet voor bestemming	32.217	4.827	27.390	33.194	4.874	28.320
Inzet Wet maatschappelijke ondersteuning-reserves			-48			-198
Totale inzet na bestemming			27.342			28.122
Gerichte Wet maatschappelijke ondersteuning-middelen in Gemeentefonds			-5.984			-5.971
Compensatie bezuinigingen algemene Wet bijzondere ziektekosten			-280			-280
Per saldo ten laste van algemene middelen			21.078			21.871

Reserve-Wet maatschappelijke ondersteuning

De bestaande Wet maatschappelijke ondersteuning-reserve is ontstaan uit de oude WVG-reserve en heeft als bestemming het opvangen van de fluctuaties in de individuele verstrekkingen. Tot nu toe wordt het jaarlijks overschot of een eventueel tekort op het product Wet maatschappelijke ondersteuning-uitvoering afgewikkeld via de reserve. In de afgelopen jaren is de reserve een aantal malen gericht ingezet voor ondersteuning van Wet maatschappelijke ondersteuning-beleid in brede zin. In het kader van de doorlichting van de in 2010 uitgevoerde doorlichting van de reserve positie is besloten om de niet voor directe beleidsuitvoering benodigde middelen af te romen.

Als resultaat daarvan bedroeg de omvang van de reserve ultimo 2011 nog € 466.000. Deze middelen dienen beschikbaar te blijven voor afdekking van op basis van in de vorige bestuursperiode vastliggende financiële afspraken.

Meer toelichting en analyse programmabudgetten

Voor verdere toelichting op de samenstelling van de programmabudgetten, de daarbij behorende productbudgetten, de toelichting op het budgetbeloop 2012-2013 en voor informatie over het daarmee te realiseren beleid, wordt verwezen naar het hoofdstuk Beleid en naar de Programma's elders in deze begroting.

De Algemene dekkingsmiddelen 2013

De algemene middelen dienen als dekkingsbron voor de programma-uitgaven die niet direct door eigen inkomsten in de diverse beleidsprogramma's gedekt worden. Ook kunnen algemene en bestemmingsreserves voor dat doel worden ingezet. Het totaal van de gemeentelijke uitgaven dat in 2013 op die wijze vanuit de algemene middelen gedekt moet worden is in totaal per saldo geraamd op rond € 97,9 miljoen.

Lasten en baten algemene dekking

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de rekenen die jaarlijks worden verkregen uit de gemeentelijke beleggingen. Op basis van de ramingen komt uit deze bronnen in 2013 in totaal € 95,8 miljoen aan daadwerkelijke opbrengsten beschikbaar.

De budgetten (onder meer perceptiekosten belastingen) die benodigd zijn voor, of samenhangen met,

de verkrijging van die middelen, zijn voor 2013 in totaal geraamd op ruim € 0,7 miljoen. Daarnaast zijn binnen het programma Algemene dekking de resultaten van de bedrijfsvoering, de interne renteverdeling en de budgetten voor onvoorzien/ incidenteel en voor het herplaatsbaar en het voormalig personeel geraamd. Deze geven samen een voordeel te zien van € 0,5 miljoen.

Daarnaast bevat het programma de stel- en correctieposten die nodig zijn met het oog op de volledigheid van een juiste balans binnen de begroting. Per saldo voegen de voor deze doeleinden geraamde stelposten voor € 2,3 miljoen aan gemeentebrede dekkingsmiddelen toe.

Per saldo komt in 2013 naar verwachting dus € 97,9 miljoen aan dekkingsmiddelen voor de uitvoering van gemeentelijk beleid beschikbaar. Opbouw en samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen zien er voor 2013 als volgt uit.

Budgetten algemene dekkingsmiddelen 2013		(bedragen x € 1.000)		
Programma's/middeleninzet	Lasten	Baten	Saldo	Aandeel in%
Onvoorzien/incidenteel	1.066	-	-1.066	-1,1
Algemene heffingen	352	14.854	14.502	14,8
Beleggingen	19	798	779	0,8
Financieringsresultaten	336	7.237	6.901	7,0
Algemene uitkering	-	72.907	72.907	74,5
Btw-Compensatiefonds	250	-	-250	-0,3
Overige algemene dekkingsmiddelen	-2.354	-	2.354	2,4
Herplaatsbaar en boventallig personeel	1.217	-	-1.218	-1,2
Resultaat renteverdeling	-2.853	-	2.853	2,9
Onverdeelde saldi bedrijfsvoering c.a.	-149	-	149	0,2
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-2.117	95.796	97.913	100,0

Budget Onvoorzien/incidenteel

Het budget voor onvoorziene uitgaven is in de begroting 2013 op het reguliere peil terug gebracht en bedraagt € 311.000. De middelen zijn bestemd en inzetbaar voor onvoorziene ontwikkelingen en omstandigheden die zich in de loop van het jaar aandienen en waarmee in de begroting geen rekening is/kon worden gehouden. Daarnaast is er als gevolg van de werking van bestaande financiële technische spelregels een incidentele ruimte beschikbaar van € 755.000.

Algemene belastingen

De opbrengstramingen van de algemene belastingen (onroerendezaakbelasting en toeristenbelasting) van in totaal € 14,8 miljoen zijn conform de bestendige gedragslijn geraamd en aangepast aan de hand van voor 2013 voorziene volumegroei van het waardetotaal van de onroerende zaken en een aanpassing van het tarief van 2,0 % (aanne). Bij de raming van de opbrengst van de toeristenbelasting is voorlopig eerst rekening gehouden met een tariefstijging van € 0,05 per overnachting en met verdere toename van de overnachtingscapaciteit in de stad.

Beleggingen en dividenden

Bijstelling/mutatie (bedragen * € 1.000)	2011	2012	2013
Te compenseren opbrengsten Essent	- 1.750	-1.750	-1.750
Dividend Enexis	270	325	575
Dividend Attero	60	43	43
Dividend Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE)	302	-	-
Rente aandeelhoudersleningen Enexis	482	461	398
Rente garantstelling RWE	20	-	-
Rente tijdelijke externe belegging Essent-gelden	550	670	250
Bespaarde rente reserve opbrengst Essent-aandelen	2.175	1.767	584
Indexatie reserve opbrengst Essent-aandelen	-2.009	-1.416	-
Totaal effect op de begroting	100	100	100

De opbrengst uit de externe gemeentelijke beleggingen en deelnemingen is in totaal geraamd op circa € 0,8 miljoen. De opbrengsten bestaan uit dividend, voortkomend uit het aandelenbezit bij Enexis, Attero PBE, de Bank Nederlandse Gemeenten en de Waterleidingmaatschappij Drenthe. Verder ramen we in 2013 de reguliere rentevergoeding over de achtergestelde lening Enexis. Het jaarlijkse Essent-dividend is sinds de overname door RWE vervallen.

Dividendcompensatie Essent

In 2009 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de verkoop en de overdracht van de Essent-aandelen. Dat had een aantal directe budgettaire gevolgen. Verkrijging en bestemming van de verkoopopbrengst ad € 48,3 miljoen, deelname in de aandeelhoudersleningen Enexis, garantstelling aan RWE en derving van het jaarlijkse Essent-dividend zijn daarin de belangrijkste elementen.

Financiële factor van belang voor het opstellen van de budgetten voor het programma Algemene dekking is de compensatie van het vervallen Essent-dividend ad € 1,75 miljoen. Afgesproken dat dit jaarlijks als volgt zal verlopen:

De omvang van de vrije beschikbaarheid van de Essent-reserve wordt bepaald door de mate waarin het vervallen Essent-dividend (€ 1,75 miljoen) wordt gecompenseerd door de dividend- en andere inkomsten die Assen vanaf 2010 jaarlijks ontvangt als aandeelhouder van de achtergebleven ondernemingen Enexis, Attero en PBE.

De hoogte van die dividendumkeringen is onzeker. Het gaat om zelfstandige ondernemingen waarvan de winstgevendheid zich de komende jaren in de praktijk moet bewijzen. De bestemming van de Essent reserve is in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 als volgt geregeld.

Bestemmen Essent-reserve		(bedragen* 1 miljoen)
Omschrijving	stand	Opmerking
Beschikbaar	€ 48,3	Uiteindelijk uit verkoop te verkrijgen opbrengst
Vastlegging in verband met dividendcompensatie	- 24,0	T.b.v. stabiliteit in de begroting en mjp
Aftopping geplande investeringen	- 10,0	Is onderdeel van de bezuinigingsvoorstellen
Aanvulling Reserve grote projecten	- 8,3	oplossing toekomstig dekkingstekort.
Inzet woningbouw/ stedelijke vernieuwing	- 1,8	Voormalige bws-reserve
Inzet natuurontwikkeling	- 1,2	Voormalige reserve groenontwikkeling
Inzetten voor duurzaamheidsprojecten	- 2,0	Voormalige reserve duurzaamheid.
Toegevoegd aan algemene reserve	- 1,0	t.b.v. verdere versterking algemene reserve

Gemeentefonds

De raming van de algemene uitkering bedraagt afgerond € 73,0 miljoen en is gebaseerd op de uitgangspunten en maatregelen in de juni-circulaire 2012. Daarin is rekening gehouden met de financiële gevolgen van het Lenteakkoord. Voor Assen betekent dit een nadeel van € 1,9 miljoen ten opzichte van de meerjarenprognose. Voor het overige zijn de maatregelen in die circulaire gebaseerd op de hernieuwde afspraken die de vereniging Nederlandse gemeenten en het kabinet Rutte in het kader van het Bestuursakkoord hebben gemaakt over het herstel van de koppeling, het aandeel van de gemeenten in de eerste ronde rijksbezuinigingen van € 18 miljard en de accessystematiek. De behoedzaamheidsreserve wordt niet langer als veiligheidsmarge voor tegenvallers ingehouden. Opbouw en samenstelling van de algemene uitkering worden in het verdere verloop van dit hoofdstuk toegelicht.

Financiering

Het positieve resultaat op het product 'Financiering' van ruim € 7,0 miljoen bestaat voor € 6,5 miljoen uit de ten gunste van de begroting komende bespaarde rente van de eigen reservemiddelen. Van deze rente is € 2,3 miljoen bestemd voor het waardevast houden (indexatie) van een specifiek aantal gemeentelijke reserves. Het resterende deel komt in 2013 conform de afspraken ten gunste van de begroting. Naast bespaar-

de rente is een opbrengst van € 0,4 miljoen geraamd in verband met renteontvangsten uit aan Enexis verstrekte aandeelhoudersleningen en garantstellingen. Deze leningen en garantstellingen zijn een direct gevolg van de financiële afspraken in het kader van de overeenkomst tussen Essent en RWE. Tot slot is een renteopbrengst van € 0,25 miljoen geraamd in verband met de tijdelijke externe belegging van de sinds 2009 ontvangen opbrengst uit de aandelen verkoop Essent. In verband met de voorgenomen invoering van schatkistbankieren is er rekening mee gehouden dat het met deze belegging te realiseren rendement vanaf 2013 sterk zal afnemen. Als eerste aanname is rekening gehouden met een rentederving van € 0,6 miljoen.

Renteverdeling en bedrijfsvoering

Het onverdeelde resultaat van de bedrijfsvoering bedraagt in de primaire begroting in 2012 € 0,15 miljoen. De budgetten voor herplaatsbaar en voormalig personeel zijn voor het komend jaar in totaal geraamd op € 1,2 miljoen. In die raming is, als aanname rekening, gehouden met een budget van € 0,5 miljoen in verband met als gevolg van de interne organisatieontwikkeling optredende frictiekosten. De interne renteverdeling 2011 geeft een voordeel aan van € 2,8 miljoen. Het gaat hier om het voorcalculatorisch verschil tussen de feitelijk voor 2013 geraamde rentekosten en de dekking daarvan via de interne renteverdeling/renteomslag.

Inzet van bestemmingsreserves

In de begroting 2013 dat wil zeggen bij de uiteindelijke vaststelling van de programmabudgetten en de bepaling van het eindresultaat (na bestemming) is rekening gehouden met de toevoegingen en onttrekkingen aan algemene en bestemmingsreserves zoals die op basis van aanvaard beleid tot en met de

Voorjaarsnota 2012 voor het komende jaar vast lagen en voorzienbaar waren.

Op basis daarvan is in de begroting 2013 met een totale inzet van gemeentelijke reserves rekening gehouden van per saldo € 3,7 miljoen. De opbouw en samenstelling daarvan is als volgt.

Gebudgetteerde mutaties in de reserves 2013 (bedragen x € 1.000)				
Reserve	Storting	Onttrekking		Saldo
Algemene reserve Algemene Dienst (RF)	-	-	-	-
Algemene reserve Grondbedrijf	1.264	300	N	964
Reserve parkeren	-	1.656	V	1.656
Reserve riolering	-	70	V	70
Reserve stimulering speelvoorzieningen	-	102	V	102
Reserves onderwijs	901	-	N	-901
Reserve Weiersstraat/ Nieuwe Kolk	-	2.367	V	2.367
Reserve Wet maatschappelijke ondersteuning	-	150	V	150
Reserve openluchtbad	-	775	V	775
Reserve frictiekosten	-	500	V	500
Reserve btw-Compensatiefonds	-	336	V	336
Reserve Essent; onderdeel De Nieuwe Kolk	-	529	V	529
Reserve (aftopping) maatschappelijk renderende investeringen	-	754	V	754
Bouwfonds stadhuis	160	759	V	599
Diverse bestemmingsreserves (indexatie)	2.266	-	N	-2.266
Totaal mutaties reserves	4.591	8.298	V	3.307

Op basis van bestaande afspraken en besluiten is in de begroting 2013 gerekend met een totale inzet van de gemeentelijke reserves van per saldo € 3,7 miljoen. In 2012 was dit ruim € 10,3 miljoen. De afname van de inzet van de reserves houdt grotendeels verband met verminderde inzet van de algemene reserve grondbedrijf (€ 5,8 miljoen) als gevolg van de ten opzichte van 2012 geactualiseerde ramingen voor de gemeentelijke grondexploitatie.

Algemene reserve algemene dienst

In de primaire begroting 2013 is geen rekening gehouden met de inzet van de algemene reserve ter ondersteuning van de beleidsuitvoering en/of voor het sluitend maken van de begroting. Als dat nodig is vindt daarover afzonderlijk besluitvorming door uw raad plaats.

Algemene reserve grondbedrijf

De onttrekkingen en toevoegingen aan de algemene reserve van het Grondbedrijf vinden plaats op basis van geactualiseerde inzichten met betrekking tot de stand en de voortgang van de in voorbereiding en/of in uitvoering zijnde grondexploitaties. De in verband daarmee voor 2013 geraamde storting in de reserve bedraagt € 1,3 miljoen. Op begrotingsbasis werd in 2012 € 4,6 miljoen onttrokken. Ter ondersteuning van de uitvoering van het collegeprogramma wordt in 2013 € 0,3 miljoen aan de reserves van het Grondbedrijf onttrokken ter dekking van de afgesproken extra middeleninzet in het kader van de economische stimulering. Ook in de bestuursperiode 2010-2014 wordt jaarlijks € 0,6 miljoen aan de algemene reserve Grondbedrijf onttrokken ter dekking van de verhoogde gemeentebijdrage aan de Regiovisie. Hierover zijn in de begro-

ting 2009 afspraken gemaakt. De onttrekking stopt vanaf 2015.

Reserve parkeren

Op basis van de voor 2013 geraamde exploitatiekosten betaald parkeren, is een onttrekking aan de in de reserve parkeergarages gebudgetteerd van € 1,6 miljoen. De voor exploitatie betaald parkeren vastgestelde bezuinigingen zijn daarin verdisconteerd.

Reserve huisvesting voortgezet onderwijs

In de primaire begroting 2013 is een eerste storting in de reserve huisvesting voortgezet onderwijs opgenomen van € 0,9 miljoen. Op basis van de stand van voorbereiding van het project wordt bezien of de storting al daadwerkelijk in 2013 vereist is, of nog door kan schuiven naar 2014.

Reserve Weiersstraat

Bij de Voorjaarsnota 2012 is de exploitatieopzet en dekkingsplan De Nieuwe Kolk voor het laatst geactualiseerd en vastgesteld. Ter uitvoering daarvan wordt vanaf 2013 jaarlijks € 2,4 miljoen aan de reserve Weiersstraat onttrokken.

Reserve Wet maatschappelijke ondersteuning

Op basis van besluitvorming is voor 2012 nog een beslag op de Wet maatschappelijke ondersteuningreserve voorzien van € 0,2 miljoen. De middelen uit de reserve worden ingezet voor dekking van de kosten voor activiteiten ten behoeve van ontregelde gezinnen en mantelzorg.

Reserve nieuw zwembad

In 2013 wordt € 0,8 miljoen onttrokken aan de reserve nieuw openluchtbad. De onttrekking houdt verband met de gemaakte afspraken over de kostendekking voor de uitvoering van de kadernota sport en bewegen, de verdere uitvoering van de kwaliteitsimpuls onderwijs, en de afgesproken exploitatiebijdrage aan het nieuwe openluchtzwembad.

Frictie reserve

Met ingang van 2013 is een onttrekking aan de frictiereserve opgenomen van € 0,5 miljoen. Deze dient ter dekking van de tevens in de begroting 2013 geraamde frictiekosten ivm organisatieontwikkeling.

Reserve BCF (btw-compensatiefonds)

De jaarlijkse onttrekking aan de reserve BCF bedraagt in 2012 € 0,34 miljoen. Inzet van de reserve is bedoeld om de budgettaire effecten van de werking van het btw-compensatiefonds te dempen.

Essent-reserve; onderdeel De Nieuwe Kolk

Een deel van de Essent-opbrengsten ad € 7,0 miljoen is bij de begroting 2012 specifiek bestemd voor kostendekking van De Nieuwe Kolk. Invulling daarvan in de praktijk geschiedt in de vorm van een jaarlijkse onttrekking van € 0,52 miljoen.

Reserve maatschappelijk renderende investeringen (MRI)

Een ander deel van de Essent-opbrengsten ad € 10 miljoen is in het kader van de bezuinigingen be-

stemd voor kostendekking van zgn. maatschappelijk renderende investeringen. Invulling daarvan in de praktijk geschiedt in de vorm van een jaarlijkse onttrekking van rond € 0,75 miljoen.

Bouwfonds

Ter uitvoering van het destijds voor het nieuwe stadhuis vastgestelde kostendeckingsplan wordt in 2013 per saldo € 0,6 miljoen onttrokken aan het zogenoemde bouwfonds.

Indexatie bestemmingsreserves

Om de voor dat doel aangewezen bestemmingsreserves op het noodzakelijk peil te houden worden deze jaarlijks op de daarvoor afgesproken wijze geïndexeerd. In verband hiermee in de begroting opgenomen voeding van die reserves is geraamd op € 2,3 miljoen.

Overige mutaties

Behalve voor exploitatiedoeleinden worden in 2013 ook middelen aan de reserves onttrokken voor de realisatie en kostendekking van projecten en investeringen die in voorbereiding en in uitvoering zijn. Voor nadere informatie over de omvang en het beloop van de gemeentelijke reservepositie wijzen wij in dit verband verder naar de paragraaf reservepositie, verderop in dit hoofdstuk.

Incidentele lasten en baten

Aanleiding

In de begroting 2013 zijn de volgende incidentele lasten en baten opgenomen. Presentatie van dit overzicht is op grond van het besluit begroting en verantwoording voorgeschreven en noodzakelijk in het kader van de beoordeling van de begroting voor Gedeputeerde Staten.

Uitgangspunten

Bij samenstellen van de inventarisatie hanteren we het uitgangspunt dat de het gaat om lasten en baten die zich gedurende maximaal drie jaar dus alleen in de periode 2013-2015 voordoen. Concreet gaat het daarbij om de volgende lasten en baten:

- Lasten en baten die enkel in het jaar 2013 onderdeel uitmaken van de begroting.
- Lasten en baten die voor het laatst in 2013 on-

derdeel uitmaken van de begroting. Hiertoe rekenen we ook budgetten en onderdelen van budgetten waarop in 2014 wordt bezuinigd en die in 2013 dus geheel of gedeeltelijk voor het laatst zijn opgenomen.

- Lasten en baten die zich daarnaast enkel in 2014 en/of 2015 voordoen. Hiertoe rekenen we ook de tijdelijke/op projectbasis afgesproken extra inzet van middelen bestemd voor uitvoering van het lopende Collegeprogramma. Deze extra inzet stopt, conform de besluitvorming met betrekking tot het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 in 2015.

Overzicht incidentele lasten en baten

Toepassing van bovenstaande criteria op de budgetten in de begroting 2013 en de prognoses 2014-2016 levert het volgende totaalbeeld op:

Incidentele/baten 2013-2015		2013		2014		2015	
Programma	Omschrijving	Lasten	Baten	lasten	baten	Lasten	Baten
Bestuur en burger	Abonnement kennisbank	15	-	-	-	-	-
	Promotie begroting concern	-	-	21	-	-	-
	Organisatie raadsexkursie	10	-	-	-	10	-
	Organisatie verkiezingen (in 2014)	-	-	160	-	160	-
	Deelname NUP	111	-	111	-	-	-
Stadsontwikkeling	Bezuinigingen eigendommen (per 2013)	25	-	-	-	-	-
	Tijdelijke inzet econ. beleid (t/m 2013)	300	300	-	-	-	-
	Idem (t/m 2014)	730	-	730	-	-	-
	Afloop verhoogde inzet Regio	568	568	568	568	-	-
Mobiliteit	Tijdelijke inzet verkeersveiligheid (2014)	65	-	65	-	-	-
	Idem t.b.v. openbaar vervoer (t/m 2014)	85	-	85	-	-	-
	Afloop inzet beveiliging Triade (t/m 2013)	12	-	-	-	-	-
Stads en wijkbeheer	Tijdelijke middeleninzet ggw (t/m 2014)	800	400	800	400	-	-
Onderwijs	Reserveren tijdelijke vrijval VO (t/m 2014)	901	-	580	-	-	-
	Afloop inzet sensortechniek (t/m 2013)	335	-	-	-	-	-
	Tijdelijke inzet Reboundgroup (t/m 2014)	60	-	60	-	-	-
Kunst en cultuur	Tijdelijke inzet bibliotheek (t/m 2013)	375	-	-	-	-	-
	Tijdelijk extra inzet ICO (t/m 2013)	49	-	-	-	-	-
Zorg en welzijn	Afloop inzet zorg en welzijn (t/m 2013)	500	-	-	-	-	-
	Transitiebudget algemene Wet bijzondere ziektekosten (t/m 2013)	115	-	-	-	-	-
	Tijdelijke inzet denktank jeugd (t/m 2014)	40	-	40	-	-	-
	Transitiebudget Jeugdzorg	117	-	-	-	-	-
	Idem vrijwilligersbeleid (t/m 2014)	135	-	135	-	-	-
	Inzet Wet maatschappelijke ondersteuning-reserve tbv MO (t/m 2013)	-	150	-	-	-	-
Werk en inkomen	Tijdelijk inzet Meedoen beleid (t/m 2014)	500	-	500	-	-	-
Sport c.a.	Tijdelijk inzet Sociale Alliantie (t/m 2014)	-	107	-	107	-	-
	Tijdelijke inzet evenementen (t/m 2014)	300	-	300	-	-	-
	Tijdelijke extra inzet reserves (t/m 2013)	-	500	-	-	-	-
Veiligheid	Boekwaarde brandweerkazerne (in 2014)	-	-	500	-	-	-
	Tijdelijke inzet brandweer (t/m 2014)	20	-	20	-	-	-
Bouwen en wonen	Tijdelijk verhoogde inzet VAC (t/m 2013)	2	-	-	-	-	-
Algemene dekking	Vrijval garantstelling RWE (in 2015)	-	-	-	-	2.062	2.062
	Tijdelijk extra OZB-opbrengst (t/m 2014)	-	530	-	530	-	-
	Transitie middelen AWWZ/Jeugdzorg	-	232	-	-	-	-
	Tijdelijk NUP-middelen (t/m 2014)	-	111	-	111	-	-
	Eenmalige kasschuif NUP (in 2015)	-	-	-	-	-	-440
Bedrijfsvoering	Frictie organisatieontwikkeling (in 2013)	500	500	pm	pm	pm	pm
	Tijdelijk inzet energielabel (in 2013)	25	25	-	-	-	-
Totaal		6.695	3.423	4.675	1.716	2.232	1.622

Op basis van deze uitgangspunten kan in totaal € 6,7 miljoen van de in de begroting 2013 opgenomen budgetten als incidenteel worden aangemerkt.

Bij de baten gaat het om een totaalbedrag van € 3,4 miljoen.

Beleidsintensiveringen 2012-2015 op projectbasis

Hiervoor is reeds aangegeven dat tijdgebonden inzet van gemeentelijke middelen voor specifieke beleidsintensiveringen een van de beleidsmatige en bestuurlijke keuzes is voor de beleidsuitvoering in deze bestuursperiode. In de praktijk betekent dit dat

voor specifieke beleidsdoelen beschikbaar gestelde financiële middelen uiterlijk tot en met 2014 voor beleidsuitvoering beschikbaar zijn.

In het Collegeprogramma 2010-2014 wordt die lijn voortgezet. Indien voorzetting van het project na het verstrijken van de projectperiode bestuurlijk

wenselijk wordt geacht, vindt daarover op basis van een beleidsevaluatie voorafgaande besluitvorming plaats.

Middelinzet voor uitvoering CP * € 1.000 Thema /jaar	2012	2013	2014	2015 ev
Aantrekkelijke stad				
- versterking stadstoezicht	200	200	200	200
- wijkgericht werken ombuigen in gebiedsgericht werken	800	800	800	-
- introductie stadspas	-	-	-	-
- Kloppend hart/ subsidies evenementen	300	300	300	-
- Verkeersveiligheid bij scholen	65	65	65	-
Sociale stad				
- meedoen beleid/meedoenpremies	-135	-130	-124	-
- meedoen beleid voorzetten/herijken arbeidsmarkt beleid	500	500	500	-
- voortzetting Reboundgroup	60	60	60	-
- versterking openbaar vervoer	85	85	85	-
- uitvoering vrijwilligersbeleid	135	135	135	-
Dienstbare stad				
- instellen jongeren denktank	40	40	40	-
Groeiende stad				
- vormen fonds cofinanciering regionaal economisch beleid	300	300	-	-
- marketingactiviteiten strategisch economisch beleid	150	150	150	-
- voorzetten extra bijdrage TIP	30	30	30	-
- verbetering/intensiveren relatiemanagement bedrijven	20	20	20	-
- versterking regionaal economisch beleid	50	50	50	-
Totaal	2.535	2.605	2.311	200
- inzet reserve Grondbedrijf	-300	-300	-	-
- Inverdieneffect regionaal economisch beleid	-50	-50	-50	-
- Cofinanciering gebiedsgericht werken	-400	-400	-400	-
Beschikbaar op projectbasis voor CP	1.850	1.855	1.861	200

In de meerjarenprognose 2014-2016 gaan we er gezien het afgesproken projectmatige karakter van de intensiveringen vanuit dat deze middelen m.i.v. 2015 vervallen. Vooruitkijkend naar de volgende bestuursperiode betekent dit dat er in de loop van het komende jaar werkafspraken gemaakt moeten

worden over de wijze waarop het gevoerde beleid en de daarmee behaalde resultaten geëvalueerd gaan worden zodat het volgende gemeentebestuur de uitkomsten daarvan bij de onderhandelingen over het beleid in de bestuursperiode 2014-2018 kan betrekken.

PROGRAMMAPLAN 2013 bedragen in € * 1.000 Programma/Beleidsproduct	LASTEN			BATEN			
	Eenheid/ Portefeuille	rekening 2011	begroting 2012	begroting 2013	rekening 2011	begroting 2012	begroting 2013
1 Bestuur en Burger	Klant						
Bestuursorganen	Heldoorn	2.459	1.843	1.775	506		
Bestuurondersteuning gemeenteraad	Heldoorn	911	811	829	1	1	1
Bestuursondersteuning B&W	Heldoorn	4.051	3.548	3.667	4		
Publiekszaken	Hoogeveen	3.985	4.599	4.344	1.105	1.066	1.074
Bestuurlijke samenwerking	H'ldoorn/L'gius	189	212	223			
Informatiebeheer/basisregistraties	Hoogeveen	1.671	1.696	1.705	65	50	50
Lasten en baten voor bestemming		13.266	12.709	12.543	1.681	1.117	1.125
<i>Mutaties reserves</i>					53		
Lasten en baten na bestemming		13.266	12.709	12.543	1.734	1.117	1.125
2 Stadsontwikkeling	Fysiek						
Ruimtelijke ordening	Kuin	4.398	3.763	3.021	930	918	568
Stedelijke vernieuwing	Smit	209	415	396	12	25	25
Strategische eigendommen	Smit	431	404	388	545	357	367
Monumentenzorg	Smit	101	140	148	-33		
FlorijnAs	Matthijsse	5.154	16.200	19.580	-2.153	16.200	19.580
Economische ontwikkeling	Matthijsse	2.581	1.862	1.890	610		
Lasten en baten voor bestemming		12.875	22.784	25.423	-89	17.500	20.540
<i>Mutaties reserves</i>		450			1.247	450	300
Lasten en baten na bestemming		13.325	22.784	25.423	1.159	17.950	20.840
3 Mobiliteit	Fysiek						
Verkeer	Langius	1.795	561	485	371	10	
Openbaar vervoer	Langius	363	282	182			
Betaald parkeren	Langius	2.513	4.118	4.810	3.281	4.050	4.013
Lasten en baten voor bestemming		4.670	4.961	5.477	3.652	4.060	4.013
<i>Mutaties reserves</i>		173			1.246	905	1.656
Lasten en baten na bestemming		4.843	4.961	5.477	4.897	4.965	5.669
4 Stads- en Wijkbeheer	Beleid						
Wegbeheer	Langius	2.950	3.206	3.154	256	91	80
Verrzorging infrastructuur	Langius	5.475	5.353	5.191	546	578	580
Groenbeheer	Langius	6.685	6.604	6.914	754	163	188
Wijkzaken	Smit	1.483	2.072	2.086	1	400	400
Rioolbeheerbeheer en waterzuivering	Langius	4.954	5.814	5.825	6.019	6.182	6.187
Begraven	Langius	660	658	672	655	658	672
Beheer en exploitatie buitenruimte	Matthijsse	224	213	202	393	334	369
Lasten en baten voor bestemming		22.430	23.918	24.045	8.623	8.406	8.475
<i>Mutaties reserves</i>		1.389			102	167	172
Lasten en baten na bestemming		23.819	23.918	24.045	8.725	8.573	8.647
5 Onderwijs	Beleid						
Huisvesting onderwijs	Hoogeveen	8.842	9.683	9.728	236	711	671
Schoolbestuurlijke taken	Hoogeveen	29.971	24.640	24.167	29.664	24.327	24.111
Lokaal onderwijsbeleid	Hoogeveen	2.343	2.378	2.139	537	382	382
Uitvoering lokaal onderwijsbeleid	Hoogeveen	1.697	1.624	1.548	558	512	515
Volwasseneneducatie	Hoogeveen	381	374	350	360	351	350
Lasten en baten voor bestemming		43.233	38.699	37.932	31.354	26.282	26.029
<i>Mutaties reserves</i>		22		901	5		
Lasten en baten na bestemming		43.255	38.699	38.833	31.359	26.282	26.029

PROGRAMMAPLAN 2013 bedragen in € * 1.000 Programma/Beleidsproduct	LASTEN			BATEN			
	Eenheid/ Portefeuille	rekening 2011	begroting 2012	begroting 2013	rekening 2011	begroting 2012	begroting 2013
6 Kunst en Cultuur	Beleid						
Bibliotheekvoorziening	Hoogveen	2.502	3.310	3.568	1		700
Schouwburg	Hoogveen	1.401	5.084	7.945			3.098
Kunstbeoefening en bevordering	Hoogveen	289	333	312	-1		
Creatieve en culturele vorming	Hoogveen	3.179	3.556	3.715	921	860	928
Lasten en baten voor bestemming		7.371	12.283	15.541	922	860	4.726
<i>Mutaties reserves</i>		177			65	3.103	2.367
Lasten en baten na bestemming		7.549	12.283	15.541	987	3.962	7.093
7 Zorg en Welzijn	Beleid						
Gezondheidszorg	Langius	2.329	2.311	2.229	964		
WMO-beleid	Langius	412	442	845	41		
WMO-uitvoering	Langius	9.589	10.144	10.121	1.324	1.036	1.044
Maatschappelijke dienstverlening	Kuin	759	1.148	1.071			
Asielzoekers en nieuwkomers	Kuin	743	549	232	674	499	182
Minderhedenbeleid	Kuin	412	217	239	180		
Maatschappelijke opvang	Langius	5.018	4.488	4.392	1.477	458	256
Ouderenbeleid	Kuin	600	584	609	36	36	55
Lokaal jeugdbeleid	L'gius/H'veen	2.500	2.811	2.914	1.110	575	618
Welzijnswerk	Kuin	4.337	3.744	3.964	629	759	682
Vrijwillerswerk	Langius	231	260	213			
Lasten en baten voor bestemming		26.932	26.697	26.828	6.433	3.363	2.837
<i>Mutaties reserves</i>					190	229	150
Lasten en baten na bestemming		26.932	26.697	26.828	6.623	3.592	2.987
8 Werk en Inkomen	Beleid						
Inkomenswaarborg	Kuin	34.913	34.101	32.940	21.346	22.897	22.944
Activering en uitstroom	Kuin	25.680	26.530	24.554	24.106	24.659	23.033
Lasten en baten voor bestemming		60.593	60.631	57.495	45.451	47.556	45.977
<i>Mutaties reserves</i>							
Lasten en baten na bestemming		60.593	60.631	57.495	45.451	47.556	45.977
9 Sport en Ontspanning	Beleid						
Sport	Kuin	7.111	7.323	7.848	1.738	1.963	2.161
Evenementen	H'doorn/M'thi	1.427	1.374	1.426	230	242	244
Lasten en baten voor bestemming		8.538	8.698	9.274	1.967	2.205	2.405
<i>Mutaties reserves</i>					491	502	776
Lasten en baten na bestemming		8.538	8.698	9.274	2.458	2.707	3.181
10 Veiligheid	Beleid						
Openbare orde	Heldoorn	1.338	1.148	1.548	241	100	118
Openbare veiligheid	Heldoorn	3.699	3.890	4.292	404	389	389
Lasten en baten voor bestemming		5.037	5.037	5.840	646	489	507
<i>Mutaties reserves</i>							
Lasten en baten na bestemming		5.037	5.037	5.840	646	489	507
11 Duurzaamheid en milieu	Beleid						
Milieubeleid	Langius	1.248	384	244	218		
Huishoudelijk afval	Langius	7.534	7.336	7.072	7.751	8.078	8.011
Bedrijfsafval	Langius	1.900	1.789	1.785	1.920	1.909	1.904
Lasten en baten voor bestemming		10.681	9.509	9.100	9.888	9.987	9.914
<i>Mutaties reserves</i>		40			669	10	
Lasten en baten na bestemming		10.721	9.509	9.100	10.557	9.997	9.914

PROGRAMMAPLAN 2013		LASTEN			BATEN			
bedragen in € * 1.000 Programma/Beleidsproduct		Eenheid/ Portefeuille	rekening 2011	begroting 2012	begroting 2013	rekening 2011	begroting 2012	begroting 2013
12 Bouwen en Wonen		Fysiek						
Bouwgrondexploitatie	Smit	13.744	14.233	7.237	6.463	9.760	8.501	
Wonen	Smit	1.730	344	258	673			
Bouwzaken	Smit	2.574	2.388	2.545	1.027	1.100	1.000	
Lasten en baten voor bestemming		18.048	16.965	10.040	8.163	10.860	9.501	
<i>Mutaties reserves</i>		5.276		1.264	13.364	4.573		
Lasten en baten na bestemming		23.324	16.965	11.304	21.527	15.433	9.501	
13 Algemene dekking		Bma						
Onvoorzien	Smit		398	1.066				
Belastingheffing en invordering	Smit	400	336	352	13.624	14.401	14.854	
Beleggingen	Smit	19	19	19	8.188	618	798	
Financiering en liquiditeit	Smit	283	287	336	7.427	7.953	7.237	
Algemene uitkering	Smit	2			81.302	74.187	72.907	
BTW-compensatiefonds	Smit	248	335	250				
Overige algemene dekkingsmiddelen	Smit	296	-2.144	-2.354	65	103		
Bestemmingsreserves/voorzieningen	Smit							
Bedrijfsvoering	Hoogeveen	-1.676	-2.472	-1.785				
Lasten en baten voor bestemming		-428	-3.242	-2.117	110.606	97.262	95.796	
<i>Mutaties reserves</i>		9.437	2.392	2.426	3.868	2.777	2.878	
Lasten en baten na bestemming		9.009	-850	309	114.474	100.039	98.674	
Lasten en baten programma's voor bestemming			233.246	239.649	237.419	229.298	229.948	231.846
Mutaties reserves			16.965	2.392	4.591	21.299	12.715	8.298
Lasten en baten programma's na bestemming			250.211	242.040	242.011	250.597	242.663	240.144
RESULTATEN incl. BELEIDSMAATREGELN			rekening 2011	begroting 2012	begroting 2013			
Primair resultaat voor bestemming			-3.947	-9.701	-5.573			
Primair resultaat na bestemming			386	623	-1.867			
Actualisering primaire begroting (zie hoofdstuk 4)					p.m.			
Beleidsmaatregelen 2013 (zie hoofdstuk 4)					p.m.			
Dekkingsmaatregelen 2013 (zie hoofdstuk 4)					p.m.			
RESULTAAT INCL BELEIDSMAATREGELN			386	623	-1.867			

Inleiding

Aanpak

Dit deel van de programmabegroting bevat de eindresultaten van de ‘meerjarenprognose 2014-2016’ en de toelichting daarop. In de praktijk betreft het de actualisering van het financieel perspectief zoals dat voor het laatst bij de Voorjaarnota 2012 is gepresenteerd en vastgesteld. In vergelijking daarmee zijn de jaarschijf 2016 en de voor dat jaar opgestelde eerste financiële prognose nieuw in de planning opgenomen. De nieuwe prognoses geven richting aan de ontwikkeling van onze begrotingspositie in de komende jaren. Ze zijn daarvoor niet maatgevend

Externe ontwikkelingen

De economische vooruitzichten voor de komende jaren blijven onzeker. De laatste prognoses van het CPB (augustus jl.) gaan voor 2013 uit van een voorzichtig herstel van de economische groei. De verwachtingen voor de middellange termijn blijven onzeker. Beleid en oplossingen voor de huidige Eurocrisis en herstel van vertrouwen op vele fronten spelen in dat verband een belangrijke rol.

Andere bepalende factoren voor de korte en middellange termijn zijn de uitkomsten van de kabinetsformatie en de inhoud van het nieuwe regeerakkoord. Met andere woorden wat wordt de politieke koers en welke sociaal economische politiek kunnen we de komende jaren als lokale overheid verwachten.

Belangrijke vraagpunten in dat verband zijn onder andere hoe het verder zal gaan met de hervorming van de sociale zekerheid en de sociale werkvoorziening, de decentralisatie van de algemene Wet bijzondere ziektekosten, de hervorming van de woningmarkt en de zorg, met het gemeentefonds en met de bezuinigingen die het Rijk dient te treffen om de tekorten om de eigen begroting de komende jaren in toom te houden en om te kunnen voldoen aan de nieuwe Europese begrotingsregels. Gezien de ervaringen bij eerdere kabinetsformaties moeten we er rekening mee houden dat over deze en andere voor het gemeentelijke beleid in de komende jaren belangrijke onderwerpen op zijn vroegst begin 2013 meer duidelijkheid zal bestaan.

Onzekerheid ten aanzien van de hiervoor genoemde ontwikkelingen vormt een complicerende factor in de eigen beleidsontwikkeling en bemoeilijkt het samenstellen en presentatie van degelijke en op continuïteit gebaseerde meerjarenramingen. Het betekent dat we voortdurend de vinger aan de pols zullen moeten houden en via de instrumenten die daarvoor beschikbaar zijn werkende weg naar in-

vulling en verfijning van het beleid en de prognoses zullen moeten toewerken.

Uitvoeringsprogramma en gemeentefonds

De nieuwe prognoses voor de periode 2014-2016 zijn gebaseerd op het aanvaarde beleid zoals dat ten tijde van het samenstellen van de begroting 2013 op basis van besluitvorming vast lag en op de ontwikkelingen die daarnaast bekend waren. Dat betekent onder andere dat er rekening is gehouden met de budgettaire gevolgen van de verdere uitvoering van het Collegeprogramma en met de voor de periode 2014-2016 in de planning staande bezuinigingen. Daarnaast hebben we inschattingen gemaakt omtrent de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds en het beloop van eigen uitgaven en inkomsten.

Voor wat betreft de ontwikkeling van het gemeentefonds hebben we zoveel mogelijk aangesloten maatregelen en informatie uit de juni-circulaire 2012. Alleen voor wat betreft de daarin opgenomen prognoses van de in 2014-2016 te verwachten gemeentefonds accessen hebben we, omdat we de aannames daarover in de junicirculaire te optimistisch vinden, een eigen in onze visie meer reële inschatting gemaakt. Die gaat maximaal uit van koopkrachtbehoud Ook die aannames zijn echter voor discussie vatbaar. Voor dit moment zullen we het daar echter mee moeten doen. Wij verwachten ook niet dat de septembercirculaire 2012 wat dat betreft meer duidelijkheid zal gaan bieden.

Gehanteerde budgettaire uitgangspunten 2014-2016

Bij het opstellen van de op de periode 2014-2016 betrekking hebben product - en programmaprognoses is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten en ontwikkelingen:

- het beleid en de budgetten in de primaire begroting 2013 tot en met de Voorjaarsnota 2012;
- budgetteren beleidsintensivering en bezuinigingen 2014-2016 uit het Uitvoeringsprogramma 2011-2014
- vrijval van de middelen voor beleidsintensivering Collegeprogramma 2011-2014 vanaf 2015
- de ‘ aanvullende bezuinigingen 2012-2015 ‘ dd. november 2012
- overige budgetbijstellingen 2014-2016 vastliggend op basis van college- en raadsbesluiten

- herstel volumebeleid beheers -en beleidsbudgetten vanaf 2015
- gevolgen van rijksbeleid vastliggend op grond van kabinetsbesluiten en wet - en regelgeving
- kortingen op gemeentefonds en doeluitkeringen uit het regeerakkoord kabinet Rutte en het Lentekkoord
- eigen aannames gemeentefondsaccessen 2014-2016 maximaal gebaseerd op ‘koopkrachtbehoud’
- op basis van bestaand beleid geplande mutaties in en afloop van inzet van reservemiddelen
- reguliere vervanging van investeringen die in de periode 2014-2016 volledig zijn afgeschreven.
- budgetteren noodzakelijk mutaties op basis van vastgestelde meerjarige onderhouds - en beheersplannen
- eigen inschattingen van in 2014-2016 optredende loon- en prijsontwikkelingen; respectievelijk 1,5 % en 1,75%
- beëindiging nullijn voor de prijsontwikkeling vanaf 2015
- herstel van jaarlijkse indexatie van de gemeentelijke reserves vanaf 2015
- ongewijzigd rentebeleid en een constant rente-
peil tot en met 2016
- budgetteren jaarlijkse volumegroei in en trendmatige aanpassing van de onroerendezaakbelasting en andere tarieven
- op basis van zich herstellende economie vanaf 2014 geleidelijk herstel in de groei van gemeentelijke inkomsten
- vanaf 2015 geen budgetopbouw ‘vrije beleidsruimte’ bestuursperiode 2014-2018
- continuering financiële scheiding tussen financiën algemene dienst en gemeentelijke grondexploitatie
- verdere uitvoering FlorijnAs met beschikbare externe middelen en binnen bestaande financiële kaders
- gevolgen (mogelijke) decentralisatie algemene Wet bijzondere ziektekosten en Jeugdzorg en mogelijke invoering Wet werken naar vermogen pro memorie
- andere externe ontwikkelingen zoals die ten tijde van het maken van de prognoses bekend/voorzienbaar zijn

In de paragrafen die volgen treft u, zowel op gemeentebreed als per programma, de op basis van deze uitgangspunten gebaseerde nieuwe einduitkomsten van de meerjarenprognose 2014-2016 aan.

Einduitkomsten meerjarenprognose 2013-2015

De als resultaat van de uitgangspunten hiervoor gehanteerde uitgangspunten tot stand gekomen nieu-

we financiële prognoses voor de periode 2014-2016 luiden als volgt:

Resultaten

Uitkomsten meerjarenprognose 2013-2016		(bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2013	2014	2015	2016	
Primaire financiële prognoses 2013- 2016	-1.867	-5.681	-5.456	-5.289	
Nog te treffen beleidsmaatregelen 2013-2016	pm	pm	pm	pm	
Eindprognoses 2013-2016	-1.867	-5.681	-5.456	-5.289	

De nieuwe financiële prognoses voor de jaren 2014 en 2015 wijken aanzienlijk af van de prognoses zoals die we in de Voorjaarsnota 2012 voor de betreffende jaren hebben gepresenteerd. De hoofdoorzaken van die afwijkingen/verslechtingen hebben we hiervoor bij de toelichting op en de analyse van het resultaat van de Programmabegroting 2013 al op een rij gezet en toegelicht. Die factoren en hun financiële effecten werken, uitgezonderd de in 2013 optredende vrijval van lasten als gevolg van het doorschuiven van een aantal specifieke investeringen, een op een door in de nieuwe prognoses voor de jaren 2014-2016.

Factoren waar in dit verband op bedoeld wordt zijn de doorwerking van de maatregelen uit het Lentekkoord (korting gemeentefonds en schatkistbankieren), de nieuwe cao-gemeenten, het niet afnemende beroep op de bijstand, de afnemende groei van de gemeentelijke inkomsten en omvang en de indexatie van de reserves. Het in de begroting 2013 zichtbaar worden positieve financiële effect als gevolg van de herfasering van geplande investeringen is eenmalig van karakter en treedt dus alleen in 2013 op; vanaf 2014 en/of 2015 drukken deze lasten weer in hun volle omvang op de begroting.

Toelichting/analyse

Het verloop van de nieuwe prognoses voor 2014 tot en met 2016 ziet er afgezet tegen de vergelijkbare

prognoses die voor de betreffende jaren bij de Voorjaarsnota 2012 zijn afgegeven als volgt uit:

Resultaten en prognoses 2013-2016 (x € 1.000)	Prognoses Voorjaarsnota 2012	Nieuwe Prognoses	verschil met Voorjaarsnota
Prognose 2013	51	-1.867	-1.918
Prognose 2014	249	-5.681	-5.930
Prognose 2015	234	-5.456	-5.690
Prognose 2016	-	-5.289	-5.289

Naast een breed scala van andere aanpassingen wordt de verslechtering van de prognoses 2014-2016 primair veroorzaakt door de volgende factoren:

- nieuwe inzichten en ongunstiger verwachtingen ten aanzien van het beroep op de Wet werk en bijstand
- een tragere gemeentelijke groei i.c.m. afnemende groei van de gemeentelijk inkomsten
- de gevolgen van het Lenteakkoord in combinatie met nieuwe inzichten ten aanzien van de accresontwikkeling gemeentefonds
- rendementsverlies op de eigen beleggingen als gevolg van de invoering van schatkistbankieren
- de budgettaire effecten van de nieuwe cao – gemeenten en de verhoging van de ABP-premies

- het herfasering van investeringen en doorschuiven van lasten van 2013 naar 2014 en/of 2015 en 2016
- op grond van nieuwe ontwikkelingen noodzakelijke bijstellingen van de programmaprognoses.

Het gaat hierbij in de meeste gevallen om ontwikkelingen die na het opstellen en het uitbrengen van de Voorjaarsnota bekend zijn geworden en waarmee in de in de Voorjaarsnota 2012 gepresenteerde prognoses dus geen rekening meer mee kon worden gehouden. Verder op in dit hoofdstuk worden de nieuwe programmaprognoses en de daarin ten opzichte van de Voorjaarsnota 2012 aangebrachte aanpassingen verder toegelicht.

De ontwikkeling van de meerjarenprognose en de bijstellingen van de resultaten zien er afgezet tegen de vergelijkbare prognoses bij de Voorjaarsnota als volgt uit:

Beloop en eindresultaten meerjarenprognose 2013-2016		(bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2013	2014	2015	2016	
Eindprognoses Voorjaarsnota 2012	51	249	233	p.m.	
Resultaatverslechtering 2013	-1.918	-1.918	-1.918	-1.867	
Actualisatie jaarschijf 2014	-	-4.012	-4.012	-3.814	
Idem jaarschijf 2015	-	-	241	225	
Idem jaarschijf 2016	-	-	-	167	
Herziene prognoses 2013-2016	-1.867	-5.681	-5.456	-5.289	

De hiervoor gepresenteerde ontwikkelingen in de jaarschijven 2013-2015 van de meerjarenprognose en resultaatverslechtering die daar het gevolg van is zijn als volgt opgebouwd:

(* exclusief Grondbedrijf; verloop is budgettair neutraal):

aanpassingen in de jaarschijven 2014-2016 van de meerjarenprognose				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving	Jaarschijf 2014	Jaarschijf 2015	Jaarschijf 2016	Toelichting
Prognoses programmabudgetten*	-738	-1.895	-470	herfasering investeringslasten, volume
Idem algemene uitkering	-1.180	126	1.280	autonome ontwikkelingen en accressen
Idem algemene dekkingsmiddelen	-1.562	3.532	-2.230	vervallen/verschuiving stelposten; Rwe
Idem bedrijfsvoering	320	-12	-768	bezuinigingen, nwo, loonontwikkeling
Idem inzet reserves *	-852	-1.510	2.355	Autonoom en reservering Rwe
Totaal van de aanpassingen	-4.012	241	167	

Opbouw en samenstelling meerjarenprognose 2014-2016

De opbouw en samenstelling van de meerjarenprognose 2014-2016 en de daarin per programma

en/of product opgenomen mutaties, zien er samen-gevat als volgt uit:

Meerjarenprognose 2013-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2013	2014	2015	2016	
Primair resultaat 2013	-1.867		-	-	
B	Beleidsbepaling 2013-2016:				
Effecten septembercircularie 2012	-	-	-	-	
Bijstelling/ actualisering primair resultaat 2013	-	-	-	-	
Beleidsmaatregelen en volumemutaties	-	-	-	-	
Dekkingsmaatregelen 2013-2016	-	-	-	-	
C	Mutaties beleidsprogramma's				
Bestuur en burger	-	-161	167	64	
Stadsontwikkeling	-	-105	730	-	
Mobiliteit	-	112	150	-	
Stads- en wijkbeheer	-	-316	226	-328	
Onderwijs (huisvesting)	-	-2.154	-1.763	-508	
Onderwijs (overig)	-	267	-6	-63	
Kunst en cultuur	-	424	-	-	
Zorg en welzijn	-	1.769	162	-13	
Werk en inkomen	-	-342	709	133	
Sport en ontspanning	-	-370	192	-	
Veiligheid	-	-930	495	-5	
Milieu	-	-	-	-	
Bouwen en wonen	-	252	250	250	
Bouwgrondexploitatie	-	-9.792	10.182	-383	
D	Financiële mutaties				
Dividenden	-	-	-	-	
Financiering	-	-	2.112	-2.062	
Belastingen	-	484	-35	530	
Algemene lasten en baten/onvoorzien	-	-10	-10	-10	
Gemeentebrede volume budgetten	-	-250	-250	-250	
Gefaseerde opbouw vrije beleidsruimte 2014-2018	-	-	-	-	
Bezuinigingen 2011-2014; vervallen nog in te vullen taakstellingen	-	-1.604	-	-	
Inschatting/aanname prijsontwikkeling 2014-2016	-	-	-496	-505	
Algemene uitkering; aannames accressen	-	918	922	917	
Algemene uitkering; autonome bijstellingen	-	-889	-1.267	363	
Overige stelposten (waaronder taakmutaties)	-	74	255	67	
E	Bedrijfsvoering				
Loosomontwikkeling/nieuwe werkomgeving	-	-1.180	-792	-768	
Aanvullende bezuinigingen bedrijfsvoering	-	1.000	1.000	-	
F	Reserves				
Reserves Algemene Dienst	-	-619	-3.252	1.975	
Algemene reserve Grondbedrijf	-	9.792	-10.182	383	
Inzet overige bestemmingsreserves	-	-184	725	380	
Totale uitzetting ten opzichte van het vorig jaar	-	-3.814	225	167	
Geactualiseerde begrotingsresultaten 2013-2016	-1.867	-5.681	-5.456	-5.289	

Meerjarenprognose 2014-2016 per begrotingsprogramma

Hierna treft u per begrotingsprogramma in het kort een toelichting aan op de belangrijkste ontwikkelingen en aanpassingen die voor de komende jaren

voor de 13 begrotingsprogramma's in de meerjarenprognose 2014-2016 zijn opgenomen.

Bestuur en burger

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016	
Raadsexkursie	10	-10	10	
Kosten voormalige collegeleden	-	50	-	
Organisatie verkiezingen	-160	-	80	
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	-21	21	-21	
Afloop NUP/e-overheid	-	111	-	
Overige mutaties en bijstellingen	10	-5	-5	
Totaal	-161	-167	64	

In de meerjarenprognose is op reguliere wijze rekening gehouden met de organisatiekosten van de voor de komende jaren in de planning staande verkiezingen. Dat betekent verkiezingen voor de Gemeenteraad en het Europees Parlement in 2014 en verkiezingen voor Provinciale Staten en de Tweede Kamer respectievelijk in 2015 en 2016

Het totaalandaandeel dat het programma Bestuur en burger in 2013-2014 nog moet bijdragen aan de bezuinigingen bedraagt € 21.000.

Bezuinigingen hebben betrekking op het anders organiseren van de 'ik en mijn gemeentedag'. De wachtgeldverplichtingen voor voormalige collegeleden nemen de komende jaren door tijdsverloop geleidelijk af.

Via het gemeentefonds worden tijdelijk middelen ontvangen voor uitvoering deelname aan het Nationaal uitvoeringsprogramma e-overheid (NUP) deze middelen zijn tijdelijk aan het programmabudget Bestuur en Burger toegevoegd; ze vervallen vanaf 2015 samen met de uitname uit het gemeentefonds vanaf 2015 weer.

Stadsontwikkeling

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016	
Afloop bezuiniging 2011-2014 Regio Groningen-Assen	-130	-	-	
Afloop extra bijdrage Regio Groningen-Assen	-	568	-	
Vervallen dekking Grondbedrijf (Regio en economisch beleid)	-300	-568	-	
Afloop middeleninzet uitvoering Collegeprogramma	300	730	-	
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	25	-	-	
Overige mutaties en bijstellingen	-	-	-	
Totaal	-105	730	-	

Het totaalandaandeel dat in 2013-2014 vanuit het programma Stadsontwikkeling moet worden bijgedragen aan de bezuinigingen bedraagt nog € 50.000 structureel. Het gaat om het kostendekkend maken van de gemeentelijke strategische eigendommen. De tweede en laatste tranche van deze bezuinigingen staat vanaf 2014 in de planning.

De tijdelijke extra bijdrage aan de Regio Groningen-Assen ad € 568.000 waartoe in 2009 is besloten vervalt door tijdsverloop met ingang van 2015. Dat geldt eveneens voor de daarvoor destijds aangewezen dekking vanuit het Grondbedrijf. De tijdelijke bezuiniging van 10% op de Regiobijdrage van € 130.000 waartoe in het kader van de bezuinigin-

gen 2011-2014 is besloten, heeft een tijdelijk karakter en vervalt vanaf 2014.

In het kader van de uitvoering van het Collegeprogramma zijn op projectbasis middelen beschikbaar voor cofinanciering regionaal economisch beleid (€ 300.000), en voor stimulering van het eigen economisch beleid (€ 200.000). Daarnaast is besloten tot invoering van het ondernemersfonds onder gelijktijdige verhoging van de onroerendezaakbelasting-tarieven niet woningen (€ 530.000). Deze middeleninzet stopt conform afspraak respectievelijk in 2014 en 2015. Dat geldt tevens voor de daarvoor aangewezen dekking (Grondbedrijf en onroerendezaakbelasting).

Mobiliteit

Meerjarenprognose 2013-2015 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016
Exploitatie parkeerbedrijf	372	58	70
Inzet parkeerreserve	-372	-58	-70
Afloop middeleninzet uitvoering Collegeprogramma	-	150	-
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	100	-	-
Overige mutaties en bijstellingen	12	-	-
Totaal	112	150	

Het aandeel dat in 2014 nog vanuit het programma Mobiliteit dient te worden bijgedragen aan de in het Uitvoeringsprogramma afgesproken bezuinigingen bedraagt € 100.000 structureel. Het gaat hierbij om de laatste tranche van de afgesproken maatregelen gericht op de verbetering van de exploitatie van het gemeentelijk parkeerbedrijf. Afgezien van die maatregel kent de exploitatie van het parkeerbedrijf, binnen de daarvoor vastgestelde kaders, voor de gemeentelijke begroting een budgettair neutraal beloop. Positieve en/of negatieve ontwikkelingen

daarin worden via de parkeerreserve vereffend. De extra middelen inzet in verband met de tijdelijke extra beveiliging van de parkeergarage in de Triade lopen in 2014 af.

In het kader van de uitvoering van het Collegeprogramma zijn op projectbasis middelen beschikbaar voor verbetering van de verkeersveiligheid bij scholen ad € 65.000 en voor de versterking van het openbaar vervoer ad € 85.000. Deze middeleninzet stopt conform afspraak in 2015.

Stads- en wijkbeheer

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016
Exploitatie Natuur Educatief Centrum (inclusief bezuiniging)	-135	-	-
Op peil houden wegbeheer	-150	-45	-45
Uitvoering verlichtingsplan	-23	-33	-33
Uitvoering vervangingsplan speelvoorzieningen	-52	-53	-54
Volume- en overige ontwikkelingen	-	-43	-196
Afloop middeleninzet uitvoering Collegeprogramma	-	800	-
Afloop cofinanciering Gebiedsgericht werken	-	-400	-
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015 (exploitatie Mec)	-50	-	-
Overige mutaties en ontwikkelingen	5	-	-
Totaal	-316	226	-328

Voor de toekomstige exploitatie van het nieuw te realiseren milieu educatief centrum (MEC) is, rekening houdend met de afgesproken bezuiniging van € 100.000 structurele budgettaire ruimte beschikbaar van € 170.000. De eerste tranche van deze middelen is in de begroting 2013 verwerkt. Het resterende deel van € 85.000 maakt onderdeel uit van de jaarschijf 2014 van de meerjarenprognose.

Om te kunnen blijven voldoen aan de onderhoudsopgave is in de vorige bestuursperiode besloten om de middeleninzet voor het wegbeheer de komende jaren gefaseerd i.c. jaarlijks met € 150.000 structureel te verhogen. De laatste optrekking van de betrokken budgetten staat voor 2014 in de planning. Daarna vindt jaarlijks reguliere bijstelling plaats.

Verder is in de prognoses rekening gehouden met een jaarlijkse ontwikkeling van onderhouds- en beheersbudgetten voor weg- en plantsoenonderhoud en met de verdere uitvoering van het verlichtingsplan en de vervanging en verbeteringen van de speelvoorzieningen in de gemeente. Gemiddeld genomen is hiervoor een jaarlijkse lastenuitzetting in de meerjarencijfers opgenomen van € 165.000 structureel.

Het totaalaandeel dat in 2013-2014 verder vanuit het programma Stads- en wijkbeheer moet worden bijgedragen aan de gemeente brede bezuinigingen bedroeg (exclusief het milieu educatief centrum) € 1.6 miljoen structureel. Het betreft de onder de noemer Assen Schoon Heel en Veilig vastgestelde bezuinigingen op de gemeentelijke beheersbudgetten. De taakstelling is vanaf 2013 voor het eerst volledig in de budgetten en de begroting verwerkt.

De in het kader van de uitvoering van het Collegeprogramma op projectbasis beschikbaar gestelde middelen voor de verdere ontwikkeling van het ge-

biedgericht werken van per saldo € 400.000 vervallen met ingang van 2015. Dat geldt eveneens voor de externe cofinanciering.

Onderwijs

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016
Huisvesting basisonderwijs w.o. derde scholencluster Kloosterveen	-416	- 417	-45
Huisvesting speciaal onderwijs	-	-170	-
Realisatie multifunctionele accommodatie Assen-Oost	-290	-290	-
Huisvesting voortgezet onderwijs	-1.448	-886	-463
Vrijval tijdelijke middeleninzet hbo-sensortechniek	335	-	-
Volumeontwikkeling leerlingenvervoer	-68	-66	-63
Afloop middeleninzet uitvoering Collegeprogramma	-	60	-
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	-	-	-
Totaal	-1.887	-1.769	-571

De in de periode 2014-2016 benodigde middeleninzet voor huisvesting onderwijs is aan de hand van actuele inzichten herzien en ten opzichte van de vorige meerjarenprognose aangepast. Dat heeft geresulteerd in onderlinge verschuivingen in de jaarschijven van de meerjarenprognose. Voor de uitkomst van de begroting 2013 betekent dat een voordeel van € 2,5 miljoen, voor de prognoses voor de 2014 en 2015 is sprake van uitzettingen van respectievelijk € 0,8 miljoen en € 1,7 miljoen. Op basis van de huidige planning zijn vanaf 2014 (gefa-seerd) lasten geraamd voor het derde scholencluster en Kloosterveen, de nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs en de Mfa in Assen Oost. Vanaf 2015 zijn lasten geraamd voor Renn 4.

De in het kader van de uitvoering van het Collegeprogramma op projectbasis beschikbaar gestelde middelen voor de Reboundgroup ad € 60.000 vervallen met ingang van 2015. De op projectbasis voor de hbo-sensortechniek beschikbare middelen vallen in 2014 volgens afspraak en door tijdsverloop vrij.

Het totaal aandeel dat in 2013/2014 vanuit het programma Onderwijs moet worden bijgedragen aan de gemeentebrede bezuinigingen bedraagt € 285.000 structureel. Het gaat hierbij om de beëindiging van de gemeentelijke bijdrage aan het Plateau ad € 260.000 en de realisatie van een besparing op de kosten van het leerlingenvervoer van € 25.000. Beide maatregelen zijn vanaf 2013 in de betreffende budgetten verwerkt.

Kunst en cultuur

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/mutatie t.o.v. voorafgaand jaar	2014	2015	2016
Exploitatie De Nieuwe Kolk	-	-	pm
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015; bibliotheek	375	-	-
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015; ICO	49	-	-
Overige mutaties en ontwikkelingen	-	-	-
Totaal	-424	-	-

Op basis van de voortgangsrapportage die sinds de vaststelling van de bezuinigingen periodiek over de voortgang daarvan worden opgesteld zijn de aanvankelijk voor de bibliotheek en het ICO vastgestelde bezuinigingstaakstellingen naar beneden bijgesteld en geherfaseerd. Op basis daarvan staan vanaf 2014 voor bibliotheek zowel als voor het ICO

nog (restant) bezuinigingstaakstellingen in de planning van respectievelijk € 375.000 en € 49.000 structureel. De bezuinigingen die betrekking hebben de bibliotheek vinden hun oorsprong in het in dit verband in de raad van juli in 2011 door uw raad vastgestelde beleidskader

Zorg en welzijn

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016	
Volume- en overige ontwikkelingen	-13	-13	-13	
Decentralisatie Jeugdzorg en algemene Wet bijzondere ziektekosten-begeleiding	pm	pm	pm	
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	1.550	-	-	
Vervallen transitiebudgetten Jeugdzorg en algemene Wet bijzondere ziektekosten-begeleiding	232	-	-	
Afloop middeleninzet Collegeprogramma	-	175	-	
Totaal	1.769	162	-13	

De in het kader van de uitvoering van het Collegeprogramma op projectbasis beschikbaar gestelde middelen voor de denktank jeugdbeleid ad € 40.000 en de extra middeleninzet ad € 135.000 voor ondersteuning van het vrijwilligerswerk komen met ingang van 2015 te vervallen.

De invulling van de bezuinigingen op Zorg en Welzijn is in voorbereiding. Voor 2013-2014 staan, rekening houdend met de bij de Voorjaarsnota 2012 afgevoerde 'dubbelingen' respectievelijk nog structurele taakstellingen van € 1,0 en € 0,5 miljoen in de planning. De taakstelling van € 1,0 miljoen is in de begroting 2013 voorlopig nog geraamd op het programma Algemene dekking; deze verschuift m.i.v. 2014 naar het programma Zorg en welzijn en loopt vervolgens conform de planning op tot € 1,5 miljoen. De taakstelling wordt vanaf 2014 structureel ingevuld. In 2013 worden overbruggingsmaatregelen getroffen.

Het kabinet Rutte was van plan om de uitvoering van de taken in het kader van de Jeugdzorg en al-

gemene Wet bijzondere ziektekosten-begeleiding naar de gemeenten te decentraliseren. Door de val van het kabinet is het op dit moment onzeker of en hoe hieraan de komende jaren verder uitvoering zal worden gegeven. Financieel uitgangspunt voor ons was en blijft dat het nieuwe kabinet in dat verband zorg draagt voor passende financiering zodat gemeenten daarvoor in principe niet zelf budgettaire ruimte behoeven vrij te maken.

Vooruitlopend op de decentralisatie zijn door het Rijk tijdelijk middelen beschikbaar gesteld om de transitie van de nieuwe taken voor te kunnen bereiden. De betreffende middelen zijn tijdelijke i.c. tot 2014, aan het programmabudget Zorg en Welzijn toegevoegd. Vanaf 2014 vervallen deze budgetten weer; een en ander in combinatie met de rijks gelden.

In de prognose is verder rekening gehouden met reguliere subsidiebijstelling als gevolg van volumegroei in het kader van de gezondheidszorg.

Werk en inkomen

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016	
Wet werk en bijstand; ontwikkelingen bijstandsccliënten	1.208	1.147	1.090	
Wet werk en bijstand; ontwikkeling rijksbijdrage wet Buig	-1.753	-1.008	-957	
Wet werk en bijstand; bedrijfsvoering intergemeentelijke sociale dienst	194	194	0	
Herstructurering Wet sociale werkvoorziening (Alescon) en invoering Wet werken naar vermogen	pm	pm	pm	
Activering en uitstroom	9	-	-	
Afloop middeleninzet uitvoering Collegeprogramma	-	376	-	
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	-	-	-	
Totaal	-342	709	133	

De in het kader van de aanvullende bezuinigingen op het programma Werk en Inkomen rustende taakstelling van ruim € 2,0 structureel is met ingang van 2013 volledig in het programmabudget verwerkt

Op basis van de (voorlopige) begroting 2013 van de intergemeentelijke sociale dienst is bij de opbouw van het programmabudget Werk en Inkomen uitge-

gaan van een ongewijzigd beroep op de bijstand en de andere gemeentelijke inkomensondersteunende voorzieningen. In de meerjarenprognose 2013-2015 was m.i.v. 2013 rekening gehouden met een daling van de cliënten aantallen. Die ontwikkeling heeft de uitkomst van de begroting 2013 nadelig beïnvloed en werkt eveneens door in de nieuwe opgestelde prognoses voor 2014 en 2015.

Bij het opstellen van de prognose 2014-2016 hebben we opnieuw rekening gehouden met een voorzichtig herstel van de economie en een geleidelijk afnemend beroep op uitkeringsregelingen. De nieuwe aannames pakken ook voor de jaren 2014-2015 minder gunstig uit dan de vergelijkbare aannames van vorig jaar.

Prognoses zijn gebaseerd op de voorlopige inschattingen die de intergemeentelijke sociale dienst in dit verband voor de komende jaren heeft gemaakt. Rekening houdend met verlaging van de rijksvergoeding gaan we er nu vanuit dat de middeleninzet voor de Wet werk en bijstand c.a. in de periode 2014-2015 voor het eerst van 2015 licht zal dalen. De verdere ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd.

De in het kader van de uitvoering van het Collegeprogramma op projectbasis voor het Meedoenbeleid

Sport en ontspanning

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar		2014	2015	2016
-	Vervallen bijdrage Sociale Alliantie	-	-107	-
-	Realisatie basisvariant wielersbaan	-275	-	-
-	Update sportpark Dijkveld	-14	-	-
-	Verplaatsing/aanleg kunstgrasvelden HvA	-81	-	-
-	Afloop middeleninzet uitvoering Collegeprogramma; evenementenbeleid	-	300	-
-	Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	-	-	-
	Totaal	-370	193	-

De nog in de begroting 2013 opgenomen middelen ad € 107.000 in het kader van de Sociale Alliantie lopen nog door tot en met 2014; deze komen vanaf 2015 te vervallen.

Verder is in de jaarschijven 2014 voor zover nodig rekening gehouden met de budgettaire afspraken die zijn gemaakt over de uitvoering van de nota sport en bewegen, de nota sportaccommodaties en de verplaatsing van de hockeyvelden. De budgettaire ruimte die benodigd is voor de toekomstige ex-

beschikbaar gestelde middelen van per saldo € 376.000 komen met ingang van 2015 te vervallen.

Het kabinet Rutte was bezig met de voorbereiding van de invoering van de Wet werken naar vermogen (inclusief de Wajong) en de versoering van het daarbij behorende voorzieningsniveau. Daarnaast werd gewerkt aan de herstructurering van en bezuinigingen op de sociale werkvoorziening. Of die draad door het nieuwe kabinet weer wordt opgepakt is op dit moment onbekend. Eventuele budgettaire effecten zijn onbekend en voorlopig pro memorie in de meerjarenprognose opgenomen. Dat betekent dat er in de prognoses van uit is gegaan dat de bijdrage aan Alescon 2014-2016 voorlopig op het niveau van de begroting 2013 wordt gecontinueerd.

exploitatie van de nog te realiseren wielersbaan ad € 275.000 zijn doorgeschoven en zijn nu voor het eerst vanaf 2014 in de planning opgenomen. De budgetten voor het nieuwe zwembad maken al wel onderdeel uit het programmabudget 2013.

De in het kader van de uitvoering van het Collegeprogramma op projectbasis voor het Kloppend Hart/evenementen beschikbaar gestelde middelen van € 300.000 op jaarbasis vervallen volgens afspraak met ingang van 2015.

Veiligheid

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie t.o.v. voorafgaand jaar		2014	2015	2016
	Realisatie nieuwe brandweerkazerne	-945	500	-
	Idem effect wijzigingen BCF-regime brandweertaken	pm	pm	-
	Volume- en overige ontwikkelingen	-5	-5	-5
	Afloop middeleninzet uitvoering Collegeprogramma; stadstoezicht	-	200	-
	Continuering versterking stadstoezicht vanaf 2014	-	-200	-
	Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	20	-	-
	Regionalisering brandweertaken	pm	pm	p.m.
	Totaal	-930	495	-5

Als uitvloeisel van de Aanvullende bezuinigingen rust m.i.v. 2014 een bescheiden bezuinigingstaakstelling van € 20.000 op de uitvoering van de gemeentelijke brandweertaken.

Voor kostendeckering van de nieuwe brandweerkazerne is in de meerjarenprognose vanaf 2014 rekening gehouden met een lastenuitzetting van € 945.000. Hierin is een eenmalig budget van € 500.000 opgenomen in verband met het afdekken van de restant boekwaarde van de huidige kazerne. Dit budget komt vanaf 2015 weer te vervallen, zodat vanaf 2015 uiteindelijk dus € 445.000 structureel voor dit doel is gebudgetteerd.

Als gevolg van de overdracht van de brandweertaken van de gemeente aan de Veiligheidsregio ver-

valt de mogelijk van btw-compensatie op de kosten van die taken. Budgettaire gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet bekend omdat nog door de VNG met het Rijk onderhandeld wordt over financiële compensatie van deze wijziging in het btw-regime bijv. via het gemeentefonds.

De voor de uitvoering van het Collegeprogramma op projectbasis voor het versterken van het stadstoezicht beschikbaar gestelde middelen van € 200.000 per jaar zouden, evenals de andere middelen die in deze periode voor dit doel beschikbaar zijn, vanaf 2015 vervallen. In de raad van juni jl. is echter besloten dat deze middelen bij nader inzien een structureel karakter hebben en dus ook na 2014 beschikbaar blijven.

Duurzaamheid en milieu

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016	
Afvalinzameling en verwerking	-	-	-	-
Gevolgen invoering tariefdifferentiatie afvalstoffenheffing c.a.	-	-	-	-
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-

De exploitatie van de afvalinzameling en afvalverwerking blijft in de huidige bestuursperiode budgettair neutraal verlopen.

De tijdelijke onderdekking in de heffing waarvan tijdelijk sprake was is vervallen. Onderzoek naar tariefdifferentiatie en daarvoor geschikte oplossingen

loopt op dit moment. Mogelijke budgettaire effecten daarvan zijn voorlopig pro memorie in de prognose opgenomen.

Op grond van bestaande afspraken rusten er in de periode 2014-2016 geen bezuinigingen meer op het programma Duurzaamheid en milieu.

Bouwen en wonen

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2014	2015	2016	
(Herstel) opbrengst bouwleges	250	250	250	
Bouwgrondexploitatie	- 9.792	10.182	-383	
Nog te realiseren bezuinigingen 2011-2015	2	-	-	
Totaal	-9.540	10.432	-133	

In verband met de aanhoudende vertraging en de woning- en bouwproductie is in de begroting 2013 rekening gehouden met een verdere afname van de opbrengst van de bouwleges. In meerjarenprognose zijn we uitgegaan van voorzichtig economisch herstel, van bouwactiviteit en opbrengsten van bouwleges. Die ontwikkeling is in de meerjarenprognose zichtbaar gemaakt. Het gaat nadrukkelijk om indicaties.

Verder is in de prognose van het programma Bouwen en wonen het, op grond van de situatie medio 2012, voor de komende jaren, voorziene beloop van de middelinzet voor de gemeentelijke grondexploitatie zichtbaar gemaakt.

De in de jaarschijven 2014-2016 met betrekking tot de grondexploitatie opgenomen schommelingen en mutaties worden volledig gecompenseerd door de daarop afgestemde inzet van de reserves van het Grondbedrijf. Die zijn verderop (bij het reservebehoefte) in de prognose zichtbaar gemaakt. Voor de meerjarenprognose als geheel, verlopen deze mutaties budgettair neutraal.

Op basis van de besluitvorming tot en met de Voorjaarsnota 2012 rusten er tot nu toe geen bezuinigingen op het programma Bouwen en wonen.

Meerjarenprognose 2014-2016 programma Algemene dekking

Bij het programma Algemene dekking is rekening gehouden met de volgende specifieke meerjarige ontwikkelingen.

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling	(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016
Financiering en belegging	-	2.112	-2.062
Belastingen (volume en prijs)	484	495	530
Belastingen; vervallen tijdelijke meeropbrengst OZB- niet woningen	-	-530	-
Gemeente brede volume ruimte	-250	-250	-250
Opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer 2011-2014	-	-	-
Vervallen stelpost in te vullen programmabezuinigingen 2011-2015	-1.604	-	-
Aanname prijsontwikkelingen (inclusief wegdek)	-	-496	-505
Ontwikkeling Gemeentefonds (zie specificatie hierna)	29	-345	1.280
Ontwikkeling bedrijfsvoering (idem)	-181	208	-768
Overige mutaties	64	245	57
Totaal	-1.458	1.439	-1.718

Financiering

Als positief effect van de recessie is vanaf de begroting 2010 rekening gehouden met een algehele verlaging van het renteniveau met 1%. Die lijn is in de begroting 2013 en de meerjarenprognose voortgezet. Door tijdsverloop valt in 2015 opnieuw een deel i.c. € 2,1 miljoen van de garant en daarmee van de voorziening die is gevormd in het kader van risicoafdekking als gevolg van de uitvoering en afwikkeling van de overname van Essent door RWE. De vrijvallende middelen worden toegevoegd aan de Essent-reserve.

Belastingen

De groei van de onroerendezaakbelastingen zal de komende periode naar verwachting tussen de € 0,25 miljoen en € 0,3 miljoen liggen. Daarnaast is rekening gehouden met jaarlijkse extra inkomsten als gevolg van trendmatige aanpassingen van de onroerendezaakbelasting-tarieven. Deze dienen als compensatie/dekking voor de effecten van de in de meerjarenplanning 2014-2016 opgenomen stelposten voor prijsontwikkeling.

In verband met afloop van de bestuursperiode vervallen de tijdelijke extra opbrengsten van de onroerendezaakbelasting-niet woningen vanaf 2015. Deze bedragen circa € 530.000 per jaar en worden in de periode 2011-2014 ingezet voor voeding van het ondernemersfonds.

Gemeente brede volumeruimte

Ter uitvoering van de besluitvorming in het kader van de Aanvullende bezuinigingen 2012-2015 wordt m.i.v. 2013 in de begroting en meerjarenprognose rekening gehouden met een jaarlijkse

budget opbouw van € 0,25 miljoen. Hiermee is in de prognoses rekening gehouden.

Opbouw vrije beleidsruimte 2014-2018

Alle in de periode 2011-2014 voor realisatie van de beleidsintensiveringen beschikbare budgetten en dekkingsmiddelen zijn tijdgebonden. Dat betekent dat de beschikbaarheid ervan beperkt is tot de looptijd van de huidige bestuursperiode i.c. tot en met 2014. Vanaf 2015 stoppen de afgesproken beleidsintensiveringen uit de periode 2010-2014 en vervalt de extra middeleninzet. In het kader van sluitend maken van de begroting 2011 is besloten af te zien van het opnemen van budgettaire ruimte als bestuurlijke keuzeruimte voor de bestuursperiode 2014-2018. Uitgangspunt is dat het komend bestuur hierin eigen afwegingen en keuzes maakt.

Vervallen stelposten bezuinigingen

In de begroting 2013 is de tweede tranche van de bezuiniging op het programma Zorg en welzijn, omdat de invulling daarvan op dat moment nog in voorbereiding was, voorlopig geraamd op het programma Algemene dekking. Die taakstelling bedraagt € 1,0 miljoen en verschuift met ingang van 2014 naar het programma Zorg en Welzijn. Dat geldt ook voor een deel (€ 0,6 miljoen) van de nog te compenseren bezuinigingstaakstelling 2011-2012.

Aanname gevolgen prijsontwikkeling

In verband met onzekerheden over het verloop van het Gemeentefonds en onduidelijkheid over mogelijke compensatie daarvoor via het Gemeentefonds, is in de meerjarenprognose vanaf 2015 als aanname weer rekening gehouden met een jaarlijkse nomina-

le groei van de begroting als gevolg van prijsstijging. Daarbij is als aanname uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 1,75% ofwel circa € 0,5 op jaarbasis. Voor het jaar 2014 geldt conform de besluitvorming bij de begroting 2012 nogmaals de nullijn. In de prognoses voor het budgetbeloop van de bedrijfsvoering is rekening gehouden met jaarlijkse nominale ontwikkeling van de loonsom.

Uitkering Gemeentefonds

De op basis van die aannames en inschattingen gemaakte prognoses voor het verloop van het gemeentefonds 2014-2016 zien er als volgt uit.

Meerjarenprognose algemene uitkering 2014-2016		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie t.o.v. voorafgaand jaar	2014	2015	2016	
Nominale accessen (inclusief korting impuls ohv)	918	922	917	
Lokale volume-effecten	114	109	103	
Landelijke volume-effecten; ontwikkeling uitkeringsbasis	-765	-450	-225	
Uitname middelen transitie algemene Wet bijzondere ziektekosten/Jeugdzorg	-232	-	-	
Uitname/middelen NUP	-	-551	440	
Uitname middelen reductie lokale ambtsdragers	-	-420	-	
Overige mutaties en bijstellingen	-6	45	45	
Prognose algemene uitkering 2012-2014	+ 29	-345	1.280	

De prognoses van de algemene uitkering zijn gebaseerd op de juni-circulaire 2012. In relatie daarmee zijn onder andere inschattingen gemaakt ten aanzien van de ontwikkeling van de lokale parameters die van belang zijn voor de hoogte van die uitkering.

Verder is een eigen inschatting gemaakt van de in de 2014-2016 te verwachten accessen van het gemeentefonds. Koopkrachtbehoud is daarbij het vertrekpunt. De praktijk i.c. het beleid van het nieuwe kabinet zal duidelijk maken of deze aanname reëel is.

Voor het overige is rekening gehouden met op grond van rijksbeleid geplande uitnamen uit het fonds als gevolg van de afloop en uitname van de tijdelijke extra middeleninzet voor het nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-Overheid (NUP) en de transities algemene Wet bijzondere ziektekosten en Jeugdzorg en de vanaf 2015 geplande korting op het gemeentefonds in verband met de door het kabinet Rutte beoogde reductie van het aantal lokale politieke ambtsdragers en hun ambtelijke ondersteuning.

De bedrijfsvoering

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie t.o.v. voorafgaand jaar.	2014	2015	2016	
Invoering nieuwe werkomgeving/huisvesting (tweede tranche incl. bezuiniging)	-750	-	-	
Ontwikkeling loonsom (nominaal + periodieken)	-785	-792	-768	
Vervangingsinvesteringen (tweede tranche 2013)	-170	-	-	
Vervangingsinvesteringen 2014	-	pm	pm	
Frictiekosten organisatie ontwikkeling	500	pm	pm	
Aanvullende bezuinigingen bedrijfsvoering	1.000	1.000	-	
Overige ontwikkelingen	25	-	-	
Totaal	-180	208	-768	

Conform de afspraken in de vorige bestuursperiode is in de jaarschijf 2014 rekening gehouden met de tweede tranche van de lastenuitzetting van € 0,75 miljoen, die in het kader van de organisatieontwikkeling en de invoering van het nieuwe werken beschikbaar is voor de noodzakelijke aanpassing van de gemeentelijke huisvesting. De in de eerste ronde bezuinigingen bedrijfsvoering afgesproken korting op dit budget van € 0,25 miljoen is hierin verdisconteerd.

In prognose is verder als aanname rekening gehouden met de budgettaire effecten van de toekenning aan het personeel van jaarlijkse periodieke verhogingen alsmede de gevolgen van jaarlijkse generieke aanpassing van de salarissen van de gemeentambtenaren. Daarvoor is als aanname uitgegaan van een jaarlijkse nominale salarisaanpassing van 1,5%.

In het kader van de organisatieontwikkeling is sprake van flankerend beleid en frictiekosten. In de begroting 2013 is hiervoor € 0,5 miljoen geraamd. Dit budget vervalt vanaf 2014. Bij het opmaken van de begroting 2014 wordt bezien wat de omvang van het frictiebudget in dat jaar moet zijn. De frictiekosten worden jaarlijks gedekt uit de frictiereserve.

In het kader van de Aanvullende bezuinigingen 2012-2015 is de bedrijfsvoering belast met een

vanaf 2013 oplopende extra bezuinigingstaakstelling van € 3,0 miljoen. De eerste tranche hiervan ad € 1,0 maakt onderdeel uit van het bedrijfsvoeringsbudget 2013. Voor elk van de jaren 2014 en 2015 staat een additionele bezuinigingstaakstelling van dezelfde omvang in de planning. Het totaal van de bezuiniging op de bedrijfsvoering komt daarmee vanaf 2016 uit op € 8,9 miljoen structureel.

Meerjarenprognose 2014-2016 inzet algemene en bestemmingsreserves

Bij het opstellen van de nieuwe meerjarenprognose is rekening gehouden met de navolgende, op basis

van bestaande beleidsafspraken vastliggende, inzet van de gemeentelijke reserves:

Meerjarenprognose 2014-2016 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaande jaar	2014	2015	2016	
Inzet algemene reserve AD	pm	pm	pm	
Herstel indexatie bestemmingsreserves	-	-1.100	-	
Storting Essent-reserve	-	-2.062	2.062	
Idem algemene reserve GB	9.792	-10.182	383	
Idem reserve voortgezet onderwijs	321	580	380	
Idem MFA-Assen-Oost	145	145	-	
Idem Wet maatschappelijke ondersteuning-reserve	-150	-	-	
Idem Frictiereserve	-500	pm	pm	
Idem reserve openluchtzwembad	-500	-	-	
Idem inzet overige reserves	-119	-90	-87	
Totaal	8.989	-12.709	2.738	

Voor de nu lopende bestuursperiode zijn geen nieuwe afspraken gemaakt over planmatige inzet van de algemene reserve ter ondersteuning van het beleid en/of voor het sluitend maken van de begroting.

De in de meerjarenramingen opgenomen mutaties in de algemene reserve van het grondbedrijf hebben tot doel om de exploitatie van de gemeentelijke grondexploitatie in de meerjarenprognose binnen de voor dit product vastgestelde budgettaire kaders, i.c. budgettair neutraal, binnen de totale gemeentelijke exploitatie te kunnen laten verlopen.

De in 2015 geprognosticeerde versterking van de Essent-reserve houdt verband met het gedeeltelijk vervallen van de interne voorziening die als zekerheidsstelling is getroffen in verband met garantstelling in het kader van de overname van Essent door RWE.

De geprognosticeerde mutatie in de reserve openluchtzwembad is afgestemd op het dekkingsplan dat bij de Voorjaarsnota 2009 voor de kosten van de uitvoering van de nota Sport en Bewegen c.a. is vastgesteld. In 2014 vervalt de daarvoor tijdelijk benodigde verhoogde inzet en wordt de reserve enkel nog ingezet voor het openluchtbad.

De overige, op het punt van de algemene en/of bestemmingsreserves in de meerjarenprognose opgenomen mutaties, betreffen in het algemeen het door tijdsverloop vervallen van de in het kader van besluitvorming vastliggende onttrekkingen en toevoegingen. Verder zijn de opgenomen mutaties het directe gevolg van in 2013 eenmalig gebudgetteerde inzet die in dec periode 2014-2016 weer vervalt. De inzet van de frictiereserve is hiervoor bij de bedrijfsvoering toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijke inkomsten vallend onder de definitie algemene dekkingsmiddelen worden in de begroting samengebracht binnen het programma Algemene Dekking. De binnen dit programma geraamde middelen hebben een algemeen karakter en zijn als zodanig beschikbaar voor gemeentebrede beleidsuitvoering, beleidsontwikkeling en kostendekking. Er is bij deze middelen dus geen sprake van een één op één relatie met de kostendekking en de middeleninzet voor specifieke taken, diensten en/of specifieke beleidsterreinen.

Het totaal van de algemene dekkingsmiddelen is voor 2013 geraamd op € 98,7 miljoen (inclusief onttrekkingen aan reserves). In 2012 bedroeg het totaal van deze middelen na de Voorjaarsnota € 100,0 miljoen.

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het Gemeentefonds is het algemene dekkingsmiddel bij uitstek en wordt ook als zodanig in de begroting en bij de beleidsbepaling aangemerkt.

Vertrekpunten

Rijksbeleid en de daarop gebaseerde maatregelen en informatie uit de circulaire van Binnenlandse Zaken zijn bepalend voor de hoogte van de algemene uitkering die gemeenten uit het Gemeentefonds ontvangen en in hun begrotingen ramen. Ze bevatten de vertaling van kabinetsbeleid voor zover dat het Gemeentefonds raakt. De inhoud en strekking ervan zijn van direct belang voor de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeenten en de lokale beleidsontwikkeling.

De raming van de algemene uitkering in de primaire begroting 2013 is bepaald op basis van de informatie en de maatregelen opgenomen in de junicirculaire 2012. Aanvulling en bijstelling vinden plaats op basis van de septembercirculaire. Die bevat normaliter de vertaling en de financiële effecten van het kabinetsbeleid zoals dat in de Miljoenennota voor het betreffende begrotingsjaar wordt gepresenteerd.

Junicirculaire; algemene uitkering 2013

Met enige weken vertraging is op 13 juni jl. de junicirculaire 2102 verschenen. De vertraging is het gevolg van de kabinetscrisis, het Lente-/begrotingsakkoord 2013 en de verwerking van de daarin opgenomen maatregelen in de rijksvoorjaarsnota 2012.

De algemene uitkering uit het Gemeentefonds (€ 72,9 miljoen) en de opbrengsten van de onroerendezaakbelastingen (€ 14,4 miljoen) vormen samen de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbronnen met een algemeen karakter. Verder worden ook de inkomsten uit toeristenbelasting, inkomsten uit gemeentelijke beleggingen, de financieringsresultaten en de inzet van middelen vanuit de Algemene reserve c.a. tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Hierna volgt in het kort de toelichting op de in de begroting 2013 opgenomen inkomstenramingen. De paragraaf Lokale heffingen bevat nadere informatie over fiscale aspecten, onder meer met betrekking tot de onroerende zaakbelastingen en de toeristenbelasting.

Afgezien van een forse structurele verlaging van de accessen 2012/ 2013 bevat de juni-circulaire geen nieuwe beleidsmaatregelen. Het betreft over het algemeen bijstellingen en aanpassingen vastliggend op basis van aanvaard rijksbeleid. Voor nieuwe ontwikkelingen en beleidsmaatregelen is het wachten op de uitkomsten van de kabinetsformatie en een nieuw regeerakkoord. De maatregelen in de juni circulaire 2012 zijn gestoeld op de afspraken die in regeerakkoord van het kabinet Rutte en in het Lenteakkoord van de 5 partijen coalitie over de financiële verhouding/het gemeentefonds zijn gemaakt. De hoofdpunten daarin zijn:

- herstel van de koppeling van gemeentefonds aan rijksuitgaven vanaf 2012 (trap op trap af systematiek)
- gemeenten worden afdoende gecompenseerd voor de financiële gevolgen van nieuwe taken
- het gemeentefonds deelt voor € 1,8 miljard mee in de € 18 miljard bezuinigingen van het kabinet Rutte
- het gemeentefonds deelt in 2012/2013 voor € 467,0 miljoen mee in de bezuinigingen uit het Lenteakkoord
- de behoedzaamheidsreserve keert niet terug in de verdeelsystematiek van het fonds ;
- financiering van door het Rijk beoogde decentralisaties loopt (zoveel mogelijk) via het gemeentefonds
- invoering van de herijking van het gemeentefonds is uitgesteld en schuift door naar 2014

- de problematiek als gevolg van de herdefiniëring van de woningvoorraad wordt betrokken bij de herijking

Positief is de intentie van het Rijk om geldstromen uit hoofde van decentralisatie en taakoverdracht zoveel mogelijk via het gemeentefonds en de algemene uitkering te laten verlopen. Die lijn biedt gemeenten meer financiële vrijheid en voorkomt extra regelgeving, administratieve lasten en controlekosten. Voorwaarde is wel dat gemeenten voldoende

compensatie krijgen om nieuwe taken op het juiste kwaliteitsniveau uit te kunnen voeren. Die garantie is er op dit moment echter niet.

Rekening houdend met de hiervoor genoemde uitgangspunten en de maatregelen volgens de juni-circulaire is de algemene uitkering 2013 als basis voor de resultaatbepaling van de primaire begroting 2013 voorlopig bepaald op € 72,9 miljoen. Als dat nodig is vindt op basis van de septembercirculaire 2012 verdere bijstelling plaats.

Samenvatting/hoofdpunten juni-circulaire 2012

Herstel van de koppeling

De koppeling van het Gemeentefonds aan het be- loop van de rijksuitgaven, is met in begrip van een aantal systeemaanpassingen met ingang van 2012 hersteld. Deze was als gevolg van de crisis tijdelijk buiten werking gesteld. Via de koppeling delen gemeenten vanaf 2012 zowel mee in groei als in krimp van de rijksbegroting bijv. als gevolg van be- leidsintensiveringen en als gevolg van de op rijks- begroting drukkende bezuinigingen. De behoed- zaamheidsreserve die de afgelopen jaren als veilig- heidsmarge voor schommelingen binnen het ge- meentefonds achter de hand werd gehouden keert niet terug. Gemeenten moeten daarvoor zo nodig en gewenst maatregelen voor treffen.

Rijksbezuinigingen/ontwikkelingen vanaf 2012

Het aflopende regeerakkoord van het kabinet Rutte en het Lente- Begrotingsakkoord van de vijfpartijen- coalitie vormen op dit moment nog de kaders voor het verloop van het gemeentefonds in de periode 2012-2016. Alle tot nu toe afgesproken rijks bezui- ningen zijn daarin verdisconteerd. Met mogelijk nieuwe bezuinigingen van het komende nieuwe ka- binet is geen rekening gehouden. Hierover bestaat op dit moment geen enkele duidelijkheid.

Over achtergronden en gevolgen van bezuinigingen van het kabinet Rutte is in de begroting 2012 reeds gerapporteerd. Daarom hieronder in het kort een samenvatting van de maatregelen en gevolgen van het Lenteakkoord.

Het Lenteakkoord 2012

Behalve voor de diverse beleidsinhoudelijke secto- ren zijn afspraken in het Lenteakkoord ook van be- tekenis voor het Gemeentefonds en de hoogte van de uitkeringen uit dat fonds. Het gaat daarbij in dit stadium met om:

Accessen 2012-2016

De accessen 2012/2013 worden in totaal met € 467 miljoen structureel naar beneden bijgesteld. Dit is een direct gevolg van het Lenteakkoord en de daar- onder liggende koppeling ('samen de trap af') van gemeentefonds aan de rijksbegroting. Belangrijke factor in dit geheel is de toepassing van de 0-lijn

voor de lonen voor overheidspersoneel in 2012 en 2013. Die lijn resulteert direct in lagere rijksuitga- ven en dus in lagere voeding (accessen) voor het gemeentefonds.

Van de verlaging van de accessen wordt € 254 mil- joen direct vanaf 2012 geëffectueerd; het restant ad € 213 miljoen volgt vanaf 2013. Gevolg van deze bijstellingen is dat er in beide jaren sprake is van een reële (rekening houden met prijsstijgingen) krimp van het gemeentefonds en de algemene uit- kering met in totaal bijna 6%.

Voor Assen resulteert de bijstelling van de acces- sen in een blijvende verlaging van de algemene uit- kering en een verslechtering van de begroting & mjp met € 1,9 miljoen; hiervan wordt € 1,0 miljoen direct in 2012 effectief.

De in de juni-circulaire voor de periode 2014-2016 gepresenteerde positieve accessen lijken, gezien de financiële opgave die het Rijk de komende jaren moet invullen, om te voldoen aan de Europese Be- grotingsregels (overheidstekort van 3% naar 0%) niet reëel. Gemeente zullen hierin eigen, minder florissante, keuzes moeten maken. Welke dat zijn is op dit moment lastig aan te geven. Dat betekent on- zekerheid en risico's t.a.v. hardheid van de cijfers in de straks nieuw te presenteren mjp 2014-2016. (zie hierna)

Decentralisatie en transitie algemene Wet bijzonde- re ziektekosten-begeleiding

De decentralisatie algemene Wet bijzondere ziekte- kosten-begeleiding is door het Lenteakkoord, (voorlopig) van de baan. Aanvankelijk zou deze miv 2013 zijn beslag krijgen. Er vindt dan ook geen overheveling van macrobudgetten plaats.

De met de decentralisatie verband houdende transi- tiegelden blijven nog wel in het gemeentefonds. Als de decentralisatie definitief niet door zou gaan wor- den deze echter alsnog teruggenomen; waarschijn- lijk met voorbijgaan aan de hiervoor inmiddels door gemeenten gemaakte kosten.

Schatkistbankieren

Uitgangspunt hierbij is dat overtollige gemeentelijke financieringsmiddelen voortaan enkel nog bij het Rijk belegd mogen worden. Voor Assen betekent dit een forse financiële aderlating. Voorlopige inschatting is een nadeel van circa € 0,75 miljoen. Het ziet er op dit moment niet naar uit dat gemeenten bijv. via het gemeentefonds voor de budgettaire effecten van deze ingreep gecompenseerd gaan worden. In die zin is er op dit moment dan ook geen sprake van directe gevolgen voor het gemeentefonds. De maatregel heeft betrekking op alle contracten en beleggingen die sinds 4 juni zijn aangegaan. De feitelijke invulling moet nog plaatsvinden.

Btw-verhoging

De kans bestaat dat de aangekondigde btw-verhoging van 19% naar 21% nog een extra accreskorting tot gevolg heeft. Dit ter voorkoming van dubbele compensatie.

De extra lasten van de btw-verhoging worden in principe gecompenseerd via het Btw-compensatiefonds. Een aantal gemeentelijke taken (exploitatie en investeringen) is hiervan echter uitgezonderd. De op die taken (onderwijs, begraven, Wet maatschappelijke ondersteuning, leerlingenvervoer en re-integratie) drukkende extra btw van 2% komt dus ten laste van de gemeente. Vertrekpunt financieel is om de niet compensabele gevolgen van de btw-verhoging zoveel mogelijk binnen de bestaande budgetten op te vangen.

Verhoging van de btw leidt tot opwaartse druk op geplande investeringen bij niet compensabele overheidstaken. Het gaat daarbij voor Assen onder andere om de investeringen in de onderwijshuisvesting. Ook hier hanteren we als vertrekpunt dat we de effecten van de btw-verhoging zoveel als mogelijk binnen de bestaande investeringsbudgetten proberen op te vangen.

Accressen 2013-2016

Bijzonder punt van aandacht met het oog op onze begrotingspositie en de beleidsinvulling voor de komende jaren is de op dit moment als gevolg van

de kabinetscrisis bestaande onzekerheid over het toekomstig beloop van het gemeentefonds en de accressen van het fonds. Dit heeft alles te maken met de vraag welke politieke koers het komende kabinet zal gaan varen en welke bezuiniging het zal gaan treffen om de financiën van het Rijk verder op orde te brengen en om te kunnen voldoen aan de nieuwe Europese begrotingsregels.

De prognose daarover in de junicirculaire bieden daarvoor wat ons betreft geen goede houvast; ze gaan uit van het tot nu toe aanvaarde beleid en houden nog geen rekening met nieuwe en verdergaande rijksbezuinigingen; ze zijn met andere woorden te optimistisch. Ook de Vereniging Nederlandse Gemeenten heeft in haar commentaar op de circulaire de prognoses als te optimistisch te beschouwen en geadviseerd deze met een korrel zout te nemen. Een goed alternatief is echter niet voor beschikbaar. Wij verwachten dat niet eerder dan begin 2013 meer duidelijkheid over het toekomstig verloop van het fonds zal gaan ontstaan.

In onze eigen financiële prognoses gaan we er, louter als aanname, vanuit dat de reeds vastgestelde bezuinigingen op het gemeentefonds, volledig intact blijven en dat daarnaast de komende jaren sprake is van koopkrachtbehoud. Dat impliceert dat we er van uit gaan dat de omvang van het gemeentefonds jaarlijks mee groeit of krimpt met de loon- en prijsontwikkeling. Wij houden in onze berekening in dit stadium dus geen rekening met nieuwe en hogere kortingen op het gemeentefonds dan die welke op dit moment op basis van het aanvaarde rijksbeleid vast liggen.

Het maken van eigen inschattingen van mogelijk nog komende extra rijksbezuinigingen is gelet op de actuele politieke situatie, in onze visie volstrekt arbitrair. Wij willen daarvoor eerst het nieuwe regeerakkoord en de effecten daarvan op het gemeentefonds afwachten. Wij onderkennen dat hierin met het oog op het beleid in 2014 en daarna een risico besloten ligt.

Uitgaande van koopkrachtbehoud houden we in onze prognoses voor de algemene uitkering rekening met de volgende accressen.

Accres/jaar	2014	2015	2016	2017
Macro				
- per jaar	290	256	294	305
- cumulatief	290	546	840	1.145
benadering aandeel Assen				
- per jaar	0,92	0,93	0,92	9,4
cumulatief	0,92	1,85	2,77	3,71

De groei van het gemeentefonds 2014-2016 die nodig is voor 'koopkrachtbehoud' is door ons geschat op € 840 miljoen cumulatief. In de junicirculaire 2012 wordt door de Minister van Binnenlandse Za-

ken voor de vergelijkbare periode een groei van het fonds geprognostiseerd van € 1,241 miljoen.

RSP-Zuiderzeelijn-gelden

Van belang voor Assen is verder dat de middelen waarop Assen in het kader van het Regionaal Specifiek Pakket (RSP) Zuiderzeelijn (bereikbaarheidsprojecten) aanspraak kan maken de komende jaren rechtstreeks, dat wil zeggen via het Gemeentefonds, naar de betrokken gemeenten (waaronder Assen) worden doorgesluisd. De bedoeling is een meerjarige aanpak. De concrete uitvoering heeft zich tot dusverre beperkt tot het jaar 2010 en 2012. Over de omvang van de in 2013 te ontvangen derde tranche bevat de junicirculaire nog geen informatie.

Raming algemene uitkering 2013

Belangrijke punten voor de hoogte van de algemene uitkering zijn het accres waarin de doorwerking van de rijksbezuinigingen de actualisering uitkeringsbasis op grond van landelijke volumegroei en de gevolgen van voorziene lokale volumegroei. Daarnaast is sprake van mutaties als gevolg van (de afloop

Macronorm onroerendezaakbelasting

De door het kabinet enkele jaren geleden geïntroduceerde macronorm onroerendezaakbelasting is voor 2013 bepaald op 3,0%. Dit is het percentage waarmee de landelijke ozb-opbrengst in 2013 maximaal mag stijgen ten opzichte van 2012. Overschrijding van de macronorm kan resulteren in een korting op het gemeentefonds. Op grond van de inflatieverwachting ten tijde van de samenstelling van de begroting is als aanname voor de eigen tariefstijging uitgegaan van een percentage van 2,0 %.

van) eerder afgesproken beleidsintensiveringen en taakmutaties. De voorlopige raming van de uitkering 2013 komt in totaal uit op € 72,9 miljoen. Opbouw en verloop van de algemene uitkering 2013 zien er sinds de laatste bijstelling bij de Voorjaarsnota 2012 als volgt uit:

Mutaties Algemene uitkering		(bedragen x € 1.000)
Omschrijving mutaties	Stand/ mutatie	
Geactualiseerde uitkering 2012 (excl. RSP-gelden)	73.432	Geactualiseerd op basis juni-circulaire
tranche 2013 Rsp-gelden	pm	Nog niet bekend gemaakt
ontwikkeling uitkeringsbasis 2012/2013	- 496	Autonoom ten laste van algemene middelen
accres 2013	- 451	Autonoom door landelijke ontwikkelingen
gevolgen actualisering Woz-waarden	- 274	Autonoom; compensatie deels van OZB
lokale volumegroei	421	Inwoners, woningen, jongeren, bijstand cliënten
transitie algemene Wet bijzondere ziektekosten	-56	Afgesproken afbouw in afwachting van rijksbeleid
ransitie jeugdzorg	78	Afgesproken opbouw
bijstelling MO en Wmo ondersteuning- budgetten	49	Autonoom; inclusief korting Wmo € 34 miljoen.
decentralisatie veiligheidshuizen	198	Nieuw; voor activiteiten in het kader van openbare orde
nationaal actieplan sport	-119	Afgesproken afbouw stopt in 2013
diverse overige mutaties	125	Mutaties vastliggend o.b.v. bestaande afspraken
Raming primaire begroting 2012	72.907	

Beknopte toelichting op de opbouw/mutaties 2013

Accres 2013; als gevolg van de bezuinigingen in het Lenteakkoord is er in 2013 sprake van een negatieve accres/ reële krimp van € 213 miljoen. De totale korting uit het Lenteakkoord bedraagt € 467 miljoen. De eerste tranche van € 254 miljoen is in 2012 ingegaan.

RSP-gelden

Tot nu toe wordt de hoogte van de jaarlijkse t.b.v. de FlorijnAs te ontvangen RSP-gelden niet op voorhand via de gemeentefonds circulaires bekend gemaakt. Om die reden is voor wat betreft de raming in de begroting 2013 in dit stadium volstaan met een pro memorie. Via de komende Voorjaarsnota vindt actualisering plaats.

Landelijke volumegroei

De verlaging van de raming van de algemene uitkering is het gevolg van landelijke volumegroei (inwoners, bijstand etc.) waarvan de budgettaire effecten binnen het fonds ' bekostigd' moeten worden. Bijstelling van de uitkering op basis van deze ontwikkelingen vindt autonoom plaats en is een rechtstreeks gevolg van de verdeelsystematiek.

Lokale volumegroei

Betreft geschatte toename van de algemene uitkering door groei van de eigen bevolking (aanname +/+ 300), de bebouwing (aanname +/+ 100) en aantal andere lokale groeiparameters. De positieve bijstelling ten opzichte van de raming 2012 van € 421.000 wordt vnl. veroorzaakt door bijstelling van de prognose van het aantal bijstandcliënten ul-

timo 2012. Op basis van indicaties van de intergemeentelijke sociale dienst is daarbij uitgegaan van 1.830 eenheden.

Woningen/Wet basisregistraties adressen en gebouwen

Naar aanleiding van de intensieve acties die daartoe in 2013 door de nadeelgemeenten (waaronder Assen) zijn ondernomen is er een tijdelijke overbruggingsmaatregel vastgesteld ter oplossing van de definitiekwestie als gevolg van de invoering van de Wet basisregistraties adressen en gebouwen. Voor de algemene uitkering 2013 is het aantal op woonruimten op 1 januari 2012 vermeerderd met de procentuele groei in 2011 daarvoor nu bepalend. Voor de berekening van de uitkering van Assen betekent dit dat maximaal rekening mag worden gehouden met een groei van circa 75 tot 100 woningen.

Wet onroerende zaken

De bijstelling van de uitkering is het directe gevolg van landelijke en lokale prijs- en volume-effecten. Groei van waarde totalen als gevolg van prijs en volumegroei leidt tot hogere 'aftrek' op de algemene uitkering. Aanname bij de landelijke verdeling van het fonds is dat hierbij gemeenten hogere onroerendezaakbelasting-opbrengsten als compensatie tegenover staan. In onze gemeente is dat maar ten dele het geval.

Transities algemene Wet bijzondere ziektekosten en Jeugdzorg

Het gaat hierbij om de op- en afbouw van de middelen die van rijkszijde tijdelijk via het gemeentefonds beschikbaar worden gesteld in het kader van de voorbereiding van de decentralisatie van de algemene Wet bijzondere ziektekosten-begeleiding en de Jeugdzorg. De als gevolg van de kabinet-crisis ontstane onzekerheid over het al dan niet doorgaan van de decentralisatie van de algemene Wet bijzondere ziektekosten is hiervoor toegelicht.

Wet maatschappelijke ondersteuning- en Mo-budgetten

Betreft de doorwerking naar gemeentelijk niveau van de autonome aanpassing als gevolg van indexa-

tie van de macrobudgetten. Los daarvan wordt het macrobudget Wet maatschappelijke ondersteuning met ingang van 2013 met € 34,0 miljoen gekort in verband met de in het Lenteakkoord afgesproken verhoging van de vermogensinkomensbijstelling. Nadeel van deze bijstelling voor Assen bedraagt € 143.000. Aanname van het Rijk is dat gemeenten het verlies aan middelen compenseren door verhoging van de eigen Wet maatschappelijke ondersteuning-bijdragen. De Wet maatschappelijke ondersteuning en MO-uitkeringen komen voor Assen in 2013 respectievelijk uit op € 6,25 miljoen en € 3,82 miljoen.

Decentralisatieuitkering veiligheidshuizen

Gaat om een omleiding via het gemeentefonds van de middelen die tot en met 2012 rechtstreeks vanuit de rijksbegroting naar het Openbaar Ministerie gingen en van daaruit werden ingezet voor het Veiligheidshuis Drenthe. Betreft ketensamenwerking tussen gemeenten, politie, openbaar ministerie en andere partijen. De middelen worden tot nu toe ingezet voor inhuur van een ketenmanager, een informatiemakelaar, huisvesting en een informatiesysteem. Vanaf 2013 lopen deze middelen via het gemeentefonds en de algemene uitkering.

Nationaal Actieplan Sport

Betreft de stopzetting van de tijdelijke geldstroom conform de hierover tussen gemeenten en het Rijk gemaakte afspraken. De middelen waren bestemd voor cofinanciering van gemeentelijke activiteiten. De middelen komen vanaf 2013 volgens de planning te vervallen.

Diversen

Betreft meerdere autonome aanpassingen van de algemene uitkering op grond van afloop van bestaande afspraken en regelingen over de verdeling van het gemeentefonds en de looptijd van een aantal specifieke thema's daarbinnen. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de afloop van de verfijning riolering en de Wet uitkeringen wegen en om zogenoemde overgang- en suppletiereregelingen verband houdend met eerder door het Rijk doorgevoerde wijzigingen in de verdeling van het fonds.

Vooruitzichten beloop algemene uitkering 2014 - 2016

De prognoses van het toekomstige beloop van de algemene uitkering zijn een onmisbaar element voor de eigen financiële prognoses en de beleidsinvulling voor de periode 2014-2016. Op basis van gegevens in de junicirculaire en eigen aannames

hebben we voor wat betreft het verloop van de uitkering 2014-2016 de volgende inschattingen gemaakt. De voor 2013 berekende uitkering van € 72,9 miljoen is daarvoor basis:

Meerjarenprognose algemene uitkering 2013-2015		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie t.o.v. voorafgaand jaar	2014	2015	2016	
Raming/prognose voorgaand jaar	72.907	72.936	72.591	
Accessen (inclusief rijksbezuinigingen)	918	922	917	
Lokale volume-effecten	114	109	103	
Landelijke volume-effecten; ontwikkeling uitkeringsbasis	- 765	- 450	-225	
Afloop middelen algemene Wet bijzondere ziektekosten/Jeugdzorg	-232	-	-	
Rsp-gelden 2013-2015	pm	pm	pm	
Uitname/bezuinigingen in verband met taakmutaties	-	-551	440	
Uitname middelen lokale ambtsdragers en ondersteuning	-	-420	-	
Overige mutaties en bijstellingen	-6	45	45	
Prognose algemene uitkering 2013-015	72.936	72.591	73.871	

De in het meerjarig beloop opgenomen mutaties zijn hiervoor reeds toegelicht in het hoofdstuk 'Meerjarenprognose 2014-2016'

Septemercirculaire 2012

De septemercirculaire verschijnt direct na Prinsjesdag, na het uitspreken van de Troonrede en de

presentatie van de Miljoenennota 2013. Gezien de politieke situatie is het de verwachting dat die circulaire beleidsarm zal zijn en enkel nog de verdere financiële invulling van het op basis van het Lente-/Begrotingsakkoord 2103 afgesproken beleid zal bevatten. Nieuwe ontwikkelingen nieuw beleid zijn afhankelijk van de uitkomsten van de kabinetsformatie en een nieuw regeerakkoord.

Overige algemene dekkingsmiddelen € 25,8 miljoen

Het totaal van de overige algemene dekkingsmiddelen is voor 2013 geraamd op € 25,8 miljoen (2012 € 25,8 miljoen). De samenstelling ervan luidt als volgt:

Bruto-opbrengst andere algemene dekkingsmiddelen		(bedragen x € 1.000)		
Andere algemene dekkingsmiddelen	2012	2013	mutatie	
Opbrengst algemene belastingen	14.401	14.854	453	
Dividenden en opbrengsten uit overige beleggingen en deelnemingen	618	798	180	
Rente eigen financiering en overige rentebaten	7.953	7.237	-716	
Bijzondere baten	103	-	-103	
Algemene reserve, bestemmingsreserves, voorzieningen	2.777	2.878	101	
Totaal	25.852	25.767	85	

Algemene belastingen

Het betreft de opbrengsten van de gemeentelijke onroerendezaakbelastingen en van de toeristenbelasting. Deze zijn voor 2013 respectievelijk geraamd op € 14,4 miljoen en € 0,3 miljoen. Ten opzichte van 2012 betekent dit een toename van € 0,4 miljoen.

Onroerendezaakbelastingen

De raming van de onroerendezaakbelasting is gebaseerd op (een inschatting van) de Woz-waarden per 1 januari 2012. Daar boven is rekening gehouden met stijging van het waardetotaal als gevolg van in de loop van 2012 optredende volumeontwikkelingen door toename van de bebouwing. Inschatting daarbij is dat de groei door de recessie ook in 2012 lager zal liggen dan in de afgelopen jaren. De op basis van deze uitgangspunten benaderde waarde

van de onroerende zaken in onze gemeente bedraagt begin 2013 ruim € 6,9 miljard.

- deze waarde resulteert in de aangegeven belastingopbrengst van € 14,4 miljoen
- hierin is, conform de afspraken in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014, een tijdelijke meeropbrengst van ruim € 0,5 miljoen begrepen, bestemd voor voeding van het ondernemersfonds
- de meeropbrengst als gevolg van de volumegroei 2012-2013 is geraamd op circa € 164.000;
- de meeropbrengst in verband met trendmatige verhoging van de opbrengst in verband met de prijsontwikkeling zal naar verwachting € 285.000 bedragen

De raming voor 2013 is gebaseerd op inschattingen van de waardeontwikkeling die op dat punt in het voorjaar van 2012 zijn gemaakt. De voor 2012 nieuw vast te stellen onroerendezaakbelastingtarieven worden definitief bepaald aan de hand van de feitelijke Woz-waarden per 1 januari 2012. De uitkomsten hiervan kunnen nog leiden tot bijstelling van de voorlopig voor 2013 geraamde opbrengsten. Die bijstelling vindt, als dat noodzakelijk is, plaats via de Voorjaarsnota 2012.

Toeristenbelasting

De opbrengstraming van de toeristenbelasting neemt op basis van het medio 2012 aanvaarde beleid toe van € 312.000 in 2012 tot € 325.000 in 2013. De stijging is het directe gevolg van de jaarlijks stapsgewijze verhoging van het tarief van € 0,95 naar € 1,00 per overnachting. Met mogelijke verdere optrekking van het tarief en daaruit voortvloeiende extra inkomsten t.b.v. cofinanciering van evenementen is bij het opstellen van de raming voor de primaire begroting geen rekening gehouden.

Dividenden

Betreft hier in 2013 te verkrijgen dividendinkomsten uit het gemeentelijk aandelenbezit in de ondernemingen Enexis, Attero, de BNG en de WMD.

Het totaal van de hieruit in het komende jaar te ontvangen dividenden is geraamd op € 718.000. (2012 € 538.000). De op de BNG en de WMD betrekking hebbende ramingen ad € 0,15 miljoen zijn gebaseerd op reguliere dividendverwachtingen. In verband met de in 2011 gesloten overeenkomst inzake de verkoop van de kerncentrale Borssele wordt vanaf 2012 voor deze onderneming (PBE) geen dividend meer geraamd. In verband met de Eurocrisis en de aangescherpte regelgeving heeft de BNG haar dividendbeleid (moeten) aanpassen. Voor de aandeelhouders resulteert dit voor de komende jaren in (circa 50%) lagere dividendumkeringen

De dividendumkeringen voor Enexis en Attero zijn geactualiseerd op basis van de laatste jaarresultaten en de op basis daarvan aan de aandeelhouders uitgekeerde dividenden. Als resultaat zijn voor 2013 voor de betrokken ondernemingen dividendopbrengsten geraamd van respectievelijk € 575.000 en € 43.000.

Naast de dividendumkeringen ontvangt de Assen in 2013 de reguliere rentevergoeding over de sinds de afsplitsing van het netwerkbedrijf bij Enexis uitstaande achtergestelde lening. Deze lening is in het kader van de splitsing en verkoop van Essent overgegaan naar Enexis.

Rente eigen financiering en overige rente baten

Met het oog op financiële continuïteit wordt op begrotingsbasis rente gecalculeerd over de beschikbare eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Deze zogenaamde bespaarde rente komt via het programma Algemene dekking als bate ten gunste van de totale begroting en wordt van daaruit ingezet als algemeen dekkingsmiddel, voor indexatie van de bestemmingsreserves en indien daartoe voldoende ruimte aanwezig is tevens voor de vorming van de incidentele ruimte.

Bespaarde rente

De gecalculeerde stand van de reserves per 1 januari 2013 is basis voor de in de begroting te calculeren bespaarde rente. Dat betekent dat de rentetoe-rekening over het eigen vermogen in 2013 net als in 2012 circa € 6,5 miljoen bedraagt.

Van deze rente wordt in 2013 op basis van de bestaande praktijk € 2,3 miljoen ingezet voor het indexeren van een aantal daartoe specifiek in aangegeven (amortisatie) reserves, circa € 0,6 miljoen is benodigd voor dividendcompensatie van het voormalige Essent en € 0,75 miljoen wordt ingezet voor de vorming van de incidentele begrotingsruimte.

Omvang en inzet rente eigen financiering	(bedragen x € 1.000)		
	2012	2013	mutatie
totaal bespaarde rente	6.552	6.501	-51
in te zetten voor :			
-indexatie/ op waarde houden reserves*	2.242	2.266	24
-compensatie derving dividend v.m Essent	351	584	- 233
-incidentele begrotingsruimte	755	755	-
Per saldo ten gunste van de begroting	3.204	2.896	- 308

Op basis van bestaande financiële afspraken wordt, normaal gesproken, jaarlijks maximaal € 1,7 miljoen structureel aan bespaarde rente ten gunste van de gemeentelijke begroting en het begrotingsresultaat gebracht. Die afspraak is bij de besluitvorming over het sluitend maken van de begroting 2012 uit

budgettaire overwegingen tijdelijk i.c. tot 2015 buiten werking gesteld. Vanaf dat jaar zal de bestaande praktijk in principe weer in werking treden. Hiermee is in de meerjarenprognose ook rekening gehouden.

De limitering is destijds vastgesteld om blijvende onderlinge afhankelijkheid tussen exploitatie en de reservepositie beperkt te houden, de bestemmings-reserves waardevast te kunnen houden en om de vrije beschikking over de reserves zoveel mogelijk te kunnen garanderen.

Overige rente baten

Naast de rente over de eigen financieringsmiddelen is in de ramingen voor 2013 rekening gehouden met de rente-inkomsten die de aandeelhouders van Enexis jaarlijks ontvangen als vergoeding voor de in het kader van de ontvlechting van Enexis beschikbaar gestelde brugleningen en met de rente-inkomsten die worden verkregen over de middelen die zijn gereserveerd voor aan RWE afgegeven garanties voor risicoafdekking.

Beschikbaarstelling van brugleningen, garantstelling en de vergoedingen daarover maken onderdeel uit van de overeenkomst tussen Essent en RWE. In totaal is hiervoor een opbrengst in de begroting opgenomen van € 398.000.

Voor het overige is in de begroting rekening gehouden met rente-inkomsten van € 250.000 miljoen uit externe belegging van de tot nu toe ontvangen opbrengst uit de aandelenverkoop Essent ad € 48,0 miljoen. Anticiperend op de invoering van het

schatkistbankieren en het in dit verband voorziene rendementsverlies is de opbrengst raming op voorhand met € 620.000 ten opzichte van 2012 verlaagd.

De rente-inkomsten in verband met in het verleden verstrekte personeelshypotheek zijn geraamd op € 78.000.

Inzet van algemene en bestemmingsreserves c.a.

In de opbouw van het programmabudget Algemene dekking is er rekening mee gehouden dat in 2013 op basis van bestaande afspraken in totaal € 2,9 miljoen aan algemene en/of andere gemeente brede bestemmingsreserves wordt onttrokken en ten gunste van de begroting wordt gebracht. Het betreft de reguliere jaarlijkse inzet van de btw-compensatiefonds, het bouwfonds nieuwbouw stadhuis, de jaarlijkse inzet van de reserve aftopping maatschappelijk renderende investeringen en het deel van de Essent-reserve dat specifiek is ingezet voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk.

Over vorming en inzet van de ‘reserve maatschappelijk renderende investeringen’ is in het kader van de bezuinigingen 2011-2014 besloten. Voor wat betreft de inzet van de Essent-reserve voor De Nieuwe Kolk heeft dat bij de Voorjaarsnota 2012 plaats gevonden.

Inzet algemene en bestemmingsreserves		(bedragen x 1.000)		
	2012	2013	mutatie	
Algemene reserve voor uitvoering Collegeprogramma	150	-	-150	
jaarlijkse inzet bouwfonds	759	759	-	
Idem inzet reserve BCF	413	336	-77	
Idem reserve aftopping maatschappelijke investeringen	754	754	-	
Idem Essent-reserve bestemd voor De Nieuwe Kolk	556	529	-27	
Idem frictie reserve	-	500	500	
Idem reserve duurzaamheid (energiemonitoring)	47	-	-47	
Idem reserve jaarovergang	98	-	-98	
Totaal	2.777	2.878	101	

De voor 2013 gebudgetteerde onttrekkingen aan de reserves geschieden op basis van daarover bestaande financiële afspraken en/of voor dat doel vastgestelde amortisatieplannen.

Algemene beleidslijn

Zorg voor een gezonde en doelgerichte reservepositie, waarmee in de beleidsuitvoering slagvaardig kan worden geopereerd, is deze bestuursperiode uitgangspunt van beleid. Onnodig en/of ongelimiteerde vastlegging van middelen in reserves is niet toegestaan; overtollige middelen vloeien zo snel mogelijk terug naar de algemene reserve(s) om van daaruit ingezet te kunnen worden voor andere doeleinden. Toetsing vindt plaats door middel van periodieke doorlichting.

Concrete invulling van deze hoofddoelstellingen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten en werkafspraken:

- Het instellen en/of opheffen van (bestemmings) reserves geschiedt door uw raad.
- Bestemmingsreserves worden alleen gevormd voor realisatie van vooraf vastgestelde beleidsdoelen en/of projecten.
- Besteding van de reservemiddelen geschiedt op basis van door uw raad vastgestelde beleidsregels.
- Het besteden en/of voeden van reserves wordt vooraf hetzij via de begroting dan wel via separate besluitvorming door uw raad geautoriseerd.
- Met en vanuit bestemmingsreserves vindt, tenzij de reserve hierop specifiek is ingericht, geen structurele lastendeckking plaats.
- Bestemmingsreserves worden, als de financiële situatie dat toelaat, jaarlijks via indexatie op waarde gehouden.
- Voorzieningen worden getroffen voor aangegeven verplichtingen en/of duidelijk kwantificeerbare risico's en voor parkeren van niet of niet volledig bestede externe gelden.
- Beheers- en budgetbevoegdheden met betrekking tot reserves en voorzieningen, ambtelijk en bestuurlijk, zijn vooraf geregeld.
- Er vindt periodieke rapportage en verantwoording plaats over de bereikte doelen, de besteding van de middelen en het gevoerde beheer.
- Schommelingen in de gemeentebrede exploitatie worden vereffend via de algemene reserve; de daarvoor aan te houden buffer bedraagt minimaal € 100 per inwoner.
- Vasthouden van reservemiddelen en/of van voorzieningen die hun bestemming hebben verloren, is niet toegestaan. Reserves en voorzieningen die te lang een slapend bestaan leiden, worden opgeheven.
- Er vindt geen vorming/instandhouding van reserves en voorzieningen beneden de € 25.000-grens plaats.
- Exploitaties van Algemene Dienst en Grondbedrijf zijn onafhankelijke exploitaties, elk met een eigen weerstandsvermogen en zo nodig met voorzieningen voor eigen specifieke risicoafdekking.
- Eens in de vier jaar voeren wij een periodieke evaluatie van het beleid en de reservepositie uit.

Beoordeling reservepositie

Jaarlijks in de aanloop naar de begroting maken we de stand op van onze reserves en beoordelen we de samenstelling en omvang daarvan. Indien nodig en mogelijk zetten we overtollige middelen in voor begrotingsdoeleinden en/of nieuwe beleidsontwikkelingen. Voor wat betreft het ten aanzien van reserveringen te voeren beleid en de begrotingsbeleid 2013 heeft dat niet geleid tot nieuwe inzichten en/of specifieke maatregelen.

De laatste integrale doorlichting van de reservepositie heeft in 2010 plaatsgevonden. In dat verband zijn nut, noodzaak en de toereikendheid van het toenmalige reservebestand grondig onder de loep genomen. Met de uitkomsten daarvan is onder meer een tweetal voorname knelpunten binnen het totale reservepakket opgelost. Het betrof het op het vereiste niveau terugbrengen van de algemene reserve en het aanvullen van de reserve grote projecten.

Ook is bij die gelegenheid bestemming gegeven aan de Essent-gelden.

Besluitvorming over de uitkomsten van de doorlichting heeft plaats gehad in het kader van de vaststelling van de Programmabegroting 2011 en het Uitvoeringsprogramma 2011-2014. De resultaten van de doorlichting hebben geen aanleiding gegeven tot bijstelling van het bestaande beleid en de gemeente brede beleidsregels. De maatregelen waartoe is besloten zijn in de jaarrekening 2010 tot uitvoering gebracht en als zodanig definitief door uw raad vastgesteld.

Maatregelen naar aanleiding van de doorlichting:

- De maatregelen die naar aanleiding van de doorlichting zijn getroffen bestonden in hoofdzaak uit:
- Het afkomen van middelen in die vastleggen in bestaande bestemmingsreserves voor een totaal-

bedrag van € 14,0 miljoen.

- Het instellen van een beperkt aantal nieuwe bestemmingsreserves waaronder de reserves aftopping maatschappelijk renderende investeringen, duurzaamheid, groenontwikkeling, woningbouw/stadsvernieuwing en het frictiefonds.
- Het aanvullen en weer op het minimaal vereiste

niveau brengen van de algemene reserve € 5,9 miljoen.

- Het (gefaseerd) aanvullen van de reserve grote projecten met in totaal € 8,3 miljoen.
- De bestemming en toedeling van de middelen uit de Essent-reserve voor in totaal € 48 miljoen.

Omvang en beloop van de gemeentelijke reservepositie

Eind 2011 bedroeg de werkelijke omvang van de gemeentelijke reserves en voorzieningen in totaal € 167 miljoen. Op basis van besluitvorming en de

voor 2012 en 2013 voorziene mutaties, zal de totale omvang van de reservepositie zich in 2013 naar verwachting als volgt verder doorontwikkelen.

Stand en beloop gemeentelijke reserves en voorzieningen												(bedragen x € 1 miljoen.)	
Omschrijving/jaar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Reservepositie ultimo	145	93	112	128	145	145	136	185	173	167	152	144	

Geraamd beloop reserves 2012-2013

Alle in voor 2013 voorziene mutaties in de reserves zijn gebaseerd op aanvaard beleid. De einduitkomst daarvan laat een geleidelijk afnemend omvang van

de gemeentelijke reservepositie zien. Als resultaat zal de totaal-omvang van de gemeentelijke reservepositie eind 2013 in totaal € 144,0 miljoen bedragen. De analyse van het beloop tot ultimo 2013 luidt als volgt.

Analyse beloop reserves en voorzieningen 2011-2013										(bedragen x € 1 miljoen.)		
Omschrijving/jaar	Stand 2011	Index +	bij +	af -	Stand 2012	Index +	bij +	af -	Stand 2013			
Beloop ultimo	166,9	2,3	10,5	27,7	152,0	2,3	7,3	-17,8	143,8			

Achtergronden beloop reservepositie

De omvang van de gemeentelijke reservepositie zal het komende jaar per saldo met € 8,2 miljoen afnemen en uitkomen op € 143,8 miljoen. Het is goed om aan te geven dat het gaat om aannames en inschattingen die medio 2012, ten tijde van het opstellen van de begroting 2013, zijn gemaakt. De daadwerkelijke afwikkeling en feitelijke voeding en inzet van de reserves lopen daarmee in de praktijk niet altijd synchroon.

De versterking van de reservepositie als gevolg van indexatie bedraagt in 2013 € 2,3 miljoen. Bij de begroting 2012 is afgesproken om het indexeren van reserves in deze bestuursperiode te beperken tot die reserves waarvoor dat op grond van achterliggende amortisatieplannen feitelijk onontkoombaar is. De overige bestemmingsreserves komen op basis van de huidige inzichten pas vanaf 2015 weer voor indexatie in aanmerking.

De ten behoeve van de begroting 2013 gemaakte vooruitberekeningen geven aan, dat er in 2013, afgezien van de indexatie, circa € 10,5 miljoen meer aan de reserves zal worden onttrokken dan er aan zal worden toegevoegd. Die inzet vindt zowel plaats ten behoeve van de dagelijkse exploitatie (waaronder de grondexploitatie) als voor de kostendekking van specifieke activiteiten en projecten.

De belangrijkste mutaties betreffen de reserve grote projecten (- € 5,0 miljoen), de reserve Weiersstraat (- € 2,4 miljoen), de parkeerreserve (- € 1,6 miljoen), en de reserve maatschappelijke renderende investeringen (- € 0,8 miljoen).

De reserve grote projecten wordt in 2013 zoals afgesproken met € 1,8 miljoen versterkt met middelen vanuit de Essent reserve en de reserve voortgezet onderwijs wordt vanuit de vrijval binnen de onderwijsexploitatie met € 0,9 miljoen aangevuld. Verder is er over het algemeen sprake van jaarlijks terugkerende inzet en voeding van reserves voor diverse doeleinden.

Omvang en samenstelling reservepositie € 152,0 miljoen

Assen heeft een goede reservepositie. In de beleidsuitvoering wordt actief en gericht gebruik gemaakt van beschikbare reservemiddelen om beleidsdoelen en investeringsprojecten te realiseren.

Gevolg daarvan is wel dat door de jaren heen gaandeweg op onze reserves wordt ingeteerd.

Versterking van de reservepositie vanuit positieve jaarrekening resultaten is in deze bestuursperiode zeker niet aan de orde. Verwachting is dat die lijn zich de komende jaren, als gevolg van verdere verkrapting van de gemeentelijke middelen en de bezuinigingen verder voort zal zetten.

Dat betekent dat we uiterst zorgvuldig met de inzet van onze reserves om zullen moeten blijven gaan. De inventarisatie hierna geeft op hoofdlijnen een inzicht in, opbouw en samenstelling van de gemeentelijke reserves en/of voorzieningen. De gecalculerde stand van de reserves per 1 januari 2013 van € 152,0 miljoen, is daarvoor de basis.

Indeling reserves en voorzieningen; gecalculerd 1-1-2013			(bedragen x € 1.000)
Categorie	stand 01-01-2013	totaal per categorie	opmerkingen
Algemene reserves			
Algemene reserve; algemeen	6.476		minimale omvang € 100 per inwoner; aanvulling noodzakelijk
Algemene/Weerstandsres. Grondbedrijf	29.723		buffer op basis van Iflo –norm
totaal algemene reserves		36.199	
Bestemmingsreserves met vaste amortisatie			
Bouwfonds	5.281		kostendekking nieuwbouwprojecten
BCF	868		demping BCF-effecten
Reserve MRI	9.116		algemeen dekkingsmiddel investeringslasten
Reserve Weiersstraat	20.036		kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
Reserve openlucht zwembad	3.544		kostendekking exploitatie nieuw zwembad
Reserve Essent bestemd voor De Nieuwe Kolk	6.651		kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
totaal Bestemmingsreserves		45.496	
Kostendekking grote investeringsprojecten			
Reserve Grote Projecten	3.112		cofinanciering projecten;
Reserve Parkeergarages	7.861		bouw en exploitatie parkeergarages
totaal kostendekking grote invest. proj.		10.973	
Kostendekking specifieke beleidstaken			
Reserve verkoop Essent aandelen	32.407		dividendcompensatie, versterking RGP;
Straten en wegen	1.838		bestemd voor beheer en onderhoud
Riolering	1.273		beheer en onderhoud rioolstelsels
Locatie gebonden subsidies	560		best. gekoppeld afspraken Langman-gelden
Verkeersmaatregelen	52		voor projecten verkeersveiligheid
Bestemmingsplannen	169		inloop achterstanden
Onderwijs	194		diverse onderwijsdoeleinden
Sport en spel	758		speelvoorzieningen oudere jeugd
Duurzaamheid	534		kostendekking duurzaamheidsprojecten
Wet Maatschappelijke Ondersteuning	268		risicoafdekking openeindregeling
Groenontwikkeling	696		kostendekking groenprojecten
Stimulering economische beleid	270		Cofinanciering projecten c.a.
Vluchtelingen/asielzoekers	-		risicoafdekking openeindregeling
Beeldende kunst openbare ruimte	103		stimulering beeldende kunst
Woningbouw/stadsvernieuwing/bws	273		cofinanciering projecten stedelijke vernieuwing
Fricatiefonds	2.917		flankerend beleid bezuinigingen bedrijfsvoering
Combinatiefunctionarissen	208		kostendekking sport en buurtwerkers.
Totaal Specifieke beleidstaken		42.520	
Totaal Reserves		135.188	
Voorzieningen *			
FPU, pensioen en frictie	2.177		verplichtingen v.m personeel, collegeleden
Onderh. gem. gebouwen en accomm.	3.656		instandhouding gemeentelijke panden
Kapitaalverstrekking Vamij	601		voorziening achtergestelde lening
Garantstelling Vennootschap BV	2.546		risicoafdekking afwikkeling verkoop Essent
Riolering	6.181		uitvoering rioolbeheersplan; vervanging riool
Stadsontwikkeling	479		stadsvernieuwing/verkeersmaatregelen
Afvalstoffenheffing	-		egalisatie/verrekening met tarief
Onderwijs	-		afwikkeling verplichtingen
Werk en inkomen	1.064		verplichtingen wwb/esf/roc
Zorg, welzijn en sport	170		verplichtingen combinatie functionarissen
Overig	-		nvt

Indeling reserves en voorzieningen; gecalculeerd 1-1-2013			(bedragen x € 1.000)
Categorie	stand 01-01-2013	totaal per categorie	opmerkingen
Totaal voorzieningen		16.874	
Totaal reserves en voorzieningen		152.062	

* exclusief de zogenoemde transitoria ad € 22,1 miljoen waaronder de FlorijnAs-gelden.

Vrije beschikbaarheid

Uit het overzicht valt af te leiden dat de vrije bestedingsruimte van de reserves en voorzieningen beperkt is. Feitelijk zijn alle reserevemiddelen op basis van bestaande afspraken bestemd. Alleen in geval van andere bestuurlijke keuzes, herprioritering, of wanneer sprake is van calamiteiten kunnen c.q. moeten middelen voor andere dan de bestaande doeleinden worden vrij gemaakt. (zie ook de paragraaf weerstandsvermogen). Ook de vrije beschikbaarheid van de zgn. algemene reserves is sterk begrensd omdat:

- Is afgesproken dat er binnen de 'algemene reserve algemene dienst' een buffer voor gemeentebrede risicoafdekking beschikbaar dient te zijn van minimaal € 100 per inwoner. Op basis van de ultimo 2012 gecalculeerde stand bedraagt die aan te houden buffer circa € 6,7 miljoen terwijl de gecalculeerde totaalstand € 6,5 miljoen bedraagt. Dat betekent dat in feite aanvulling van deze reserve met € 0,2 tot € 0,3 miljoen noodzakelijk zou zijn.
- De algemene reserve Grondbedrijf is, conform daarover gemaakte beleidskeuzes, bestemd voor kostendekking en risicoafdekking in het kader van de grondexploitatie. Verwezen wordt in dit verband met uw raad besproken strategische afwegingsnotitie Grondbedrijf en daarin met betrekking tot de inzet van de algemene reserve aangegeven bestemming.

De reserve verkoop Essent-aandelen neemt een bijzondere positie in. Een belangrijk deel ervan is bij de besluitvorming over de begrotingen 2011 en 2012 bestemd en afgeroomd. Het resterende deel is op dit moment 'beklemd' c.q. ligt vast in verband met compensatie van het verlies van het Essent-

dividend en voor het versterken van de reserve grote projecten.

Indexatie

De gemeentelijke bestemmingsreserves worden in beginsel jaarlijks op waarde gehouden door ze te 'indexeren' met een inflatiepercentage. In verband met financiële krapte kon hieraan de afgelopen jaren echter geen uitvoering meer aan worden gegeven. Met de vaststelling van de begroting 2012 is besloten deze lijn in ieder geval tot aan het einde van deze bestuursperiode voort te zetten.

Dat betekent dat we in de financiële planning pas vanaf 2015 weer rekening houden met indexatie van de bestemmingsreserves. Tot dan worden alleen nog die reserves geïndexeerd waarbij dat op grond van achterliggende meerjarige amortisatieplannen noodzakelijk is. Het gaat daarbij dan o.m. om de reserve Weiersstraat en de reserve maatschappelijke renderende investeringen. Indexatie van deze reserves is vereist met het oog op financiële continuïteit in de begroting.

Het indexeren van de tot deze categorie behorende bestemmingsreserves vergt in 2013 een totale inzet van middelen van € 2,3 miljoen. De totale omvang er van bedraagt ruim € 45,0 miljoen (zie toelichting hierna).

Middelen die vastliggen in voorzieningen, zijn bestemd voor afwikkeling van aangegane verplichtingen en voor afdekking van lopende risico's en/of besteding van geormerkte middelen van derden (Rijk, provincie c.a.). De vereiste omvang van de aanwezige voorzieningen wordt jaarlijks op basis van de achterliggende verplichtingen vast- en/of bijgesteld. Het totaal van de voorzieningen bedraagt per 1 januari 2013 naar raming € 16,8 miljoen.

Algemene reserves; € 36,2 miljoen

Assen kent een tweetal 'algemene reserves'. Het betreft de algemene reserves van de Algemene Dienst en die welke is ingesteld in het kader van de gemeentelijke grondexploitatie.

Algemene reserve Algemene Dienst

De stand en het gecalculeerde beloop van de algemene reserve Algemene Dienst zien er als volgt uit:

Beloop algemene reserve Algemene Dienst 2011-2013					(bedragen x € 1 miljoen.)				
omschrijving/-stand	ultimo 2011	rente +	bij +	af -	ultimo 2012	rente +	bij +	af -	ultimo 2013
algemene reserve	7,4	-	-	0,9	6,5	-	pm	pm	6,5

Bijzondere aandachtspunten

Met oog op beeldvorming zijn de volgende opmerkingen met betrekking tot de omvang en het gecalculerde beloop van de algemene reserve van belang:

- Als uitvloeisel van eerdere bezuinigingsmaatregelen wordt de algemene reserve sinds 2004 niet meer jaarlijks aan de inflatie aangepast.
- Op basis van de besluitvorming tot en met de Voorjaarsnota 2012 ligt er een beslag op de algemene reserve van € 0,15 miljoen als bijdrage in de kostendekking van de bodemsanering Talmastraat. Verder vindt in 2012 afwikkeling van het rekeningtekort 2011 van € 0,77 miljoen plaats. Inzet van de reserve voor beleidsuitvoering uit de vorige bestuursperiode is volledig afgewikkeld.
- De omvang van de als veiligheidsmarge aan te houden buffer bedraagt onveranderd € 100 per inwoner ofwel in totaal circa € 6,7 miljoen. Af-

spraak in de kadernota 'risicomanagement en weerstandsvermogen' is om de buffer in de toekomst beter in de pas te laten lopen en jaarlijks af te stemmen op geschatte omvang van de feitelijke risico's die de gemeente loopt.

- De gecalculerde stand van de reserve ad € 6,5 miljoen voldoet als aangegeven feitelijk niet aan € 100-norm. Feitelijk zou aanvulling met minimaal € 0,2 miljoen moeten plaats vinden. Op basis van de uitkomst van de exploitatie over 2012 wordt bezien of opnieuw versterking van de reserve noodzakelijk is en zo ja welke mogelijkheden daarvoor voor handen zijn.

Algemene reserve/weerstandsvermogen grondexploitatie

De stand en het voor de jaren 2012/2013 gecalculerde beloop van de algemene reserve Algemene Dienst zien er als volgt uit:

Beloop algemene reserve Algemene Dienst 2011-2013					(bedragen x € 1 miljoen)				
omschrijving/-stand	ultimo 2011	rente +	bij +	af -	ultimo 2012	rente +	bij +	af -	ultimo 2013
algemene reserve	36,8	-	-	7,1	29,7	-	1,3	pm	31,0

Voor risicoafdekking binnen de grondexploitatie zijn een algemene reserve en een weerstandsreserve beschikbaar. De gecalculerde standen hiervan bedragen eind 2012 respectievelijk € 10,9 miljoen en € 18,9 miljoen.

De in het kader van de grondexploitatie minimaal als weerstandsreserve aan te houden buffer op basis van de in 2011 door uw raad vastgestelde kadernota 'risicomanagement en risicobeheer' bepaald op basis van de zgn. IFLO-normen. Op basis daarvan bedraagt de omvang ervan minimaal 10% van de positieve boekwaarden van de in exploitatie genomen

gebieden vermeerderd met 10% van de nog in die gebieden te maken kosten.

Over de beschikbaarheid en inzet van de algemene reserve en weerstandsreserve van het Grondbedrijf zijn/worden in het kader van de bespreking van de 'strategische afwegingsnotitie' afspraken gemaakt.

Voor een nadere toelichting op de financiële positie van het Grondbedrijf en het op basis daarvan voor de korte en middellange termijn verwachte beloop van de algemene reserve en het vrij beschikbaar vermogen, wordt in dit verband verder verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Reserves met vaste jaarlijkse uitputting € 45,4 miljoen

Het gaat om reserves die een, in de tijd gezien, gelijkmatige spreiding van lasten of dekking van (project)kosten tot doel hebben.

Op basis van raadsbesluiten zijn voor een aantal specifieke doelen middelen afgezonderd en in bestemmingsreserves gestort. Deze worden op basis van een vooraf vastgestelde systematiek en looptijd jaarlijks ten gunste van de exploitatie gebracht. Het voor andere doeleinden aanwenden van deze reserves en/of het wijzigen van de systematiek of looptijd, heeft direct gevolg voor de gemeentelijke exploitatie en de begroting.

Reserves die tot deze categorie behoren zijn het bouwfonds nieuwbouw Stadhuis, de reserve BCF (btw-compensatiefonds), de reserve openluchtzwembad, de reserve Weiersstraat, de reserve af-topping maatschappelijk renderende investeringen en het specifiek voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk afgezonderde deel van de Essent-reserve. De gezamenlijke omvang ervan bedraagt begin 2013 € 45,4 miljoen.

Het totaal van de jaarlijkse onttrekkingen aan de reserves dat in 2013 ten gunste van de begroting komt, bedraagt € 4,7 miljoen structureel. In 2012 bedroeg het totaal van deze onttrekkingen nog € 5,5 miljoen. De afname met € 0,8 miljoen is het gevolg

van de eenmalige extra inzet van de reserve Weiersstraat ten behoeve van de vorming van een risicobuffer en aanschaf van ICT-hard- en software voor de bibliotheekvestiging in De Nieuwe Kolk.

Op het moment dat de laatste onttrekking aan deze reserves heeft plaatsgevonden ontstaat een 'gat' in de begroting. Hiervoor zal op dat moment alternatieve dekking moeten worden gevonden. De laatste onttrekking aan de bestemmingsreserve BCF staat

voor 2017 in de planning. Het beslag op deze laatste reserve kent een in de tijd gezien afnemend beloop. De laatste onttrekking aan het bouwfonds nieuw stadhuis vindt plaats in 2035.

De looptijden voor de inzetbaarheid van de bestemmingsreserves openluchtbad, Weiersstraat, maatschappelijk renderende investeringen en de Essent-reserve zijn vastgesteld op respectievelijk 15 en 20 jaar.

Reserves voor beheer, onderhoud en specifieke taken € 10,1 miljoen (inclusief Essent)

Het betreft onder andere reserves en/of voorzieningen voor het straten- en wegenonderhoud, de stedelijke vernieuwing, het rioolbeheer en het onderhoud van gemeentelijke eigendommen.

Inzet van de in deze reserves beschikbare middelen vindt plaats op basis van vooraf vast te stellen onderhoudsplannen en/of uitvoeringsprogramma's. In de paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen' worden beleid en beheer ten aanzien van de instandhouding van de gemeentelijke kapitaalgoederen en de daarbij benodigde inzet van reservemiddelen nader uiteen gezet. Bedoelde reserves (en voorzieningen) dienen ter ondersteuning van dat beleid.

Zij hebben of tijdelijke reservering van niet bestede delen van jaarbudgetten dan wel kostenegalitatie met het oog op in de tijd evenwichtige spreiding van (onderhouds-)lasten tot doel. Het beleid ten aanzien van stand en voeding van de reserves is enerzijds gericht op zorg voor adequaat onderhoud en anderzijds op het voorkomen van tekorten dus op een in de tijd gezien sluitend beloop. Een tekortsituatie is in principe niet toegestaan. Als die situatie zich onverhoopt zou voordoen, kan dat hooguit

van tijdelijke aard te zijn en dient op basis van een meerjarig uitvoeringsprogramma de zekerheid te bestaan dat het tekort binnen redelijke termijn weer zal worden ingelopen. Een tekortsituatie doet zich in de calculatie per 1 januari 2013 bij geen van deze reserves of voorzieningen voor.

De andere tot deze categorie behorende bestemmingsreserves dienen ter ondersteuning en (mede) bekostiging van vooraf vastgestelde beleidsdoelen en plannen. Op grond daarvan ligt de eindbestemming van die middelen dan ook feitelijk vast. Inzet van de middelen vindt plaats op basis van de daarvoor geldende beleidsregels.

De reserve verkoop Essent-aandelen neemt in dit verband een bijzondere positie in. Deze is in de huidige vorm namelijk zowel bestemd voor exploitatie (dividendcompensatie) als voor investeringsdoeleinden (grote projecten) aangewezen. De op het openbaar onderwijs betrekking hebbende bestemmingsreserves en voorzieningen zijn als onderdeel van de financiële ontvlechting per 1 januari 2011 overgedragen aan en in beheer bij het bestuur van het Plateau Openbaar Onderwijs.

Reserve verkoop Essent-aandelen € 32,4 miljoen

De stand en het voor de jaren 2012-2013 gecalculerde beloop van de algemene reserve Algemene Dienst zien er als volgt uit:

Beloop algemene reserve Essent 2011-2013					(bedragen x € 1 miljoen.)				
omschrijving/-stand	ultimo 2011	rente +	bij +	af -	ultimo 2012	rente +	bij +	af -	ultimo 2013
Essent reserve	32,4	-	-	-	32,4	-	-	1,8	30,6

De reserve is in 2009 ontstaan uit de verkoop van de Asser Essent-aandelen. Die verkoop was een direct gevolg van de overname van Essent door RWE. De uiteindelijke opbrengst van die transactie bedraagt voor Assen € 48,3 miljoen. De daarnaast in 2011 uit de verkoop van de kerncentrale Borssele en de vrijval van garantstelling additioneel verkregen middelen van € 7,0 miljoen zijn conform be-

sluitvorming bestemd voor lastendeckening verband houdend met de exploitatie van De Nieuwe Kolk.

Bij de besluitvorming over de begroting 2011 en het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 is de bestemming van de Essent-reserve geregeld. De afwikkeling daarvan heeft in de jaarrekening 2010 zijn beslag gekregen. De afgesproken bestemming van de middelen ziet er als volgt uit:

Bestemmen Essent-reserve		(bedragen* 1 miljoen.)
Omschrijving	stand	Opmerking
Beschikbaar	€ 48,3	Uiteindelijk uit verkoop te verkrijgen opbrengst
-Vastlegging in verband met dividendcompensatie	- 24,0	T.b.v. stabiliteit in de begroting en mijp
-Vastlegging voor aanvulling reserve grote projecten	- 8,3	Ter oplossing bestaand knelpunt.
- Versterking algemene reserve	-1,0	T.b.v. op peil brengen algemene reserve
- Instellen reserve aftopping geplande investeringen	- 10,0	Is onderdeel van de bezuinigingsvoorstellen
- Instellen reserve woningbouw/ stedelijke vernieuwing	- 1,8	voormalige reserve bws reserve
- Instellen reserve natuurontwikkeling	- 1,2	voormalige reserve groenontwikkeling
- Instellen reserve duurzaamheid	- 2,0	voormalige reserve duurzaamheid.
Blijft te bestemmen	0,0	

Eind 2012 is in totaal voor nog € 32,4 miljoen aan middelen in de reserve Essent beschikbaar. Deze middelen zijn tot een bedrag van € 24,0 miljoen benodigd voor dividendcompensatie en dienen voor € 8,3 miljoen ter aanvulling van de reserve grote projecten. De eerste tranche van die versterking staat voor 2013 ingepland en bedraagt € 1,8 miljoen.

Door tijdsverloop en het wegvallen van de achterliggende verplichtingen valt in 2015 de tweede en

laatste tranche van de voorziening garantstelling RWE ad € 2,0 vrij. De middelen worden in dat jaar in eerste instantie toegevoegd aan de Essent-reserve. Ter uitvoering van de besluitvorming bij de begroting 2012 vindt ook bij de Essen-reserve tot en met 2014 geen indexatie c.q. toerekening van bespaarde rente plaats met het oog op het waardevast houden van de middelen.

Reserve Grote Projecten € 3,2 miljoen

De stand en het voor de jaren 2012-2013 gecalculerde beloop van de algemene reserve grote projecten zien er als volgt uit:

Beloop algemene reserve Essent 2012-2013					(bedragen x € 1 miljoen.)				
omschrijving/-stand	ultimo 2011	rente +	bij +	af -	ultimo 2012	rente +	bij +	af -	ultimo 2012
Grote projecten	5,1	-	-	1,9	3,2	-	1,8	5,0	-

De Reserve Grote Projecten is ingesteld met het oog op de medebekostiging van eenmalige grootschalige gemeentelijke investeringsprojecten. In de voorafgaande bestuursperioden zijn op basis van een onderliggend investeringsplan, afspraken gemaakt over (extra) voeding van de Reserve Grote Projecten.

De voeding bestond uit de initiële storting in de reserve van ruim € 9,0 miljoen het inzetten van een deel van de jaarlijkse rekeningoverschotten en uit het aanwijzen en inzetten van enkele andere specifieke voedingsbronnen daarnaast. Verder is de reserve in de beginjaren versterkt met de bespaarde rente. Hiervan is thans tot en met 2014 geen sprake meer. In totaal is langs die weg tot en met 2011 voor € 28,7 miljoen aan voeding voor het fonds beschikbaar gesteld.

Om de reserve toekomstbestendig te houden en een tekortsituatie te voorkomen zijn in het kader van de

laatste doorlichting van de reservepositie maatregelen getroffen om de reserve verder aan te vullen en te versterken. Op grond van die maatregelen wordt er in 2014 en 2015 respectievelijk € 1,8 miljoen en € 6,5 miljoen vanuit de reserve Essent naar de Reserve Grote Projecten overgeheveld.

De totale voeding van de reserve komt daarmee ultimo 2015 uit op € 37,0 miljoen. Van deze middelen was eind 2011 in totaal € 23,7 miljoen daadwerkelijk besteed; voor 2012-2014 stond toen in totaal nog voor € 13,4 miljoen aan uitgaven in de planning. Hiervan heeft circa € 6,9 miljoen betrekking op projectbijdragen in 2012 en 2013. De voorziene besteding van die middelen is hierna aangegeven.

Hieronder het totaal overzicht van de projecten waarvan de cofinanciering plaats vindt ten laste van de reserve grote projecten en het verloop van de daarvoor vanuit de reserve in te zetten middelen.

Werkelijke en nog geplande inzet middelen Reserve Grote Projecten						(bedragen x € 1 miljoen.)
Project/jaar	t/m 2011	2012	2013	2014	2015	totaal
Verdubbeling wegvak Peelo-Zuid/bajonet	11,0	-	-	-	-	11,0
Europaweg-West	5,7	-	-	-	-	5,7
Blauwe As	1,0	-	-	-	-	1,0
Bijdrage verdubbeling N33/Assen-Zuid	-	-	3,1	-	-	3,1
Fietsbeleidsplan	1,6	0,2	0,3	0,4	-	2,5
Vaart NZ/ZZ westelijke hoofdentree	0,1	-	-	-	-	0,1
Verbreding/verkeersafwikkeling Haarweg	1,0	-	-	-	-	1,0
Op- en afrit A28 Kloosterveen (OV) *	-	-	-	-	-	-
Herinrichting Singelstructuur	1,0	1,4	-	-	-	2,4
FlorijnAs (waaronder Assen-Zuid)	-	-	1,5	6,1	-	7,6
Afoming BCF/ overige maatregelen	2,3	0,3	-	-	-	2,6
Totaal gerealiseerde/geplande besteding	23,7	1,9	4,9	6,5	-	37,0

* ingezet t.b.v. FlorijnAs/cofinanciering Assen-Zuid

Op basis van het op dit moment nog voor de periode 2012-2015 voorliggende bestedingsplan en de daarvoor in die periode beschikbare dekkingsmiddelen is in deze bestuursperiode sprake van een sluitend financieel dekkingsplan.

Aan het begin van de komende bestuursperiode dienen, zo nodig, nieuwe afspraken te worden gemaakt over uit de reserve mee te bekostigen projecten en de dekking daarvoor.

Algemene beleidslijn

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn aanspraken op toekomstige uitkeringen van zittende en voormalige bestuurders, van het personeel dat op dit moment bij de gemeente werkzaam is en van personeel dat in het verleden bij de gemeente werkzaam is geweest.

Op grond van artikel 9 van het Burgerlijk Wetboek moeten ondernemingen voor deze aanspraken/verplichtingen financiële voorzieningen worden getroffen. In verband met de bijzondere positie van de overheden (de zogenaamde 'eigenheid') is op deze regeling in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor gemeenten een uitzondering gemaakt.

Die uitzondering houdt in dat:

- Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume als reguliere last in de begroting worden opgenomen en in de rekening worden verantwoord.
- Hierover jaarlijks een beschouwing wordt opgenomen in de toelichting op de begroting/jaarrekening (art. 20.2 BBV).
- Gemeenten als resultaat daarvan geen bijzondere financiële voorzieningen behoeven te treffen (art. 44.3 BBV).

Ter uitvoering volgt hieronder de op grond van art 20.2 van het BBV voorgeschreven beschouwing over de voor het jaar 2013 relevante arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van de gemeente Assen.

Wachtgelden, ww-uitkeringen en andere uitkeringen voormalige gemeenteambtenaren

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken zijn voor het voormalig gemeentelijk personeel de volgende vier categorieën te onderscheiden:

Wachtgelduitkeringen

Dit betreft de wachtgeldverplichtingen aan ambtenaren van de gemeente Assen die voor 2003 ontslag hebben gekregen om redenen anders dan reorganisatie. Voor afdekking van wachtgelduitkeringen is een budget van € 93.000 in de begroting 2013 opgenomen. De nog voor deze regeling noodzakelijke middeleninzet zal door tijdsverloop geleidelijk vervallen. Aangezien de wachtgeldregeling voor ambtenaren is afgeschaft ontstaan er geen nieuwe verplichtingen.

Werkloosheidswet

Sinds 2003 valt ook het gemeentelijk personeel onder de Werkloosheidswet. De gemeenten zijn ook in de nieuwe situatie 'eigen risicodragers' gebleven. De financiële effecten zijn afhankelijk van het beroep dat jaarlijks op de regeling moet worden gedaan. Op basis van lopende verplichtingen is voor dit doel in de begroting 2013 een budget geraamd van € 271.000 structureel. Vanaf 2009 is de inhouding van de zogenaamde pseudo WW-premie vervallen. Daarmee is dekking voor de gemeentelijke WW-verplichtingen weggevallen. De uitkeringskosten worden daardoor thans volledig uit eigen middelen bekostigd.

Uitvoering 55+- en 57+-regeling

In verband met de versoering en afschaffing van bestaande regelingen voor vervroegde uitdiensttreding en met het oog op realisatie van de in het kader van de bezuinigingen afgesproken personeelsreductie, is het toenmalig personeel de mogelijkheid geboden om met gebruikmaking van bestaande faciliteiten versneld uit dienst te treden. Die faciliteiten bestonden uit het toepassen van de reguliere gemeentelijke FPU (flexibel pensioen en uittreden)-regelingen, waar nodig aangevuld met de 55+-regelingen uit de Reorganisatieleidraad. De verplichtingen voortvloeiend uit de reguliere FPU -uitkering worden gedekt uit het hiervoor in de begroting opgenomen budget (zie hierna).

Voor dekking van de kosten en verplichtingen die voortvloeien uit de 55+-regeling is destijds een aparte financiële voorziening getroffen van € 2,4 miljoen (contante waarde). De omvang van deze voorziening wordt jaarlijks herbeoordeeld en indien nodig bijgesteld. Ultimo 2011 bedroeg de werkelijke stand van deze voorziening € 566.000. De voorziening wordt niet geïndexeerd. De op de voorzieningen drukkende verplichtingen lopen in 2015 af. Als onderdeel van de samenstelling van de jaarrekening 2012 wordt de toereikendheid van de voorziening opnieuw beoordeeld.

Gemeentelijke FPU-plus

Betreft in eerdere cao-gemeenten afgesproken gemeentelijke toeslag op de reguliere FPU-regeling. Omvang en beloop van financiële verplichtingen zijn afhankelijk van leeftijdsopbouw van het personeel en

het beroep dat de afgelopen jaren op de regeling is gedaan. In de begroting wordt een vast budget geraamd dat jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de loonindex. Voor 2013 is die index bepaald op 2,5 %. Afhankelijk van de feitelijke instroom vindt zo nodig bijstelling van het budget plaats.

In de begroting 2013 is voor lastendekking van de FPU-plusverplichtingen een budget beschikbaar van € 291.000 structureel. Als gevolg van versobering/afschaffing van de FPU-regelingen zal het beslag op het budget de komende jaren geleidelijk afnemen.

Wachtgelden/pensioenen voormalige wethouders

Voor voormalige leden van colleges van Burgemeester en Wethouders zijn de volgende rechtspositionele regelingen met daaraan gekoppelde en financiële verplichtingen van belang.

gelijke toekomstige verplichtingen in verband met overlijden, is een overlijdensrisicoverzekering afgesloten.

Wachtgeldrechten en -uitkeringen voormalige collegeleden

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Betreft op basis van de Wet Appa toegekende wachtgelduitkeringen aan voormalige collegeleden. Omvang en beloop van de uitkeringen zijn afhankelijk van door betrokkenen opgebouwde rechten. In de begroting 2013 hebben wij het totaal van deze wachtgelduitkeringen geraamd op € 260.000. Het budget is ten opzichte van 2012 geactualiseerd en aangepast aan de voor 2013 voorziene loonontwikkeling. Bij ongewijzigde omvang en samenstelling van het bestand, is sprake van een geleidelijke daling van de financiële verplichtingen. De omvang van mogelijke nieuwe wachtgeldaanspraken is niet vooraf in te schatten. In voorkomend geval worden de voor dit doel in de begroting op te nemen budgetten op de gebruikelijke wijze aan de veranderde omstandigheden aangepast. Voor dekking van mo-

Op basis van de Wet Appa bestaat voor wethouders de mogelijkheid tot waardeoverdracht van door hen als wethouder opgebouwde pensioenaanspraken. De omvang van de opgebouwde pensioenrechten is afhankelijk van de tijdsduur dat betrokkene het wethouderschap heeft uitgeoefend. De mate waarin en het moment waarop van de mogelijkheid tot waardeoverdracht gebruik wordt gemaakt, zijn niet te plannen. De omvang van de lopende pensioenaanspraken wordt jaarlijks geïnventariseerd. De actuele waarde van de opgebouwde pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedroeg ultimo 2011 circa € 1,9 miljoen. Voor risicoafdekking in dit verband is binnen het financieel totaal kader een overeenkomstige voorziening beschikbaar.

Rechtspositionele regelingen gemeentelijk personeel

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken zijn hierin de volgende categorieën te onderscheiden:

Opgebouwde rechten eindejaarsuitkering

Opgebouwde vakantiegeldrechten

Het betreft vakantiegeldrechten (8%) die in de loop van het jaar door/voor het personeel worden opgebouwd en in de maand mei worden uitbetaald. Deze lasten worden jaarlijks in de salaris-/gemeentebegroting opgenomen.

Betreft opgebouwde rechten in verband met de jaarlijkse gemeentelijke eindejaarsuitkering. Op grond van de laatst afgesloten cao-gemeenten bedraagt de uitkering op dit moment in totaal 6% van de loonsom. De totale ruimte die met het oog daarop in de begroting 2013 is opgenomen bedraagt bij benadering € 2,2 miljoen.

Formeel zou het bedrag aan opgebouwde rechten over de periode juni tot en met december als verplichting via de balans naar het daaropvolgende jaar moeten worden overgeboekt. Materieel gezien heeft het volgen van deze gedragslijn echter geen betekenis en leidt tot onnodige administratieve lasten. In de voor 2013 in de begroting opgenomen loonsom van € 42,2 miljoen is circa € 2,9 miljoen voor uitbetaling van het vakantiegeld opgenomen.

Opgebouwde rechten in verband met leeftijdsverlof

Sinds de versobering van de regelingen voor vroeger uit dienst treden ontvangt het gemeentelijk personeel jaarlijks een financiële tegemoetkoming die naar keuze van de werknemer kan worden ingezet voor opbouw van leeftijdsverlof. De regeling geldt voor het personeel dat geen rechten meer kan doen gelden op de FPU-regeling. De hoogte van de uitkering voor leeftijdsverlof bedraagt 1,5 % van het brutoloon. De totale ruimte die voor dit doel in de begroting 2013 is opgenomen bedraagt bij benadering € 0,5 tot € 0,6 miljoen.

Tegemoetkoming aanvullende verzekering voormalig IZA-verzekerden

Gemeentelijk personeel dat voorheen voor haar ziektekosten bij het IZA was verzekerd heeft sinds de inwerkingtreding van het nieuwe ziektekostenstelsel recht op een tegemoetkoming in de meerkosten van een door hen afgesloten aanvullende ziektekostenverzekering. De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van de inschaling van het betreffende personeelslid. De tegemoetkoming wordt jaarlijks in december aan het personeel uitbetaald. Het voor dit doel in de loonsom/begroting 2013 opgenomen budget bedraagt circa € 0,1 miljoen.

Persoonsgebonden budget

In het kader van de secundaire arbeidsvoorwaarden heeft het gemeentelijk personeel jaarlijks recht op een zogenaamde persoonsgebonden budget. Dit budget bedraagt € 375 per fte. In de begroting is voor dit doel een totaalbudget geraamd van circa € 0,25 miljoen (bij een totale formatieomvang van circa 640 fte). In het begrotingsjaar niet gebruikte delen van het persoonsgebonden budget zijn op grond van fiscale wetgeving in een volgend begrotingsjaar niet meer voor het betrokken personeelslid beschikbaar.

Gemeente Assen

Programmabegroting

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Assen,
in de openbare vergadering van 5 en 8 november 2012.

, voorzitter

, griffier

Gemeente Assen

Programmabegroting

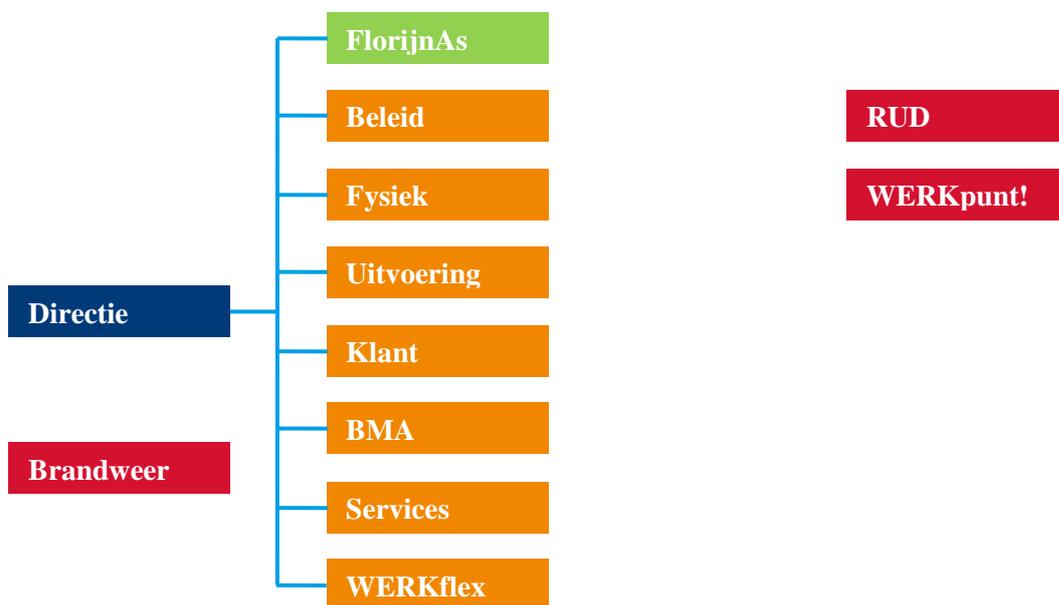
Bijlagen

Organisatiestructuur gemeente Assen

De gemeente Assen bevindt zich in een organisatieontwikkelingstraject van dienstenmodel naar directiemodel. Op gezette tijden zullen er dus wijzigingen in het organogram optreden.

Gemeenteraad

Samenstelling gemeenteraad (periode 2010-2014)

Voorzitter	De heer K.S. Heldoorn
Vicevoorzitter	De heer M.F. Sagel
Plaatsvervangende voorzitters	De heer D.D. Kuils en mevrouw C.B. Franken-Katerberg
Raadsgriffier	Mevrouw P. Lambeck
Raadsleden	33
Raadsfracties	8

Samenstelling fracties in de gemeenteraad

De gemeenteraad bestaat uit acht fracties met 33 leden. Raadsleden zijn:

PvdA (8)

De heer J. Wolters
De heer M.F. Sagel
Mevrouw H.J. van Es
De heer J.F. van Oostrum
Mevrouw H. Vrieling
De heer L.G.J. Rengers
De heer C. de Wal
Plaatsvervangend: Mevrouw C. Vorselman-Derksen

VVD (5)

De heer F.P. Duut
Mevrouw L. van de Beek-Binnerts
De heer W.A. Greijdanus
Mevrouw G.M.J. Netjes
De heer M. van Zomeren
Plaatsvervangend: De heer H. Kuipers

CDA (4)

Mevrouw C.B. Franken-Katerberg
De heer G.G.J. de Korte
De heer T. Poelman
Vacature
Plaatsvervangend: vacature

ChristenUnie (4)

Mevrouw H.A. Vlieg-Kempe
De heer A.W. Wienen
De heer S.J. Lagendijk
De heer P.J. Sturing
Plaatsvervangend: mevrouw J.M. Boersma-Harink

Stadspartij Ploeg (4)

De heer J.R. Wiersema
De heer C.M.V. Boonzaaijer
Mevrouw J.R. Wolters-Vrede

De heer E. Prent
Plaatsvervangend: De heer A.V. Solisa
D66 (4)

Mevrouw I.J.M. Eshuis
De heer B. Bergsma
De heer D.D. Kuils
De heer C. Talsma
Plaatsvervangend: De heer K. Dijkstra

GroenLinks (2)

Mevrouw L.E. Punt
De heer J. Marskamp
Plaatsvervangend: De heer S.R. Pormes

SP (2)

De heer J. Broekema
Mevrouw A. Joustra-Schuiling
Plaatsvervangend: De heer J. van Rooij

College van burgemeester en wethouders en portefeuilleverdeling

---

Burgemeester K.S. Heldoorn

Portefeuille:

Bestuurlijke coördinatie
Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden
Openbare orde en veiligheid
Brandweer
Veiligheidsregio
Politie
Wettelijke taken/burgerzaken
Ambassadeursfunctie
Dagelijks bestuur SNN
Communicatie, lobby
Coördinatie evenementen

Wethouder J. Kuin (PvdA)

Portefeuille:

Sociale zaken en werkgelegenheid (Wet werk en bijstand, Minimabeleid, Wet sociale werkvoorziening)
Regiovisie
Ruimtelijke ordening (onder andere lid stuurgroep FlorijnAs)
Sport
Welzijn (Ouderenwerk, Sociaal werk/maatschappelijk werk)
Schuldhelpverlening
Minderheden/Kleurrijk
Antidiscriminatie

Coördinerend wethouder Participatie

Wethouder A. Smit (PvdA)

Portefeuille:

Financiën (inclusief belastingen)
Vastgoed
Grondzaken
Wonen (Volkshuisvesting),
Stadsvernieuwing
Monumentenzorg
Wijkbeleid/Gebiedsgericht werken
Lid stuurgroep De Nieuwe Kolk

Wethouder H.A. Matthijsse (VVD)

Portefeuille:

Economische zaken (Promotie/acquisitie bedrijfsleven (groei arbeidsplaatsen), Industrie, MKB, Promotie algemeen/citymarketing, Markten/kermissen, Bedrijventerreinen, Lastenvermindering bedrijfsleven, waaronder deregulering)
FlorijnAs (onder andere voorzitter stuurgroep)/
Structuurvisie
Recreatie en toerisme
Motorsportevenementen
Sensortechnologie
SNN
Lid stuurgroep De Nieuwe Kolk
Coördinerend wethouder FlorijnAs

[Wethouder A.L. Langius \(CU\)](#)

Portefeuille:

Milieubeleid/afvalbeheer/duurzaamheid

Openbare werken

Groen en grijs (onder andere lid stuurgroep FlorijnAs)

Coördinatie Wet maatschappelijke ondersteuning (Volksgezondheid, Verslavingszorg, Maatschappelijke opvang, Individuele verstrekkingen)

Jeugd en gezin

Internationale betrekkingen

Verkeer en vervoer (onder andere lid stuurgroep FlorijnAs)

Coördinerend wethouder Regionale samenwerking

[Wethouder M. Hoogeveen \(D66\)](#)

Portefeuille:

Bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing (doorontwikkeling) en integraal werken

Personeel en organisatie/ook ambtelijke huisvesting

ICT/digitale overheid

Publieke dienstverlening

Deregulering algemeen

Cultuur

Onderwijs (inclusief leerplicht, SPA, Kinderopvang)

De Nieuwe Kolk (voorzitter stuurgroep)

Coördinerend wethouder bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing

[Gemeentesecretaris/Algemeen directeur mevrouw I. Oostmeijer-Oosting](#)

De gemeentesecretaris is de hoogste ambtenaar. Behalve hoogste manager van de ambtelijke organisatie, is zij tevens eerste adviseur van ons college.

Voetnoot handhaving

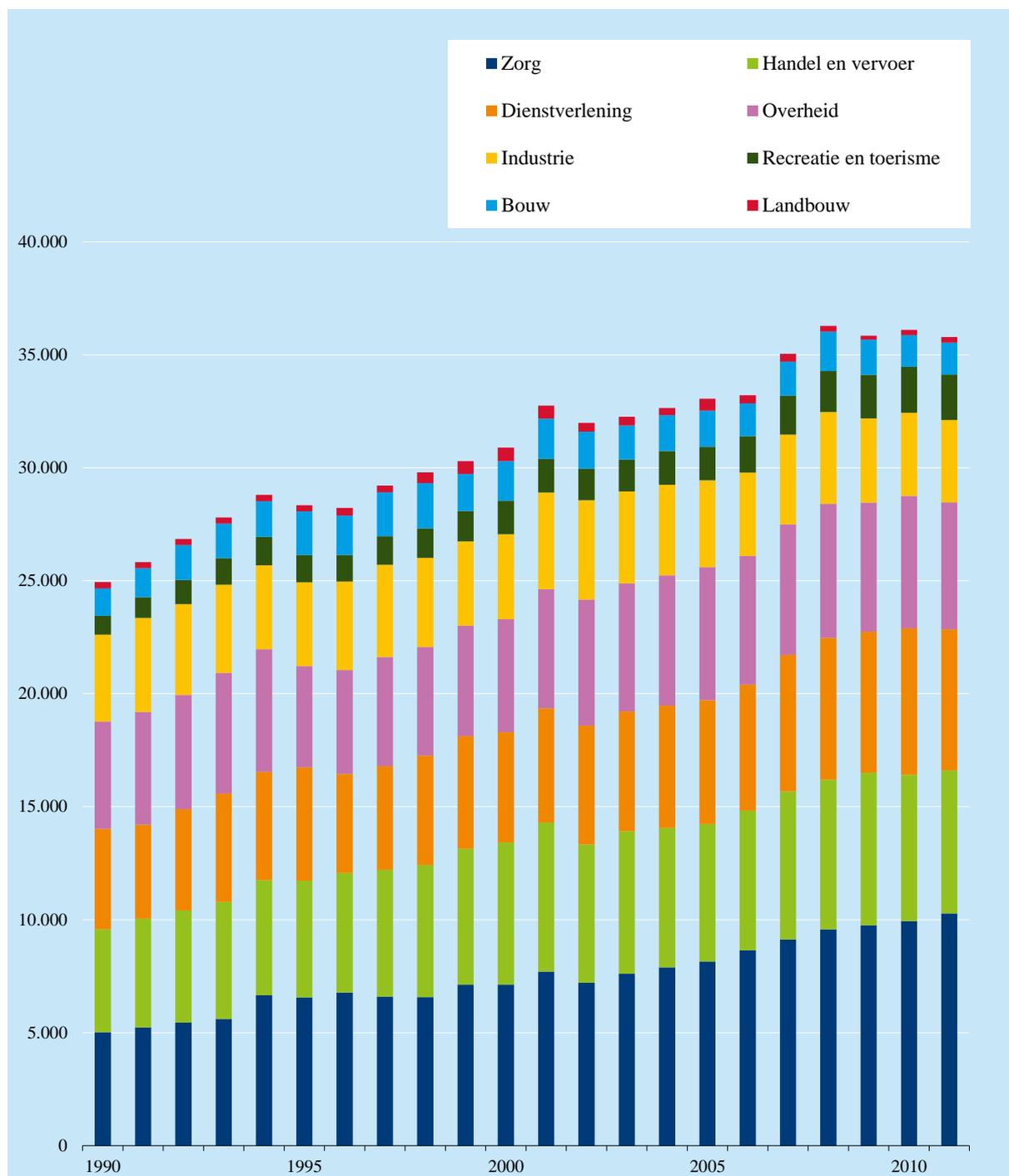
Operationele vraagstukken vallen onder het collegelid dat verantwoordelijk is voor het onderwerp van de casus. Als bij operationele handhaving sprake is van escalatie, dan is de burgemeester portefeuillehouder.

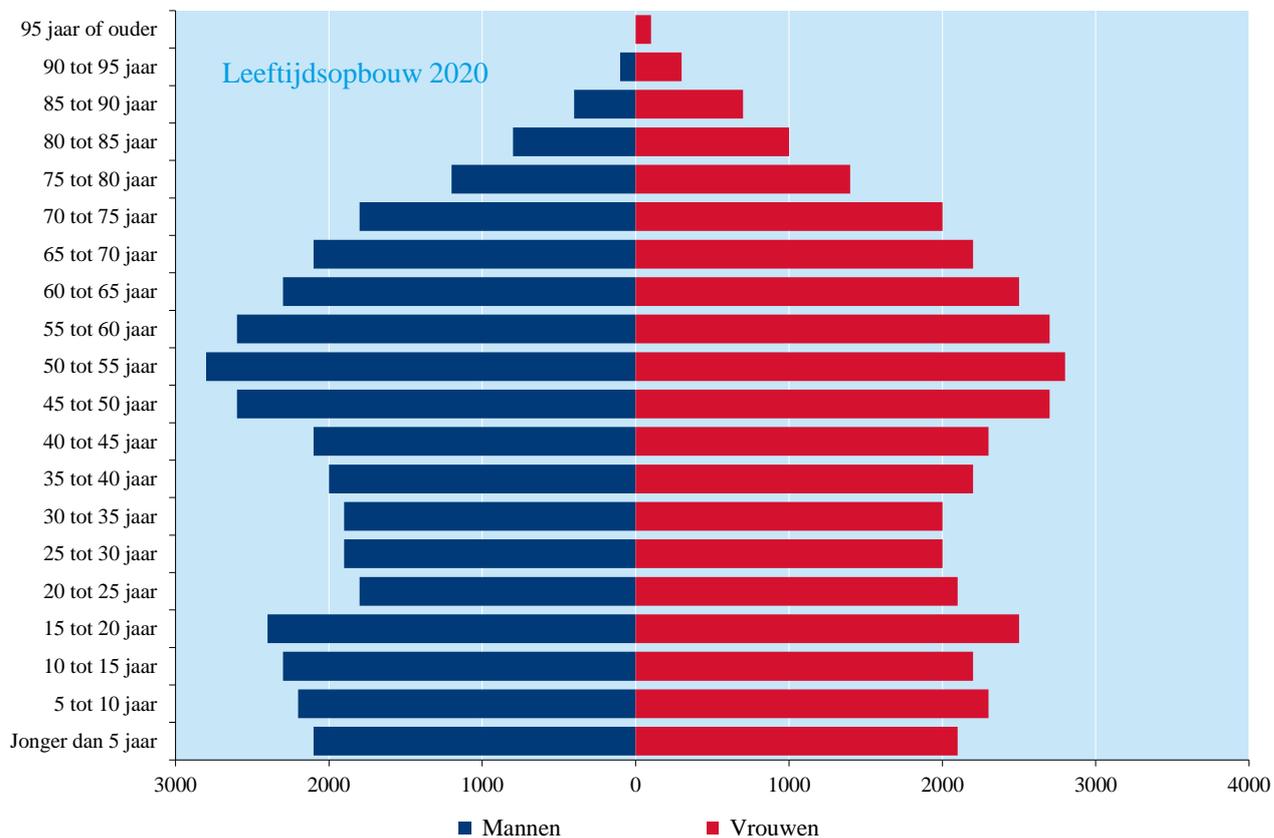
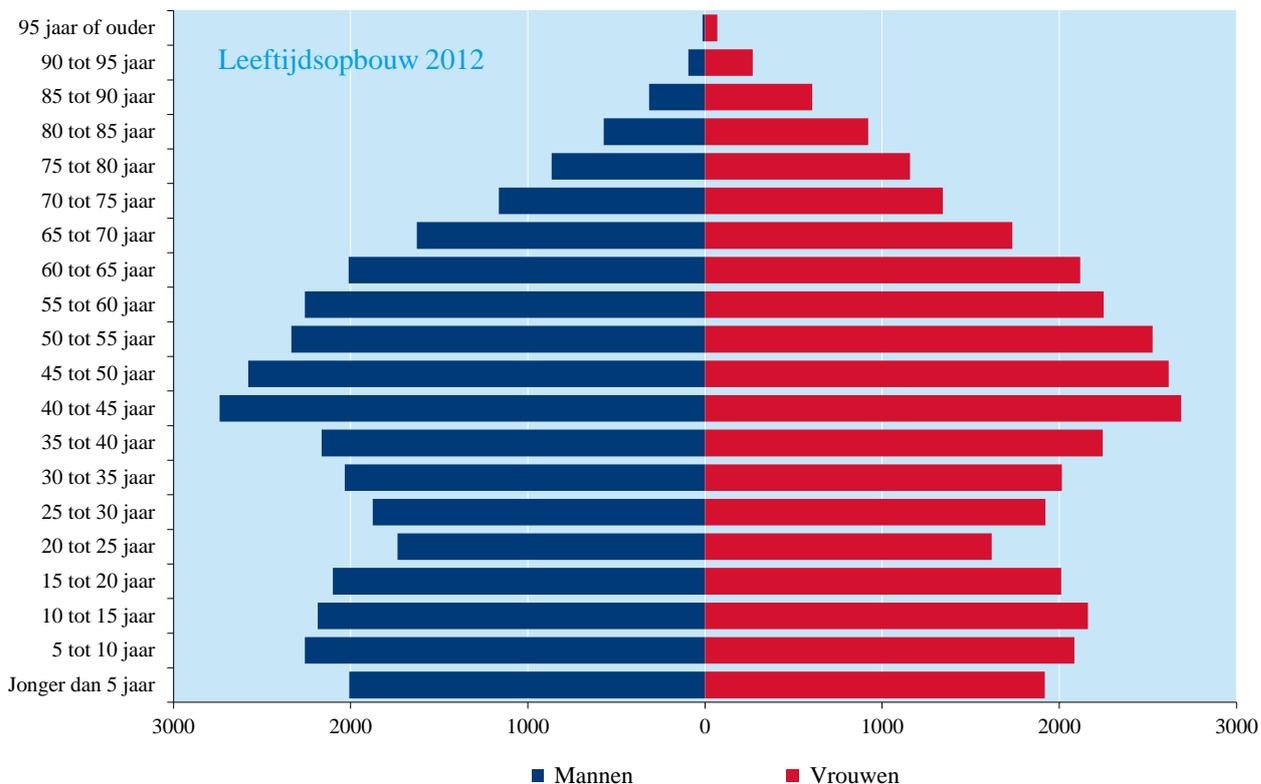
De beleidsmatige onderwerpen (strategisch, sturend) zijn ondergebracht bij het collegelid dat publieke dienstverlening in zijn portefeuille heeft.

Programma Stadsontwikkeling

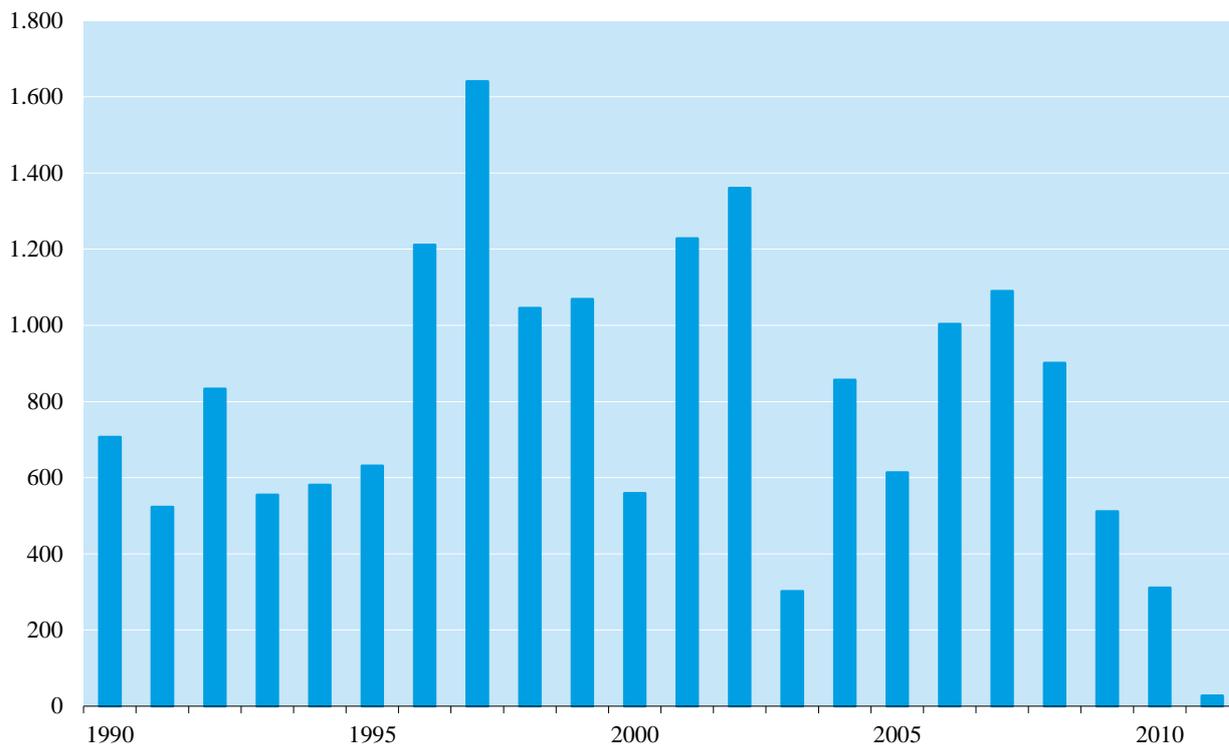
Aantal arbeidsplaatsen per sector peildatum 1 april (verticale as) per jaar (horizontale as)

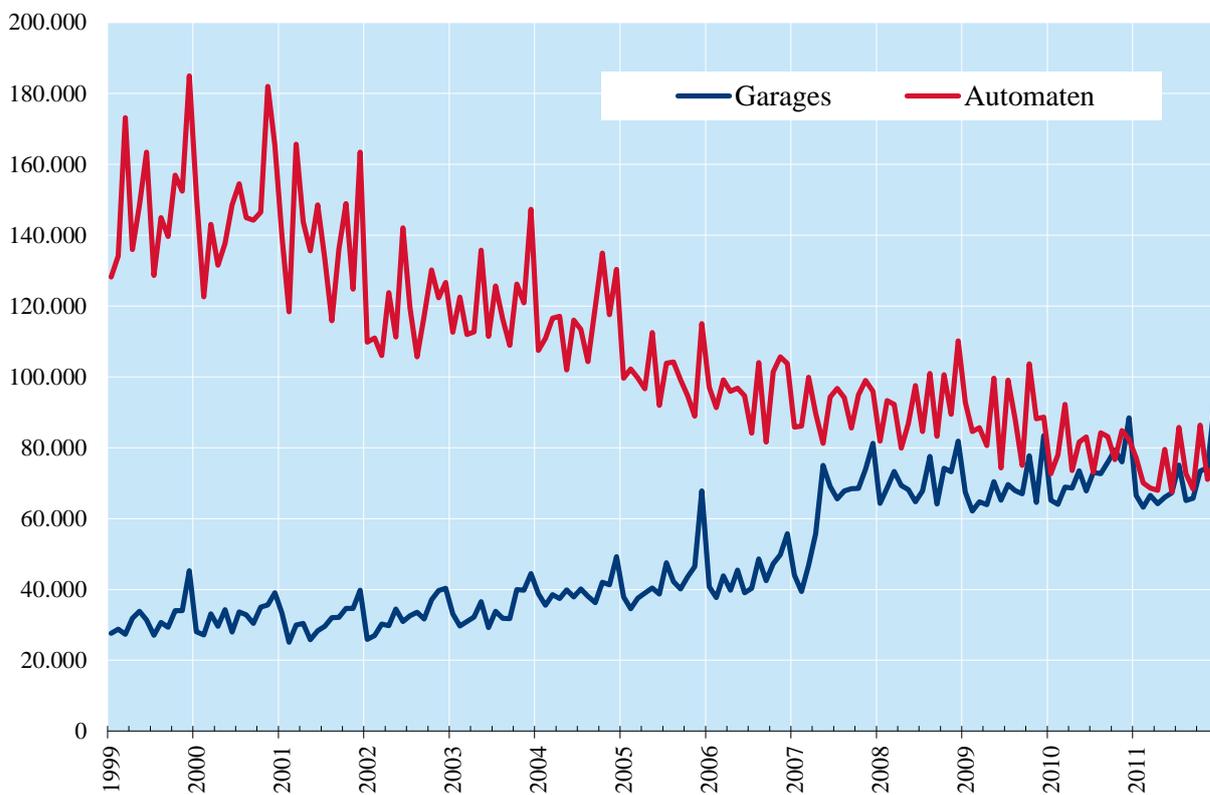
Programma Stadsontwikkeling

Bevolkingsgroei: toename inwoneraantal (verticale as) per jaar (horizontale as)

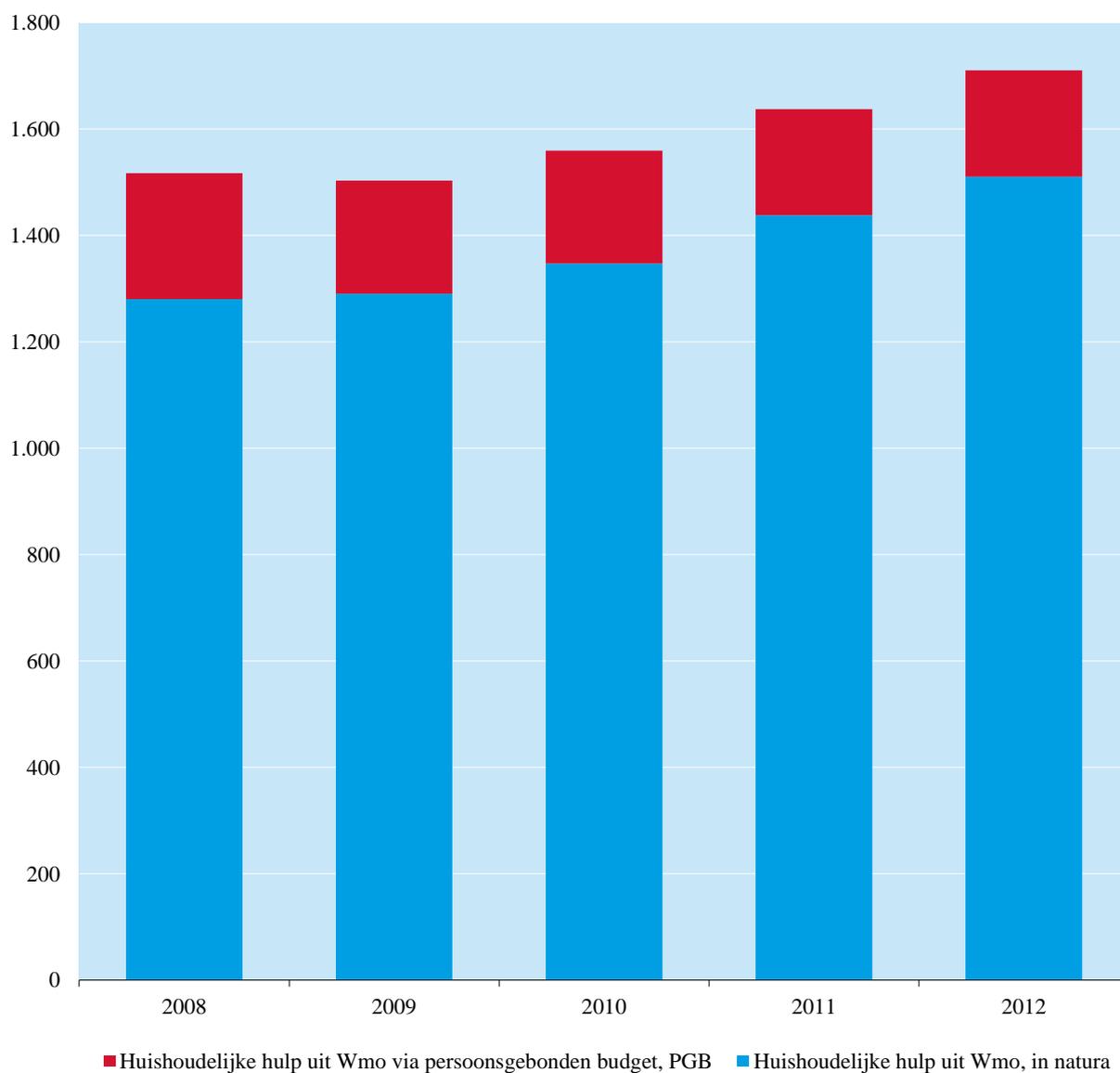
Programma Mobiliteit

Aantal parkeerders in parkeergarages en bij parkeerautomaten (verticale as) per jaar (horizontale as)

Programma Zorg en welzijn

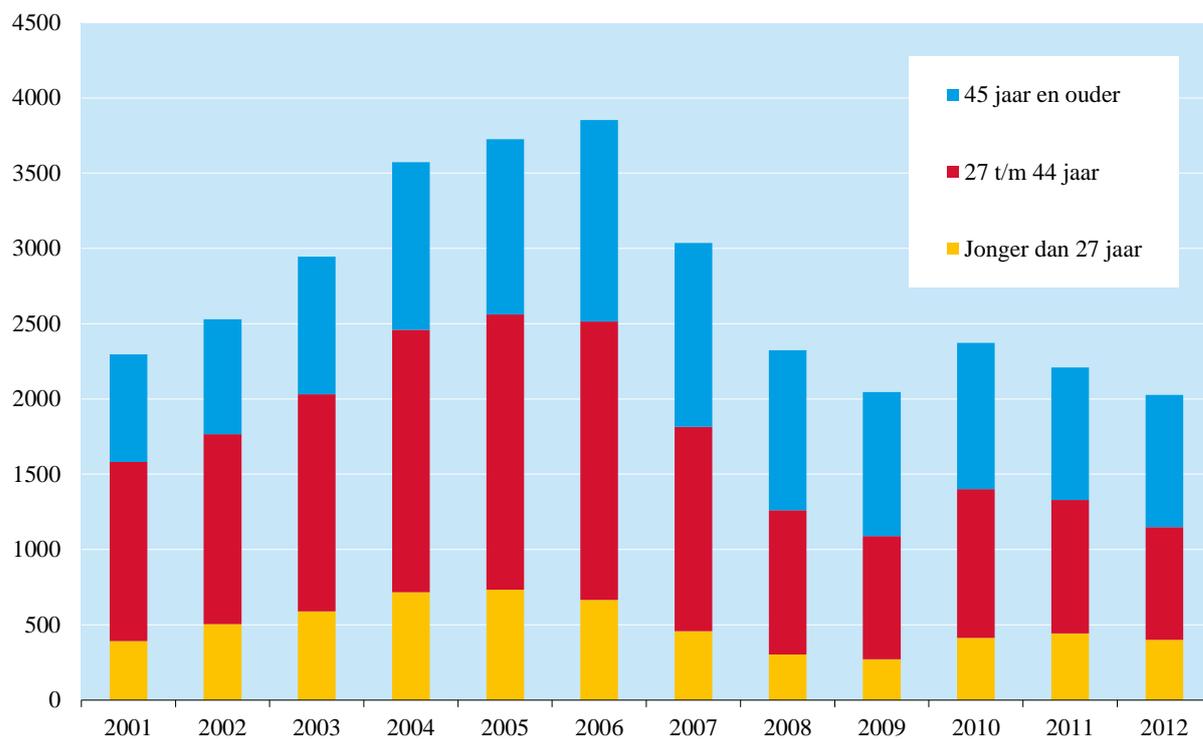
Aantal personen dat vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gebruik maakt van huishoudelijke hulp (verticale as) per jaar (horizontale as) peildatum 1 januari

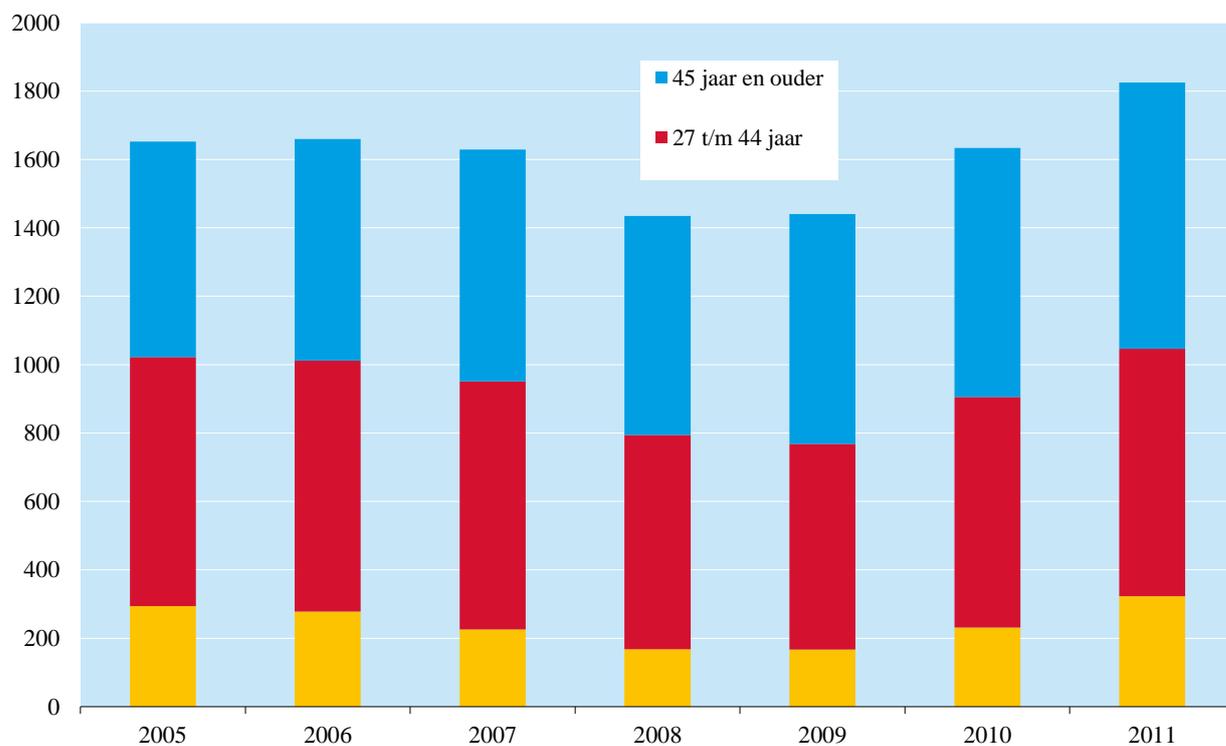
Programma Werk en inkomen

Aantal niet werkende werkzoekenden naar leeftijd (verticale as) per jaar (horizontale as) peildatum 1 januari

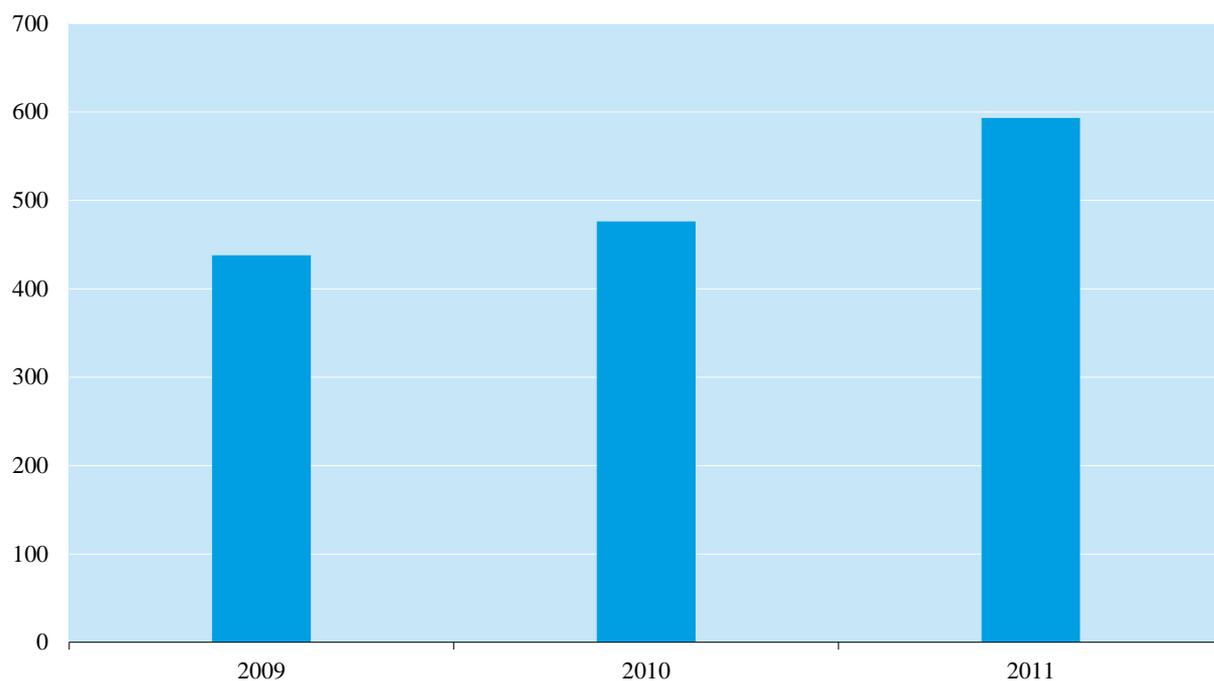
Programma Werk en inkomen

Aantal bijstandsuitkeringen naar leeftijd (verticale as) per jaar (horizontale as) peildatum 1 januari

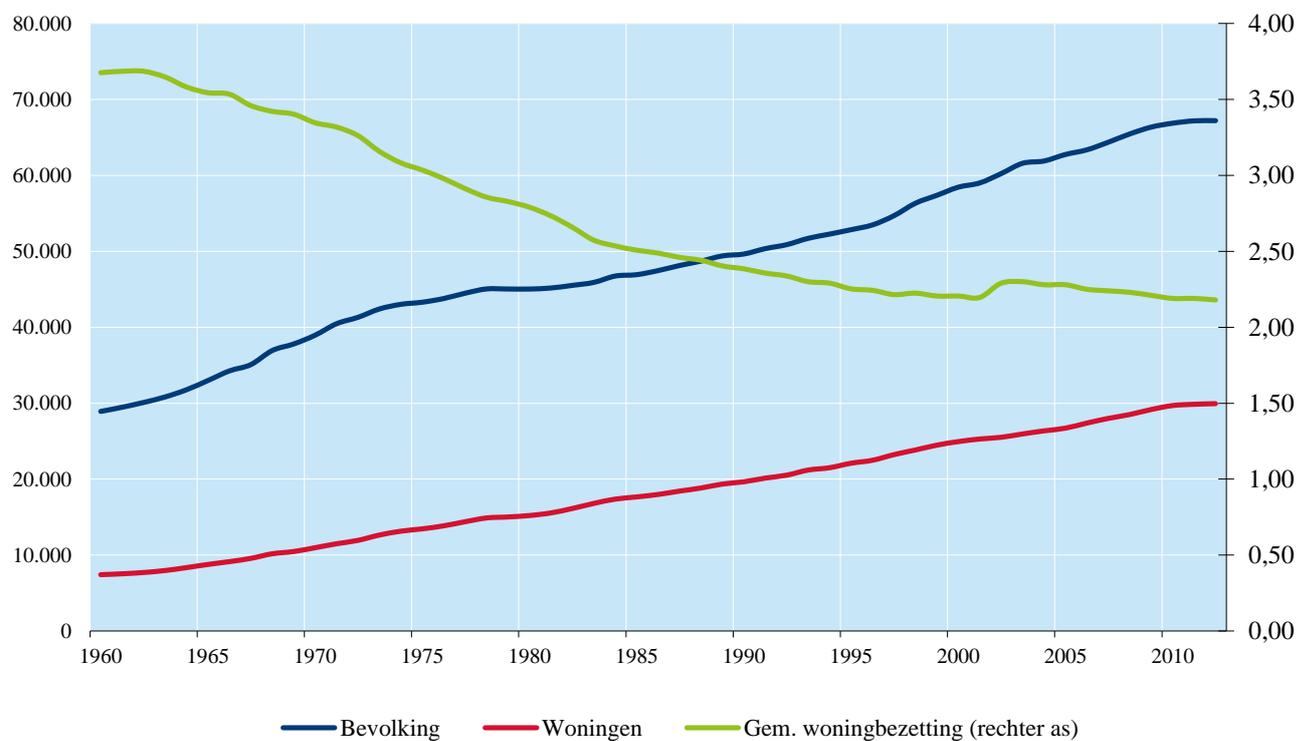
Programma Werk en inkomen

Aantal intakes schuldhulpverleningstraject (verticale as) per jaar (horizontale as)

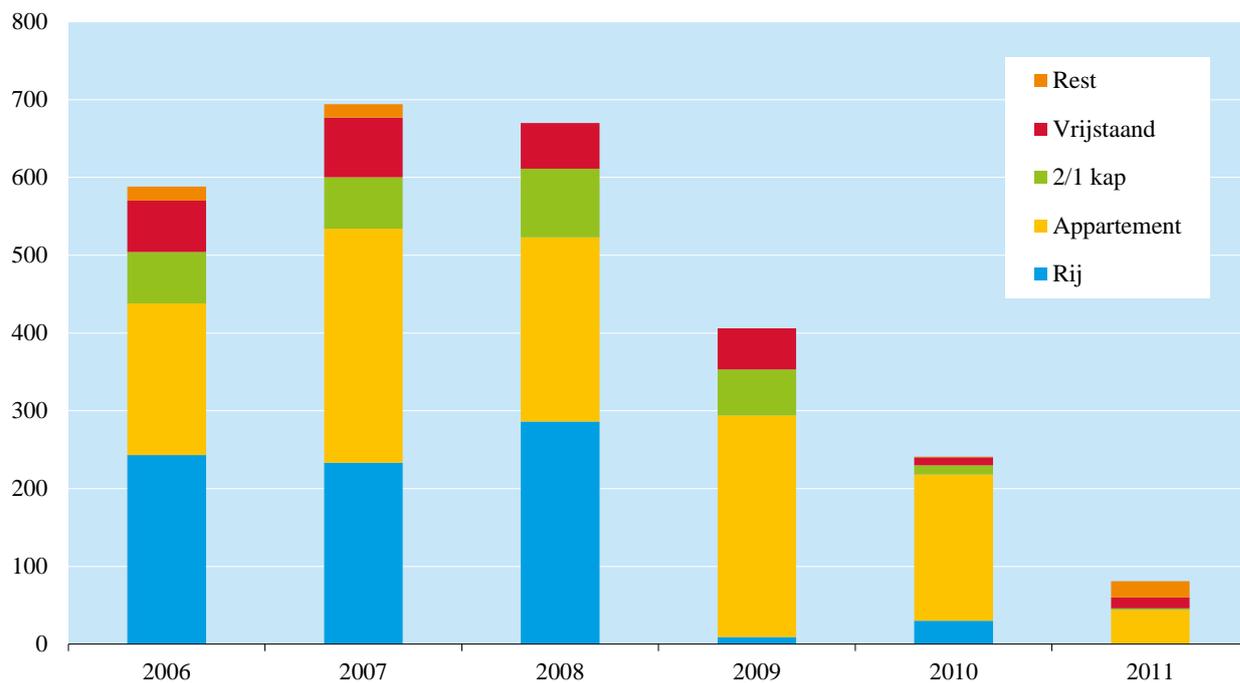
Programma Bouwen en wonen

Bevolkingsgroei, aantal woningen (linker verticale as) en de gemiddelde woningbezetting (rechter verticale as) per jaar (horizontale as) peildatum 1 januari

Programma Bouwen en wonen

Aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen, ingedeeld per woningtype (verticale as) per jaar (horizontale as)

Bijlage III) Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2013

sociale structuur	2012	2013
Aantal inwoners	67.208	67.520
Leeftijdsopbouw bevolking		
van 0-19 jaar	16.729	16.807
van 20-64 jaar	39.727	39.911
van 65 jaar en ouder	10.752	10.802
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:		
Wwb	1.784	1.784
Ioaw/Ioaz	46	46
Aantal geplaatste personen in sociale werkvoorziening	912	912

fysieke structuur	2012	2013
Oppervlakte gemeente in (ha)	8.348	8.346
binnenwater	154	154
historische stads- of dorpskernen	11	11
Aantal woonruimten	34.065	34.150
woningen	29.784	29.869
recreatiewoningen	77	77
bijzondere capaciteit	4.204	4.204
Lengte van de wegen (in km)	481	481
wegen buiten de bebouwde kom	87	87
wegen binnen de bebouwde kom	394	394
Lengte recreatieve fiets-, ruiters- en wandelpaden (in km.)	30	30
Lengte waterwegen (in km.)	9	9
Openbaar groen (in ha.):		
bossen en natuurterreinen	878	878
begraafplaatsen	30	30
recreatierterreinen	114	114
plantsoenen	448	451
sportterreinen	56	56
natuureducatieve elementen (kinderboerderij)	27	27

financiële structuur	totaal (€ 1.000)		per inwoner (€)	
	2012	2013	2012	2013
Totaal uitgaven	242.040	242.011	3.601	3.584
Totaal inkomsten	242.663	240.144	3.611	3.557
Begrotingsresultaat (primair)	623	-1.867	9	-28
Opbrengst belastingen	14.376	14.822	214	220
onroerendezaakbelastingen	13.989	14.404	208	213
precario	75	93	1	1
toeristenbelasting	312	325	5	5
Overige heffingen	17.448	17.128	259	254
leges burgerzaken	1.051	1.059	16	16
leges bijzondere wetten	39	55	0	1
parkeergelden (straat parkeren)	1.571	1.476	23	22
marktgeld	118	107	2	2
begraafrechten	648	650	10	10
afvalstoffenheffing (huishoudens)	6.789	6.649	101	98
rioolrecht	6.132	6.132	91	91
bouwleges	1.100	1.000	16	15
Uitkering gemeentefonds	74.187	72.907	1.104	1.080
Vaste schuld totaal	135.714	142.437	2.019	2.110
Investerings totaal	355.928	378.753	5.296	5.609
Reserves en voorzieningen	191.843	174.186	2.854	2.580
algemene reserve	7.404	6.476	110	96
algemene reserve Grondbedrijf	36.801	29.723	548	440
bestemmingsreserves	105.332	98.990	1.567	1.466
voorzieningen	42.306	38.997	629	578